

Цифрлы
нұсқа

VII САЙЛАНҒАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ
ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

(2021 жылғы 1 қыркүйек – 31 желтоқсан)

2021

**VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ
ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ
(2021 жылғы 1 қыркүйек – 31 желтоқсан)**

МАЗМҰНЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫң ПРЕЗИДЕНТІ Қ.К. ТОҚАЕВТЫҢ
«ХАЛЫҚ БІРЛІГІ ЖӘНЕ ЖҮЙЕЛІ РЕФОРМАЛАР – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ
БЕРИК НЕГІЗІ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ 3

I БӨЛІМ

ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ЗАҢ ШЫҒАРУ ҚЫЗМЕТИНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАП ҚОРЫТЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР	25
1.1. VII саланымның екінші сессиясындағы заң жобаларының өтуі	25
1.2. VII саланымның екінші сессия ішінде Мәжіліс қараган әрі мақұлдаған және Парламент Сенатының қарауына берілген заң жобаларының тақырыптық құрылымы	27
1.3. Әртүрлі тақырыптық ауқымдағы заң жобаларын (VII саланымның екінші сессия ішінде Мәжіліс қараган әрі мақұлдаған және Парламент Сенатының қарауына берілген) әртүрлі реттеу сипатындағы топтарға бөлу	28
1.4. VII саланымның екінші сессиясында Парламент Сенаты қайтарған заң жобалары туралы	34
1.5. Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісу рәсімдері	36
1.6. VII саланымның екінші сессиясы ішінде Парламент қабылдаған және Қазақстан Республикасының Президенті қол қойған заңдардың саны.....	36
1.7. Мәжіліс VII саланымның екінші сессиясында қарауга қабылдаған заң жобаларын жауапты комитеттер арасында бөлу	39
1.8. Президент бастамашы болған заң жобалары	40
1.9. Депутаттар бастамашы болған заң жобалары	41

II БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТИҢ ТҮРАҚТЫ КОМИТЕТТЕРІ ҚЫЗМЕТИНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАП ҚОРЫТЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР	45
2.1. Аграрлық мәселелер комитеті	45
2.2. Заннама және сот-құқықтық реформа комитеті	51
2.3. Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті	81
2.4. Әлеуметтік-мәдени даму комитеті	88
2.5. Қаржы және бюджет комитеті	103
2.6. Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті	116
2.7. Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті	126

III БӨЛІМ

САЯСИ ПАРТИЯЛАР ФРАКЦИЯЛАРЫНЫҢ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ ДЕПУТАТТЫҚ ТОБЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНДЕГІ ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ	144
3.1. «Nur Otan» партиясының фракциясы	144
3.2. «Қазақстан халық партиясы» фракциясы	158
3.3. «Ақжол» Қазақстан Демократиялық партиясының фракциясы	168
3.4. Қазақстан Халқы Ассамблеясы депутаттық тобы	181

IV БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТИҢ ӨКІЛЕТТІЛІГІ	201
4.1. «Үкімет сағаттары»	201
4.2. Депутаттық саулалар	216
4.3. Азаматтардың хаттары мен шағымдары бойынша жұмыс	221

V БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТИҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ	224
---	-----

VI БӨЛІМ

ЖҮРТШЫЛЫҚПЕН ЖӘНЕ БАҚ-пен БАЙЛАНЫС	245
--	-----

VII БӨЛІМ

ҚОРЫТЫНДЫ	247
-----------------	-----

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИ Қ.К. ТОҚАЕВТЫң «ХАЛЫҚ БІРЛІГІ ЖӘНЕ ЖҮЙЕЛІ РЕФОРМАЛАР – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ БЕРІК НЕГІЗІ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ

Құрметті отандастар!

Құрметті Парламент депутаттары және Үкімет мүшелері!

Биыл егемен ел болғанымызға 30 жыл толып отыр. Тәуелсіздік – біздің ең қастерлі құндылығымыз.

Қазақстан Тұңғыш Президентіміз – Елбасының дара саясатының арқасында табысты ел ретінде бүкіл әлемге танымал болды.

Ең басты жетістігіміз – біртұтас ел болып, жаңа мемлекет құрдық.

Іргемізді бекітіп, еңсемізді тіктедік.

Халықаралық қауымдастықтың белді мүшесіне айналдық.

Тұрақты қоғам қалыптастырып, орнықты даму жолына түстік.

Мемлекеттілігімізді нығайту үшін бір ел болып еңбек етіп жатырмыз. Егемендік дегеніміз – жалаң ұран мен жалынды сөз емес. Біз үшін ең маңыздысы – әр азаматтың Тәуелсіздік ігілігін сезіне алуы. Оның басты көрінісі – елдегі бейбіт өмір, қоғамдағы тұрақтылық пен тыныштық. Сондай-ақ, халықтың тұрмыс сапасының жақсаруы және жастардың болашаққа нық сеніммен қарастауда.

Барлық бастамамыз осыған бағытталуда. Біз тұғыры мығым ел болу жолында кедергілерді еңсеріп, қындықтарды жеңіп келеміз. Мұның бәріне берекелі бірлік пен еселі еңбек арқылы жеттік.

Еліміз Тәуелсіздік жылнамасының төртінші онжылдығына қадам басқалы тұр. Бұл кезеңнің оңай болмайтыны қазірдің өзінде айқын байқалуда. Сондықтан, кез-келген сын-қатерге дайын болуға тиіспіз. Тыныссыз ізденіп, ұдайы алға ұмтылуымыз қажет.

Менің Қазақстан халқына биылғы Жолдауым мынадай мәселелерге арналады.

I. ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ

Орталық Азиядағы экономикасы ең ауқымды ел саналатын Қазақстан қазір пандемияның зардабын тартуда. Дегенмен, қындықтарға қарамастан, бағдарымызды берік ұстанып келеміз.

Біз орта мерзімді экономикалық саясатымызды айқындаپ, мемлекеттік бастамаларды реттеу үшін 2025 жылға дейінгі дамудың Ұлттық жоспарын және Мемлекеттік жоспарлаудың жаңа жүйесін қабылдадық. Ұлттық жобалар бекітілетін болады.

Стратегиялық мақсатымыз – Орталық Азиядағы көшбасшылық рөлімізді күшешту және әлемдік экономикадағы орнымызды нығайту.

Экономикамызға тікелей инвестиция тарту ісін жалғастырудың жаңа тәсілі ретінде Стратегиялық инвестициялық келісім ұғымы өнгізілді.

Казимемлекеттік секторды оңтайландыру үшін нақты шараларды қолға алдық, «Бәйтерек» және «ҚазАгро» холдингтерін біріктірдік. Еншілес компаниялар екі есе азайды, олардың штат санын бір жарым есе қысқарттық. Жаңа, қуатты даму институтын құрдық.

Пандемия кезінде мемлекет азаматтарға және кәсіпкерлерге ауқымды әрі жедел қолдау көрсетті.

«Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламасы өзінің тиімділігін дәлелдеді. Оны жүзеге асыру барысында 3,5 мыңдан астам жоба іске қосылды. Сондай-ақ, 70 мың жұмыс орны ашылды. Өндірілген өнім мен көрсетілген қызметтің жалпы құны 3,5 триллион теңге болды.

«Бизнестің жол картасы» бағдарламасының арқасында 66 мың жоба мемлекет тарарапынан қолдау тапты. Бұл 150 мыңдан астам жұмыс орнын ашуға және сақтап қалуға септігін тигізді.

Зейнетақы жинақтарын мерзімінен бұрын пайдалану туралы бастама экономикаға айтарлықтай әсер етті. Ең бастысы, оның әлеуметтік ықпалы айрықша болды. Осы шараның арқасында миллионнан астам азаматымыз тұрғын-үй жағдайын жақсартты. Кейбірі ипотекалық қарызын азайтты.

Жалпы экономикалық дамуымызда он үрдіс бар екені сөзсіз. Алайда, бүгінгі ахуалдың әлі де күрделі екенін ашиқ айтуымыз керек.

Сондықтан, мен «Қарапайым заттар экономикасы» және «Бизнестің жол картасы» бағдарламаларының мерзімін 2022 жылға ұластыру туралы шешім қабылдадым. Бұл мақсатқа бөлінетін қаржының жалпы көлемі кемінде бір триллион теңге болады.

Қазақстан мемлекеттік қарызы аздығының және едәуір қоры болғанының арқасында іndet салдарын біршама тиімді еңсеруде. Бұл – біздің елеулі бәсекелік артықшылығымыз. Одан айырылып қалмауымыз керек.

Алайда, соңғы кезде бюджеттің шығыс бөлігіндегі міндеттемелерді орындау үшін бюджет тапшылығы ұлғайып, Ұлттық қордан алынатын трансфертер көбеюде. Үнемі осылай «ауырдың үстімен, жеңілдің астымен» жүре алмаймыз. Біздегі қаржылық орнықтылықтың қоры соншалықты шексіз емес. Бюджеттің кірісін арттыру үшін шаралар қабылдау қажет екені сөзсіз. Бірінші кезекте, мемлекеттік шығыстардың ауқымын және оның тиімді жұмсалуын бақылауда ұстау керек.

Ұлттық қордың активтерін қалпына келтіру үшін бюджет ережесін енгізуі тездеткен жөн. Бұған қажетті заңнамалық өзгерістер осы жылдың сонына дейін қабылдануға тиіс.

Жалпы, елімізге мемлекет қаржысын, атап айтқанда, мемлекеттік қарызды, бюджет саясатын және Ұлттық қорды басқарудың ережелер жинағы қажет. Үкімет пен Ұлттық банктен жыл сонына дейін Мемлекет қаржысын басқару тұжырымдамасын әзірлеуді сұраймын.

Сонымен бірге, экономиканы әртаратандыру, өндірілетін тауарлардың түрін көбейтіп, экспорт географиясын кеңейту жөніндегі жұмысты жалғастыру керек.

2020 жылдың қорытындысы бойынша, индустрияландыру жүзеге асырылып жатқан 10 жыл ішінде тұңғыш рет өндірек экономиканы дамытуға қосқан үлесі тау-кен өндірісі саласынан асып түсті. Орта мерзімдегі мақсатымыз – 2025 жылға қарай өндірек экономикада экспорттың 1,5 есеге көбейтіп, 24 миллиард долларға жеткізу. Ал, еңбек өнімділігін 30 пайызды арттыру.

Әзірленіп жатқан «Өнеркәсіп саясаты туралы» заң өндірек экономикада алдында түрған сауалдарға жауап беруге тиіс. Соның бірі – шикізатқа қол жеткізудің қызындығы. Отандық өнеркәсіп үшін шикізат тауарларының бағасы қолжетімді, ал көлемі жеткілікті болуы керек деген қарапайым ережені енгізуіміз қажет. Үкімет жыл соңына дейін осы маңызды міндетті шешудің онтайлы жолын табуға тиіс.

Бұл ретте, еліміздің ресурстық әлеуеті толық ашылмағанын, геологиялық түрғыдан зерделену деңгейі төмен екенін қаперден шығармаған жөн.

Сапалы геологиялық ақпараттың инвесторларға қолжетімділігін арттыру қажет. Осыған орай түрлі ведомстволарға бағынатын бытыраңқы мекемелердің негізінде тиімді Ұлттық геология қызыметін құру керек. Бұл орган жер қойнауын кімге және қалай беруді шешетін монополистке айналмауға тиіс. Оның міндеті – инвесторларға кешенді қызымет көрсетіп, қолдау білдіру.

Жер қойнауын пайдалану саласына, әсіресе геологиялық барлау және жер қойнауын кешенді зерттеу ісіне тың серпін қажет. Ұлт жоспары аясында басталған реформаларды соңына дейін жеткізген жөн. Атап айтқанда, геологиялық ақпараттың ашық цифрлық мәліметтер базасын құрып, оны инвесторлар үшін қолжетімді ету керек.

Жер қойнауы – ұлттың байлығы. Оны пайдалануға беруді оңаша кабинеттерде «бармақ басты, көз қыстымен» шешу зансыз деп танылуға тиіс. Тиісті органдар бұл мәселе бойынша бақылау жасауды қамтамасыз етеді.

Келесі мәселе. Мемлекеттің экономикаға тым көбірек араласуы оның өсімін тежейді, сыйайлас жемқорлыққа және зансыз лобби жасауға әкеп соктырады. Мемлекеттік кәсіпорындар әлі де болса көптеген салада басымдыққа ие, женілдіктерді жеке дара пайдаланады.

Біз бұл проблемаларды шеше бастадық. Мәселен, Мемлекеттік басқару тұжырымдамасында квазимемлекеттік секторды қысқарту және оның тиімділігін арттыру, жұмысының ашықтығы мен есептілігін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қарастырылған. Реформалар жөніндегі жоғары кеңес жекешелендірудің жаңа жоспарын мақұлдады. Енді оны қатаң бақылау қажет.

Бұдан басқа да мәселелер бар. Атап айтқанда, жекелеген ұлттық компаниялар мен мемлекеттік кәсіпорындар шығынға батып жатыр. Сөйті тұра неге олардың бірінші басшылары жауапкершілік арқаламайды? Үкімет бұл мәселені шешуі керек.

Сонымен бірге, біз инфляцияның бақылаусыз өсу проблемасымен бетпе-бет келдік. Үкімет пен Ұлттық банк бәрін әлемдік үрдіске жауып, инфляцияның алдында қауқарсыздық

танытып отыр. Мұндай сұлтау ұлттық экономиканың әлсіздігін көрсетеді. Онда «біздің кәсіби экономистеріміздің рөлі қандай?» деген сауал туындаиды?

Үкімет пен Ұлттық банктің басты міндеті – инфляцияны 4-6 пайыз деңгейіне қайтару.

Жалпы сомасы 6,3 триллион теңге жұмысалған дағдарысқа қарсы шаралар жүзеге асырылғаннан кейін экономикамызда артық ақша пайда болды. Алайда, бүгінті таңда бөлінген қаржы әлі бармай жатқан салалар бар. Екінші деңгейдегі банктер шағын жобаларға, әсіресе ауылға арнап ақша салмайды.

Сондықтан, микроқаржы үйымдарының әлеуетін іске қосу керек. Олар жергілікті жерде жұмыс істейді. Өзінің тұтынушыларын, олардың бизнесі мен мүмкіндіктерін жақсы біледі. Ұлттық банк пен Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі бұл мәселе бойынша шешімдер топтамасын әзірлеуі қажет.

Стресті активтер деңгейін төмендету жұмысы да айрықша маңызға ие.

Біз мемлекет банкирлерге көмектеспеуге тиіс деген шешім қабылдадық. Сонымен бірге, шектеу қойылып, бұғатталған активтерді экономикалық айналымға қайтару керек. Алайда, мұны тек қана нарықтық негізде жүзеге асырған жөн. Бұған заңнамалық негіз болуы қажет. Үкімет Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп, жылдың сонына дейін тиісті заң жобасын Парламентке енгізсін.

Енді инфляцияның монетарлық емес тұстарына тоқталайық. Оның ең бастысы – азық-түлік бағасы.

Қазақстанның ауыл шаруашылығының әлеуеті орасан зор екені көп айтылады. Бірақ, агроөнеркәсіп кешені саласында қордалған проблемалар да аз емес.

Ең алдымен, бұл – азық-түлік тауарларының бағасын белгілеудің және оны бөліп-таратудың тиімсіз жүргізілуі. Мен бұған дейін көтерме-тарату орталықтарының желісін құрудың маңыздылығы туралы айтқан болатынмын. Бұл міндет орындалып жатыр.

Осы орталықтардың шағын ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге, соның ішінде, жеке қосалқы шаруашылықтарға да қолжетімді болуын қамтамасыз ету маңызды. Бұл нарықтың монополиялануына жол беруге болмайды.

Сонымен бірге, өнім өндірушіден тұтынушыға дейінгі аралықтағы бағаның бәріне бірыңғай бақылау жасау қажет. Қазір осы жұмысқа бірнеше мекеме жауапты. Эр жолы баға шарықтағанда олар байыппен сараптама жасап, тиімді шаралар қабылдаудың орнына бір-біріне сілтей бастайды. Бұл жұмысты ретке келтіретін кез келді. Жауапкершіліктің ара-жігін ажырату керек. Бір мекемені басты орган ретінде айқындаپ, өзгелерінің өзара іс-қимылын нақты белгілеу қажет. Үкімет осы мәселе бойынша бір айдың ішінде шешім қабылдауға тиіс.

Екіншіден, ауа-райының қолайсыздығы мал шаруашылығында түйткілді мәселелер бар екенін көрсетті. Біз жедел шара қабылдап, жем-шөп тапшылығына байланысты ахуалды реттедік. Дегенмен, бұл салада әлі де жүйелі жұмыс атқару керек.

Жем-шөп дайындауға қажетті жер көлемін кеңейткен жөн. Соңдай-ақ, егіс алқабына әр жылы әртүрлі дақыл егу талабын сақтау үшін тиісті бақылауды күшейткен абзal. Ғарыштық мониторинг және қашықтан зондтау мүмкіндігін кеңінен қолдану керек. Жайылымдық жерді тиімді пайдалану да өте маңызды.

Қазір мал жаятын жерге шаруалардың қолы жетпей жүр. Өйткені, мұндай алқаптарды кейбір белгілі адамдар иеленіп алған. Тіпті, оны адам аяғы баспайтындағы етіп қоршап тастаған. Әкімдер түрлі себептерді сылтауратып, ықпалды адамдардың ығына жығылып, бұл мәселені шеше алмай отыр.

Үкімет құзырлы органдармен бірлесіп, осы ахуалды өзгертетін батыл шаралар қабылдауға тиіс. Жеке қосалқы шаруашылықтардың малын жайылымдық жермен қамтамасыз ету мәселесіне айрықша назар аудару қажет. Олардың құқықтық мәртебесі және көрсетілетін қолдау тәсілдері «Жеке қосалқы шаруашылықтар туралы» бөлек заңда көрініс табуы керек. Үкімет бұл заң жобасын өте қысқа мерзімде әзірлеуге тиіс.

Ветеринария саласын да жетілдіру қажет. Бұл салада орталық пен өнірлер арасындағы міндеттер мен құзыреттер нақты бөлінуі керек. Мал басының амандығы және өнімділігі жергілікті ветеринарлардың тиімді жұмысына байланысты. Бұл, түптең келгенде, ауылдағы ағайынның әл-ауқатына тікелей әсер етеді.

Ветеринария қызметі қазіргі заман талабына сай болмаса, ауыл шаруашылығы өнімдерінің экспорттың арттыру мүмкін емес. Соңдықтан, осы салада жүйелі жұмыс атқарылуға тиіс. Атап айтқанда, үдерістерді цифрандыру, мәлімет жинау және оны автоматтандыру, маман даярлау және олардың жалақысын көбейту шаралары. Үкімет жыл соңына дейін ветеринария жүйесін реформалау жөнінде нақты шаралар қабылдауы керек.

Үшіншіден, біздің аграрлық саясатымызда сабактастық болмай отыр. Министр ауысса, саланың саясаты да өзгереді. Мұндай жағдайда шаруаларға алдағы жұмысты жоспарлау қынға түседі. Бірыңғай негізгі бағыт болуы қажет. Соған сәйкес субсидиялау тәсілдерін қайта қарап, тұрақтандыру керек.

Келесі мәселе. Соңғы бес жылдың өзінде субсидиялауға екі триллион теңgedен астам қаржы болінді. Өкінішке қарай, агроенеркәсіп кешеніне қатысты қозғалған қылмыстық істердің жартысынан астамы субсидияны талан-таражға салуға байланысты болып отыр. Бұған жол беруге болмайды.

Нормативтік негізін нығайтып, тиімді жоспарлау және мониторинг жүргізу жүйесін енгізу қажет. Субсидияны рәсімдеу тәртібі түсінікті әрі толығымен ашық болуға тиіс. Шағын және орта шаруашылықтар үшін субсидия толығымен қолжетімді болуы керек.

Ауыл шаруашылығын технологиялық түрғыдан қайта жабдықтауды қолдау тәсілдерін мұқият қарауымыз қажет. Агроенеркәсіп кешені қолданатын технологияның шамамен 90 пайызы әбден ескірді. Оны жаңарту керек.

Ауыл шаруашылығын субсидиялау саясатын өнеркәсіп саласындағы мемлекеттік саясатпен ұштастырған жөн. Үкімет пен «Бәйтерек» холдингі осы мәселе бойынша ұсыныстар әзірлеуі қажет.

Жалпы, ауыл шаруашылығы саласының басты міндеті – елімізді негізгі азық-тұлік өнімімен толық қамтамасыз ету.

Мен биыл ауыл шаруашылығы жерлерін шетелдіктерге және олардың қатысы бар компанияларға сатуға және жалға беруге біржола тыйым салған заңға қол қойдым.

Жер кодексіне қазақстандық инвесторларды ауыл-аймақтарды дамыту үшін қаржы салуға ынталандыратын түзетулер енгізілді. Бұл өзгерістер ауыл шаруашылығы жерлерін толық экономикалық айналымға түсіруге мүмкіндік береді.

Шын мәнінде, осы шешімдердің барлығы агроенеркесіп секторына оң ықпал етеді. Соның арқасында ауыл шаруашылығы ұлттық экономиканың негізгі қозғаушы күшіне айналады деп сенемін.

Келесі мәселе. Қазіргі заманда бәсекеге қабілеттіліктің басты факторының бірі – барынша цифrlандыру.

Қазақстан үшін заманауи цифrlық технологиялар трансферті, Индустрія 4.0 элементтерін енгізу айрықша маңызды. Біз шетелдегі стратегиялық серіктестерімізben белсенді жұмыс істеуге тиіспіз.

Сонымен бірге, отандық IT-секторды дамытып, қүшайте тұсу де маңызды. Елімізге жас, білімді әрі ынталы мамандар керек. Цифrlандыру жөніндегі ұлттық жобаның аясында кемінде 100 мың жоғары білікті IT-маман даярлау қажет.

Цифrlық саладағы қызметтер мен тауарлардың экспорты 2025 жылға қарай кемінде 500 миллион долларға жетуге тиіс.

Осы және басқа да міндеттер мемлекеттік секторды толығымен «цифrlық қайта жүктеуді» талап етеді. Мұндағы бұрыннан келе жатқан басты түйткіл – мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерінің өзара тиімді кіріктірілмеуі. Бұл мәселе түбекейлі әрі тезірек шешімін табуы керек.

Біріншіден, «Электронды үкіметтің» мүлде жаңа құрылымын жасау керек. Мемлекеттік сектордың барлық IT-бастамасы тек қана қазақстандық мемтекстың жаңа платформасына негізделеді. Бұл платформа қайталауларды, тиімсіз шығыстарды және бюрократияны жояды. Мемлекеттік қызметтер азаматтарға смартфоннан 100 пайыз қолжетімді болады.

Екіншіден, біз мемлекеттік органдардың бизнес-үдерісін түгел қайта қарап, цифrlық форматқа көшіретін Цифrlық трансформация орталығын ашамыз.

Үшіншіден, ұлттық компаниялар IT-қауымдастықпен өзара қарым-қатынас жасайтын платформа құруымыз қажет. Квазимемлекеттік сектордың цифrlық қажеттілігі мен сұранысы барынша отандық компаниялардың күшімен қамтамасыз етілуге тиіс.

Төртіншіден, мәлімет беру желісін халықаралық дәліздермен ұштастыра отырып, оны біртіндең кеңейту және жаңарту қажет. Көрші елдерге де қызмет көрсете алатын мәлімет өңдеудің заманауи орталықтарын құру керек.

Біз еліміздің орасан зор ақпараттық-телекоммуникациялық әлеуетін іске асыра білуге тиіспіз. Жаңа цифrlық дәүірде ол геосаяси маңызға ие болады. Қазақстан Еуразия өнірінің басым бөлігі үшін орталық цифrlық хабқа айналуға тиіс.

Осы міндетті орындау үшін кадрлық әлеуетімізді күшнейтуіміз керек. Премьер-Министр маған өз ұсыныстарын берсін.

Келесі мәселе. Ауғанстандағы ахуал және жаһандық шиеленістің күшеюі бізге қорғаныс өнеркәсібі кешенін және Әскери доктринасызы толығымен қайта қарауға міндеттейді.

Қорғаныс қабілетімізді нығайтып, қауіп-қатерлерге жедел үн қату мемлекеттік маңызы бар басымдыққа айналуға тиіс. Біз сыртқы қатерге және оқиғаның қалай өрбүіне де дайын болуымыз керек. Сырттан төнетін қауіпті модельдеу айрықша өзектілікке ие болуда. Стрес-тест өткізіп, сценарийлер дайындаған жөн. Соның негізінде мемлекеттік аппараттың іс-қимыл жоспары әзірленіп, түзетіліп отыратын болады.

II. ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТАРЫ

Халқымыз «Бірінші байлық – денсаулық» деп бекер айтпаған.

Коронавирус денсаулық сақтау саласы үшін үлкен сынақ болды. Әлемді жайланаған індеттің беті әлі қайтар емес. Күн сайын мындаған азаматымыз дертке шалдығып, талай адам өмірден өтуде.

Біз уақыт ұттырмай індетпен күресу шараларын дереу қолға алдық.

Қазақстан – коронавирусқа қарсы вакцина жасап шығарған әлемдегі санаулы мемлекеттің бірі. Біздің вакцинамыздың тиімді әрі қауіпсіз екеніне еш күмән жоқ. Қазір QazVac-қа өзге мемлекеттер де сұраныс білдіруде.

Елімізде вакцина қоры жеткілікті, азаматтарымыздың таңдау мүмкіндігі бар. Көптеген мемлекеттердің бұған қолы жетпей отыр.

Елімізде жаппай екпе салу жүріп жатқанымен, қоғамда оған қарсы адамдар әлі де көп. Олар өздері бас тартып қана қоймай, халықты кері үгіттеуде. Соның кесірінен қаншама жүртты адастыруда.

Мұндай адамдар өзінің ғана емес, өзгенің өмірі үшін де жауап беретінін түсінуге тиіс. Соңдықтан, екпе алуға қарсы үгіттеп жүргендердің жетегінде кетпеген жөн.

Адамзат көптеген індетті бастан өткерген. Вакцина пайда болғаннан кейін ғана қауіпті дертерге тосқауыл қойылғанын ұмытпауымыз керек.

Алдағы уақытта әлемде коронавирустың жаңа штамдары шығуы мүмкін. Сарапшылар басқа да індеттер пайда болатынын айтуда. Біз оның қашан болатынын күтіп, қарап отыра алмаймыз. Осында жағдайда өмір сүріп, әрі қарай дамуға бейімделуіміз керек.

Қазір «бустерлік вакцинаны» сатып алу өте маңызды. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымында тіркелген вакциналарды тезірек сатып алу қажет.

Сонымен бірге, бүкіл денсаулық сақтау саласын тұрақты екпе алу жүйесіне дайындаған жөн.

Еліміздің биологиялық қауіпсіздігін болжаумен айналысатын Ұлттық жүйе құрылуға тиіс. Бұл шара тиісті заң жобасында

қарастырылған. Парламенттен осы заң жобасын қазіргі сессияның соңына дейін қабылдауды сұраймын.

Медициналық сараптама жасайтын көптеген зертханамыз халықаралық стандартқа сай емес. «Дені сау ұлт» жобасы бойынша кемінде 12 зертхананы жоғары технологиялық құралдармен жабдықтау қажет. Соның арқасында зертханаларымыз 90 пайызға дейін халықаралық талапқа сай жұмыс істейтін болады.

Коронавирусқа қатысы жоқ ауруларға байланысты ахуалды нашарлатып алмауымыз керек. Пандемия кезінде жоспарлы скринингтер мен ота жасау кейінге қалып жатыр. Бұрыннан бар стандартты екпелер көптеген балаларға салынбай қалуда. Әрине, бұған жол беруге болмайды.

Медицина саласына қомақты қаржы құю керек. Бұл қаржат инфрақұрылымға, маман даярлауға және халықты дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуге жұмсалуға тиіс.

Фармацевтика өнеркәсібіне ерекше көніл бөлу қажет. Вируспен құрес кезінде дәл осы сала еліміздің бәсекеге қабілеті мен қауіпсіздігі үшін маңызды екеніне көзіміз жетті. Сондықтан, медицина өнімдерін Зертханалық және техникалық сынақтан өткізетін орталық құруымыз керек.

Жаһандық фармацевтикалық корпорациялармен ынтымақтастықты жаңдандырған жөн. Инвесторларды тартып, озық технологияны және осы саладағы жаңа зерттеу жұмыстарын игеруді қолға алу керек. Отандық тауар өндірушілермен жасалатын оффтейк келісім шарттарының көлемін арттырып, өнім түрін көбейту қажет. Біздеңі дәрі-дәрмек пен медициналық құрал-жабдықтың 17 пайызы ғана – отандық өнім. 2025 жылы оны 50 пайызға жеткізу қажет.

Денсаулық кепілі – дene шынықтыру. Жұрттың және балалардың спортпен шұғылдануына жағдай жасалуы қажет екенін тағы да қайталаپ айтамын. Облыс әкімдері спорт инфрақұрылымын біртіндең салуды қамтамасыз етуге тиіс.

Жалпы, Токио олимпиадасының қорытындысына байланысты спорттағы ахуалды бөлек кеңесте қарау қажеттігі туындалап отыр.

III. САПАЛЫ БІЛІМ БЕРУ

Биылғы қаңтар айынан бастап педагогика саласы қызметкерлерінің жалақысы 25 пайызға көбейді. Алдағы үш жылда осы мақсатқа тағы 1,2 триллион теңге жұмсаймыз. Қабылданған шаралар жемісін беріп жатыр. Педагогикалық мамандықты қалап, оқуға түскендердің орташа балы күрт өсті.

Біз үстаздарды қолдау саясатын жалғастыра береміз. Қазіргі жаһандық өзгерістер кезеңінде түлектің білімі еңбек нарығына шыққанға дейін-ақ жеткіліксіз болып қалуы әбден мүмкін. Сондықтан, құзырлы министрліктің алдында оқу бағдарламаларын жаңа жағдайға бейімдеу міндеті түр. Бұл – кезек күттірмейтін шаруа.

Пандемия кезінде қашықтан оқытудың нәтижесі ұлттық телекоммуникация желілерінің тиімділігі төмен екенін көрсетті. Мұндай ахуал негізгі, қарапайым білімнің өзін меңгере алмаған

оқушылардың саны артуына әкеп соқты. Тағы бір проблема, нағыз қыныңдық осы деуге болады, балалар оқуын тастан кетіп жатыр. Өйткені білім алуды қажет деп санамайтын болды.

Үкіметке бұл мәселемен, атап айтқанда қашықтан білім беруге қажетті ақпараттық жүйенің сапасын жақсартумен мықтап айналысады тапсырамын. Біздің білім беру жүйеміз қолжетімді әрі инклузивті болуға тиіс.

Сонымен бірге, жағымды жаңалығымыз да бар. Биыл бірнеше оқушы халықаралық пән олимпиадаларының жеңімпаздары мен жүлдегерлері атанды.

Ондай дарынды балаларға жан-жақты қолдау көрсету қажет. Біз оларға жоғары оқу орнына түсү үшін конкурстардың тыс гранттар береміз. Бір реттік ақшалай сыйақы да төлейміз. Балалардың үстаздарын да моральдық және материалдық түрғыдан ынталандырған жөн.

Тұрмысы тәмен отбасында өсіп жатқан балаларға орта білім берудің жалпыға міндетті стандарты аясында қолдау көрсету айрықша маңызды. Материалдық қолдау көрсету шараларын «Цифрлы үстаз» білім беру жобасымен толықтырған жөн.

Білім беру жүйесіне жігерлі әрі білікті мамандар қажет. Мұғалімдерді қазіргідей 5 жылда емес, 3 жылда бір рет қайта даярлықтан өткізуіміз керек деп санаймын. Өйткені олар шәкіртінің бойына жана білім сініре алатындағы нағыз ағартушы болуға тиіс. Бұл ретте, үстаздардың курстан өту үшін өз қалтасынан ақша төлеуіне жол берілмейді.

Орта білім беру жүйесіндегі өткір проблеманың бірі – мектептердегі орын тапшылығы. 225 мың оқушыға орын жетіспейді. Шұғыл шара қабылдамасақ, 2025 жылға қарай орын тапшылығы 1 миллионға жетеді. Мен 2025 жылға дейін кемінде 800 мектеп салу туралы тапсырма берген болатынмын. Бұтін оның санын бір мыңға жеткізуі міндеттеймін.

Мектептерді бюджет қаржысына салумен қатар, осы өзекті мәселені шешуге жеке секторды да тартқан жөн.

Толық білім беретін ауыл мектептерін оқушы санына қарай қаржыландыруға біртіндел көше бастауымыз керек.

Балаларды ерте жастан мамандыққа бейімдеу айрықша маңызға ие болуда. Өскелен ұрпақ өзінің болашақ кәсібін саналы түрде таңдай білуге тиіс. Үкімет «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасымен бірлесіп, осы маңызды міндетті шешумен айналысуы керек.

Біз «Тегін техникалық және кәсіби білім беру» жобасын жүзеге асыруды жалғастырамыз.

Біз «Тегін техникалық және кәсіби білім беру» жобасын жүзеге асыруды жалғастырамыз. Бұгінгі таңда NEET санатындағы 237 мың жас оқу да оқымайды, жұмыс та істемейді. Жыл сайын мектеп бітірген 50 мың түлек оқуға ақылы негізде түседі. Олардың 85 пайызы – тұрмысы тәмен отбасының балалары. Бұл жағдайды түзету қажет. Сұранысқа ие барлық мамандық бойынша техникалық және кәсіби білім жүз пайыз тегін берілуі керек.

Мамандық алудың тағы бір мүмкіндігі армияда берілуге тиіс. Мерзімді әскери қызметтегі сарбаздардың экономикадағы нақты

сектор үшін қажетті жұмысшы мамандығын игеру мәселесін пысықтаған жөн.

Құзырлы министрлік жоғары білім беру сапасын арттыруды қамтамасыз етуге тиіс. Жоғары оқу орындары мамандардың сапалы даярлануына жауап беруге міндетті.

Ғылымды дамыту – біздің аса маңызды басымдығымыз. Бұл саладағы түйткілдердің шешімін табу үшін жылдың сонына дейін заңнамаға өзгерістер енгізу қажет.

Ең алдымен, жетекші ғалымдарымызға тұрақты және өз еңбегіне лайықты жалақы төлеу мәселесін шешу керек. Мұны ғылымға бөлінетін базалық қаражат есебінен қамтамасыз еткен жөн. Мен Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің отырысында іргелі ғылыммен айналысатын ғылыми-зерттеу институттарын тікелей қаржыландыру тәртібін енгізу ді тапсырдым. Құзырлы министрлік осындағы ғылыми мекемелерді іріктеудің және қаржыландырудың айқын әрі ашық ережесін өзірлеуі керек.

Келесі мәселе. Грант мерзімінің үш жылмен шектелуі іргелі ғылымды дамытуға едәуір кедергі келтіріп отыр. Осындағы қысқа жоспарлау мерзімінде қандай да бір нәтижеге қол жеткізудің өзі қын екені анық. Ғылым саласын гранттық қаржыландыру мерзімін бес жылға дейін ұзарту мәселесін қарастырған жөн.

Ұлттық ғылыми кеңестер шешімдерінің әділдігі туралы мәселе де күн тәртібінен түспей түр. Осыған орай, апелляция институтын енгізу қажет деп санаймын.

Жалпы, еліміздің білім беру және ғылым саласының алдында кезек күттірмес ауқымды міндет түр. Бұл – уақыт талабына сай болумен қатар, әрқашан бір адым алда жүріп, тың жаңалықтар ұсына білу деген сөз.

IV. ӨҢІРЛІК САЯСАТТЫ ЖЕТИЛДІРУ

«Халық үніне құлақ асатын мемлекеттің» басты қағидаты – мемлекеттік аппарат азаматтар мұддесі үшін жұмыс істеуге тиіс. Бұл бірінші кезекте жергілікті билікке қарата айтылып отыр.

Тұрғындармен тікелей қарым-қатынас жасап, олардың проблемаларын шүғыл шешумен дәл осы әкімдіктер айналысады. Бірақ, әрдайым осылай болып жатқан жоқ. Жоғары басшылықтың өнірлерде қабылданған шешімдерді түзетуіне, тіпті, кейде солардың орнына шешім қабылдауына тұра келеді.

Тұрлі деңгейдегі әкімдердің батыл әрі дербес қадам жасауға қабілетті жетпей жатады. Олар орталыққа жалтақтап жұмыс істейді. Бұл, негізінен, әкімдердің халық алдындағы қазіргі жауаптылық деңгейі жеткіліксіздігіне байланысты екенін мойындаған жөн. Олардың қызметіне баға бергенде өнір тұрғындарының пікірі ескеріле бермейді. Сондықтан, барлық деңгейдегі әкімдердің жұмысын бағалау тәсілін оңтайландыру керек.

Осыған орай тәуелсіз әлеуметтік сауалнама жүргізуінде маңызы зор. Бұл тәсіл арқылы билік органдары жұмысының сапасына тұрғындардың көзқарасы туралы шынайы мәлімет алуға болады. Формальды есептерден гөрі сауалнамадан халықтың көңіл-күйі

анық аңғарылады. Президент Әкімшілігі осы мәселеге байланысты ұсыныстар топтамасын әзірлеуі керек.

Өнірлік саясатта әлеуметтік-экономикалық дамудағы теңсіздікті азайтуға айрықша мән беру керек. Әр аймаққа тән міндеттерді жалпыұлттық басымдықтармен дұрыс үштастыра білу қажет.

Ұлттық даму жоспары аясында азаматтардың түрмис сапасын арттыру үшін нақты 25 міндет айқындалды. Жұмыссылыздың басым бағыттары – осы. Сондықтан, Үкімет пен әкімдер Өнірлерді дамыту жоспарларын бекітілген жалпыұлттық міндеттерге сәйкес жаңартуы қажет.

Әрине, теңсіздікті азайтудың басты тәсілінің бірі – бюджет қаржысын басымдыққа сай жұмсау. Республикалық бюджеттен қаржы бөлу әкімдердің пысықтығына, қандай да бір жеке көзқарасқа және басқа да субъективті факторларға байланысты болмауы керек.

Бюджет үдерісін «қайта жүктеу» үшін жан басына қарай қаржыландыру тетігін неғұрлым кеңірек қолданып, бюджет лимиттерін бөлудің объективті әдістемесін енгізу қажет.

Бюджет үдерістерін женілдетіп, бюрократияны барынша азайтқан жөн. Сондай-ақ, бюджетті жоспарлау мен орындау кезінде цифрлық тәсілдерді қолдануды кеңейту керек. Сонымен бірге бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің жауапкершілігін арттыра отырып, бөлшектенген бюджетті енгізу керек. Үкімет бюджет заңнамасы мен заңға тәуелді актілерге енгізілетін тиісті өзгерістер топтамасын әзірлегені абзal.

Жобалардың сметалық құнын үнемі артық көрсету – аса өткір проблема. Бұл балабақша және мектеп сияқты шағын жобаларға да, ірі инфрақұрылымдық жобаларға да қатысты. Қолданыстағы нормативтік база мен тәжірибелі өте қысқа мерзім ішінде түбекейлі қайта қарau керек. 1 желтоқсанға дейін Үкімет пен Есеп комитетіне ұсыныстар енгізуді тапсырамын.

Келесі мәселе – өнірлердің қаржылық дербестігін арттыру.

2020 жылдан бастап шағын және орта бизнестен түсетін корпоративті табыс салығы жергілікті бюджетке берілді. Содан бері экономикалық белсенділік төмендегеніне қарамастан, жергілікті бюджеттердің түсімі жоспардағыдан 25 пайызға артық түсे бастады. Бұл әкімдердің жергілікті бизнесі дамытып, инвестициялар мен салықтық базаны көбейтуге қызығушылық артқанын білдіреді.

Осы бағыттағы жұмысты жалғастыру керек. Үкіметтен жыл соңына дейін тиісті ұсыныстар топтамасын әзірлеуді сұраймын.

Қазақстан орнықты урбанизация үрдісімен келе жатыр. Тұрғын саны миллионнан асатын қалалар еліміздің жаһандық бәсекелік қабілетінің тірері, ал облыс орталықтары өз өнірлері өсімінің өзегі болуға тиіс. Сондықтан, агломерацияны дамыту туралы заң мен қалалардың кешенді құрылышының жаңа стандартын әзірлеу керек.

«Адамдар – инфрақұрылымға» қағидатының сақталуы айрықша маңызды. Болашағы бар ауылдарды дамытуға баса назар аудару керек. Басты мақсат – олардың Өнірлік стандарттар жүйесіне сай болуын қамтамасыз ету. Бұл ұстанымдар Аумақтық даму жоспарында бекітілуге тиіс.

Қазір өндірістік өнеркәсіптің 40 пайызы 27 монодаланың еншісінде. Оnda 1,4 миллион азаматымыз тұрады. Монодалалардағы тыныс-тіршілікті одан әрі жандандыруға қатысты жан-жақты ойластырылған шешімдер қажет. Бұл мәселені біз жуық арада бөлек кеңесте талқылайтын боламыз.

Жергілікті өзін-өзі басқаруды дамыту –басым бағыттың бірі. «Халық қатысатын бюджет» орталыққа бағынатын қалалар мен облыс орталықтарына табысты енгізілді. Азаматтардың нақты сұранысына сәйкес ондаған абаттандыру жобасы жүзеге асырылды. Бұл – жақсы тәжірибе. Енді абаттандыру және тұрғын-үй коммуналдық шаруашылығының бюджетіндегі «халық қатысатын» үлесті 10 есе арттыру керек.

Еліміздің ішкі байланысын жақсарту үшін көлік инфрақұрылымына қатысты бұған дейін басталған барлық жобаны аяқтауымыз керек. «Нұрлы жол» мемлекеттік бағдарламасы аясында орталықты өнірлермен жалғайтын біртұтас көлік желісі қалыптасада. Стратегиялық маңызы зор инфрақұрылымдық және әлеуметтік жобалар жүзеге асырылды. Әкімдер мен Үкімет әрбір өнір үшін дәл осындағы Инфрақұрылымдық даму бағдарламасын қолға алуы керек.

Жергілікті жерде инфрақұрылымды жаңғыртуға байланысты талайдан бері қордалған мәселелер бар.

Үкімет «Самұрық-Қазына» қорымен бірлесіп, мынадай ауқымды жобаларды жүзеге асыруға кірісуі қажет. Алматыдағы 2-ші жылу электр орталығының аумағында булы газ қондырғысын салу, 3-ші жылу электр орталығын жаңғырту және 1-ші жылу электр орталығын кеңейту керек. Оңтүстік өнірде 1000 мегаватт энергия өндіретін жаңа қуат көздерін іске қосу қажет. Алматы қаласы мен Алматы облысындағы кабель желілері жаңғыртылуға тиіс. Бұл жобаларға салынатын инвестицияның жалпы көлемі бір триллион теңгеден асады.

Біз стратегиялық инвесторларымызбен бірлесіп, еліміздің түрлі өнірінде шамамен 2400 мегаваттық жаңғыртылатын қуат көзін іске қосамыз.

Еліміздегі экология мәселесі басты назарда болуға тиіс. Өсіреле, ауаның тазалығы айрықша маңызды.

Сондықтан, мейлінше ластанған 10 қаланы орта мерзімді кезеңде газга немесе баламалы қуат көздеріне көшірген жөн.

Биыл батыс өнірлерін газбен қамтамасыз ету ісін жақсарту үшін жалпы сомасы 700 миллиард теңге болатын үш жоба бойынша жұмыс басталады. Бұл – Қашағандағы газ өндеу зауытының және «Мақат-Солтүстік Кавказ» магистралды газ құбырының құрылышы, сондай-ақ, «Бейнеу-Жаңаөзен» магистралды газ құбырын жаңғырту жұмысы.

Тағы бір маңызды мәселе бар. Біріккен Ұлттар Ұйымы алдағы он жылдың ішінде жаһандық деңгейде су ресурсының тапшылығы болады деп болжам жасап отыр. 2030 жылға қарай су тапшылығының көлемі 40 пайызға жетуі мүмкін. Сондықтан, біз жаңа технологиялар мен цифрандыру арқылы суды үнемдеуге көшуіміз керек. Су тапшылығын жоюдың басқа жолы жоқ. Бұл – аса маңызды міндет. Үкімет су пайдалануды реттеу және оны

ұнемдеу технологиясын енгізу жұмысын ынталандыру үшін нақты шешімдер әзірлеуге тиіс.

Су нысандарының экожүйесін сақтап, оны ұнемді пайдалану үшін аса маңызды 120 каналды қайта жаңғыртуға кірісеміз. Ақмола, Алматы, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қызылорда, Түркістан облыстарында жаңадан 9 су қоймасы салынады. Бұл – ауқымды жоба. Бірақ, біздің қолымызда қажетті ресурстың бәрі бар.

Атырау және Маңғыстау облыстарының аудандарын ауыз сумен қамтамасыз ету үшін «Астрахан-Маңғыстау» магистралды су құбыры жаңғыртылады және Кендерлі кентінде су тұщытатын жаңа зауыт салынады.

Жалпы, ондаған жылдар бойы қомақты қаржы бөлінгеніне қарамастан, ауыз су мәселесі әлі шешімін тапқан жоқ. Сондықтан, Өнірлерді дамытудың ұлттық жобасы аясында бес жыл ішінде халықтың 100 пайызын таза ауыз сумен қамтамасыз етуді тапсырамын. Бұл – Үкіметтің алдында тұрган басты міндет.

Мен тағы бір маңызды мәселеге арнағы тоқталғым келеді. Дүние жүзі өнеркәсіп пен экономиканы экологиялық тазартуға бет бұрды. Қазір бұл – әншейін сөз емес, салық, баж және техникалық реттеу шаралары сияқты нақты шешімдер. Біз одан тыс қала алмаймыз. Мұндай шешімдер экспорт, инвестиция және технология трансферті арқылы елімізге тікелей әсер етеді. Шын мәнінде, бұл – Қазақстанның орнықты дамуы мәселесі.

Сондықтан мен 2060 жылға қарай көміртегінен арылу міндетін жүктеп отырмын. Бұл бағытта өте байыппен жұмыс істеу керек. Кең-байтақ еліміздің тұрғындар саны да, экономикасы да өсіп келеді. Өсім сапалы болу үшін қуат көздерін қажет.

Көмір дәуірі біртіндеп келмеске кетіп бара жатқан заманда жаңғыртылатын энергияға қоса, біз сенімді базалық қуат көздерін ойластыруға тиіспіз. Қазақстанда 2030 жылға қарай электр қуатының тапшылығы пайда болады.

Әлемдік тәжірибеге қарасақ, мұның ең оңтайлы шешімі – бейбіт атом. Бұл – күрделі мәселе. Сондықтан қаусетке сеніп, эмоцияға берілмей, оны барынша тиімді шешуіміз керек. Үкімет пен «Самұрық-Қазына» бір жылдың ішінде Қазақстанда қауіпсіз әрі экологиялық таза атом энергетикасын дамыту мүмкіндігін зерттеуге тиіс.

Бұл мәселеге инженерлік саланы дамыту және атом саласындағы білікті инженер мамандардың жаңа буынын қалыптастыру мүмкіндігі түрғысынан да қарau қажет.

«Жасыл» сутегі өндірісі, жалпы сутегі энергетикасы – болашағы зор бағыттар. Үкіметке осы мәселе бойынша да ұсыныс әзірлеуді тапсырамын.

V. ЕҢБЕК НАРЫҒЫНДА ТИІМДІ ЭКОЖУЙЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Пандемия еңбек нарығын едәуір өзгертуі. Бұл – ең алдымен, қашықтан жұмыс істеу тәсілінің қарқынды дамуы.

Көптеген жаңа кәсіптер пайда болған, үдерістердің көпшілігі автоматтандырылып, цифрандырылып жатқан қазіргі кезде бұл үрдіс тың серпінге ие болуда. Осында жаңдайда мамандықты жиі

өзгерте білу және жаңа кәсіптерді игере алу арқылы ғана әркімнің бәсекеге қабілетті болуын қамтамасыз ете аламыз. Сондықтан, бізге «Кәсіби біліктіліктер туралы» заң қажет. Бұл құжат біліктілікті тану мәселесін реттеп, жұмысшыларды өзінің қарым-қабілетін жетілдіруге ынталандыруы керек.

Жаппай цифрандыру үдерісі интернет-платформалар негізінде жұмыспен қамтудың жаңа үлгісін алып келді. Такси жүргізушілері, курьерлер және басқалар – осының жарқын мысалы. Бұл сала әлеуметтік және медициналық сақтаңдыру, зейнетақымен қамту және салық салу тұрғысынан мемлекеттің қолғабыс етуіне мұқтаж болып отыр.

Біздің еңбек нарығымызға көші-қон үдерісі де зор ықпал етеді. Қазақстан – еңбек мигранттарын қабылдау жағынан ТМД елдері ішінде екінші орында. Бұл саладағы проблемаларды дұрыс шешуіміз керек. Үкімет Көші-қон саясатының жаңа тұжырымдамасын әзірлеуге тиіс. Онда шетелдерде жұмыс істеп жүрген өз азаматтарымыздың құқықтарын қорғау тәсілдері де көрініс тапқаны жөн.

Ел ішіндегі еңбек қүшінің ұтқырлығы мәселесіне қатысты да жаңа ұстанымдар қажет. Үкімет оңтүстіктен солтүстікке көшіп жатқан азаматтарға жәрдемақы бөлудің қолданыстағы тәсілдерін қайта қарауы керек. Атап айтқанда, оны әкімдіктер арқылы ғана емес, оңтүстік өнірлерден адамдарды өз бетімен жалдайтын жұмыс берушілердің шығынын өтеу арқылы да беруге болады.

Оз бетінше бизнеспен айналысқысы келетіндердің де көшуіне жағдай жасаған жөн. Көшіп келген азаматтарға үй салу ғана емес, ауыл шаруашылығымен айналысу үшін де жер телімдерін беру мүмкіндігін пысықтау керек. Сондай-ақ, оларға мемлекеттік қолдау шаралары қолжетімді болуын қамтамасыз ету қажет.

Тағы бір мәселеге арнағы тоқталғым келеді. Қазақстан – әлеуметтік мемлекет. Сондықтан, қыын жағдайлар тап болған азаматтарға жан-жақты көмек көрсету – басты міндеттердің бірі. Алайда, қоғамда патерналистік көніл-күй және әлеуметтік масылдық үрдісі белен ғалда.

Ел ішінде әлеуметтік бағдарламаларды әдейі жеке мұддесіне пайдаланатын азаматтар аз емес. Мұндай адамдар кез-келген өркениетті елдегі сияқты заңының және бүкіл қоғамның алдында жауап беруі керек. Осындағы жағдайлар «мемлекеттен ала берсем» деген қозқарас қалыптастырыды. Ал, көмекке шынымен мұқтаж жандар, өкінішке қарай, әлеуметтік қолдау шараларынан тыс қалып жатыр. Әрине, біздің еліміздің мүмкіндіктері зор, бірақ оның да шегі бар.

Ең бастысы, әлеуметтік женілдікке ие болсам деген орынсыз піфыл адамды өз еңбегімен табыс табу қабілетінен айырады. Мұндай жағымсыз өмір салты үрпақ тәрбиесіне қазірдің өзінде кері әсер ете бастады. Сондықтан, бізге түбебейлі өзгеріс керек. Заң да, қоғам да, адамдардың сана-сезімі де өзгеруге тиіс. Дайындалып жатқан Әлеуметтік кодексте осындағы мәселелерге барынша назар аудару керек.

VI. САЯСИ ЖАҢҒЫРУ ЖӘНЕ АДАМ ҚҰҚЫҒЫН ҚОРҒАУ

Саяси жаңғыруды біртінде жүзеге асыру – мемлекетіміздің стратегиялық бағдарының басым міндетінің бірі.

Соңғы екі жылда біз бұл салада бірқатар елеулі өзгеріс жасай алдық. Митинг өткізу үшін алдын-ала ескерту қағидаты жазылған жаңа заң қабылданды, партиялардың Мәжіліске өту шегі 5 пайыза дейін төмендеді, сайлау бюллетенідеріне «бәріне қарсымын» деген баған қосылды.

Осы және басқа да қадамдар қоғамда белсенді қолдау тапты. Бұл бастамалар орнықты демократиялық даму бағдарымызды нығайтып, саяси жүйемізді сапалық түрғыдан өзгертерді. Сонымен бірге, азаматтарымызды мемлекет басқару ісіне барынша тартуға он ықпал етеді.

Бірақ мұнымен шектелуге болмайды. Біздің мақсатымыз – мемлекеттің тиімділігін, саяси үдерістің ашықтығы мен бәсекелестігін одан әрі арттыру. Сондықтан саяси реформалар жалғасады.

Мемлекеттілігіндегі нығайта тұсу үшін барлық өзгерісті еліміздің өзіне тән ерекшелігін ескере отырып, біртінде жүзеге асырамыз. Бұл – мықты, әділ әрі озық мемлекет құрудың бірден-бір дұрыс жолы. Азаматтарымыз бұл ұстанымды қолдап отырып.

Ауыл әкімдерінің тікелей сайлауын енгізу аса маңызды қадам болды. Бұл – менің былтырғы Жолдауымда айтылған саяси реформаның негізгі мәселесі. Осы шешім ауыл халқының, яғни қазақстандықтардың 40 пайыздан астамының мұддесіне тікелей ықпал етеді. Біз дұрыс жолдамыз. 2024 жылы азаматтар pilottyқ режимде аудан әкімдерін сайлау мүмкіндігіне ие болады.

Жергілікті өзін-өзі басқару жүйесін одан әрі жаңғыртудың маңызды факторы – азаматтық мәдениетті дамыту.

Президент Әкімшілігі облыс әкімдіктерімен бірлесіп, ауылдық жерлердегі азаматтық бастамаларды қолдаудың тиімді тәсілдерін әзірлеуі керек. Гранттық қаржыландыру жүйесін ауылдағы үкіметтік емес ұйымдардың сұранысына қарай бейімдеп, оны алудың женілдетілген режимін енгізу қажет. Бұл ауылдық жердегі әлеуметтік белсенділікке тың серпін береді.

Сайлау тізіміндегі әйелдер мен жастар үшін 30 пайыздық квота туралы норманың енгізілуі партияларды барынша белсенді жұмыс істеуге, жаңа адамдар іздел, өз қатарын жасартуға жетеледі. Дегенмен, халық қалаулыларының түпкілікті құрамы жасақталғанда бұл квота сақталған жоқ. Сондықтан, оның толыққанды әсері болуы үшін депутат мандатын бөлу кезінде осы квотаны міндетті түрде ескеру туралы норманы заң жүзінде бекіту керек.

Біз инклузивті қоғам құрып жатырмыз. Ерекше қажеттілігі бар тұлғалар әзірге еліміздің қоғамдық-саяси өмірінде көп емес. Квота бөлінетін азаматтар санатының тізімін кеңейтуді ұсынамын. Онда жастар мен әйелдерден бөлек, ерекше қажеттілігі бар азаматтарға да квота белгілеу керек.

Біз инклузивті қоғам құрып жатырмыз. Ерекше қажеттілігі бар тұлғалар әзірге еліміздің қоғамдық-саяси өмірінде көп емес.

Квота бөлінетін азаматтар санатының тізімін кеңейтуді ұсынамын. Онда жастар мен әйелдерден бөлек, ерекше қажеттілігі бар азаматтарға да квота белгілеу керек.

Биыл қаңтар айында мен Өлім жазасының күшін жоюға бағытталған Азаматтық және саяси құқықтар туралы Екінші Факультативтік Хаттаманы ратификациялау туралы заңға қол қойдым. Енді Қылмыстық кодекстің нормаларын Екінші Факультативтік Хаттаманың ережелерімен үйлестіруіміз керек. Таісті заң жылдың сонына дейін қабылданады деп сенемін.

Осы жаздың басында менің Жарлығыма сәйкес Үкімет Адам құқығын қорғау жөніндегі кешенді жоспарды бекітті. Осы маңызды құжат Қазақстанда адам құқығын қорғау жүйесін одан әрі жетілдіру үшін ұзақ мерзімді институттық негіз қалыптастырады.

Атап айтқанда, кешенді жоспар қабылданғаннан кейін гендерлік теңдікті қамтамасыз ету үшін белсенді жұмыс басталды. Осыған орай әйелдердің қоғамдағы экономикалық және саяси ұстанымын барынша қолдауды қамтамасыз еткен жөн. Бұл жұмысқа Президент Экімшілігі жауапты.

Отбасылық және гендерлік саясат тұжырымдамасына да өзгерістер енгізген жөн.

Құқық қорғау жүйесінде елеулі өзгерістер басталды. 2021 жылғы 1 шілдеден бастап әкімшілік әділет жүйесі жұмыс істей бастады. Бұл институт мемлекеттік аппарат пен азаматтардың өзара қарым-қатынасын жаңадан қалыптастырады. Сот қызметінің заманауи үлгісі енгізіліп, артық сот ұдерістері қысқартылуда. Заңнамадағы барлық қайшылықтар мен көмексіліктер азаматтар мен бизнестің мүддесіне орай түсіндірілетіні заң жүзінде қамтамасыз етілді.

Үш буынды модель енгізілгеннен кейін қылмыстық процеске қатысушыларды қорғау күшейді. Осы жылдың басынан бері екі мыңнан астам азаматты қылмыстық жауапқа негіzsіз тартуға жол берілген жоқ.

Прокурорлық қадағалаудың жеделдігі артты. Негіzsіз шешімдердің 98 пайызы үш тәуліктің ішінде күшін жойды. Прокурорлардың айыптау актілерін дайындау жөніндегі құзыретін біртінде кеңейте беру қажет. Бұл қадам олардың жауапкершілігін арттырып, тергеу нәтижелеріне құқықтық баға беру тетіктерін нығайтады.

Ішкі істер органдары осы салаға тән емес бірқатар функциядан арылды. Учаскелік инспекторлардың мәртебесі артты. Олар құқықбұзушылықтардың алдын-алу саласында қосымша өкілеттікке ие болды.

Бірнеше өнірде полицияның сервистік моделі pilotтық режимде жұмыс істей бастады. Келесі кезең – оның ауқымын кеңейту. Бұл жұмыстың табысты болуы көбіне жергілікті билік органдарының осы ұдеріске қатысуына байланысты болады. Олар жаңа өзгерістердің мән-маңызын түсініп, полицияға қолғабыс етуге туіс.

Сонымен қатар, қылмыспен күресудің практикалық мәселелерін назардан тыс қалдырмау керек. Алаяқтықтың көбеюіне байланысты азаматтардың наразылық білдіруі орынды. Бас прокуратура

алаяқтыққа және қаржы пирамидаларына қарсы кешенді шаралар өзірлейтін болады.

Балаларға, соның ішінде ата-ана қамқорлығының қалған балаларға қарсы жыныстық қылмыстардың алдын-алу және оның жолын кесу ерекше бақылауда болуға тиіс.

Өскелен үрпақтың болашағына қауіп төндіретін тағы бір қатер – есірткі заттарының, соның ішінде синтетикалық есірткінің де таралуы. Құқық қорғау органдарына бұл қатердің азаматтар арасында, әсіреле жастардың ішінде таралуына барынша тосқауыл қоюды тапсырамын.

Сыбайлас жемқорлықпен тиімді құресті жалғастыру қажет. Құзырлы агенттік жыл сонына дейін орта мерзімді кезеңдегі іс-қимылымыздың бағдарламасын айқындастын стратегиялық құжатты бекітуге ұсынуы керек. Бұл ретте, «тұрмыстық сыбайлас жемқорлықты» жоюға айрықша назар аударған жөн.

Азаматтардың құқығын қорғағанда құқық қорғаушылардың, соның ішінде адвокаттардың құқығы туралы ұмытпаған жөн. Олардың қызметінің қауіпсіздігін қамтамасыз етіп, жұмысына кедергі келтіретін заңсыз әрекеттердің жолын кесу қажет.

Жоғарыда аталған шаралардың бәрі саяси жүйені және адам құқығын қорғау ісін жетілдіруге бағытталған стратегиялық бағдарымыздың құрамдас бөлігі саналады.

VII. ҰЛТТЫҢ ҰЙЫСУЫ – ОДАН ӘРІ ДАМУДЫҢ БАСТЫ ФАКТОРЫ

Қазір Қазақстан мұлде жаңа дәуірге қадам басты. Соған сәйкес қоғамдық өмірдің барлық саласы түбебейлі өзгеруде. Жаһанды тұрақсыздық жайлап, көптеген жаңа сын-қатер пайда болып жатқан кезде біз бағдарымызды бекемдеп, болашаққа көзқарасымызды айқындаі түсуіміз қажет.

«Бірлігіміз – әралуандықта» деген басты қағидамыз ешқашан өзгермейді. Сондықтан, этносаралық қатынастардың үйлесімді дамуы Қазақстанның мемлекеттік саясатының басты бағытының бірі болған, әрдайым солай болып қала береді. Бұл – бекерге айтылған сөз емес. Мұндай ұстанымды қазақстандықтардың басым көпшілігі қолдайды. Біздің азаматтарымыз үшін келісім мен толеранттылық – мәдениеттер мен тілдерді өзара тоғыстыратын өмірдің шынайы көрінісі, нақты болмысы.

Біз – Конституцияда айтылғандай, біргұтас халықпаз. Біздің нағыз күшіміз – осында. Біз пікір алуандығын қолдай отырып, радикализмнің кез-келген көрінісінің жолын кесеміз, мемлекеттік егемендігімізге, аумақтық тұтастығымызға қол сұғуға жол бермейміз.

Қоғамдағы бірлік пен келісімді көздің қарашығындағы сақтауымыз керек. Этносаралық және конфессияаралық қатынастың қаншалықты маңызды екенін барлық азаматтымыз түсінуі қажет.

Біз қашанда алауыздыққа қарсы тұра білген елміз. Адамды тіліне, ұлтына, нәсіліне қарап кемсітуге, біреудің намысына тиуге жол бермейміз, заң бойынша жауапқа тартамыз. Конституцияға

қайшы мұндаі жауапсыз қадамдар еліміздің негізгі мұddeлериіне зиян келтіреді.

Қазақ тілін дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағытының бірі болып қала береді. Бұл салада айтарлықтай нәтиже бар.

Қазақ тілі, шын мәнінде, білім мен ғылымның, мәдениет пен іс жүргізуін тіліне айналуда. Жалпы, мемлекеттік тілді қолдану аясы кеңейіп келеді. Бұл – заңды құбылыс, өмірдің басты үрдісі. Соңдықтан, қазақ тілінің өрісі тым шектеліп бара жатыр деуге негіз жоқ.

Атазан бойынша Қазақстанда бір ғана мемлекеттік тіл бар. Бұл – қазақ тілі. Орыс тілі ресми тіл мәртебесіне ие. Біздің заңнамаға сәйкес, оның қолданылуын шектеуге болмайды.

Болашағын Отанымызбен байланыстыратын әрбір азамат қазақ тілін үйренуге дең қоюға тиіс. Бұл отаншылдықтың басты белгісі деуге болады.

Жастарымыз өзге тілдерді, соның ішінде орыс тілін жетік менгерсе, бұдан еш ұтылмайды.

Қазақстан мен Ресей арасындағы шекара – әлемдегі ең ұзын шекара. Орыс тілі – Біріккен Ұлттар Ұйымындағы ресми алты тілдің бірі. Соңдықтан, бұл мәселеге парасаттылықпен қарауымыз қажет.

Еліміз өркениетті диалог пен өзара сыйластық мәдениетін дәріптеуі керек. Қазақстан халқы Ассамблеясының бұл саладағы рөлі айрықша. Біз Отанымыз және барлық азаматымыз үшін жауапкершілікті сезінуіміз қажет.

Қоғамды үйистыру, ұлттық бірегейлікті нығайту ісінде еліміздің тарихи мұрасын және мәдени әлеуетін тиімді пайдалануға баса мән беріледі. Бұл орайда Қазақстанның мүмкіндіктері зор, соның ішінде өзін халықаралық аренада тиімді таныта алады.

Дегенмен, бұл мәселеге қатысты саясатымызды қайта қарау қажет. Қазір мемлекет бюджет қаржысын онды-солды иелене беретін белгілі бір қайраткерлердің ғана жобаларын қаржыландырып отыр. Бұл, әрине, түсініксіз жағдай.

Жас әрі дарынды мұсіншілер, суретшілер, театр қызметкерлері, музыканнтар, қаламгерлер жаңа жанр түрлерін игеріп, ұдайы ізденіс үстінде жүреді. Сөйті тұра, олар елеусіз қалып, меценаттардың көмегімен ғана күн көреді. Шын мәнінде, Қазақстан мәдениеті сол жас дарындардың арқасында жаһандық деңгейде танылып жүрген жоқ па.

Сондықтан Үкімет сарапшылармен бірлесіп, жыл сонына дейін жаңа мәдениетті және оның дарынды өкілдерін дәріптеуге бағытталған нақты шаралар жоспарын ұсынуға тиіс.

Креативті индустріяны қолдау қорын құру мүмкіндігін қарастырған жөн.

Халқымыз үшін зиялды қауымның орны қашанда ерекше. Ұлт тағдыры сынға түскен сәтте көзі ашық азаматтар әрдайым көш бастаған. Адасқанға жөн сілтеп, жастарға бағыт-бағдар берген. Ел ағалары бір ауыз сөзбен тентегін тыбыш, тектісін төрге оздырған. Біз қанымызға сіңген осы қасиеттен айрылмауымыз керек.

Қазір – ғаламтор дәүірі. Ондағы бей-берекет ақпарат тасқыны үрпақтың санасын улап жатыр. Бір сәттік танымалдықты қөксейтін тамырысыз идеялар жаппай белен алуда. Бұл – аса қатерлі үрдіс.

Дәл осы кезеңде ұлт зияллыларының үстенімі және белсенділігі айрықша маңызды. Зияллылардың енбегі марапатымен емес, салиқалы сөзімен және нақты ісімен бағаланады.

Басты міндет – жалпы адамзатқа ортақ қастерлі құндылықтарды жастандардың бойына сініру. Отаншылдық, білімге құштарлық пен еңбеккорлық, бірлік пен жауапкершілік сияқты қасиеттер дәріптелуі керек.

Сондықтан, зияллы қауымды ел болашағына әсер ететін әрбір мәселеден шет қалмауға шақырамын.

Диалог пен азаматтық қатысу дәстүрін дамыту, ынтымақтастығымыз берілгімізге негіз болатын озық құндылықтарды дәріптеу біз үшін маңызды.

Біз бірге болсақ қана, тендессіз елдік бірегейлігіндегі ығайта аламыз. Тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев талай рет атап өткендей, этносаралық және конфессияаралық татулық – біздің баға жетпес байлығымыз.

Мемлекетіміздің болашағы үшін біз ішкі тұрақтылық пен жалпы ұлттық бірлігіндегі сақтап, ығайтуға міндеттіміз.

Күрметті отандастар!

Біздің жақын арадағы негізгі басымдықтарымыз – осындаі.

Қазақстанның басты байлығы – Еліміздің азаматтары.

Сіздердің амандықтарыңыз – менің Президент қызметіндегі ең басты мақсатым әрі тілегім. Сондықтан, менің келесі бастамаларым, ең алдымен, халқымыздың әл-ауқатын арттыруға арналады.

БІРІНШІ БАСТАМА

Ең төменгі жалақы деңгейін қайта қарайтын кез келді деп санаймын. Бұл – бір жағынан аса маңызды макроиндикатор болса, екінші жағынан – әркімге түсінікті көрсеткіш.

Бізде ең төменгі жалақы мөлшері 2018 жылдан бері өскен жоқ. Коронавирусқа байланысты әлемдік дағдарыс түрғындардың табысына кері әсер етті. Оның үстінен Қазақстан ең төменгі жалақы деңгейі бойынша ТМД-ның бірқатар елдерінен артта қалып қойды. Сондықтан, 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап ең төменгі жалақыны қазіргі 42,5 мың теңgedен 60 мың теңгеге дейін көтеру туралы шешім қабылдады.

Бұл шара бір миллионнан астам адамға тікелей, ал бүкіл еңбеккерлерге жанама әсер етеді. Сонымен бірге, көлемі бүгінде жария етіліп жүрген жалақының 30, тіпті кейде 40 пайызына дейін жететін «көлеңкелі» еңбекақы қорын азайтады.

Ең төменгі жалақы мөлшерін көбейту ішкі тұтынуды өсіріп, экономикаға оң әсер етеді. Сарапшылардың бағалауы бойынша, бұл Ішкі жалпы өнімді 1,5 пайызға арттырады.

Бұдан былай ең төменгі жалақыны салықтық, әлеуметтік және басқа да салаларда есептік көрсеткіш ретінде орынсыз пайдалануды қою керек.

Үкімет пен Парламенттен жыл соңына дейін қажетті өзгерістерді заңнамаға енгізіп, оның келесі жылы қантар айында құшіне енуін қамтамасыз етуді сұраймын.

ЕКІНШІ БАСТАМА

Қазақстанда 6,5 миллионнан астам адам жалданып жұмыс істейді. Мұны өздеріңіз жақсы білесіздер. Олардың негізгі табыс көзі – жалақы.

Бұл ретте, еңбекақы төлеу қорының өсімі соңғы 10 жылда кәсіпорын иелері табысының өсімінен 60 пайызға жуық қалып қойды. Осыған байланысты Үкімет бизнесті өз жұмысшыларының жалақысын көбейтүге ынталандыратын «ұтымды» шаралар әзірлейді.

Қызметкерлерінің еңбекақысын көбейткен жұмыс берушілерге реттелмелі сатып алу жүйесі аясында жеңілдіктер беріледі. Соңдай-ақ, оларға мемлекет тараапынан белсенді қолдау көрсетілетін болады.

ҮШІНШІ БАСТАМА

Еңбекақы төлеу қорына түсетін салмақтың өзі барынша түсінікті әрі қарапайым болуы қажет. Бұл, әсіресе, микро және шағын кәсіпкерлік саласында қатты сезіледі.

Мұндай бизнес үшін жиынтық салмақты 34 пайыздан 25 пайызға төмендете отырып, еңбекақы төлеу қорынан бірыншай төлем енгізуі ұсынамын. Бұл шара бизнесті мындаған қызметкерін «көленкеден шығаруға» ынталандырады. Соңда олар зейнетақы жүйесінің, әлеуметтік және медициналық сақтандыру жүйесінің толық қатысуышына айналады.

Бұл мәселеде науқаншылдыққа жол беруге болмайды. Бизнестің жұмысында іркілістер мен шығындар болмауы үшін тиісті төлем жүйесін даярлау қажет. Жаңа жүйе 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап жұмыс істей бастауға тиіс.

ТӨРТИНШІ БАСТАМА

2020 жылдан бастап 600 мыңнан астам педагог пен дәрігердің, әлеуметтік сала қызметкерінің жалақысы өсті.

Бірақ, бюджеттен қаржыланатын өзге сала азаматтары бұдан тыс қалды. Бұлар – мәдениет қызметкерлері, мұрағатшылар, кітапханашылар, техникалық қызметкерлер, қорықшылар, көлік жүргізушилер және басқалар.

Сондықтан 2022 жылдан 2025 жылға дейін мемлекет осы санаттағы азаматтық қызметкерлердің жалақысын жыл сайын орта есеппен 20 пайызға өсіретін болады. Тұтастай алғанда, тағы 600 мың отандасымыз бұл бастаманың игілігін көреді.

БЕСІНШІ БАСТАМА

Тұрғын үй азаматтарымыз үшін – қашанда басты мәселе.

«Баспаңа хит» және «7-20-25» сияқты тұрғын үй бағдарламаларының мерзімі таяу арада аяқталады. Сонымен қатар, нарықтық ипотека ставкасы әлі де жоғары және жүрттың

бәріне бірдей қолжетімді емес. Осыған орай, бірыңғай тұрғын үй бағдарламасы әзірленетін болады. Ұлттық даму институтына айналатын «Отбасы банкі» оның әкімшісі болып белгіленеді. Банк алдында «бір терезе қағидаты» бойынша есеп жүргізіп, азаматтарға тұрғын үй бөлу міндеті тұр.

Мен бұған дейін зейнетақы жинағын мерзімінен бұрын пайдалану туралы бастаманың оң әсері туралы айттым. Соңдай-ақ, бұл қадам адамдардың жұмыс берушілерден еңбекақыны ашық төлеуді талап етуіне жол ашты. Осы үрдісті қолдау үшін зейнетақы жинағының жеткілікті мөлшерінің шегінен асатын бөлігін тұрғын-үй сатып алу мақсатында «Отбасы банкіндегі» есепшотқа аударуға рұқсат беру қажет деп санаймын. Сонымен қатар, бұл қадам жұрттың қаражат жинауды және оны сауатты жұмсауды дағдыға айналдыруына мүмкіндік береді.

Құрметті депутаттар!

Жетінші шақырылымдағы Парламент өзінің бірінші сессиясында 63 заң қабылдады.

Қос палата бірлесіп, елімізде жүйелі өзгерістер мен реформалар жасауға қажетті заңнамалық негіз қалыптастырыды.

Бүгін Парламенттің кезекті сессиясы басталмақ. Алдымызда көптеген маңызды міндет тұр. Әрбір заң жобасының қыр-сырына терең үніліп, оны сапалы дайындау керек. Сіздер халықтың мұддесін қорғау үшін әрдайым табандылық танытуға тиіссіздер.

Әрбір шешім елдің сұранысын да, мемлекеттің мүмкіндігін де ескере отырып қабылдануы қажет.

Осы жауапты жұмыста сіздерге сәттілік тілеймін!

Қымбатты отандастар!

Біздің бағытымыз – белгілі, мақсатымыз – айқын.

Ең бастысы, сол мақсатқа жету үшін не істеу қажеттігін жақсы білеміз. Нақты жоспар жасап, соны жүзеге асырып жатырымыз. Біз қолға алған иті бастаманың бәрін соңына дейін жеткіземіз. Кез-келген кедергіні еңсеріп, қындықты жеңуге дайынбыз.

Мен Мемлекет басшысы ретінде халық үшін барлық күш-жігерімді жұмсай беремін.

Мемлекеттік қызметкерлер және бұкіл қоғам біртұтас ел ретінде алдымызда тұрған міндеттерді орындау үшін жұмылуға тиіс. Әйтпесе, ертең кеш қалуымыз мүмкін. Себебі дүние жүзіндегі ахуал құбылмалы әрі түрлі сын-қатерлерге толы.

Меніңше Мемлекет басшысының бағдарына күмән келтіретіндер, жұмыс істеу қолынан келмейтіндер, ебін тауып орнында отыра беруді қалайтындар, Президенттің тапсырмаларын орындаудан жалтаратындар қызметтен кетуге тиіс.

Қазір біз ел дамуының шешуші кезеңіне қадам бастық. Мемлекеттік аппарат біртұтас құрылым ретінде жұмыс істеуге міндетті. Солай болған жағдайда ғана біз көздеңен мақсаттарымызға қол жеткіземіз.

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

Мыңты мемлекет болу үшін ұлттың ұйыса білуі айрықша маңызды. Шын мәнінде, үйымдасқан ұтады.

«Інтымақ жүрген жерде ырыс бірге жүреді» деп халқымыз бекер айтпаған.

Біздің күш-қуатымыз – берекелі бірлікті! Ендеңше, бірлігімізді бекемдеп, ел үшін еңбек етейік!

Қасиетті Отанымыз мәнгі жасай берсін!

Hyp-Cұлтан қ., 2021 ж. 1 қыркүйек

І БӨЛІМ

ПАРЛАМЕНТ МӘЖІЛІСІНІҢ ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ЗАҢ ШЫҒАРУ ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАП ҚОРЫТЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР

VII сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің екінші сессиясы 2021 жылғы 1 қыркүйектен басталды.

2021 жылғы 1 қыркүйек - 31 желтоқсан аралығындағы кезеңде Парламент Палаталарының **1 бірлескен отырысы**, Палатаның **17 жалпы отырысы**, тұрақты комитеттердің 137 отырысы, оның ішінде 4 **көшпелі**, заң жобалары бойынша жұмыс топтарының **436 отырысы**, **9 «дөңгелек үстел»** өткізілді.

Парламент Мәжілісі қызметінің қорыттындыларын Парламент Мәжіліс Аппаратының Ақпарат-талдау бөлімі Парламент Мәжіліс Аппаратының құрылымдық бөлімшелерінің, саяси партиялар фракцияларының, сондай-ақ «Қазақстан халқы Ассамблеясы» депутаттық тобының материалдары негізінде дайындаады.

1.1. VII сайланымның екінші сессиясындағы заң жобаларының өтуі

Атауы	Сессия ішінде барлығы	оның ішінде бастамашы болған		
		Президент	Депутаттар	Үкімет
Мәжіліске енгізілген заң жобаларының саны	51		12	39
Алдыңғы сессиядан өткен заң жобаларының саны	31		4	27
Мәжіліс қабылдамаган және қайтарған				
Бастамашысы Мәжілістен қайтарылған алған	1			1
Мәжіліс қаулысымен күші жойылған				
Конституциялық емес деп танылған				
Президент наразылық білдірген заңдар				
Конституциялық Кеңес қараған заңдар				
Мақұлданған және Сенатқа жіберілген	39		9	30

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

Сенат қайтарған	5+1 (I сессиядан)		1	4+1 (I сессиядан)
Сенат келісу рәсімдерінен кейін қабылдаған заңдар				
Қарауда жатқан	42		7	35
Заң ретінде қол қойылған	21+4 (I сессиядан)		5	16+4 (VI сайла-нынан)

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне VII сайланымның екінші сессиясы барысында **51** заң жобасы (оның ішінде: 12 – депутаттар, 39 - Үкімет бастамашы болған) келіп түсті. Бұдан басқа, Палатаның қарауына **31** заң жобасы (оның ішінде: 4 - депутаттар, 27 - Үкімет бастамашы болған) алдыңғы сессиядан өтті.

Палата **39** заң жобасын (оның ішінде: 9-на депутаттар және 30-на Үкімет бастамашы болған) немесе жұмыстағы заң жобаларының жалпы санының **47,6%-ы** (82) қарап, мақұлдады және Парламент Сенатына жіберді.

Сенат Парламент Мәжілісіне **6** заң жобасын қайтарды, олардың 1-ін Палата бірінші сессияда мақұлдады.

Мәжілісте әр түрлі қарау сатысында **42** заң жобасы бар (жұмыстағы заң жобаларының **51,2%-ы**), олардың **7**-не депутаттар бастамашы болған.

Көрсетілген кезеңде Мемлекет басшысы **25** заңға (оның 4-і бойынша жобалар Сенатқа бірінші сессия ішінде жіберілді) қол қойды немесе олар Палатаның қарауындағы заң жобаларының жалпы санының **25,6% -ы** (82).

1.2. VII сайланымның екінші сессиясы ішінде Мәжіліс қараған әрі мақұлдаған және Парламент Сенатының қарауына берілген заң жобаларының тақырыптық құрылымы

<i>Amaуы</i>	<i>Сессия ішінде барлығы</i>	<i>Сенатқа жіберілген жалпы заң жобалары санындағы % үлесі</i>
Мемлекеттік құрылым мәселелері жөніндегі заңнама (конституциялық құрылым негіздері, мемлекеттік басқару, мемлекеттік қызмет, көші-қон және т. б.)	3	7,7%
Азаматтық заңнама. Азаматтық процестік заңнамасы	1	2,6%
Еңбек, әлеуметтік сақтаңдыру және әлеуметтік қамсыздандыру туралы заңнама		
Қаржы, салық, кредит және кеден ісі туралы заңнама	6	15,4%
Шаруашылық қызметті мемлекеттік реттеу туралы заңнама (лицензиялау, статистика, сауда және т. б.)	1	2,6%
Кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі заңнама	2	5,1%
Құрылым, ТКШ және сәulet мәселелері жөніндегі заңнама		
Ауыл шаруашылығы және агроөнеркәсіптік кешен мәселелері жөніндегі заңнама		
Өнеркәсіп, көлік және байланыс мәселелері жөніндегі заңнама	4	10,3%
Білім, ғылым, мәдениет мәселелері жөніндегі заңнама. Ақпарат. Денсаулықты қорғау. Туризм	1	2,6%
Қоршаған органды, жануарлар дүниесін қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану туралы заңнама. Жер заңнамасы.	5	12,8%
Қорғаныс және әскери қызметшілерді әлеуметтік қорғау туралы заңнама. Төтенше жағдайлар	7	17,9%
Үлттық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіпті қорғау туралы заңнама. Сот. Әділет. Прокуратура.	8	20,5%
Сыртқы саясат пен халықаралық қатынастардың жалпы мәселелері жөніндегі заңнама	1	2,6%
БАРЛЫҒЫ	39	

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

1.3. Әртүрлі тақырыптық ауқымдағы заң жобаларын (VII сайланымның екінші сессия ішінде Мәжіліс қараған әрі мақұлдаған және Парламент Сенатының қарауына берілген) әртүрлі реттеу сипатындағы топтарға бөлу

Саланың атауы	Барлығы	оның ішінде					
		Консти туцияға өзг. мен тол. енгізу туралы	Консти туциялық	Негізгі	Мерзімдік сипаттағы	өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы	халықаралық шарттарды ратификациялау және денонсациялау туралы
1	2	3	4	5	6	7	8
Мемлекеттік күрылым мәселелері жөніндегі заңнама (конституциялық күрылым мәселелері, мемлекеттік басқару, мемлекеттік қызмет, көші-қон және т. б.)	3			Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы (депутаттар бастамашы болған)		Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік басқару деңгейлері арасында өкілеттіктердің араjігін ажыраты мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	
Азаматтық заңнама. Азаматтық процестік заңнамасы	1					Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық процестік заңнаманы жетілдіру және дауларды соттан тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)	

Енбек, әлеуметтік сақтаңдыру және әлеуметтік камсыздан- дыру туралы заннама						
Қаржы, салық, кредит және кеден ісі туралы заннама	6			Қазақ- стан Респуб- лика- сының Ұлттық корынан 2022 – 2024 жылдар- га арналған кепілден- дірілген транс- ферт туралы 2022 – 2024 жылдар- га арналған респуб- ликалық бюджет туралы	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер тура- лы» Қазақстан Республика- сының кодексіне (Салық кодексі) Қазақстан Республика- сындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкіл қызметінің маселелері бойынша толықтыру енізу туралы» (депутаттар бастамашы болған) «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республика- сының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер тура- лы» Қазақстан Республика- сының Кодексін (Салық кодексі) кодданысқа енізу туралы» Қазақстан Республика- сының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енізу туралы (депутаттар бастамашы болған) Қазақстан Республика- сының кейір заннамалық актілеріне мемлекеттік басқару, екінші дентейдеі банктердің кепілдік саяса- тын жетілдіру, бағалау қызметін және атқарушылық іс жүргізуі реттеу	

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

						мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сауда қызметі, биржалық сауданы дамыту және дербес деректерді корғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы		
Шаруашылық қызметті мемлекеттік реттеу туралы заңнама (лицензиялау, статистика, сауда және т. ө.)	1					Заттар мен материалдардың құрамы және қасиеттерінің стандартты үлгілерін құру және қолдану жөніндегі ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы		
Кәсіпкерлік мәселелері жөніндегі заңнама	2					Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты ендиру және Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының жекелеген функцияларын қайта болу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне басекелестікті дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы		
Құрылым, ТКШ жөне сәулет мәселелері жөніндегі заңнама								
Ауыл шаруашылығы және агрономер-кәсіптік кешен мәселелері жөніндегі заңнама								

Өнеркәсіп, көлік және байланыс мәселелері жөніндегі заңнама	4			Өнеркәсіптік саясат туралы		Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актлеріне өнеркәсіптік саясат маселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Америка Құрама Штаттарының Үкіметі арасындағы әуе қатынасы туралы келісімді ратификациялау туралы
Білім, ғылым, мәдениет мәселелері жөніндегі заңнама. Акпарат. Денсаулықты қорғау. Туризм	1					Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актлеріне көрnekі акпарат және діни қызмет бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	
Қоршаған ортаны, жануарлар дүниесін қорғау және табиги ресурстарды пайдалану туралы заңнама. Жер заңнамасы.	5			Жануарларға жауапкершілікпен қарастырылу туралы		Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актлеріне жануарларға жауапкершілікпен қарастырылу маселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga қоршаған ортаға транспекаралық kontekste eser etуді бағалау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga Kaspий teñizin jер үсті көздерінен және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде ластанудан қорғау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga biologiyaлық ертүрлілікті сактау туралы хаттаманы ратификациялау туралы

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

Қорғаныс және әскери қызметшілерді алеуметтік корғау туралы заңнама. Төтенше жағдайлар	7					Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне әскери қызмет және арнаулы мемлекеттік органдар қызметкерлері мен әскери қызметшілердің түргын үй катынастары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы құштерінің бірлескен (біріккен) байланыс жүйесі туралы келісімді ратификациялау туралы
						Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы құштерінің бірлескен гуманитарлық минасизданыру инженерлік бөлімшесі туралы келісімді ратификациялау туралы	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы құштерінің бірлескен гуманитарлық минасизданыру инженерлік бөлімшесі туралы келісімді ратификациялау туралы
						Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қыргыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтесіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қыргыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтесіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
						Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтесіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтесіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
						Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауган шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде әскери-техникалық жаһардем көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауган шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде әскери-техникалық жаһардем көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
						Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы әскери ынтымақтастық туралы шартты ратификациялау туралы	Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы әскери ынтымақтастық туралы шартты ратификациялау туралы

Ұлттық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіпті қорғау туралы заңнама. Сот. Әділет. Прокуратура.	8		«Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)	Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отызы жылдығына байланысты ракымшылық жасау туралы	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді каржыландастыруға карсы іс-киммелерді мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)	Қазақстан Республикасының Әкімшілік күкік дұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам күкіктары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне сот жүйесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)	Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне қыкық қорғау органдары, прокуратура және сот арасында өкілдіктердің және жауапкершілік аймақтарының араjігін ажыратса отырып, үш бүнди модељіді енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
---	---	--	--	---	--	---	---	---

**VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ**

						Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне өлім жазасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы	
						Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жауапкершілікten қараша мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	
Сыртқы саясат пен халықаралық катынастардың жалпы мәселелері жөніндегі заңнама. Гарыш	1					2004 жылғы 22 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» гарыштандырылғанда «Бәйтерек» гарыштырылған кешенін құру туралы келісімге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы	
	39		1	4	2	19	13

Палата 1 Конституциялық заң жобасын, 37 заң жобасын қарап, мақұлдады және Сенат қарауына берді, оның ішінде 13 жоба Қазақстанның басқа мемлекеттермен және халықаралық үйымдармен халықаралық шарттары мен келісімдерін ратификациялау туралы.

1.4. VII сайланымның екінші сессиясында Парламент Сенаты қайтарған заң жобалары туралы

Комитеттер	Сенат қайтарған заң жобалары	Қабылданған шеңбері	Тұзетулер саны
Экономикалық реформа және өнірлік даму	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік сатып алу, жер қойнауын пайдаланушылар мен табиғи монополиялар субъектілерінің сатып	Сенат енгізген өзгерістер мен толықтыруларға келісім білдірілсін 27.10.2021	15

	<p>алуы, байланыс, автомобиль көлігі, қорғаныс және ғылымды қаржыландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы <i>(Сенатқа 1 сессияга жіберілді)</i> <i>(21.10.2021 Сенаттан қайтарды)</i></p>		
	<p>Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бәсекелестікті дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы <i>(23.12.2021 Сенаттан қайтарды)</i></p>		1
Қаржы және бюджет	<p>2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы <i>(19.11.2021 Сенаттан қайтарды)</i></p>	<p>Сенаттың өзгерістері мен толықтыруларына келісім білдірілсін 24.11.21</p>	107
	<p>Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік басқару, екінші деңгейдегі банктердің кепілдік саясатын, бағалау қызметін реттеуді және атқарушылық іс жүргізуіндегі жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы <i>(23.12.2021 Сенаттан қайтарды)</i></p>		24

Әлеуметтік-мәдени даму	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көрнекі ақпарат және діни қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (02.12.2021 Сенаттан қайтарды)	Сенаттың өзгерістері мен толықтыруларына келісім білдірілсін 08.12.2021	4
Заңнама және сот-құқықтық реформа	Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы (20.12.2021 Сенаттан қайтарды)	Сенаттың өзгерістері мен толықтыруларына келісім білдірілсін 22.12.2021	3

Сенат VII сайланған Парламент Мәжілісінің қарауына екінші сессияда 6 заң жобасын қайтарды, оның 1-ін Палата бірінші сессия ішінде мақұлдады.

1.5. Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісу рәсімдері

Сессия ішінде құрылған келісім комиссияларының саны	-
---	---

Сенат қайтарған заң жобалары бойынша келісім комиссиялары екінші сессия ішінде құрылмады.

1.6. VII сайланымның екінші сессиясы ішінде Парламент қабылдаған және Қазақстан Республикасының Президенті қол қойған заңдардың саны

БАРЛЫҒЫ, оның ішінде	21+4 (I сессиядан)
Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы заң	
Конституциялық заңдар	1
Негізгі заңдар	2
Мерзімдік сипаттағы заңдар (әр жылды немесе өзге де белгіленген түрақтылықпен қабылданатын)	2
Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заңдар	7+2 (I сессиядан)
Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын ратификациялау және денонсациялау туралы заңдар	9+2 (I сессиядан)

Президент 21+4 заңға қол қойды:

1	15.09.2021 Сенатқа I сессияға жіберілді	64-VII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Қырғыз Республикасының қосылуына байланысты өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
2	18.09.2021 Сенатқа I сессияға жіберілді	65-VII	2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа Армения Республикасының қосылуына байланысты өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
3	04.10.2021	66-VII	Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga қоршаган ортага транспекаралық kontekste әсер етуді бағалау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы
4	12.10.2021 Сенатқа I сессияға жіберілді	67-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтардың жекелеген санаттарын әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
5	18.10.2021	68-VII	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы қүштерінің бірлескен (біріккен) байланыс жүйесі туралы келісімді ратификациялау туралы
6	18.10.2021	69-VII	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы қүштерінің бірлескен гуманитарлық минасыздандыру инженерлік бөлімшесі туралы келісімді ратификациялау туралы
7	23.10.2021	70-VII	Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттаманы ратификациялау туралы
8	01.11.2021	71-VII	Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik konvencioniga Каспий теңізін жер үсті көздерінен және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде ластанудан қорғау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы
9	15.11.2021 Сенатқа I сессияға жіберілді	72-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік сатып алу, жер қойнауын пайдаланушылар мен табиги монополиялар субъектілерінің сатып алуы, байланыс, автомобиль көлігі, қорғаныс және ғылымды қаржыландыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
10	18.11.2021	73-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылымстық жолмен алған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

11	23.11.2021	74-VII	2004 жылғы 22 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін құру туралы келісімге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы
12	24.11.2021	75-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне мемлекеттік басқару деңгейлері арасында өкілеттіктерді қайта бөлу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
13	30.11.2021	76-VII	Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 – 2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансфер туралы
14	02.12.2021	77-VII	2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы
15	02.12.2021	78-VII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
16	02.12.2021	79-VII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
17	02.12.2021	80-VII	Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауған шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде әскери-техникалық жәрдем көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы
18	07.12.2021	81-VII	Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отыз жылдығына байланысты рақымшылық жасау туралы
19	20.12.2021	82-VII	«Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)
20	20.12.2021	83-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне сот жүйесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)
21	20.12.2021	84-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне азаматтық процестік заннаманы жетілдіру және дауларды соттан тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)

22	20.12.2021	85-VII	«Салықжәнебюджеткетөленетінбасқадаміндегі төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (депутаттар бастамашы болған)
23	27.12.2021	86-VII	Өнеркәсіптік саясат туралы
24	27.12.2021	87-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өнеркәсіптік саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы
25	27.12.2021	88-VII	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау органдары, прокуратура және сот арасында өкілеттіктердің және жауапкершілік аясының аражігін ажыратта отырып, үш буынды модельді ендіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

1.7. Мәжіліс VII сайланымның екінші сессиясында қарауга қабылдаған заң жобаларын жауапты комитеттер арасында бөлу

Комитеттер	Қарауында болған	Сенат қайтарған	Кері қайта рып алған	Сенаттың қарауында және Президенттің қол қоюында жатыр	Президент қол қойған	Жұмыста
Аграрлық мәселелер	2	-	-	-	-	2
Заңнама және сот-құқықтық реформа	20	1	-	5	5	10
Халықара-лық істер, қорғаныс және қауіпсіздік	16	-	-	2	6	8
Әлеуметтік-мәдени даму	10	1	1	1	0+1	8

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

Қаржы және бюджет	8	2	-	1	4	3
Экология мәселелері және табиғат пайдалану	13	1+1	-	6	3+1	4
Экономикалық реформа және өнірлік даму	13	-	-	3	3+2	7
Барлығы	82	5+1 (I сессиядан)	1	18	21+4 (I сессиядан)	42

Комитеттердің жұмысында **82** заң жобасы болды.

Ең көп заң жоба Заннама және сот-құқықтық реформа комитеттерінің қарауында болды – **20** (24,4%), Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік – **16** (19,5%).

18 заң жобасы Сенатта қаралуда және Президенттің қол қоюында.

Занмен **25** заң жобасына қол қойылды, оның 4-еүі Сенатқа бірінші сессия барысында жіберілді.

Мәжілістің жұмысында қараудың түрлі сатысында **42** заң жобасы бар, олардың ең көбі Заннама және сот-құқықтық реформа комитетіне – 10, Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетіне – 8 тиесілі.

1.8. Президент бастамашы болған заң жобалары

P/c №	Заң жобасының атауы	күні	Ескерту
-	-	-	-

1.9. Депутаттар бастамашы болған заң жобалары

P/c №	Заң жобасының атауы	бастамашы	Ескерту
Өткен сессиядан өтті-4			
1	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	10.04.2020 кіріс № 6-14-306 И.Аронова, М. Бақтиярұлы, З.Балиева, Н. Жұмаділдаева, С.Имашева, Н.Қылышбаев, Е.Мамытбеков, А.Мұсаханов, Д.Нұржігітова, И.Смирнова, Л.Сүлеймен	1 оқылымда мақұлдау 15.09.2021
2	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	28.09.2020 кіріс № 5-5-1334 Г.Бижанова, С.Айтпаева, С.Бычкова, В.Волков	1 оқылымда мақұлдау 23.06.2021
3	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	03.12.2020 № 5-13-1783 С.Бычкова, З.Аманжолова, Б.Кесебаева, С.Мәкежанов, В.Олейник	1 оқылымда мақұлдау 23.06.2021
4	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	№ 577 19.02.2021 Б.Кесебаева, Л.Сүлеймен, Қ.Сафинов, С.Имашева	<p>Президент қол қойды ҚРЗ № 84-VII 20.12.2021</p> <p>Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтық процестік заңнаманы жетілдіру және дауларды соттан тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы</p>

Екінші сессиядан келіп түсті-12			
5	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және қаржыландыруға қарыс іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	№ 4-14-446 01.09.2021 С.Симонов, А.Бойчин, А.Жамалов, А.Лукин, Н.Қылышбаев, О.Перепечина, И.Смирнова	Президент қол қойды ҚРЗ № 73-VII 18.11.2021
6	«Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»	15.09.2021 кіріс №5-18-69 Б.Бекжанов, Н.Раззак, С.Имашева, Л.Сүлеймен, Қ.Сафинов	Президент қол қойды ҚРЗ № 82-VII 20.12.2021
7	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот жүйесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	15.09.2021 кіріс №5-18-70 Б.Бекжанов, Н.Раззак, С.Имашева, Л.Сүлеймен, Қ.Сафинов	Президент қол қойды ҚРЗ № 83-VII 20.12.2021
8	«Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы»	01.10.2021 кіріс № 4651 А.Шәкіров, М.Құл-Мұхаммед, А.Құспан, Қ.Қожамжаров, И.Унжакова	16.11.2021 Сенатқа жіберілді
9	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	01.10.2021 кіріс № 4652 А.Шәкіров, М.Құл-Мұхаммед, А.Құспан, Қ.Қожамжаров, И.Унжакова	16.11.2021 Сенатқа жіберілді

10	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	01.10.2021 кіріс № 4652 А.Шәкіров, М.Құл-Мұхаммед, А.Құспан, Қ.Қожамжаров, И.Унжакова	16.11.2021 Сенатқа жіберілді
11	«Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы	01.10.2021 кіріс № 4654 А.Шәкіров, М.Құл-Мұхаммед, А.Құспан, Қ.Қожамжаров, И.Унжакова	16.11.2021 Сенатқа жіберілді
12	Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	Вх.№ 5268 21.10.2021 О.Перепечина, Ғ.Дүйсембаев, С.Симонов, А.Жамалов	Президент қол қойды ҚРЗ № 85-VII 20.12.2021

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТИНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

13	«Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы	№ 6-7-955 21.10.2021 М.Құл-Мұхаммед, А.Құспан, З.Сулейменова	
14	«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»	09.11.2021 № 5-13-2416 Е.Смайлов, Ж.Ахметбеков, Н.Бекназаров, Ф.Қаменов, А.Қоңыров, Ғ.Құлахметов, А.Милютин, В.Набиев, И.Панченко, А.Паяев, С.Решетников, А.Сқакова, И.Смирнова, Ж.Телпекбаева	
15	Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бүзушылық туралы кодексіне байланыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	21.12.2021 кіріс № 5-13-2805 Ж.Телпекбаева, Е.Сұлтанов, Д.Колода	
16	Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне атқарушылық іс жүргізуі жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы	21.12.2021 кіріс № 5-13-2820 Д.Колода, Қ.Сафинов, Л.Сүлеймен, Н.Раззак, Н.Дементьевна, И.Смирнова	

Екінші сессияда Парламент депутаттары 12 заң жобасына бастамашы болды.

Бұдан басқа, Палатаның қарауына алдыңғы сайланымнан 4 заң жобасы өтті.

9 заң жобасы мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

Мемлекет басшысы 5 заңға қол қойды, олар бойынша жобаларға депутаттар бастамашы болған.

Депутаттар бастамашы болған 7 заң жобасы қараудың түрлі сатыларында жұмыста жатыр.

ІІ БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТИҢ ТҮРАҚТЫ КОМИТЕТТЕРИ

ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛЕРІ ТУРАЛЫ ЖИНАҚТАП

ҚОРЫТЫЛҒАН ДЕРЕКТЕР

2.1. АГРАРЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйек – 31 желтоқсан аралығындағы кезенде Комитет Қазақстан Республикасының Үкіметі бастамашы болған 2 заң жобасы бойынша бас комитет болды.

Комитеттің 17 отырысы, оның ішінде 1 көшпелі, 16 жұмыс тобының отырысы өткізілді.

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне асыл тұқымды мал шаруашылығы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Үйсімбаев А.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Барлыбаев Е.Х., Төлепберген М.М., Ахметбеков Ж.А., Тохтасунов В.И., Әшімжанов Ж.С., Әлімбаев Д.К., Дүйсенбинов Б.С. және Решетников С.Н.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарына сәйкес әзірленді және қолданыстағы заңнаманы жетілдіруге және асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында заманауи нормативтік құқықтық база құруға бағытталған.

Заң жобасында ұсынылып отырған өзгерістер мен толықтырулар республикада асыл тұқымдық істі одан әрі қайта реттеуге, асыл тұқымды мал шаруашылығы субъектілерінің қызметін жүзеге асыру тәсілдерін өзгертуге, жалпы алғанда, селекциялық асыл тұқымдық жұмысты жетілдіруге, ауыл шаруашылығы жануарларының генетикалық әлеуетінің деңгейін арттыруға байланысты.

2020 жылғы 4 ақпанда мұдделі мемлекеттік органдар, ведомствоның бағынысты, үкіметтік емес ұйымдар өкілдерінің, сарапшылар мен ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілердің қатысуымен осы заң жобасының таныстырылымы өткізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының 22 отырысы өткізілді, салыстырма кесте 158 түзетуден тұрады.

Заң жобасын қарau барысында депутаттар заң жобасының негізгі ережелерін нақтылауға бағытталған бірқатар өзгерістер мен толықтырулар енгізді.

Мәселен, заң жобасына сәйкес асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілер өз қызметін асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органға өз қызметінің басталғаны туралы хабарламай-ақ жүзеге асыратын болады деп болжанды.

Жұмыс тобы заңды тұлғалар - асыл тұқымдық орталықтар және асыл тұқымды малдың ұрығы мен эмбриондарын өткізу жөніндегі дистрибутерлік орталықтар үшін хабарлама жасау тәртібі түрінде асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті мемлекеттік реттеуді сақтау туралы шешім қабылдады.

Бұл ұсыныстар Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорыттындысымен қолдау тапты.

Сонымен қатар, бонитирлеу, қолдан ұрықтандыру және әмбриондарды ауыстырып салу бойынша мамандар көрсететін қызметтер сапасының төмендеуіне жол бермеу мақсатында осындай мамандар-жеке тұлғалардың өз қызметін бастағаны туралы үәкілетті органды міндетті түрде хабардар етуін қалпына келтіру ұсынылды.

Бұл ретте, олардың қызметіне қойылатын негізгі талаптар айтарлықтай женілдетіледі. Атап айтқанда, жеке тұлғаларға асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асыру үшін «ауыл шаруашылығы және биоресурстар» немесе «ветеринария» бағыты бойынша білімі туралы дипломның болуы жеткілікті болады, бұл көптеген адамдар үшін қолжетімді болады, өйткені қазіргі білімге қойылатын талаптар ерекше.

Ұрықтандырушы техникте не білімі туралы диплом, не ауыл шаруашылығы жануарларын қолдан ұрықтандыру курсарынан өткені туралы құжат, не осы бейін бойынша кемінде алты ай жұмыс өтілін растайтын құжат жеткілікті болады.

Сонымен бірге, аталған мамандар ұзақтығын үәкілетті орган әзірлейтін және бекітетін оқыту және біліктілікті арттыру курсарынан тұрақты негізде өтуге міндетті.

Келесі өзгерістер тұқымдық орталықтардың бұқалардың қажетті генотипін алу үшін арнайы жұптастыру жұмыстарын жүргізу мақсатында тұқым алу мүмкіндігіне байланысты, бұл көрсетілген орталықтарға өздерінің дамуы үшін қосымша қаражат тартуға мүмкіндік береді.

Бұған қоса, «Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы» Заң әлемдік тәжірибеде кең таралған жануарларды геномдық бағалауды жүзеге асыру жөніндегі нормалармен толықтырылды. Бұл әдіс ерте кезеңде табынды одан әрі қебейту және қажетті селекциялық параметрлері бар төл алу үшін перспективалы мал басын іріктеуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, асыл тұқымды малдарды бағалаудың өзге де түрлеріне қатысты, мысалы, бонитирлеу, индекстік бағалау, төл сапасы бойынша бағалау, өз өнімділігі бойынша бағалау (сынау) ережелері нақтыланды.

Баяндалғандармен қатар, заң жобасында асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы бұзушылықтардың уақтылы жолын кесу және оларға жол бермеу мақсатында қабылданған алдын алу тетігі көзделген. Мәселен, үәкілетті орган ведомствоның бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылауды жүзеге асыру мүмкіндігі бөлігінде толықтырулар енгізілді. Республикалық палаталар да асыл тұқымдық және дистрибутерлік орталықтармен, бюджеттік субсидиялар алған жеке және заңды тұлғалармен қатар бармай профилактикалық бақылау жүргізу субъектілері (объектілері) болып табылады.

Республикалық палаталардың қызмет ету тәртібін жетілдіруге байланысты түзетулер жеке блокта көрсетілді. Атап айтқанда, заң жобасы республикалық палатаның алқалы органының кезекті (жылына кемінде бір рет) және кезектен тыс (республикалық палата

мүшелерінің жалпы санының кемінде үштен екінші талап етуі бойынша) жиналысын шақыру рәсімі жөніндегі, Республикалық палата кеңесінің төрағасын сайлау және құрамын қайта сайлау жөніндегі нормалармен толықтырылады.

Сондай-ақ, заң жобасы басқа да тұжырымдамалық нормалармен толықтырылады, олар:

- уәкілді органға молекулярлық генетикалық сараптаманы жүзеге асыратын мамандандырылған зертханаларға қойылатын біліктілік талаптарын әзірлеу және бекіту және оларды техникалық реттеу жөніндегі уәкілді мемлекеттік органмен келісу бойынша құзыret беру;

- асыл тұқымды малдарды есепке алumen қатар селекциялық процеске тартылған жануарларды есепке алууды жүзеге асыру;

- бал ара шаруашылығын дамыту, оның ішінде бал ара шаруашылығында ғылыми зерттеулер жүргізу, селекциялық-асыл тұқымдық жұмыстарды жүзеге асыру;

- агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы уәкілді органға облигациялар бойынша купондық сыйақыны субсидиялауды жүзеге асыру бойынша құзыret беру;

- қосылған құн салығының қосымша сомасын есепке жатқызу мақсатында жергілікті атқарушы органдарға шоколад, қантты кондитерлік бұйымдарды, печене және ұзақ сақталатын ұннан жасалған кондитерлік өнімдерді өндірушілермен келісім жасасу жөніндегі функцияларды беру;

- тұрмыстық химия өнімдерін өндіру үшін биоэтанолды қолдану мәселелеріне қатысты.

Заң жобасын енгізудің негізгі мақсаттарын қозғайтын тұжырымдамалық және шығынды сипаттағы депутаттардың тұзетулері Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорытындысымен қолдау тапты.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жылжымайтын мұліктің бірынғай мемлекеттік кадастры шенберінде мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді цифрандыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Қоңыров А.О.

Жұмыс тобының мүшелері: Үйсімбаев А.С., Рамазанова Л.К., Өмірғали Е.К., Бойчин А.В., Ташқараев Ф.Ә., Елюбаев М. С., Ержан Қ.Т.

Заң жобасы «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарының 32-тармағына сәйкес әзірленді.

Заң жобасын қабылдаудың негізгі мақсаты жер қатынастары саласында мемлекеттік қызмет көрсетуді автоматтандыру болып табылады. Атап айтқанда, жер участекерін беру тәртібі екі тәсілмен: тікелей электрондық форматта беру және сауда-саттық өткізу арқылы электрондық түрде беру арқылы регламенттелетін болады деп болжануда.

Нәтижесінде, жер участекеріне құқық беру кезінде бірынғай тәсіл әзірлеу және тиісті мемлекеттік қызметтер көрсету кезінде

азаматтардың мүдделі мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарымен өзара іс-қимыл жасауды едәуір қысқарту көзделеді.

Заң жобасын 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап жылжымайтын мұліктің бірыңғай кадастры жүйесі толық енгізілгенге және тестіленгенге дейін, мемлекеттік органдардың, оның ішінде жергілікті органдардың барлық ақпараттық жүйелері жер қатаинастары саласында мемлекеттік қызметтер көрсету бойынша бірыңғай цифрлық форматта жұмыс істеуге дайын болғанға дейін кейінге қалдыра отырып, қолданысқа енгізу көзделеді.

2021 жылғы 24 ақпанда осы заң жобасының таныстырылымы өткізілді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының 9 отырысы өткізілді, салыстырма кесте 100 позициядан тұрады.

Заң жобасын қарau барысында депутаттар заң жобасының мазмұны мен бағытына әсер еткен бірқатар тұжырымдамалық түзетулер енгізді.

Атап айтқанда, жер учаскелеріне құқық берудің электрондық форматын тек республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың жерлері үшін ғана көздеу ұсынылады. Бұл ретте, ұсынудың осы тәртібі жария кадастрылық карта арқылы «Электрондық үкімет» веб-порталымен жүзеге асырылатын болады.

Процестердің автоматтандырылуына байланысты жоғарыда көрсетілген аумақтарда жер комиссиясы институтын алыш тастау және жер-кадастрылық жоспар өзірлеу көзделеді, бұл жер учаскесіне құқық беру мерзімдерін едәуір қысқартады және мемлекеттік қызметтерді көрсету кезінде азаматтардың мемлекеттік органдардың мүдделі лауазымды тұлғаларымен байланыс жасаудың жол бермейді.

Сонымен бір мезгілде мемлекеттік жер кадастры жүйесімен қатар жылжымайтын мұліктің бірыңғай мемлекеттік кадастры жүйесінің жұмыс істеу тәртібін регламенттейтін нормалар пысықталды.

Жер учаскесіне (жерге акт) және жылжымайтын мұлік объектісіне (техпаспорт) сәйкестендіру құжаттарының санын оларды жылжымайтын мұлік объектісінің кадастрылық паспорты түріндегі бір құжатқа біріктіру арқылы қысқарту туралы шешім қабылданды, бұл жерге және ғимараттарға (құрылышжайға) құжаттар алуды айтартықтай женілдетеді.

Сонымен бірге, заң жобасынан ауыл шаруашылығы мақсаттары үшін жер учаскелерін беруге қатысты және басқа санаттағы жерлерге қатысты нормалар алыш тасталды, өйткені ұсынудан жылжымайтын мұліктің бірыңғай кадастры жүйесі ел аумағын интернетпен толық қамтылмағандықтан, техникалық мүмкіндіктерге байланысты жердің осындағы санаттары үшін қолданылмайды.

Сонымен қатар, заң жобасына басқа да түзетулер енгізілді:

- жер үшін төлемақының базалық мөлшерлемелері және жер учаскесінің кадастрылық құны, түзету коэффициенттері туралы ақпаратты жария кадастрылық картага орналастыру жөніндегі нормалар алыш тасталады;

- мұндағай берудің тиісті қағидаларын әзірлеу және бекіту арқылы жер учаскесіне құқық берудің жаңа тәртібін регламенттейтін нормалар алып тасталады;

- елді мекендерден тыс жерлерде құрылыш салу мақсатында жер учаскесіне құқық беру мәселесін реттеуге бағытталған түзетулер енгізіледі;

- уәкілетті органдарға жария кадастрық картаны жүргізу тәртібін әзірлеу және бекіту жөніндегі, жер учаскесін бөлу схемасын келісу үшін мемлекеттік органдар мен ұйымдардың тізбесін қалыптастыру және бекіту жөніндегі жаңа функциялар беріледі, сәулет органдарына республикалық маңызы бар қалаларда, астанада, облыстық және аудандық маңызы бар қалаларда жер учаскелерін беруге арналған өтініштерді қарau жөніндегі өкілдіктер беріледі.

Заң жобасымен енгізілетін түзетулермен үйлестіру үшін «Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы», «Жылжымайтын мұлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы», «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылышы және құрылыш қызметі туралы», «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» және т. б. заңдарға өзгерістер енгізу көзделген.

Қазіргі уақытта заң жобасының негізгі мақсаттарын қозғайтын жоғарыда аталған тұжырымдамалық сипаттағы түзетулер кейіннен Қазақстан Республикасының Үкіметіне қорытындыға жіберу үшін пысықталуда.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

3. «Астық туралы» модельдік заңды Аграрлық мәселелер жөніндегі комитет мүшелері Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығында модельдік заң шығарудың 2016-2020 жылдарға арналған перспективалық жоспарына сәйкес әзірледі және ол ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің астыққа ішкі қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін астық нарығын қалыптастырудың құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық жағдайларын жасауға бағытталған.

Заң жобасында «астық», «астық қолхаты», «астық қолхатын ұстаушы», «тіркеуші», «ақпараттық жүйе», «бұйрық», «астық нарығының мониторингі» сияқты негізгі ұғымдар және басқа да анықтамалар көзделген.

Модельдік заң жобасындағы «астық қолхаты» ұғымы негізгі болып табылады және оны ұстаушыға астық қабылдау көсіпорнынан оны шығару кезінде айқындалған көлемде және сапада астық алуға құқық береді.

Бұл ретте, астық қолхаты, оны ұстаушы, астықтың түрі, оның сандық және сапалық сипаттамалары, астықты сақтау жөніндегі көрсетілетін қызметтерге ақы төлеу туралы ақпаратты бірыңғай ақпараттық жүйеге енгізу ұсынылады.

Мұндағай жүйе астықпен жасалатын операцияларды есепке алуды, астық қозғалысының ашықтығын, сақтау шарттары бойынша міндеттемелердің тиісінше орындалуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Заң жобасындағы келесі маңызды ереже «астық қабылдайтын кәсіпорын» анықтамасы болып табылады, ол астықты сақтауды жүзеге асырады және уәкілетті орган берген рұқсат негізінде астық қолхаттарын шығара отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетеді.

Сондай-ақ, заң жобасында астық қолхаттарын ұстаушылардың құқықтары мен мұліктік мұдделерін қорғауды қамтамасыз ету мақсатында астық қабылдау кәсіпорындарының қызметтің мемлекеттік бақылау нысандары, сондай-ақ оларды сақтандыру мүмкіндігі көзделген.

Бұдан басқа, заң жобасында астық нарығына қатысушылардың қызметтің мемлекеттік ынталандырудың, реттеудің және қолдаудың заңнамалық негіздері қаланды.

«Астық туралы» модельдік заң жобасы 2021 жылғы 26 қарашада ТМД ПАА аграрлық саясат, табиғи ресурстар және экология жөніндегі тұрақты комиссиясының пленарлық отырысында қабылданды.

КОМИТЕТТИҢ ӨЗГЕДЕСІ-ШАРАЛАРЫ:

Көшпелі отырыстар

2021 жылғы 7-8 қазанда Қарағанды облысында Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Аграрлық мәселелер комитеті Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың «Халық бірлігі және жүйелі реформалар - ел өркендеуінің берік негізі» атты Жолдауын іске асыру аясында «Көтерме-тарату орталықтары желісін құрудың және дамытудың өзекті мәселелері» тақырыбында комитеттің көшпелі отырысын өткізді.

Іс-шараға Қарағанды облысының әкімі Ж.М. Қасымбек, ауыл шаруашылығы вице-министрі Ж.А. Өсербай, сауда және интеграция вице-министрі Е.Қ. Қазанбаев, сондай-ақ министрліктер мен Қарағанды облысы әкімдігінің жауапты қызметкерлері, ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілер қатысты.

Көшпелі отырыс барысында депутаттар «Global City» көтерме-тарату орталығында, «Астра-Агро LTD» ЖШС-да, «Шанс» шаруа қожалығында болып, олардың АӨК саласындағы озық қызметтімен танысты. Комитет отырысында көтерме-тарату орталықтарын құру және дамыту, сауда-логистикалық инфрақұрылымның артықшылықтары және агрозың-түлік нарығының барлық қатысушыларының оның әлеуетін пайдалану мүмкіндігі мәселелері талқыланды.

Жалпы, отырыска қатысушылар фермерлердің көтерме-тарату орталықтарымен өзара іс-қимыл жасау тетігі ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру көлемін ұлғайту үшін жағдай жасайтынын, дедалдық тізбек буынназайтатынын, отандық ауыл шаруашылығы өнімдерін экспорттау үшін перспектива беретінін, жаңа жұмыс орындарын ашуға ықпал ететінін және азық-түлік тауарларына бағаны тұрақтандыруға байланысты мәселелерді шешуге мүмкіндік беретінін атап етті.

Іс-шара қорытындысы бойынша отырыска қатысушылар уәкілетті органдарға көтерме-тарату орталықтарының желісін одан

әрі құру және дамыту мәселелері бойынша тиісті тапсырмалар берді.

Кеңейтілген тақырыптық отырыстар

2021 жылғы 2 қарашада агроөнеркәсіптік кешен субъектілері үшін қаржыландырудың қолжетімділігіне байланысты проблемалық мәселелерді талқылау бойынша тақырыптық отырыс өтті. Іс-шараға «Бәйтерек» холдингінің еншілес ұйымдарының бірінші басшылары - «Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамының Басқарма төрағасы А.Ж.Әбенов, «Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамы Басқарма төрағасының орынбасары А.Б.Джувашев, «ҚазАгроКаржы» акционерлік қоғамының Басқарма төрағасы А.Г.Прашев және «Ауыл шаруашылығын қаржылай қолдау қоры» акционерлік қоғамы Басқарма төрағасының міндетін атқарушы М.Қ.Ысқақов қатысты.

АӘК-ті дамыту қаржы институттарының өкілдері депутаттық корпусты өз қызметінің негізгі бағыттарымен, қаржылық көрсеткіштерімен, қаржыландыру бағдарламаларымен және ұсынылатын кредиттік өнімдер желісімен таныстырды. Іс-шараны өткізу барысында қаржыландыратын бағыттар бойынша пайыздық мөлшерлемелерді субсидиялау, оның ішінде өсімдік шаруашылығы мен мал шаруашылығындағы сақтаандыру, ауылдық жерлерде жұмыс істегісі келетін мамандарға қарыз беру мәселелері талқыланды.

Бұдан басқа, депутаттар қаржыландыру көлемін ұлғайту, ауыл шаруашылығы техникасының кредиттері мен лизингі бойынша қарыздарды кейінге қалдыру және қайта құрылымдау мүмкіндігін қарастыруды ұсынды.

Нәтижесінде ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қаржыландыру жүйесіндегі өзекті мәселелер жан-жақты және сындарлы талқыланды.

2.2. ЗАҢНАМА ЖӘНЕ СОТ-ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕФОРМА КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйек - 31 желтоқсан аралығындағы кезеңде Комитет 16 заң жобасы бойынша бас комитет болды, оның ішінде 10-ына Парламент депутаттары бастама жасаған, 6-ын Укімет енгізген.

Барлық 16 заң жобасының ішінде: 1 – Сенаттан қайтарылды, 4 – Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді, 5 – Мемлекет басшысы қол қойды және 6 - Комитеттің қарауында жатыр.

154 отырыс өткізілді, оның ішінде Комитет отырыстары – 17, «үкімет сағаты» – 1, жұмыс топтарының отырыстары – 123, «дөңгелек үстелдер» – 5, сараптамалық кездесулер – 6, таныстырылым – 1, көшпелі отырыс – 1.

Есепті кезеңде Комитет депутаттары 348 азаматты жеке қабылдады, жеке және заңды тұлғалардың 1270 өтініші қаралды, 107 депутаттық сауал дайындалды, оның ішінде 89-ы бірлескен авторлықта.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Регламентіне сәйкес Комитетте 6 заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бастамашылары: Бижанова Г. К., Айтпаева С. М., Бычкова С. Ф., Волков В. В.

Жұмыс тобының жетекшісі: Бижанова Г. К.

Жұмыс тобының мүшелері: Ақышев С.С., Елюбаев М.С., Жулин Ю.В., Нұр Қ.І., Осин Ш.А., Платонов А.С., Сембинов А.Т.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 24 отырыс.

ҚР Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандығы № 636 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Стратегиялық даму жоспарына сәйкес, бірқатар реформалар көзделген, олардың бірі «Технологиялық жаңарту және цифrlандыру» болып табылады. 2.10 «Жаңа технологияларды дамыту үшін заңнамалық жағдайларды қамтамасыз ету» бастамасы шенберінде заңнамалық, оның ішінде неғұрлым қолданылатын технологияларды пайдалануды стандарттауға және зияткерлік меншік құқықтарын қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған өзгерістер қабылдау көзделген.

2018 жылғы 20 маусымда Қазақстан Республикасының зияткерлік меншік саласындағы заңнамасына тіркеу рәсімдерін оңтайландыруға және зияткерлік меншік объектілерін қорғау жүйесін жетілдіруге бағытталған бірқатар түзетулер мен өзгерістер енгізілді.

Қазіргі уақытта зияткерлік меншік құқықтарын қорғау жүйесін күшету және 2018 жылғы кейбір заңнамалық түзетулерді реформалау бойынша одан әрі қадамдар жасау қажеттігі пісіп-жетілді.

«Авторлық құқық және сабактас құқықтар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – «Авторлық құқық туралы» Заң) 43-бабына сәйкес ғылым, әдебиет және өнер туындыларының авторлары, орындаушылар, фонограмма жасаушылар немесе өзге де авторлық және сабактас құқықтар иелері өздерінің мұліктік құқықтарын іс жүзінде жүзеге асыру мақсатында мұліктік құқықтарды ұжымдық негізде басқаратын ұйымдар (бұдан әрі МҚҰБҰ) құруға құқылы.

МҚҰБҰ қызметінің негізгі мақсаты авторлар мен құқық иеленушілердің құқықтарын олардың мұдделеріне орай басқару және олардың құқықтарын пайдаланғаны үшін сыйақы төлеуді қамтамасыз ету болып табылады.

МҚҰБҰ қызметінің ашықтығын қамтамасыз ету, сондай-ақ авторлар мен құқық иеленушілердің тиесілі сыйақы алу құқықтарын қамтамасыз ету бөлігінде МҚҰБҰ міндеттерін толықтыру және нақтылау ұснылады.

Бұдан басқа, МҚҰБҰ қызметіне қатысты ақпаратқа барлық құқық иеленушілердің автоматтандырылған қол жеткізуін қамтамасыз етуге МҚҰБҰ міндеттерін енгізу ұснылады.

Осылайша, автор, өзге құқық иеленуші МҚҰБҰ интернет-ресурсында «жеке кабинет» құру арқылы МҚҰБҰ-ның ұстап қалған сомаларын қоса алғанда, сыйақының бөлінген сомалары жөніндегі ақпаратқа, авторлық және сабақтас құқықтар обьектілерін пайдалану жөніндегі ақпаратқа қол жеткізеді.

«Авторлық құқық туралы» Заныңды ережелеріне сәйкес МҚҰБҰ қызметінің қағидаттық мәселелері МҚҰБҰ мүшелерінің жалпы жиналысында шешіледі. Авторлар мен құқық иеленушілердің құқықтарын қамтамасыз ету мақсатында МҚҰБҰ-ны жиналысты өткізу қуні туралы хабарлама жіберу арқылы уәкілетті орган өкілінің жалпы жиналысқа қатысуын қамтамасыз етуге міндеттеу ұсынылады.

Сондай-ақ, пайдаланушылармен жасалатын шарттар туралы ақпаратты МҚҰБҰ интернет-ресурсына орналастыру жөніндегі міндеттерді нақтылау, мұдделерді өзара білдіру туралы шарттар жасасу жөніндегі МҚҰБҰ-ның міндетімен толықтыру ұсынылады.

Ақпараттық технологиялардың дамуына және оқу процесін жүргізу үшін цифрандырылған оқу материалдарымен қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты туындыларды еркін пайдалану жағдайларын толықтыру, сондай-ақ авторлық құқықпен қорғалатын обьектілерге мәліметтерді Құқықтардың мемлекеттік тізіліміне енгізу кезінде берілетін құжаттарды нақтылау қосымша ұсынылады.

Патенттік сенім білдірілген өкілдердің (уәкілетті органды атtestаттаудан өткен және өнеркәсіптік меншік обьектілері иелерінің мұдделерін білдіретін тұлғалар) қызметі зияткерлік меншік нарығының жұмыс істеуімен тығыз байланысты.

Бұл ретте, қазақстандық білім беру жүйесінде зияткерлік меншік саласында тиісті мамандықтар немесе кәсіптік қайта даярлау бағдарламалары жоқ. Патенттік сенім білдірілген өкілдердің қызметін реттеудің қолданыстағы жүйесі атtestаттау кезінде бір жолғы тестілеуден және аталған мамандардың зияткерлік меншікті сақтау және қорғау мәселелері бойынша уәкілетті органдармен оқшау, шашыраңқы өзара іс-қимыл жасаудын тұрады.

Қазақстанда жұмыс істеп тұрған патенттік сенім білдірілген өкілдер институтын жетілдіру мақсатында ерікті мүшелігі бар патенттік сенім білдірілген өкілдер үшін өзін-өзі реттейтін үйімді (патенттік сенім білдірілген өкілдер палатасы) және «патенттік сенім білдірілген өкілдің кәсіптік әдеп кодексі» ұғымын енгізу, сондай-ақ осы қызметпен айналысуға үміткер адамдарды атtestаттау рәсімін күшету ұсынылады.

Үшінші тұлғалардың берілген өтінімге қатысты өз ұстанымын білдіру мүмкіндігі берілетін тіркеудің «оппозициялық» жүйесін енгізу бөлігіндегі, сондай-ақ зияткерлік меншік обьектісін «тауар шығарылған жердің атауынан» бөлек «географиялық нұсқау» ретінде енгізу бөлігіндегі түзетулер мен толықтырулар дараландыру құралдарына, тауар белгілеріне және тауарлар өндірілген жерді көрсетуге құқықтарды қорғауды күшету үшін жағымды өзгеріс болады.

«Мемлекеттік сатып алу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 39-бабының қолданыстағы редакциясы өзгертуді талап етеді, өйткені қолданыстағы норма шарттың зияткерлік мешік құқығын сатып алуға емес, патентпен немесе қуәлікпен қорғалған тауарға немесе қызметке жасалатынын тікелей түсіндіруге мүмкіндік бермейді.

Сонымен қатар, зияткерлік мешік объектілеріне құқықтармен байланысты дауларды болғызбау мақсатында мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасалғаннан және іске асырылғаннан кейін бір көзден алу тәсілімен сатып алуға рұқсат етілетін зияткерлік мешік объектілерінің тізбесін шектеу ұсынылады.

Сонымен бірге, қолданыстағы заңнаманың кейір нормалары Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық келісімдерге сәйкес келтіруді талап етеді.

Авторлық және сабактас құқықтарды ұжымдық негізде басқару тәртібі туралы келісімге сәйкес келтіру үшін (2019 жылғы 7 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңымен ратификацияланған) МҚҰБҰ-ның интернет-ресурсында орналастыру арқылы 5 жыл ішінде аудиторлық қорыттындыға қол жеткізуі қамтамасыз ету жөніндегі МҚҰБҰ-ның міндеттемесімен толықтыру бойынша түзету ұсынылады.

Ұлттық заңнаманы 2015 жылғы 21 желтоқсандағы Еуропалық одақпен кеңейтілген әріптестік және ынтымақтастық туралы келісіммен үйлестіру мақсатында (2016 жылғы 25 наурызда ратификацияланған) тіркелмеген өнеркәсіптік үлгілерге қатысты қысқа мерзімді қорғауды енгізу ұсынылады (Қазақстан Республикасының аумағында айналымға енгізілген күннен бастап 3 жылдан аспайды).

Аталған заң жобасы зияткерлік мешік құқықтарын қорғауды күшеттүге және зияткерлік мешік саласындағы дауларды объективті шешу үшін жағдай жасауға бағытталған.

2021 жылғы 23 маусымда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

2. «Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бастамашылары: Бычкова С.Ф., Аманжолова З.Ж., Кесебаева Б.Т., Макежанов С.А., Олейник В.И.

Жұмыс тобының жетекшісі: Имашева С.В.

Жұмыс тобының мүшшелері: Әблідаев А.Р., Ертаев С.М., Елеуов Ф.А., Ли Ю.В., Павловец Л.П., Сүлейменова З.Б.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 19 отырыс.

«Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 24 тамыздағы № 858 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасын, сондай-ақ

Сот төрелігі секторын институционалдық нығайту жобасын (Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі мен Халықаралық Қаржы Корпорациясы және Инвестицияларға Кепілдік беру жөніндегі Көпжақты Агенттік арасындағы Қазақстан Республикасының орнықты дамуы мен өсуіне жәрдемдесу мақсатында ынтымақтастықты күшейту жөніндегі әріптестік туралы негізdemelіk келісім) іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы кәсіби сот-сараптама қызметтерінің бәсекелестік нарығын дамыту үшін жағдай жасауға бағытталған, ол жаңа технологиялық құралдар мен зерттеу әдістерін дамытуды және қолдануды ынталандыратын, сот ісін жүргізуде сот сараптамасының мүмкіндіктерін пайдаланудың жарыспалық сипатын қамтамасыз ететін болады.

Осы мақсатта заң жобасында:

1. Жаңа ұйымдық нысан – «мемлекеттік емес сот-сараптама ұйымын» енгізу көзделеді, бұл жеке сот сарапшыларының сот-сараптама қызметі үшін материалдық-техникалық, зертханалық және ғылыми база құру жөніндегі қүш-жігерін шоғырландыруға мүмкіндік береді.

2. Аттесттатау рәсімін сот сарапшыларын сертификаттау рәсімімен ауыстыру көзделеді, бұл олардың кәсіби, оның ішінде халықаралық стандарттарға және сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу сапасының заманауи деңгейіне сәйкестігін неғұрлым тиімді бақылауға мүмкіндік береді. Сот-сараптама қызметін стандарттау рәсімін енгізу Қазақстан Республикасында сот сараптамаларын жүргізуі жүзеге асыруға бірынғай ғылыми-әдістемелік тәсілді қалыптастыруға және жүргізлетін сараптамалық зерттеулер қорытындыларының обьективтілігін, нәтижелілігін және негізділігін арттыруға негіз болады.

3. Қазақстан Республикасының сот сарапшылары палатасы мен оның өнірлік бөлімшелері арқылы сапа стандарттарына сәйкес келетін сот-сараптамасы қызметтерін берушілердің реттелетін қолжетімділігін ескере отырып, сот- сараптамасы қызметінің жаңа моделін кезең-кезеңімен енгізу үшін жағдайлар жасау көзделеді.

Осылайша, заң жобасы сот-сараптама қызметтері нарығында бәсекелестікті қалыптастыру міндеті мен жеке сот сараптамасының жаңа моделін енгізу кезінде мемлекеттік бақылау арасындағы теңгерімді қамтамасыз етуді көздейді, бұл сот-сараптама қызметтерінің реттелмейтін нарығын құру және сот-сараптама қызметін бақылаусыз коммерцияландыру тәуекелдерінен аулақ болуға мүмкіндік береді.

Ол процестік негіздерді жетілдіруге және сот ісін жүргізуде сот сараптамасын тағайындау, ұйымдастыру және жүргізу мәселелеріндегі құқықтық олқылықтарды жоюға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының процестік заңдарында сот сараптамасы институтын құқықтық реттеуді біріздендіруге бағытталған бірқатар нормаларды да қамтиды.

2021 жылғы 23 маусымда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

3. «Дербес деректер алмасу саласындағы әкімшілік мәселелер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Телпекпаева Ж.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Бұларов І.Ж., Сұлейменова Ж.Д., Ли Ю.В., Платонов А.С., Ертаев С.М., Қоңыров А.О.

Жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді.

Келісім жобасының мақсаты Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы шенберінде азаматтығының болуы (болмауы), көші-қон есебіне қою, визалар беру, жеке басты куәландыратын құжаттар туралы дербес деректермен алмасу саласындағы әкімшілік мәселелер бойынша өзара құқықтық көмек көрсету жөніндегі ынтымақтастықтың құқықтық негіздерін жасау болып табылады.

Келісім жобасы жеке тұлғалардың дербес деректері туралы ақпарат беру мәселелері бойынша ТМД елдерінің құқық қорғау органдарының сұрау салуларын қарau және шешу процесінде туындастырылған.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау қызметін өткеру тәртібін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Бижанова Г.К.

Жұмыс тобының мүшелері: Абақанов Е.Н., Амирханян А.Р., Әлімбаев Д.К., Закиева Д.Б., Колода Д.В., Решетников С.Н., Сапарова Ә.С.

Жұмыс тобының 8 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылға арналған заң жобалау жұмыстары жоспарының 14-тармағына сәйкес әзірленді және құқық қорғау қызметі туралы заңнаманы одан әрі жетілдіруге, тікелей іс-қимыл нормаларын қолдануды көнектігепе, ведомствоның бағынысты реттеуді қысқартуға, құқық қолдану практикасында туындаған құқықтық олқылықтар мен коллизияларды жоюға, сондай-ақ құқық қорғау қызметіне кіруге, оны өткеруге және тоқтатуға, құқық қорғау органдары қызметкерлерінің материалдық қамтамасыз етілуі мен әлеуметтік қорғалуына байланысты мәселелерді реттеуге бағытталған.

Заң жобасында мынадай өзгерістер мен толықтырулар ұсынылады.

Конкурстық тәртіпке бірынғай кезеңдер мен шарттар енгізіледі. Арнайы тексеру конкурс кезеңдерінен шығарылады, арнайы тексеру ол аяқталған соң жүргізіледі деп ұсынылады. Нәтижелер алынғанға дейін кандидат еңбек шарты бойынша қызметкердің міндеттерін орындастырылады (әкімшілік мемлекеттік қызметкес үқсас).

Қызметке конкурстан тыс қабылдау жөніндегі шешімді тек бірінші басшыға қабылдайды, бұл ретте бір мезгілде мұндағы құқық облыстардың прокурорларынан, облыстық полиция органдарының бастықтарынан, Қаржы мониторингі агенттігінен,

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінен және Төтенше жағдайлар министрлігінен алып тасталады.

Жұмыс істеп жүрген арнайы мемлекеттік органдардың қызметкерлері мен әскери қызметшілердің құқық қорғау органдарына кіру тәртібі оңайлатылады. Атап айтқанда, медициналық зерттеу-қараусыз, арнайы тексерусіз, полиграфсыз ауысу енгізіледі. Бұл рәсімдерді олар әскери қызметке және арнаулы мемлекеттік органдарға кірген кезде өткен болатын.

Барлық құқық қорғау органдары үшін Мемлекет басшысы бекітетін анттың бірынғай мәтінін белгілеу ұсынылады. Қазіргі уақытта әр органның ант мәтіні әртүрлі.

Мерзімінен бұрын (кезектен тыс) атақ беру жиілігін қызметтің бүкіл кезеңінде 2 ретке дейін қысқарту ұсынылады. Кезектен тыс атақтар беру тәртібін әрбір орган өзінің ведомстволық актісімен дербес реттейді.

Бағалау институты қүштейтіліп, ол үшін қанағаттанарлықсыз баға алған қызметкерлерді қайта аттестаттау енгізіледі.

Мемлекеттік әкімшілік қызметке ұқсас етіп қызметтік тәртіпті өрескел бұзғаны және беделін түсіргені үшін жаза қолдану мерзімдері ұлғаяды. Қазіргі уақытта заңда «қызметтік тәртіпті өрескел бұзу» ұғымы анықталмайтындықтан, заң жобасында бұл ұғым ашылады. Мұндай бұзушылықтар болып: - азаматтардың өмірі мен денсаудауына зиян келтіруге әкеп соққан қызметтік міндеттерді тиісінше орындау, егер бұл әрекеттер (әрекетсіздік) қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпайтын болса; - қызметтік қару мен оның патрондарын жоғалтуға алып келген ұқыпсыз сақтау, егер бұл қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпайтын болса; - ереуілдерді қоса алғанда, мемлекеттік органдардың қалыпты жұмыс істеуіне және қызметтік міндеттерді орындауға кедегі келтіретін әрекеттерге қатысу есептеледі.

Құқық қорғау органдарынан бірінші басшысына еңбек шарты бойынша азаматтық тұлғаларды профессор-оқытушылар және ғылыми құрам лауазымдарына (жедел лауазымдарға) тағайындау құқығын беру ұсынылады. Бұл шара жоғары оқу орындарымызға мол тәжірибесі мен ғылыми бағыты бар мамандарды тартуға, ғалымдармен кадрлық құрамды нығайтуға мүмкіндік береді.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шеңберінде жалғасуда.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Елюбаев М.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Ахметов М.А., Бижанова Г.К., Иса Қ.Ж., Колода Д.В., Ожаев Н.Ж., Өмірғали Е.Қ., Нұр Қ.І., Саиров Е.Б., Тайжанов Е.С., Торғаев Б.Н.

Жұмыс тобының өткізілген отырыстарының саны: 4 отырыс.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № 910 қауызымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң жобалау жұмыстарының 2021 жылға арналған жоспарының 11-тarmaғына сәйкес әзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаты сыйбайлас жемқорлықта қарсы іс-қимыл саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру болып табылады.

Заң жобасын қабылдаудың құқықтық салдары ретінде құқықтық реттеудің жаңа құралдарын енгізу жолымен сыйбайлас жемқорлық көріністерінің жүйелі алдын алуды қамтамасыз етуді, құқық қолдану практикасында туындаған құқықтық олқылықтар мен коллизияларды жоюды, сондай-ақ сыйбайлас жемқорлықта қарсы іс-қимыл жөніндегі үәкілетті мемлекеттік органның басқа да мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылы бөлігіндегі мәселені реттеуді бөліп көрсету қажет.

Әлеуметтік-экономикалық салдар тұрғысынан заң жобасын қабылдаудан күтілетін нәтижелер:

- әлеуметтік-экономикалық даму факторы ретінде сыйбайлас жемқорлықты төмөндөтү;
- қоғамда сыйбайлас жемқорлықта төзбеушілік ахуалын қалыптастыру;
- сыйбайлас жемқорлықта қарсы мәдениетті қалыптастыру.

Жалпы алғанда, заң жобасын қабылдау оң құқықтық және әлеуметтік-экономикалық салдарға алып келеді және сыйбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру саласындағы қоғамдық қатынастарды жетілдіру жөніндегі міндеттерді шешуге алып келуі тиіс.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

6. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бастамашылар: Смайлов Е.В., Ахметбеков Ж.А., Бекназаров Н.Қ., Қаменов Ф.Қ., Коңыров А.О., Құлахметов Ғ.З., Милютин А.А., Набиев В.Г., Панченко И.И., Паяев А.М., Решетников С.Н., Сқақова А.А., Смирнова И.В., Телекбаева Ж.Т.

Жұмыс тобының жетекшісі: Смайлов Е.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Смайлов Е.В., Жұмабаева А.Қ., Қаменов Ф.Қ., Колода Д.В., Набиев В.Г., Нұркина А.Қ., Ожаев Н.Ж., Платонов А.С., Сқақова А.А., Хамедов А.М.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізділі.

Заң жобасы «Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерін жетілдіру мақсатында әзірленді.

«Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабын Конституцияның нормасына сәйкес келтіру.

«Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабында шетелдіктердің Қазақстан Республикасындағы құқықтық жағдайы принциптерінде «сенім» ұғымы жоқ. Бұл елеулі құқықтық олқылық болып табылады, өйткені Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабында «заң мен сот алдында бәрі тен. Тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және

мұліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты немесе кез келген өзге жағдаяттар бойынша ешкімді ешқандай кемсітүге болмайды.».

Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің 35-бабының 4-бөлігінде қорғалуға құқығы бар куәға анықтама беріледі, ол өтініш беруші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адам ретінде тікелей көрсететін адам болып табылады. Осыған байланысты «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасы Занының 4-бабы 3-бөлігіне түзету енгізу және оны «қорғалуға құқығы бар куә» ұғымымен толықтыру, сондай-ақ баптың осы бөлігіне «осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілгендерден басқа» деген ескертпе қосу ұсынылады, өйткені қаралып отырган баптың үшінші бөлігінің қолданыстағы редакциясына сәйкесітіп, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын, қандай да бір себептермен қылмыстық іс жүргізу орбитасына түскен шетелдіктер немесе азаматтығы жоқ адамдар уақытша тұратындар санатына ауысады.

«Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» Қазақстан Республикасы Занының 22-бабының 7-тармағына нақтылау сипатындағы түзетулер енгізу ұсынылады, өйткені қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамға әкімшілік іс жүргізу сияқты жаза емес, қылмыстық жаза тағайындалады.

«Төтенше жағдай туралы» Қазақстан Республикасының Занын «Төтенше жағдай қолданылатын кезеңде жеке басты куәландыратын құжаттардың, лицензиялардың, рұқсаттардың және мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдар беретін өзге де құжаттардың қолданылуы» деген жаңа 18-1-баппен толықтыру ұсынылады.

Төтенше жағдайды енгізу белгілі бір мемлекеттік ұйымдардың қызмет етуі толық не елеулі түрде мүмкін болмайтындей жағдай туғызады. Сөйтіп, азаматтар жаңа құжаттарды, лицензияларды немесе рұқсаттарды ұзарта немесе ала алмайтын жағдайға тап болады. Ұсынылып отырган норма төтенше жағдай кезінде азаматтардың құқықтарына кепілдікті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

«Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасы Занының 1-бабының 8) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасына уақытша немесе тұрақты тұру үшін келген шетелдіктер немесе азаматтығы жоқ адамдар көшіп келушілер болып табылатындығын ескере отырып, азаматтығы жоқ адам куәлігінің қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты азаматтығы жоқ адаммен еңбек шарты тоқтатылуға жататын жағдайды көздеу қажет.

2020 жылдан бастап он алты жасқа дейінгі балалардың фотосуреттерін Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлерге шыққан кезде ата-анасының паспорттарына жазуға және жапсыруға болмайды, осыған байланысты шетелге шыққан кезде балаларға жеке паспорт ресімдеу талап етіледі, бұл олардың отбасыларына қаржылық жүктеменің өсуіне алып келеді.

Балаларға арналған «киндер» деп аталатын паспорттарды беру жөніндегі халықаралық тәжірибелі және балалардың

сыртқы келбетінің тез өзгеретінін ескере отырып, 12 жасқа дейінгі балаларға арналған паспорттың қолданылу мерзімін - 5 жылға дейін қысқарту, 12 жастан асқан - 16 жасқа дейінгі балаларға (осы кезеңде баланың сыртқы келбеті барынша қалыптасқанын ескере отырып) паспорттың қолданылу мерзімін бұрынғыша -10 жылға қалдыру үсінілады.

Осылан байланысты, кәмелетке толмаған балаларға берілетін паспорттар үшін мемлекеттік баж салығын 8 АЕК-тен 4 АЕК-ке дейін төмендету үсінілады, бұл халық тарапынан оң қабылданады.

Паспорттың барлық беттерін визалар мен шекара белгілері үшін пайдалануға байланысты паспортты қолданылу мерзімі ішінде бірнеше рет қайта ресімдеуге тұра келетін, шетелге жиі шығатын іскерлік топтардың неғұрлым белсенді азаматтарының, ғылыми және мәдени жұртшылық өкілдерінің санатын ескере отырып, 36 беттен тұратын паспорттың қолданыстағы ұлғисімен қатар, шет мемлекеттерге жиі баратын азаматтарға ынғайлы болу үшін 48 бетке дейін парақтары көп паспортты енгізу үсінілады.

«Босқындар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына осы Заңның 8 және 9-баптарына сәйкес келтіру мақсатында өзгерістер енгізіледі (пана іздеген адамдар мен босқындар Қазақстан Республикасының аумағындағы тұрғылықты жері өзгерген кезде есептен шығуға және үәкілетті органда тіркелуге және тиісінше есепке тұруға және жаңа тұрғылықты жеріне келген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде тіркелуге міндетті).

Бұл ретте, «Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 25-бабына сәйкес жеке басты куәландыратын құжаттардың ұлғілерін және оларды қорғауға қойылатын талаптарды бекіту Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыретіне жатады.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігіне пана іздеген адамдарды Қазақстан Республикасының аумағындағы тұрғылықты жері бойынша тіркеудің тиісті тәртібін бекіту жөнінде құзырет беру қажет деп үйғарылады.

«Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының Заңына Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік Кодексінің 140-бабы 3-тармағының 22) тармақшасына, сондай-ақ 4-тармағына сәйкес келтіру мақсатында «Халықтың көші-қоны саласындағы мемлекеттік бақылау» деген жаңа тарау енгізіледі, оған сәйкес тексерулер жүргізу тәртібі заңдармен реттеледі.

Заң жобасы бойынша жұмыс Мәжіліс Регламентіне сәйкес жұмыс тобы шенберінде жалғасуда.

1 заң жобасы – Сенаттан қайтарылды.

7. «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкіл туралы» Бастамашылар: Шәкіров А.О., Құл-Мұхаммед М.А., Құспан А.С., Қожамжаров Қ.П., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Әміреев Ф.М., Ахметов М.А., Бекжанов Б.А. Имашева С.В., Нұр Қ.І., Сарым А.Ә., Смағұл Б., Смышляева Е.В., Төлепберген М.М., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Адам құқықтары жөніндегі үәкіл (бұдан әрі – Үәкіл) мен оның өнірдегі өкілінің мәртебесін, қызметке сайлау

және қызметтен босату тәртібін, қызметтің қағидаттары мен кепілдіктерін, сондай-ақ оның өкілеттіктерін реттейтін негізгі ережелерді айқындау арқылы адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Мемлекет басшысының 2002 жылғы 19 қыркүйектегі № 947 Жарлығымен Адам құқықтары жөніндегі уәкіл лауазымы құрылды, оның құзыретіне өтініш берушінің өз құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін пайдалана алатын тәсілдер мен құралдарды түсіндіру, сондай-ақ өтінішті тиісті органдарға беру кіреді. 2017 жылы конституциялық реформа нәтижесінде Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институты еліміздің Негізгі заңынан көрініс тапты. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Конституциясының 55-бабына сәйкес омбудсменді бес жыл мерзімге қызметке сайлау және оны қызметінен босату ел Парламенті Сенатының құзырына айналды.

Бұғінгі таңда Омбудсмен институтын оның күкірткыш мәртебесін, қызметінің қағидаттары мен кепілдіктерін, сондай-ақ адамның және азаматтың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру жөніндегі құзыретті заңнамалық деңгейде нақты айқындау арқылы одан әрі дамыту қажеттігі пісіп-жетілді.

Адам құқықтарын көтермелесумен және қорғаумен айналысадын үлттық мекемелердің мәртебесіне қатысты Қағидаттарға (Париж қағидаттары), сондай-ақ Омбудсмен институтын қорғау және нығайту қағидаттарына («Венеция қағидаттары») сәйкес Үәкіл қызметі бес жыл мерзімге сайлану (сайлау) негізінде құрылады. Мұдделер қақтығысын болғызыбау мақсатында ол қызмет еткен кезеңде саяси қызметпен айналыса алмайды, мемлекеттік қызметте бола алмайды, оқытушылық, ғылыми немесе өзге де шығармашылық қызметтерді қоспағанда, ақы төленетін басқа да қызметпен айналыса алмайды.

Үәкілдің қызметі заңдылық, объективтілік және әділдік, ашықтық, сондай-ақ адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары мүддесі үшін тәуелсіздік, жауапкершілік және бейтараптылық қағидаттарына негізделуге тиіс екенін атап өту қажет. Осы мақсаттарда Үәкілге қол сұғылмаушылықтың, оның ішіндегі сот тәртібімен қолданылатын қылмыстық немесе әкімшілік жауаптылыққа тартуға, оның қызметіне араласуға жол бермеуге және заңда көзделмеген қандай да бір функцияларды жүктеуге, сондай-ақ оның өз өкілеттіктерін жүзеге асыруына кедергі келтіру мақсатында қандай да бір нысанда ықпал етуге қатысты қол сұғылмаушылықтың кепілдіктері жазылып отыр.

Үәкілдің адамның және азаматтың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру бөлігіндегі өкілеттіктерін едәуір кеңейту үсіненлады. Сонымен, шағымды қарau нәтижелері бойынша, қабылданған шешімге байланысты, Үәкіл:

1) өтініш берушінің құқықтары мен бостандықтарын бұзған мемлекеттік органдарға, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарына, мемлекеттік қызметшілерге, лауазымды адамдарға бұзылған құқықтарды қалпына келтіру үшін қабылдануға тиіс шараларға қатысты ұсынымдар жібере алады;

2) адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзған адамта қатысты тәртіптік немесе әкімшілік іс жүргізуді не қылмыстық іс қозғау туралы өтінішхатпен уәкілетті мемлекеттік органдарға немесе лауазымды адамдарға жүгіне алады;

3) шектелмеген адамдар тобының мемлекеттік органның, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың, мемлекеттік қызметшілердің шешімдерімен немесе әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін талап қою арызымен (талап қоюмен) сотқа жүгіне алады, сондай-ақ заңда белгіленген нысандарда процеске қатыса алады.

Бұл ретте Уәкіл жіберетін талап қою арызы (талап қою) Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес мемлекеттік баждан босатылады.

Үәкіл арыз берушіден шағымды қарауға қабылдап қана қоймай, егер оған бұқаралық ақпарат құралдарынан адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзу фактілері туралы белгілі болған жағдайда, ол заң жобасында көзделген шараларды қамтамасыз ете отырып, осы бұзушылықтар туралы шағымды қарауға бастамашы болуға құқылы екендігі айтылады.

Үәкілге адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының бұзылуы туралы ақпаратты мазмұндық түрғыдан зерделеу және талдау, шағымдарды қарау қорытЫндыларын жалпылау функциялары жүктеледі, бұл, біздің ойымызша, оның қызметіне жүйелі сипат береді.

Осындай қызметтің қорытЫндылары бойынша адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету, әкімшілік рәсімдерді жетілдіру бойынша Үәкілдің жалпы сипаттағы ескертулер мен ұсыныстар жіберуі күтіледі. Ол заң шығару бастамасы құқығы субъектілеріне Қазақстан Республикасының заңнамасына түзетулер енгізу туралы ұсыныстармен өтініш білдіре алады, ал қоғамдық маңызы зор не адамның және азаматтың Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдік берілген құқықтары мен бостандықтары өрескел немесе жаппай бұзылған жағдайларда өтінішті тікелей Қазақстан Республикасының Президентіне, Парламенті палаталарына немесе Үкіметіне жібере алады. Сонымен қатар Уәкіл осындай құқығы бар адамдардың Конституциялық кеңеске өтініш жолдауы туралы өтінішхат беруге құқылы болады.

Заң жобасында өнірдегі Уәкіл өкілінің мәртебесі мен қызметі, Адам құқықтары жөніндегі ұлттық орталықтың негізгі функциялары бекітіліп, қаржыландыру көздері айқындалып отыр.

Салыстырма кесте 23 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 27 қазанда, екінші оқылымда 2021 жылғы 10 қарашада мақұлдап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Сенат түзетулермен қоса Мәжіліске қайтарды.

2021 жылғы 22 желтоқсанда Мәжіліс Сенаттық түзетулерімен келісті.

4 заң жобасы Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

8. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Шәкіров А.О., Құл-Мұхаммед М.А., Құспан А.С., Қожамжаров Қ.П., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Әміреев Ф.М., Ахметов М.А., Бекжанов Б.А. Имашева С.В., Нұр Қ.І., Сарым А.Ә., Смағұл Б., Смышляева Е.В., Төлепберген М.М., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының жекелеген заңдарын әзірленіп отырған «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» заң жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы шеңберінде Қазақстан Республикасының Бюджет, Қылмыстық-процестік, Азаматтық процестік, Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстеріне, Қазақстан Республикасының «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» заңдарына түзетулер енгізу көзделуде.

Бұл түзетулер шектелмеген адамдар тобының мемлекеттік орган, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары, лауазымды адамдар, мемлекеттік қызметшілер шешімдерімен немесе әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін талап қою арызымен (талап қоюмен) сотқа жүгіну мүмкіндігі бөлігінде Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің өкілеттіктерін кеңейтуге байланысты.

Бұл ретте жекелеген заң жобасымен «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) түзетулер енгізе отырып, Үәкіл жіберетін талап қою арызын (талап қоюды) мемлекеттік баждан босату ұсынылады.

Адам құқықтары мен бостандықтарының мұддесі үшін тәуелсіздік, жауапкершілік және бейтараптық қағидаттары Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің негізі болып табылады. Осы мақсаттарда оған қол сұғылмаушылық кепілдігін қамтамасыз етуде, оның ішіндегі сортәртібімен қолданылатын қылмыстық жауаптылыққа тартуға қатысты қол сұғылмаушылыққа бағытталған түзетулер көзделеді.

Заң жобасының новелласы Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің өнірдегі өкілін тағайындау және мәслихаттың келісім беру тәртібі болуга тиіс. Осыған байланысты аталған түзетулер «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Заңына енгізіліп отыр.

Заң жобасын іске асыру облыстағы, респубикалық маңызы бар қаладағы және елордадағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің өкілі лауазымын құру, сондай-ақ оның өнірдегі қызметін қамтамасыз ету бөлігінде респубикалық

бюджет шығыстарын ұлғайтуды талап етеді және теріс әлеуметтік-экономикалық немесе құқықтық салдарға алып келмейді.

Салыстырма кесте 9 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 27 қазанда, екінші оқылымда 2021 жылғы 10 қарашада мақұлдалап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Сенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

9. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Шәкіров А.О., Құл-Мұхаммед М.А., Құспан А.С., Қожамжаров Қ.П., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Әміреев Ф.М., Ахметов М.А., Бекжанов Б.А. Имашева С.В., Нұр Қ.І., Сарым А.Ә., Смағұл Б., Смышляева Е.В., Төлепберген М.М., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің нормаларын «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жобасының нормаларына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі тәуелсіздік қағидаттарына негізделеді. Осы қағидатты іске асыру үшін Үәкілге қол сұғылмаушылықтың кепілдіктері көзделген және оны сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жауаптылықта тарту тәртібі белгіленген.

Осы мақсаттарда Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің өз өкілеттіктері мерзімі ішінде қүштеп әкелуге, әкімшілік жазалау шараларына тартылмайтынын белгілейтін түзетулер көзделген, сондай-ақ судьяның Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілге қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау шарттары айқындалған.

Осы Заң жобасы Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілге иммунитетті қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, ол оның адам құқықтарын қорғау жөніндегі өз өкілеттіктерін сапалы әрі тиімді орындауына ықпал ететін болады.

Заң жобасын қабылдау адамның және азаматтың Конституциямен кепілдік берілген негізгі құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз етуге бағытталған демократиялық процестерді дамытуды күшептүте, сондай-ақ Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институтының тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Салыстырма кесте 2 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 27 қазанда, екінші оқылымда 2021 жылғы 10 қарашада мақұлдалап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Сенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

10. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы»

Бастамашылар: Шәкіров А.О., Құл-Мұхаммед М.А., Құспан А.С., Қожамжаров Қ.П., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының жетекшісі: Колода Д.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Әміреев Ф.М., Ахметов М.А., Бекжанов Б.А. Имашева С.В., Нұр Қ.І., Сарым А.Ә., Смағұл Б., Смышляева Е.В., Төлепберген М.М., Унжакова И.С.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Салық кодексінің нормаларын «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

«Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасында Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің өкілеттіктері шектелмеген адамдар тобының мемлекеттік орган, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары, лауазымды адамдар, мемлекеттік қызметшілер шешімдерімен немесе әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін оның талап қою арызымен (талап қоюмен) сотқа жүтіну мүмкіндігі бөлігінде кеңейтіліп отыр.

Осыған байланысты, заң жобасында Салық кодексінің 616-бабына Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жіберетін талап қою арызын (талап қоюды) мемлекеттік баждан босату бөлігінде толықтыру енгізілді.

Салыстырма кесте 1 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 27 қазанда, екінші оқылымда 2021 жылғы 10 қарашада мақұлдалап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Сенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

11. «Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне өлім жазасы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Қожахметов А.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбілдаев А.Р., Бұларов І.Ж., Әмірғали Е.Қ., Колода Д.В., Құлшар М.И., Раззақ Н.Р., Саиров Е.Б., Смағұл Б., Тәжмағамбетова М.М.

Жұмыс тобының 7 отырысы өткізілді.

Біріккен Ұлттар Үйимы атынан халықаралық қауымдастық өлім жазасының жойылуын адамның өмір сүру құқығын қамтамасыз етудегі прогресс ретінде қарастырады.

Қазақстан тәуелсіздік алған сәттен бастап өлім жазасын кезең-кезеңімен алып тастау бағытын ұстануда.

2021 жылғы 2 қаңтарда Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіге Екінші Факультативтік Хаттаманы

ратификациялау өлім жазасын толық жою жолындағы еліміздің кезекті қадамы болды.

Қазақстан Республикасының Президенті өлім жазасын толық жоюдағы елдің саяси бағытын тағы да растап, 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында қылмыстық заңынң нормаларын екінші Факультативтік хаттаманың ережелерімен үйлестіруді тапсырды.

2021 жылғы 16 қарашада Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің отырысында Қазақстан Президенті Қазақстанда өлім жазасы қандай да бір ескертпесіз жойылуға тиіс екенін мәлімдеді.

Осыланың байланысты, Комитет Қылмыстық, Қылмыстық-процестік, Қылмыстық-атқару кодекстеріне, сондай-ақ өлім жазасы туралы ережелерді қамтитын екі заңға қылмыстық заңнамадағы өлім жазасын алып тастау туралы тиісті түзетулер дайындауды. Заң жобасының атауы өзгертилді.

Бұдан басқа, өлім жазасын жоюға бағытталған, ратификацияланған Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіге Екінші Факультативтік Хаттаманың редакциясы нақтыланды.

Осылайша, Қазақстан өлім жазасы ретінде жазаның осы түрін толығымен алып тастаған елдерге қосылады. Бұгіндегі әлемде мұндай елдер саны – 106 (2015 жылғы жағдай бойынша).

Қазақстан Республикасында өлім жазасын толық жою елдің ізгілік идеяларына бейілділігінің айғағы, адам құқықтарын қамтамасыз етудегі елеулі прогрессивтік қадам және жоғары конституциялық құндылық – өмір сүру құқығына кепілдік болып табылады.

Салыстырма кесте 42 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мажіліс 2021 жылғы 13 қазанда – бірінші оқылымда, 2021 жылғы 8 желтоқсанда екінші оқылымда мақұлдалап, Парламенті Сенатының қаруына жіберді.

2021 жылғы 23 желтоқсанда Сенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Мемлекет басшысы 5 заңға қол қойды:

12. «Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отыз жылдығына байланысты рақымшылық жасау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Қожахметов А.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Абдрахманов С.А., Адамбаев С.Ж., Әблідаев А.Р., Бұларов І.Ж., Колода Д.В., Құлшар М.И., Набиев В.Г., Нұркина А.Қ., Панченко И.И., Раззақ Н.Р., Саиров Е.Б., Сапарова А.С., Сарым А.Ә., Смағұл Б.

Жұмыс тобының 9 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2020 жылғы 29 қазанда Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі алқасының «Ішкі істер органдарының 2020 жылғы 9 айдағы жедел-қызметтік жұмысының қорытындылары туралы» кеңейтілген отырысында берген тапсырмасын орындау мақсатында әзірленді.

Заң жобасының мақсаты Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отыз жылдығына байланысты ізгілік қағидаты негізінде қылмыстық саясатты ізгілендіру, жазадан және қылмыстық жауаптылықтан

босату, жеке анықталмаған адамдар тобына қатысты жазаның өтелмеген бөлігін қысқарту, сондай-ақ қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде ұсталатын және пробация қызметінің есебінде тұрған адамдар санын азайту болып табылады.

Заң жобасының нормалары азаматтар мен мемлекеттің, оның ішінде азаматтардың әлеуметтік осал санаттарының қауіпсіздігіне елеулі қатер төндірмейтін қылмыстар жасағаны үшін сottалғандарды босатуға мүмкіндік береді.

Атап айтқанда, заң жобасында теріс қылықтар мен онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстар үшін жазаны өтеуден босату, сондай-ақ ауыр және аса ауыр қылмыстар үшін жазаның өтелмеген мерзімін қысқарту көзделген.

Заң жобасында азаматтардың әлеуметтік осал топтарына, кәмелетке толмағандарға (қылмыстық құқық бұзушылық жасаған кезде), әйелдер мен егде жастағы еркектерге, 1 және 2-топтағы мүгедектерге және қоғамға аса қауіп төндірмейтін басқа да адамдарға ерекше назар аударылды. Азаматтардың осы санаттарының барлығына рақымшылық жасалады.

Тұтастай алғанда, заң жобасының нормалары азаматтар мен мемлекеттің қауіпсіздігіне елеулі қатер төндірмейтін қылмыстар жасағаны үшін сottалғандарды босату есебінен қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде ұсталатын адамдардың санын азайтуға; осы Заң жобасы қолданысқа енгізілгенге дейін онша ауыр емес және ауырлығы орташа қылмыстары үшін қылмыстық жауаптылықта тартылатын адамдар жасаған қылмыстар туралы сottарда қаралмаған қылмыстық істерді тоқтатуға мүмкіндік береді.

Салыстырма кесте 15 позициядан тұрады.

Заң жобасын 2021 жылғы 3 қарашада Парламент Мәжілісі мақұлдап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 2 желтоқсанда Заңды Сенат қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2021 жылғы 7 желтоқсанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

13. «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Бекжанов Б.А., Имашева С.В., Раззақ Н.Р., Сафинов Қ.Б., Сүлеймен Л.Ж.

Жұмыс тобының жетекшісі: Раззақ Н.Р.

Жұмыс тобының мүшелері: Имашева С.В., Адамбаев С.Ж., Бекжанов Б.А., Елубаев М.С., Ли Ю.В., Нұркина А.Қ., Ожаев Н.Ж., Омарбекова Ж.Ә., Раманқұлов М.Б., Сапарова А.С., Тайжанов Е.С.

Жұмыс тобының 11 отырысы өткізілді.

Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Сот және құқық қорғау жүйелерін реформалау жөніндегі комиссия әзірлеген сот жүйесін жетілдіру жөніндегі тәсілдерді іске асыру мақсатында әзірледі.

Қазақстан Республикасы судьяларының 2020 жылғы 23 қазандагы VIII съезінде сөйлеген сөзінде Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаев бірқатар басымдықтарды атап өтті. Мемлекет басшысы

бірінші міндет ретінде адам құқықтары мен заңның үстемдігін қамтамасыз етуді атады. Екінші маңызды басымдық – сот жүйесінің тәуелсіздігі.

Осылайша, заң жобасында судьялар корпусының кәсібиілігін арттыруға, сондай-ақ судьялардың жауапкершілігі мен тәуелсіздігін арттыруға бағытталған түзетулердің екі блогы көзделіп отыр.

Атап айтқанда, заң жобасында судья кадрларды іріктеу және судьялардың кәсіби қызметін бағалау тетіктерін жетілдіруге, судьяларды жауапқа тартудың ескірген мерзімдерін ұлғайтуға, сондай-ақ соттарды қаржыландырудың жаңа моделін белгілеуге бағытталған өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделуде.

Соттарды қаржыландырудың жаңа моделін белгілеу, сондай-ақ судьялардың өзін-өзі басқару органдарының қаражатты бөлуі сот жүйесінің тәуелсіздігін қамтамасыз етеді, сондай-ақ сот төрелігін толық әрі тәуелсіз жүзеге асыру мүмкіндігін жеткілікті дәрежеде қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Республика Конституциясында соттарды қаржыландыру, судьяларды тұрғын үймен қамтамасыз ету республикалық бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі және ол сот төрелігін толық әрі тәуелсіз жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз етуге тиіс деп белгіленген.

Салыстырма кесте 7 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 3 қарашада, екінші оқылымда 2021 жылғы 17 қарашада мақұлдалап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 9 желтоқсанда Сенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот жүйесінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Бекжанов Б.А., Имашева С.В., Раззақ Н.Р., Сафинов Қ.Б., Сүлеймен Л.Ж.

Жұмыс тобының жетекшісі: Раззақ Н.Р.

Жұмыс тобының мүшелері: Имашева С.В., Адамбаев С.Ж., Бекжанов Б.А., Елубаев М.С., Ли Ю.В., Нұркина А.Қ., Ожаев Н.Ж., Омарбекова Ж.Ә., Раманқұлов М.Б., Сапарова А.С., Тайжанов Е.С.

Жұмыс тобының 11 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Сот және құқық қорғау жүйелерін реформалау жөніндегі комиссия өзірлеген сот жүйесін жетілдіру жөніндегі тәсілдерді іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының заң шығару бастамасы ретінде өзірленді.

Заң жобасының негізгі мақсаты Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының жобасына сәйкес келтіру болып табылады.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының Бюджет кодексіне, Қылмыстық-процестік кодексіне, Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына түзетулер көзделіп отыр.

Заңнамалық өзгерістер әкімшілік заңнаманы жетілдіруді, судья кадрларды іріктеу мәселелерін, сондай-ақ сот жүйесін қаржыландырудың жаңа тәртібін енгізуі көздейді.

Жұмыс тобы шенберінде заң жобасын талқылау кезінде сottың іс жүргізу құжаттарының жобаларын автоматтандырылған ақпараттық жүйемен дайындауға қатысты Қылмыстық-процестік кодекске түзетулер алып тасталды.

Бұдан басқа, «Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабына ұзынылған түзетулер Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің нормаларына сәйкес келтірілді.

Сондай-ақ депутаттар судьялыққа кандидаттардың психологиялық тестілеуді қайта тапсыру мерзімдерін, сондай-ақ біліктілік емтиханының басқа кезеңдерін тапсырмаған адамдар үшін мерзімдерді нақтылау бойынша түзетулер енгізді.

Салыстырма кесте 16 позициядан тұрады.

Заң жобасын Мәжіліс бірінші оқылымда 2021 жылғы 3 қарашада, екінші оқылымда 2021 жылғы 17 қарашада мақұлдан, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 9 желтоқсанда Заңды Сенат қабылдан, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дауларды соттан тыс және сотқа дейінгі реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Кесебаева Б.Т., Сафинов Қ.Б., Сүлеймен Л.Ж., Имашева С.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Қожахметов А.Т., Оспанов Б.С., Зәкиева Д.Б., Ли Ю.В., Набиев В.Г., Саиров Е. Б., Сапарова А.С.

Жұмыс тобының 12 отырысы өткізілді.

Заң жобасы дауды (жанжалды) шешудің соттан тыс тәртібін дамыту мақсатында, оның ішінде татуастыру рәсімдерін пайдалана отырып, дауларды реттеу кезінде медиация және азаматтарға білікті заң көмегін көрсету институтын дамытуға бағытталған.

Заң жобасының міндеттері татуастыру рәсімдерін қолдану саласын кеңейту, азаматтардың сот шығыстарын барынша азайту, сондай-ақ халықтың дауды (жанжалды) соттан тыс реттеуге мүдделілігін анықтау болып табылады.

Заң жобасында медиацияның қолданылу аясы кеңейтіледі, сондай-ақ бұрын болған ұғымдар нақтыланып, «медиация саласындағы уәкілетті орган», «медиация рәсіміне шақыру», «медиатормен ақпараттық кездесу» деген жаңа ұғымдар енгізіледі, даулардың белгілі бір санаттары бойынша медиатормен ақпараттық

кездесу өткізу міндеттілігі белгіленеді. Медиаторлар ұйымының негізгі функцияларын және уәкілетті органның құзыретін айқындау үсінілады.

Медиацияны қолдану мүмкіндігін кеңейту мақсатында онлайн-медиацияны дамытуға бағытталған түзетулер ұсінілады.

Салыстырма кесте 99 позициядан тұрады.

2021 жылғы 3 қарашада заң жобасы Мәжілістің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

2021 жылғы 10 қарашада заң жобасы Мәжілістің жалпы отырысында екінші оқылымда мақұлданып, Парламент Сенатының қарауына жіберілді.

2021 жылғы 9 желтоқсанда Заңды Сенат қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

16. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау органдары, прокуратура және сот арасында өкілеттіктердің және жауапкершілік аймақтарының аражігін ажыратта отырып, үш буынды модельді енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Раззақ Н.Р.

Жұмыс тобының мүшелері: Жаңбыршин Е.Т., Бердалин А.Б., Зәкиева Д.Б., Ли Ю.В., Бижанова Г.К., Елубаев М.С., Раманқұлов М.Б., Тайжанов Е.С., Саиров Е.Б., Сапарова А.С.

Жұмыс тобының 9 отырысы өткізілді.

Заң жобасы қылмыстарды тез ашу, оларды жасаған адамдарды қылмыстық жауаптылыққа тарту және әділ сот талқылауын жүргізу мақсатында қылмыстық-процестік заңнаманы тиімді қолдануды көздейтін құқықтық тетіктерді оңтайландыруға бағытталған.

Заң жобасының негізгі ережесі тергеушінің іс бойынша негізгі процестік шешімдерді прокурормен міндетті түрде келісіу болып табылады. Олар – адамды құдікті деп тану, оның әрекеттерін саралау, тергеу мерзімдерін ұзу және істі тоқтату туралы қаулылар.

Енгізілген заң жобасында жаңа модельдің екінші кезеңі іске асырылуда – прокурордың айыптау актісін бекітуден оны өз бетінше жасауға көшуі. Сол арқылы біз қылмыстық процеске қатысушылар құқықтарының сақталуын қамтамасыз етуде прокурорлардың жауапкершілігін арттырамыз.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар прокурордың өкілеттіктерін нақтылауға, қылмыстық іс айыптау актісін жасау үшін прокурорда қаралып жатқан кезеңде құдіктіні қамауда ұстau мәселесін реттеудегі олқылықтарды жоюға қатысты түзетулер, сондай-ақ сот ісін жүргізуіді оңайлатуға және реттеуге бағытталған бірқатар түзетулер енгізді.

Тұастай алғанда, жобаны қабылдау адамның құқықтары мен бостандықтарының, қоғам мен мемлекет мүдделерінің қоғамға қауіпті қол сұғышылықтардан қорғалу дәрежесінің сапалы жаңа деңгейін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді және теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға алып келмейді.

Салыстырма кесте 49 позициядан тұрады.

2021 жылғы 10 қарашада заң жобасы Мәжілістің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

2021 жылғы 17 қарашада Мәжілістің жалпы отырысында екінші оқылымда мақұлданып, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Сенат қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

2021 жылғы 27 желтоқсанда Заңға Мемлекет басшысы қол қойды.

Комитет өткізген іс-шаралар

1. 2021 жылғы 7 қазанда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын талқылау» тақырыбына «дөңгелек үстел» өткізді.

«Дөңгелек үстел» модераторлары ретінде Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрағасы Қожахметов А.Т. пен жұмыс тобының жетекшісі Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Елюбаев М.С. сөз сөйледі.

«Дөңгелек үстелдің» талқылауына «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасы негіз болды.

Парламентарийлер мен «дөңгелек үстелге» қатысушылар алдында баяндамашы ретінде сөз сөйлеген Қазақстан Республикасы Сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі төрағасының бірінші орынбасары Бектенов О.А. заң жобасын Агенттік Үкіметтің ағымдағы жылға арналған заң жобалау жұмыстарының жоспарына сәйкес әзірлегенін атап өтті.

Белгіленген қағидаларға сәйкес ол көпшілік талқылау кезеңінен өтті, ғылыми сараптамалардың он қорытындылары, «Атамекен» Ұлттық қасіпкерлер палатасының он қорытындысы алынды. Заң жобасын Агенттіктің қоғамдық кеңесі мақұлдады, ол мұдделі мемлекеттік органдармен келісілді. Заң жобасы 11 заңнамалық актіге, оның ішінде 3 кодекс пен 8 заңға түзетулерден тұрады.

Қатысушылар шенеуніктер шығыстарының өз табыстарына сәйкес келмейтіні үшін жауаптылықта болуын енгізу мәселелерін талқылады.

Сондай-ақ, жалпыға бірдей декларациялауға кіру кезінде азаматтар ұсынатын барлық салық салынатын базаны тіркеу мәселелері талқыланды. Бастапқы декларациялар мүліктің шығу тегінің заңдылығы түрғысынан тексеруге жатпайды. Жаңа тәртіптің кері күші болмайды, ол мемлекеттік қызметшілер мен оларға теңестірілген адамдарға өздерінің нақты активтерін «таза паралған» бастай отырып, санкциялық салдарсыз ашуына мүмкіндік береді.

Депутаттар негізсіз байығаны үшін жауаптылықты белгілей отырып, мемлекеттік қызметшілер мен оларға теңестірілген адамдар шығыстарының олардың табыстарына сәйкестігін бақылауды енгізу, сыйбайлас жемқорлық фактілері туралы хабарлаған адамдарды қорғау жүйесін қалыптастыру сияқты

заң жобасының новеллаларын талқылады. Жалпыға бірдей декларациялауды енгізуден болатын сыйбайлас жемқорлыққа қарсы профилактикалық әсерді күшетту мақсатында заң жобасында «мемлекеттік қызметшілер, оларға теңестірілген адамдар, олардың жұбайлары шығыстарының өз табыстарына сәйкестігін бақылау» деген ұғымды енгізу және фискалдық санкциялар – алшақтық сомасының 90%-ы мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу арқылы және мансаптық санкциялар – үш жыл ішінде қалпына келтіру құқығынсыз мемлекеттік қызметтен теріс себептер бойынша босату арқылы қосымша санкциялар белгілеу ұсынылып отыр.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, Сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің, Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің, өзге де мемлекеттік органдардың, ғылыми қоғамдастықтың өкілдері, Еуропа кеңесінің консультантты, Ресей Федерациясы Президентінің Сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі басқармасының және Беларусь Республикасы Бас прокуратурасының қызметкерлері қатысты.

2. 2021 жылғы 13 қазанда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы» заң жобаларының тұсауексерін өткізді.

Комитетте Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл Эльвира Әзімованың, мемлекеттік және құқық қорғау органдарының, саяси партиялардың, оның ішінде Парламентке кірмеген саяси партиялардың, ҮЕҰ өкілдерінің, ғалымдардың, қазақстандық және халықаралық сарапшылардың қатысуымен заң жобаларының таныстырылымы өтті.

Парламентарийлердің өздері әзірлеген заң жобаларының мақсаты Қазақстандағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институтын нығайту, Үәкілдің еліміздегі адамның және азаматтың құқықтарын қорғау жөніндегі өзіне жүктелген міндеттерін тиімді орындауы үшін жағдай жасау болып табылады.

Комитет төрағасы Қожахметов А.Т. атап өткендей, Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институты Қазақстанда 19 жыл бұрын Президенттің Жарлығымен енгізілген болатын және елдің құқықтық жүйесінде тиісті орын алып отыр. Жаңа заң жобаларын қабылдаудың маңыздылығы туралы айта келе, депутат Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың арнайы заң қабылдау және Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің аппаратын оның өнірлік өкілдіктерін құруға дейін нығайту жөніндегі тиісті тапсырмасы туралы еске салды.

Жаңа заң жобасымен таныстыра отырып, депутат Унжакова И.С. Париж қағидаттарының талаптарына сәйкес келетін Адам құқықтары жөніндегі уәкіл мәртебесі айқындалатынын атап өтті. Сонымен қатар, заң жобасында Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінде болуға байланысты мынадай шектеулер регламенттелген: ол саяси қызметке қатыспауға, партия мүшесі болмауға тиіс.

Заң жобасында оның мемлекеттік қызметте болмауы керектігі жазылған. Сонымен қатар, «Венеция қағидаларына сәйкес мемлекет жеткілікті бюджеттік қаржыландыруды қамтамасыз етуге тиіс», - деп қости Ирина Унжакова. Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметіне сайлау тәртібі – бес жылда бір рет бекітіледі, сондай-ақ екінші мерзімге сайлану құқығы бекітіледі, оның тәуелсіздігі мен қол сұғылмаушылығына кепілдік беру қағидаттары белгіленеді.

Заң жобасында қол сұғылмаушылыққа ие болу сияқты новелланың болуы өте маңызыды. Яғни, Үәкілді ұстауға, қамауға алуға, күштеп әкелуге, қылмыстық немесе әкімшілік жауаптылыққа тартуға, тінтуге немесе жеке басын тексеруге болмайды. Сонымен бірге, Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметінде бұзушылықтар орын алған жағдайда, ол әкімшілік немесе өзге де жауаптылық түріне тартылуы мүмкін, бірақ ерекше тәртіп бойынша тартылады.

Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметіне араласқаны үшін әкімшілік жаза көзделеді. Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің, ғылыми және шығармашылық қызметті қоспағанда, ақы төленетін басқа қызметпен айналысуына болмайды. Отырыстың басқа да қатысушылары заң жобасы бойынша өз ұстанымдарын білдірді.

Олардың арасында БҰҰДБ-ның Қазақстандағы Тұрақты өкілінің орынбасары Виталий Времиш, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл Эльвира Әзімова бар. Халықаралық ұйымдардың ұсынымдарын Нұр-Сұлтандағы ЕҚЫҰ Бағдарламалар оғисінің басшысы Фробарт Фолькер және PHILLIP WARDLE құқық қорғау мекемелерінің Азия-Тынық мұхиты форумының құқықтық мәселелер жөніндегі менеджері Филип Вардле жариялады.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институтының тиімділігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша Қазақстандағы ЕО Өкілдігінің басшысы Кестутис Янкаускас, Өзбекстанның Адам құқықтары жөніндегі Олий Мажлисінің уәкілі (Омбудсман) Феруза Эшматова, Ресейдегі адам құқықтары жөніндегі уәкіл аппараты басшысының Бірінші орынбасары Илья Чечельницкий жұмыс тәжірибесімен бөлісті.

Пікір алмасудан кейін Комитет төрағасы Кожахметов А.Т. талқылау қорытындысын шығарып, заң жобаларын қабылдау он құқықтық және әлеуметтік-экономикалық салдарға әкеліп, адамның және азаматтың Конституциямен кепілдендірілген негізгі құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз етуге бағытталған Қазақстандағы демократиялық процестердің дамуын қүшейтуге, сондай-ақ Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институтының тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретінін атап өтті.

3. «Nur Otan» партиясының сайлауды бағдарламасына сәйкес 2021 жылғы 22 қазанды «Мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсету субъектілерін және мемлекеттік заң көмегін алушылардың тізбесін кеңейту туралы» тақырыбында «дөңгелек үстел» өткізді. Сайлауды бағдарламада партияның халықта көрсетілетін кепілді мемлекеттік заң көмегін екі есе ұлғайту, сондай-ақ осы заң көмегін алатын адамдар тобын кеңейту және тиісінше осы көмекті көрсететін субъектілер санын ұлғайту міндеттемесі көзделген.

Кездесу тақырыбы Азаматтық процестік кодекске енгізілетін новеллаларға арналған. Іс-шараға Мәжіліс депутаттары, уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметкерлері, үкіметтік емес сектордың өкілдері, адвокаттар, Заң консультанттары палатасының мүшелері қатысты.

Баяндамашы ретінде депутат Имашева С.В. сөз сөйлемеді.

Парламентарийлер мен «дөңгелек үстелге» қатысушылар алдында сөз сөйлей отырып, ол соңғы жылдары адвокаттарды мемлекет кепілдік берген заң көмегі (бұдан әрі – МКЗК) шенберінде көмек көрсетуге тартуды ынталандыру және азаматтар үшін олардың қызметтеріне қол жеткізуіді онайлату заң көмегін көрсету саласындағы маңызды бағыттар болғанын атап өтті.

Бұл ретте Конституцияда бекітілген кепілдіктерді тиісінше іске асыру үшін МКЗК шенберінде қызмет көрсете алатын адамдардың жеткілікті санын қамтамасыз ету қажет.

«Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы» Заңның нормаларына сәйкес заң консультанттары қазір МКЗК көрсете алатын адамдарға жатқызылмайды.

Әділет министрлігі ұсынған ақпаратқа сәйкес, МКЗК-ге қатысатын адвокаттар саны олардың жалпы санының 61,4 пайызын құрайды, бұл ретте іс жүзінде олардың жартысы ғана көмек көрсетуде.

Сонымен бірге, адвокаттар жұмысындағы ерекшеліктердің бірі олар негізінен қылмыстық істер аясында ғана тартылады. Біз МКЗК-ге бөлінетін қаражаттың 85 пайызы қылмыстық істер аясында жүзеге асырылады деген статистика алып отырмыз.

Осылайша, әкімшілік және азаматтық істер бойынша адвокаттар тарапынан көрсетілген заң көмегінің мөлшері мардымсыз, шамамен 4-9 пайыз.

Осыған байланысты, біз басқа санаттар бойынша МКЗК көрсету субъектілерінің қатарына заң консультанттарының заңдық консультацияларын қосу қажет деп санаймыз, өйткені заңға сәйкес олардың қызметі адвокаттарға ұқсас реттеледі.

Заң консультанттары сапа бойынша көрсететін азаматтық құқықтық қатынастар саласындағы білікті заң көмегі адвокаттардың азаматтық процесте және әкімшілік процесте көрсететін қызметтерінен кем түспейтінін атап өту қажет.

4. 2021 жылғы 29 қазанды «Адам құқықтары жөніндегі үәкілдің құқықтық мәртебесі және тәуелсіздігінің кепілдіктері» тақырыбында «дөңгелек үстел» өткізді.

«Дөңгелек үстелдің» талқылауына «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкіл туралы»,

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы» заң жобалары негіз болып табылады.

Сенат және Мәжіліс депутаттары, Қазақстандағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл, мемлекеттік және құқық қорғау органдарының, құқық қорғау үйымдарының, үкіметтік емес сектордың өкілдері, Парламентке кірген «Adal», «Ауыл» және «ЖСДП» саяси партияларының мүшелері, сондай-ақ қазақстандық және халықаралық ғалымдар, сарапшылар заң жобасының жекелеген ережелерін талқылады.

Мәжіліс Төрағасының орынбасары Кесебаева Б. талқыланып отырған заңнамалық нормалардың маңыздылығы туралы айта келіп, Адам құқықтары жөніндегі уәкіл институтын одан әрі дамыту қажеттігіне назар аударды. Мәжіліс вице-спикерінің айтуынша, адамның және азаматтың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің құқықтық мәртебесін, оның қызметінің қағидаттары мен кепілдіктерін заңнамалық деңгейде нақты айқындауға байланысты. Ал БҮҰ қағидаттары мен ұсынымдарына сәйкес келетін арнайы заңның қабылдануы Омбудсменге құқық қорғау ресімдеріне толыққанды қатысуға мүмкіндік береді.

Сенат Төрағасының орынбасары Асқар Шәкіров пен сенатор Қайрат Қожамжаров Қазақстан қоғамын одан әрі демократияландыру процестеріне назар аударды. Өз кезегінде Адам құқықтары жөніндегі уәкіл Эльвира Әзімова адам құқықтарын сақтау жүргізіліп жатқан заңнамалық реформалар топтамасындағы басты мәселе екенін Мемлекет басшысының бастамалары айғақтап отырғанын айтты.

Осыған байланысты адам үшін өз құқықтарын қорғауда балама құрал ретінде Үәкіл институтын нығайту маңызды болып табылады. Бұл ретте Омбудсменнің айтуынша, республикада құқықтық мәдениет пен ағартушылықтың, тегін кепілдендерілген құқықтық көмек көрсетудің деңгейі әлі тиісті дәрежеде емес. Осыған байланысты Эльвира Әзімова оның ұтымдылығына, оңтайлылығына және тиімділігіне назар аудара отырып, Үәкіл институтын қалыптастыру қажеттігін атап өтті.

«Дөңгелек үстелдің» басқа да қатысушылары осы саладағы заңнаманы жетілдіру бойынша өз ұсыныстарын енгізді. Олардың ішінде Заңнама және құқықтық ақпарат институтының директоры Рамазан Сарпеков, Еуропалық құқық және адам құқықтары сараптамалық институтының басшысы, Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің

мүшесі Марат Бәшімов бар. Соңдай-ақ тақырыпты дамытуда Орталық Азиядағы Penal Reform International өнірлік өкілдігінің басшысы Жанна Назарова, Астана халықаралық университетінің вице-президенті Сәуле Амандақова, Қазақстан Республикасы Президентінің жаңындағы Адам құқықтары жөніндегі комиссияның мүшесі Айсана Сман сөз сөйлемеді. Пікірталастарға Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің, Жоғарғы Сотының, Бас прокуратурасының, Әділет министрлігінің өкілдері де қатысты.

«Дөңгелек үстелді» Комитет төрағасы Қожахметов А.Т. қорыттындылап, бүтінде Қазақстан Уәкілдің мәртебесін, өкілеттігі мен иммунитетінің кепілдіктерін заң деңгейінде бекіте отырып, адам құқықтары жөніндегі Омбудсмен институтын нығайту бойынша маңызды қадамдар жасап жатқанын атап өтті. Қатысуышылар айтқан ұсыныстар мен пікірлер назарға алынып, Мәжілістің жұмыс тобында егжей-тегжейлі қаралатын болады.

5. 2021 жылғы 30 қазанды Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарын реформалау мәселелері бойынша Қарағанды қаласында **Комитеттің көшпелі отырысы** (Ішкі істер министрлігі мен Қарағанды қаласының әкімдігі өкілдерінің қатысуымен) өткізілді.

Іс-шараны Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі мен Қарағанды қаласының әкімдігі бірлесіп үйімдастырыды.

Көшпелі отырыс «Ішкі істер органдарын реформалау туралы» деген тақырыпқа арналған «Үкімет сағатына» дайындалу, соңдай-ақ Мәжіліс депутаттарын - Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің мүшелерін қаланың Орталық ауданында жергілікті полиция қызметінің жұмысына сервистік модельді енгізу бойынша пилоттық жобаның нәтижелерімен таныстыру мақсатында өткізілді.

Қарағанды қаласында полиция жұмысының сервистік бағдарланған моделін енгізу бойынша пилоттық жоба 2019 жылдың сонында басталған болатын. Қарағанды облысының әкімдігі жаңынан құрылған, құрамына жергілікті жұртшылық, әкімдік, білім беру, деңсаулық сақтау органдарының аумақтық бөлімшелері, прокуратура, полиция және басқа да мемлекеттік органдардың өкілдері кіретін Қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі ведомствоаралық топ осы уақыт ішінде нақты тәжірибе жинақтады.

Сапар барысында депутаттар Михайллов полиция бөлімінің участекелік полиция пунктінін, Қарағанды қаласының Орталық саябағында орналасқан модульдік полиция бекетінің жұмыстарымен танысты.

Академия бастығы, полиция генерал-майоры Дәрменов А.Д. депутаттарды Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының қызметімен таныстырыды. Атап айтқанда, депутаттар риторика және болашақ полицейлердің азаматтармен сыртайы және мазмұнды сөйлесе білу бойынша өткізілген курсанттардың сабактарына қатысты. Депутаттарға участекелік инспекторлар жұмысының тиімділігін және олардың халықпен өзара іс-қимыл жасауын талдауға мүмкіндік беретін бағдарламаның жұмысы көрсетілді.

Соңында Қарағанды облысы әкімдігінің ғимаратында жұмыс кеңесі өтті, онда Қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі ведомствоаралық топтың жетекшісі Багирова Л.А. қауіпсіздікті қамтамасыз етуде сервистік тәсілдерді енгізу бойынша топтың атқарған жұмысы, құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жоюға қатысты мемлекеттік органдардың, үйымдар мен мекемелердің жұмысын жақсарту бойынша әзірленген ұсынымдар туралы айтып берді. Бұл ұсынымдар азаматтардың жеке және мұліктік қауіпсіздігі, оның ішінде қоғамдық орындардағы жеке және мұліктік қауіпсіздігі, тәуекел топтарындағы адамдарды (олар - өмірлік қызын жағдайға тап болған азаматтар, бұрын сottалғандар, аз қамтылғандар және жастар) қолдау, оларды әлеуметтендіру және қайта әлеуметтендіру сияқты аспектілерді қамтиды.

Сондай-ақ кеңесте Қарағанды облысы әкімінің бірінші орынбасары Нұкенов А.Н., Қарағанды облысы полиция департаменті бастығының бірінші орынбасары Ысмағұлов Қ.Ж. сөз сөйлемді, ол Қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі ведомствоаралық топ ұсынымдарының іске асырылуы туралы хабарлады.

Сөз сөйлеушілер депутаттардың pilotтық жоба туралы сұрақтарына жауап берді. Кеңес соңында Комитет төрағасы Қожахметов А.Т. азаматтарымыздың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қазақстандық полиция жұмысының сервистік моделіне көшүдің маңыздылығын, сондай-ақ Мәжіліс депутаттарының ішкі істер органдарын реформалау бағытын заңнамалық түрде қолдауға дайын екенін атап өтті.

6. 2021 жылғы 8 қарашада «Қазақстан Республикасының Ишкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбында «үкімет сағатын» өткізді, онда Қазақстан Республикасының Ишкі істер министрі Е.З. Тұрғымбаевтың баяндамасы тыңдалды және талқыланды.

Қосымша баяндамашы ретінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрағасы А.Т. Қожахметов сөз сөйлемді.

Парламентарийлер алдында сөйлеген сөзінде Ишкі істер министрі Е.З. Тұрғымбаев негізгі өлшемшарттары ретінде азаматтардың қауіпсіздігі мен халықтың сенім деңгейі айқындалғанын атап өтті.

Бірінші кезеңде Ишкі істер министрлігінің құрылымы онтайландырылды. 106 басқару буыны және 1,5 мыңға жуық басшылық лауазымдар жойылды.

Штат 11 пайызға қысқарды (бұл 10,5 мың). Нәтижесінде қазір 100 мың тұрғынға шаққандағы полиция қызметкерлерінің саны 372 бірлікті құрайды. Бұл Бельгия, Чехия және Франция елдеріндегі орташа европалық көрсеткіш. Мысалы, Чехияда – 383, Францияда – 340.

Ишкі істер органдарының артық есептілігі 2,5 есеге қысқартылды. Полиция қызметін бағалаудың жаңа жүйесі ендірілді. Негізгі өлшемшарт ретінде азаматтардың қауіпсіздігі мен халықтың сенім деңгейі айқындалды. Ол үшін тәуелсіз институттар жыл сайын әлеуметтік зерттеулер жүргізеді. Биылғы

жылдың бірінші жартыжылдығының нәтижелері азаматтардың 38,7 %-ы полицияға толық сенетіндігін, 38,1 %-ы пайызы ішінара сенетіндігін көрсетті.

Бұл деректер Қазақстан 2021 жылы қауіпсіздіктің жеткілікті сенімді деңгейі бар елдер тізіміне енген Жаһандық бейбітшілік индексімен (Global Peace Index) сәйкес келеді. Элемнің 163 мемлекетінің ішінен Қазақстан 67-ші орынды иеленді.

Әкімшілік шығыстар оңтайландырылды. 13 мың шаршы алаң босатылды. Орталық және облыстық аппараттардан төменгі бөлімшелерге 630 бірлік автокөлік берілді.

Сондай-ақ өзіне тән емес функцияларды алып тастау бойынша шаралар қабылдануда. Бұл жұмысты Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Құқық қорғау және сот жүйelerін реформалау жөніндегі комиссия үйлестіреді.

2020 жылдың қыркүйегінде азаматтық қорғау саласындағы барлық функциялар жаңадан құрылған Төтенше жағдайлар министрлігіне берілді. Сондай-ақ, берілген штат саны 22 мың 700 бірлікті құрады. Бәсекелестік ортаға мемлекеттік органдар мен заңды тұлғалардың 653 күзетілетін объектісі берілді, нәтижесінде ішкі істер органдарының штат саны тағы 3 мың бірлікке қысқартылды.

Мемлекет басшысының 01.09.2020 ж. Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру үшін Ішкі істер министрлігі:

- көші-қон саласындағы жекелеген функцияларды (ведомствоаралық үйлестіру, көші-қон процестерінің мониторингі, еңбекші көшип келушілерге рұқсаттар беру, босқындармен жұмыс) Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне;

- барлық пенитенциарлық мекемелерде сотталғандарды медициналық қамтамасыз ету функциясын денсаулық сақтау органдарына;

- есепте тұрган пробация қызметіне әлеуметтік-құқықтық көмек алуға жәрдемдесу функциясын жергілікті атқарушы органға беруді көздейтін заңнамалық түзетулер әзірледі.

Министрдің айтудың қазіргі уақытта Министрлік ПМ қызметіне функционалдық талдау жүргізуі жалғастыруда.

Азаматтар үшін қолайлы жағдайлар жасау мақсатында участекелік пункттердің орналасуы және олардың қызмет көрсету аясы қайта қаралады.

Әкімдіктермен бірлесіп участекелік пункттерді, оның ішінде ауылдық жерлерде тұрғын үймен біріктірілген пункттерді салу, сондай-ақ қалаларда жаңа тұрғын үй кешендерінде үй-жайлар бөлу жөнінде шаралар қабылдануда.

Қазіргі уақытта ПМ халықаралық сарапшылармен бірлесіп Қарағандыда, Алматыда, астанада және бірқатар өнірлерде (Ақтөбе, Павлодар, Батыс Қазақстан облысы, Маңғыстау және Атырау облыстарында) пилоттық жобаларды іске асыруда.

Президенттің тапсырмасы бойынша жыл сонына дейін мұндаидар жобалар кезең-кезеңімен еліміздің барлық өнірлерінде кеңінен таратылатын болады.

Корытынды кезеңде – 2022 жылы Қазақстан полициясын сервистік модельге көшіру тұжырымдамасы әзірленетін болады.

Негізгі басымдықтар бұл – сындарлы қоғамдық диалог, қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелеріне бірлесіп қатысу.

«Үкімет сағаты» барысында депутаттар халықтың полиция жұмысына қанағаттану деңгейін және оған деген сенімін арттыруға, балаларға қатысты жасалған, оның ішінде сексуалдық сипаттағы қылмыстардың өсуіне, криминалдық полицияны сапалы реформалауға, жедел-іздестіру қызметі мен тергеуге, ішкі істер органдары қатарындағы сыйбайлас жемқорлықтың алдын алуға және оған қарсы күреске, есірткі қылмысына қарсы күреске және нашақорлықтың, әсіреле, балалар арасындағы нашақорлықтың алдын алуға, отбасылық-тұрмыстық саладағы құқық бұзушылықтарға қатысты мәселелерді талқылады.

Отырысқа Бас прокуратураның, министрліктердің, ведомстволар мен жергілікті атқарушы органдардың, халықаралық және үкіметтік емес үйымдардың өкілдері қатысты.

«Үкімет сағатының» қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметіне, мұдделі мемлекеттік органдар мен ведомстволарға ішкі істер органдарын реформалау саласында бірқатар нақты ұсыныстарды қамтитын ұсынымдар әзірленді.

7. 2021 жылғы 10 қарашада Нұр-Сұлтан қаласы бойынша ҚАЖ департаментінің ЕЦ-166/1 мекемесінде Комитеттің «Ішкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбындағы «үкімет сағатының» қорытындысы бойынша көшпелі отырысы өтті.

Сапар барысында депутаттар мекеме қызметкерлерінің жұмысымен, қызметкерлердің жұмысында пайдаланылатын техникалық құралдармен, сондай-ақ мекеме аумағына кіретін барлық адамдарды тексеруді жүзеге асыратын тексеру тобының қызметтік міндеттерімен танысты.

Тексеру тобының үй-жайы барлық қажетті жабдықтармен, оның ішінде арқалы және қол металл детекторларымен, сондай-ақ рентген-телевизиялық интроскопиялық жабдықпен жаракталған. Сондай-ақ, бөлmede келушілер мен әйел қызметкерлерді тексеруге арналған жеке перде бар.

Сонымен қатар депутаттар мекеменің бірқатар үй-жайларында: режимдік корпуста, медициналық-санитариялық бөлімде, қорғаушылар мен адвокаттардың өз клиентімен кездесуіне арналған үй-жайда, бейнеконференциялық байланыс құралдарымен жабдықталған онлайн режимде сот процестерін жүргізуге арналған кабинеттерде болды. Бұл құдіктілер мен айыпталушыларға сот процестеріне қатысуга, сондай-ақ кездесуге балама ретінде қорғаушылар мен туыстарына бейнеқонырау шалуға мүмкіндік береді.

2019 жылы Нұр-Сұлтан қаласы әкімдігі мен Полиция департаментінің қолдауымен ашылған мекеменің фронт-офисі келушілердің ерекше назарын аударды. Фронт-офис мекемеге келушілерге қызмет көрсетудің барлық функцияларын біріктірді. Осы фронт-офисте мекемеде ұсталатын адам туралы қажетті ақпарат алуға, азық-түлікті және бірінші кезекте қажетті тауарларды беруге, сондай-ақ тергеу кабинеттеріне өтуге болады.

Шаруашылық қызмет көрсете жасағында жұмыс істейтін сотталғандардың құқықтарының іске асыру шенберінде мекемеде олардың құқықтарының бұзылуы туралы шағымдар мен өтініштер, сондай-ақ мекеме әкімшілігінің араласуынсыз оларға ізгілік актілерін қолдану туралы өтініштер беру үшін терминал орнатылған.

Депутаттар тергеу қамауындағылар мен сотталғандарды ұстау жағдайларымен танысты, олардың құқықтарының бұзылуы туралы шағымдары мен ұсыныстарының бар-жоғын сұрады, ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай алдағы рақымшылық жасау жөніндегі сұрақтарға жауап берді.

Қылмыстық-атқару жүйесі комитеті мекемесінің қызметкерлерімен қызметтің проблемалық мәселелері және оларды шешу жолдары талқыланды.

8. 2021 жылғы 25 қарашада Комитет Жоғарғы Сотпен, Ішкі істер министрлігімен, Бас прокуратуралы мен және Парламентаризм институтымен бірлесіп, **Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі»** атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру шенберінде **«Қылмыстық процесте тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығын арттыру, сондай-ақ қылмыстық процеске қатысушылардың құқықтарын қорғау кепілдіктерін күшейту туралы»** «дөңгелек үстел» үйімдастыруды және өткізді.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, орталық мемлекеттік органдардың өкілдері, ғалым-заңгерлер қатысты.

Парламентаризм институты өзірлеген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық процесте тараптардың жарыспалылығы мен теңқұқықтылығын қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасының тұжырымдамасында Тұжырымдама айыптау және қорғау тараптарының бәсекелестігі мен тең құқылығы қағидатының нақты сақталуын анықтайды, бұл істерді әділ шешуге, шағымдар санын азайтуға және соттар істерді қараған кезде айыптауға бейімділікті болдырмаға ықпал етеді.

Атап айтқанда:

Қылмыстық-процестік кодексте адвокаттың қатысуын және ҚПК-нің 65-бабында көзделген құқықтарды пайдалану мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, басты сот талқылауы басталған сәттен бастап айып тағу сатысын белгілеу;

жиналған және зерделенген дәлелдемелер негізінде адамның қылмыс жасаудағы кінәсін тек сот анықтауға құқылы, демек сотқа дейінгі тергеу органдары мен қорғаушы тарап сотқа дейінгі тергеу шенберінде дәлелдемелерді емес, сотқа ұсынылатын нақты деректерді жинайды деп белгілеу;

адвокатқа жиналған деректерді қорғау актісімен бірге тікелей сотқа беру құқығын белгілей отырып, нақты деректерді жинау ғана емес, сонымен бірге бағалау құқығын да беру;

тергеу органы сотқа дейінгі тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін жиналған нақты деректер жеткілікті болған кезде құдікtenу актісін жасайды, ал прокурор құдіктің негізділігі туралы актіні бекітеді деп белгілеу ұсынылады.

Тұжырымдамада ұсынылған жаңашылдықтарды іске асыру қорғау тарапы мен қылмыстық қудалау органдарын нақты деректерді жинауда, бағалауда және сотқа беруде теңестіруге және айыптау тарапының жиналған нақты деректерінің басымдығын алғып тастауға мүмкіндік береді, бұл тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатын толық көлемде іске асырады.

Жоғарғы Сот жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті басшысының орынбасары А.С. Мусралинов Жоғарғы Соттың қылмыстық процесті жетілдіру мәселелері бойынша нақты жарыспалылықты дамыту және айыптауға бейімділікті төмендету бойынша жүргізіп жатқан жұмысы мен пайымы туралы баяндама жасады.

Парламентаризм институтының директоры М.М. Махамбетов қылмыстық процесте тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығын заңнамалық қамтамасыз етудің тұжырымдамалық тәсілдері туралы сөз сөйледі.

Отырыс барысында отырыстың басқа да қатысушыларының, соның ішінде Республикалық адвокаттар алқасы өкілдерінің, Құқықтық кеңес мүшелерінің, ғалымдардың, сарапшылардың пікірлері тыңдалды. Отырыс қорытындысы бойынша ұсынымдар қабылданды.

2.3. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ІСТЕР, ҚОРҒАНЫС ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК КОМИТЕТІ

2021 жылғы 1 қыркүйек - 31 желтоқсан аралығындағы кезенде Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті 16 заң жобасы бойынша бас комитет болды

Барлық заң жобаларының ішінде: 8 заң жобасын Мәжіліс мақұлдап, Сенат қарауына жіберілді (оның ішінде 6 заң жобасына Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды), 8 заң жобасы – жұмыста.

68 отырыс өткізілді, оның ішінде 14 Комитет отырысы, оның ішінде 1 көшпелі отырыс, жұмыс тобының 53 отырысы және 1 тақырыптық отырыс.

Бұдан басқа, Комитет Халықаралық байланыстар және Хаттама бөлімімен бірлесіп, 2021 жылғы 22 қарашада Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті күніне арналған «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» тақырыбында халықаралық парламенттік конференция өткізді.

1 көшпелі отырыс - 2021 жылғы 11-12 қарашада Жамбыл облысында «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңын іске асырудың барысы және шекаралық инфрақұрылымның жай-күйі туралы» тақырыбында.

Комитеттің 2 кеңейтілген тақырыптық отырысы - 2021 жылғы 28 қазанда «Шекара маңындағы өнірлердегі қауіпсіздіктің қазіргі жай-күйі мен мәселелері туралы» және 2021 жылғы 28 желтоқсанда «Қазақстанның киберқалқаны» тұжырымдамасын іске асырудың өзекті мәселелері тақырыбында.

Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті бас комитет болып табылатын заң жобалары.

1. «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің бірлескен (біріккен) байланыс жүйесі туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Адамбеков Т.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Оспанов Б.С., Сүлейменова Ж.Д., Колода Д.В., Нұр Қ.І., Елеуов Ф.А., Смышляева Е.В.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің бірлескен (біріккен) байланыс жүйесі туралы келісім 2020 жылғы 29 мамырда жасалған.

Келісімге сәйкес Тараптар Келісімге қатысушы мемлекеттердің қарулы күштері арасындағы өзара іс-қимылды дамыту мақсатында ТМД-ға қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің бірлескен (біріккен) байланыс жүйесін құрады.

Бірлескен (біріккен) байланыс жүйесіне Келісімге қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің күштері мен байланыс құралдары кіреді.

Үйымдық-техникалық құрылымды қалыптастыру, Бірлескен байланыс жүйесін құру және оның жұмыс істеге қағидаттары Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы Үкімет басшыларының кеңесі бекітетін Ережеде айқындалады.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 18 қазанда қол қойды.

2. «Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің бірлескен гуманитарлық минасыздандыру инженерлік бөлімшесі туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Платонов А.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Төлепберген М.М., Әбдіғалиұлы Б., Колода Д.В., Жұмабаева А.Қ., Ахметов М.А., Ахметбеков Ж.Ә.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің бірлескен гуманитарлық минасыздандыру инженерлік бөлімшесі туралы келісім 2020 жылғы 18 желтоқсанда жасалған.

Келісім Достастыққа қатысушы мемлекеттер қарулы күштерінің гуманитарлық минасыздандырудың бірлескен инженерлік бөлімшесін қалыптастыру, қолдану және оның қызметін аяқтау тәртібін, қабылдаушы/транзиттік Тараптың аумағындағы оның мәртебесін, сондай-ақ гуманитарлық минасыздандыруды жүргізу кезеңіндегі ескери қызметшілер мәртебесін айқындауды.

Келісімде ТМД-ға қатысушы мемлекеттер болып табылмайтын мемлекеттердің аумақтарында гуманитарлық минасыздандыру міндеттерін орындауға Бірлескен бөлімшени тарту мүмкіндігі көзделген.

Қазақстан Республикасы мұндай бағыт тек БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің мандатына сәйкес мүмкін болады деп есептейді.

Осыған байланысты Келісімге ескертпемен қол қойылды.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 18 қазанда қол қойды.

3. «Ерекше тауарларды бақылау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ержан Қ.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Сартбаев Б.М., Дүйсенбинов Б.С., Бейсенбаев Е.С., Еспаева Д.М., Елеуов Ф.А., Ертаев С.М.

Жұмыс тобының 17 отырысы өткізілді.

Заң жобасы ерекше тауарларды бақылаудың ұлттық жүйесін жетілдіруге бағытталған. Ерекше тауарларды бақылаудың мақсаты мемлекеттің ұлттық қауіпсіздігіне қатер төндіретін олармен байланысты тәуекелдерді жою, осы тауарлардың террористік үйымдарға берілуіне жол бермеу, сондай-ақ Қазақстан Республикасы қабылдаған халықаралық міндеттемелерді сақтау болып табылады.

Халықаралық тәжірибе көрсетіп отырғандай, озық халықаралық стандарттарға сәйкес келетін ұлттық бақылау жүйелері елдерге озық технологияларды сатып алуды жеңілдетуге, тікелей шетелдік инвестицияларды тартуға көмектеседі, экспортқа және өнеркәсіптің дамуына жәрдемдеседі.

Заң жобасын қабылдау қазақстандық ерекше тауарларды бақылау жүйесіне озық халықаралық стандарттарға сәйкес келуге мүмкіндік береді және Қазақстан Республикасының кандидатурасын экспорттық бақылаудың халықаралық режимдеріне (Австралиялық топ, Вассенаарлық үағдаластықтар, Зымырандық технологияларды бақылау режимі) ілгерілетуге ықпал ететін болады.

2021 жылғы 7 сәуірде Мәжіліс заң жобасын бірінші оқылымда қарады.

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне ерекше тауарларды бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ержан Қ.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Сартбаев Б.М., Дүйсенбинов Б.С., Бейсенбаев Е.С., Еспаева Д.М., Елеуов Ф.А., Ертаев С.М.

Жұмыс тобының 17 отырысы өткізілді.

Заң жобасы «Ерекше тауарларды бақылау туралы» негізгі Заң жобасында көзделген, мемлекеттік органдардың құзыретін, мемлекеттік органдар мен ұйымдар арасындағы ақпараттық өзара іс-қимыл тәртібін, сондай-ақ ерекше тауарларды бақылау саласындағы құқықтық реттеуді белгілейтін нормаларды іске асыруға бағытталған. Осы саладағы субъектілердің мемлекеттік функциялары мен қарым-қатынастары әртүрлі заңнамалық актілермен бекітілген.

2021 жылғы 7 сәуірде Мәжіліс заң жобасын бірінші оқылымда қарады.

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

5. «2004 жылғы 22 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін құру туралы келісімге

өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Дементьев Н.Г.

Жұмыс тобының мүшелері: Оспанов Б.С., Тілеухан Б.Қ., Елюбаев М.С., Жамалов А.М., Шиповских Г.Г., Құлахметов Ф.З.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

2004 жылғы 22 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін құру туралы келісімге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы хаттама (бұдан әрі – Хаттама) 2020 жылғы 31 қазанды Мәскеуде жасалған.

Хаттамаға сәйкес «Бәйтерек» Қазақстан-Ресей бірлескен кәсіпорны» акционерлік қоғамы бюджеттік кредитті оның жарғылық капиталына айырбастау арқылы кредиттік міндеттемелерден босатылады және өз қызметін одан әрі жүзеге асыруға мүмкіндік алады.

Бұдан басқа, «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенін (оны құру рәсімі аяқталғаннан кейін) «Союз-5» тасымалдағыш зымыраның ұшырумен жүктеу кепілдіктері қамтамасыз етіледі, бұл оның ұзақ уақыт бойы жұмыс істеуін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Хаттаманың қабылдануы «Байқоңыр» ғарыш айлағында «Бәйтерек» ғарыш зымыран кешенінің ғылыми-техникалық және өндірістік әлеуетін сақтау мен тиімді пайдалануда Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының мүдделері ескеріле отырып, екі ел арасындағы ғарыш қызметі саласындағы ынтымақтастықты дамытуға қызмет етеді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 23 қарашада қол қойды.

6. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Решетников С.Н.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбілдаев А.Р., Ким В.А., Нұркина А.Қ., Паяев А.М., Шиповских Г.Г., Құлахметов Ф.З.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісім (бұдан әрі – Келісім) 2021 жылғы 2 наурызда Нұр-Сұлтанда жасалған.

Келісімнің қабылдануы Орталық Азия өніріндегі қауіпсіздікті нығайту қажеттігіне негізделген және Қырғыз Республикасының Қарулы күштерін дамытуға жәрдем көрсетуге бағытталған.

Келісімге сәйкес Қазақстан тарапы Қырғыз тарапына қосымшада көрсетілген әскери мүлікті беру түрінде өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсетеді.

Келісімнің 3-бабына сәйкес Қазақстан тарапы әскери мүлікті өз аумағынан Қырғыз Республикасының Қой-Таш елді мекеніне дейін автомобиль көлігімен жеткізуі қамтамасыз етеді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 2 желтоқсанда қол қойды.

7. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Саиров Е.Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Оспанов Б.С., Қаменов Ф.К., Набиев В.Г., Паяев А.М., Шиповских Г.Г., Құлахметов Ф.З.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісім (бұдан әрі – Келісім) 2021 жылғы 17 сәуірде Нұр-Сұлтанда жасалған.

Келісімге сәйкес Қазақстан тарапы Тәжік тарапына әскери мүлікті беру түрінде өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсетеді.

Тәжік-Ауған шекарасына іргелес аудандарындағы қауіпсіздік саласындағы курделі жағдайда, сондай-ақ өнірлік қауіпсіздікке төнетін сын-тегеуріндер мен қатерлердің өсуіне байланысты Келісімді ратификациялау Тәжікстан Республикасы Қарулы Күштерінің осы қатерлерге тойтарыс беру және бүкіл Орталық Азия өнірінің қауіпсіздігін нығайту жөніндегі мүмкіндіктерін күштейтуге ықпал етеді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 2 желтоқсанда қол қойды.

8. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауған шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде әскери-техникалық жәрдем көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Кучинская Ю.В.

Жұмыс тобының мүшелері: Оспанов Б.С., Павловец Л.П., Набиев В.Г., Паяев А.М., Нақпаев С.Ж., Рахымжанов Э.М.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауған шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде өтеусіз әскери-техникалық жәрдем көрсету туралы келісім (бұдан әрі – Келісім) 2021 жылғы 12 шілдеде Нұр-Сұлтанда жасалған.

Келісімге сәйкес Қазақстан тарапы Тәжікстан тарапына әскери мүлікті өтеусіз беру түрінде әскери-техникалық жәрдем көрсетеді.

Әскери мүліктің атауы мен көлемін Тараптардың уәкілетті органдары дипломатиялық арналар арқылы келіседі.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 2 желтоқсанда қол қойды.

9. «Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы әскери ынтымақтастық туралы шартты ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Құспан А.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Оспанов Б.С., Павловец Л.П., Колода Д.В., Әлімбаев Д.К., Бұларов И.Ж., Құлахметов Ф.З.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы әскери ынтымақтастық туралы шарт 2020 жылғы 16 қазанда Нұр-Сұлтанда жасалған.

Шартта мемлекеттердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және өнірлік қауіпсіздіктің сын-тегеуріндері мен қатерлеріне қарсы іс-қимыл жасау мүдделерінде әскерлерді қолдануды бірлесіп жоспарлауда әскери ынтымақтастықты жүзеге асыру, сондай-ақ Тараптардың әскери ынтымақтастығының басқа да бағыттары бойынша өзара іс-қимыл жасау көзделеді.

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

10. «Қазақстан Республикасының кейір заңнамалық актілеріне арнаулы мемлекеттік органдар қызметкерлері мен әскери қызметшілердің әскери қызмет және тұрғын үй қатынастары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Тайжанов Е.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Рахымжанов Ә.М., Қаратаев Ф.Ә., Қаменев Ф.Қ., Колода Д.В., Решетников С.Н., Әлімбаев Д.К., Қожақметов А.Т., Ерубаев С.С.

Жұмыс тобының 11 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 1033 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң жобалау жұмыстарының 2020 жылға арналған жоспарының 14-1-тармағына сәйкес әзірленді.

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2019 жылғы 2 қыркүйектегі «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыруға бағытталған: - Президент әскери қызметтің беделін арттыру, сондай-ақ Қарулы Күштерді дамыту мәселелері жөніндегі кеңес барысында берілген әскери қызметшілер мен олардың отбасы мүшелерінің әлеуметтік топтамасын, оның ішінде тұрғын үймен қамтамасыз ету саласын жақсарту жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу қажеттігі туралы тапсырмаларды орындау қажеттігін атап етті.

Заң жобасында:

мынадай үш заңға 114 түзету енгізу көзделген, олар:

- «Тұрғын үй қатынастары туралы»;
- «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы»;
- «Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдары туралы».

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

11. «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы»

Бастамашылар: М.Құл-Мұхаммед, А. Құспан, З.Сүлейменова

Жұмыс тобының жетекшісі: Адамбеков Т.С.

Жұмыс тобының мүшелері: Үйсімбаев А.С., Сүлейменова Ж.Д., Набиев В.Г., Жамалов А.М., Хамзин Ф.Б., Ахметбеков Ж.Ә.

Жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

12. «Геодезия, картография және кеңістіктік деректер туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ержан Қ.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Торғаев Б.Н., Телпекбаева Ж.Т., Омарбекова Ж.Ә., Құлшар М.И., Хамзин Ф.Б., Өмірғали Е.Қ.

Заң жобасы «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарының 56-тармағын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасын қабылдаудың мақсаты геодезия, картография және кеңістіктік деректер саласындағы заңнаманы жетілдіру, геодезиялық және картографиялық қызмет субъектілері қызметінің жаңа және жетілдірілген тетіктерін енгізу, мемлекеттік саясатты үйлестіруді күшейту және геодезиялық, картографиялық қызметті реттеудің жалпыға танылған халықаралық қағидаттары мен тәсілдерін енгізу, геодезия, картография және кеңістіктік деректер саласындағы мемлекеттік бақылауды жетілдіру болып табылады.

Заң жобасын іске асыру үшін құны 17827424 мың теңгені құрайтын Ұлттық кеңістіктік деректер инфрақұрылымын құру бөлігінде мемлекеттік бюджеттен қаржы қаражаты талап етіледі, оның ішінде 2021 жылға республикалық бюджет комиссиясы 2352109 мың теңгені қолдады.

13. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне геодезия, картография және кеңістіктік деректер мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ержан Қ.Т.

Жұмыс тобының мүшелері: Торғаев Б.Н., Телпекбаева Ж.Т., Омарбекова Ж.Ә., Құлшар М.И., Хамзин Ф.Б., Өмірғали Е.Қ.

Заң жобасы қазіргі заманғы халықаралық практикаға негізделген геодезиялық және картографиялық қызметтің тиімді жұмыс істеуінің заңнамалық нормаларын ендіру, кеңістіктік деректерді дамыту, геоақпараттық ортаның бытыранқы болуына жол бермеу және адаптацияның қаржылық нормаларын белсенділікті арттыру, соңдай-ақ оны қабылдау кезінде туындастырылуын құқықтық олқылықтар мен коллизияларды жою мақсатында әзірленді.

Заң жобасында:

1) Қазақстан Республикасының Жер кодексіне;
2) «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына;

3) «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына;

4) «Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

14. «Әскери полиция органдары туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Решетников С.Н.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің және Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының мәртебесін, құзыретін, қызметін ұйымдастыру мен тәртібін айқындауға бағытталған.

15. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әскери полиция органдары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Решетников С.Н.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің, «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» және «Қазақстан Республикасының қорғанысы мен Қарулы Қүштері туралы» заңдардың нормаларын «Әскери полиция органдары туралы» негізгі заң жобасына сәйкес келтіруге бағытталған.

16. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Байқоңыр» ғарыш айлағынан ұшыру кезінде тасымалдағыш зымырандардан бөлінетін бөліктердің құлау ауданы ретінде Қазақстан Республикасының аумағындағы жер учаскесін беру және пайдалану шарттары туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Сулейменова З.Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Адамбаев С.Ж., Сарым А.Ә., Елюбаев М.С., Нұр Қ.І., Абақанов Е. Н., Ертаев С.М.

Келісімге сәйкес Қазақстан Республикасы Ресей Федерациясына «Байқоңыр» ғарыш айлағынан ұшыру кезінде «Союз» үлгісіндегі тасымалдағыш зымырандардан бөлінетін бөліктердің құлау ауданы ретінде пайдалану үшін ауданы 63,2 мың га жер учаскесін береді.

Қазақстан Республикасының екі облысы – Ақтөбе (22,52 мың га) және Қостанай (40,68 мың га) облыстарының шекарасында орналасқан жер беріледі.

Құлау ауданын пайдаланғаны үшін төлем «Союз» үлгісіндегі тасымалдағыш зымырандарды ұшыру санына қарамастан жылына 460 (төрт жүз алпыс) мың АҚШ доллары мөлшерінде белгіленеді және тиісінше Қазақстан Республикасының Ақтөбе және Қостанай облыстарының әкімдіктері арасында 103 мың АҚШ доллары және 357 мың АҚШ доллары мөлшерінде бөлінуге жатады.

Заң жобасы бойынша Комитет жұмыс жүргізуде.

2.4. ӨЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ДАМУ КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйек пен 31 желтоқсан аралығындағы есепті кезеңде Комитет **10** заң жобасы бойынша бас комитет болды, оның ішінде:

- 1 заң жобасына депутаттар бастамашы болды,
- 9 заң жобасын Үкімет енгізді.

Есепті кезеңде Комитет қаралған бас заң жобаларынан: Қазақстан Республикасының Президенті қол қойғаны - 1, Сенат қайтарғаны - 1, Комитеттің қарауында - 7, бастамашы кері қайтарып алғаны - 1.

71 отырыс өткізілді, оның ішінде: Комитет отырыстары - **19**, жұмыс топтарының отырыстары - **52**.

Комитет бас комитет болған немесе болып табылатын заң жобалары туралы ақпарат

Мемлекет басшысы қол қойған заңдар:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азamatтардың жекелеген санаттарын әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Омарбекова Ж.Ә.

Жұмыс тобының мүшелері: Бейсенбаев Е.С., Камасова З.А., Ким В.А., Павловец Л.П., Сарым А.Ә., Амирханян А.Р. Нұркина, А.Қ., Телпекбаева Ж.Т., Абдрахманов С.А., Әлімбаев Д.Қ., Ташқараев Ф.Ә., Құлахметов Ф.З.

Заң жобасы Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияның нормаларын қолданыстағы заңнамаға имплементациялау және Қазақстан Республикасында мүгедек адамдардың құқықтарын қамтамасыз ету және тұрмыс сапасын жақсарту жөніндегі 2025 жылға дейінгі ұлттық жоспарды іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында:

- тыныс-тіршілік пен денсаулықтың қызмет етуінің, шектелуінің халықаралық сыныптамасының талаптарына сәйкес 7 жастан 16 жасқа дейінгі мүгедек балалар үшін мүгедектік тобын белгілеу;

-1, 2 және 3-топтағы мүгедек балалар үшін тиісінше 1,92, 1,59 және 1,4 ең төмен күнкөріс деңгейі (бұдан әрі – ең төмен күнкөріс деңгейі) мөлшерінде мүгедектігі бойынша мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар енгізу (жәрдемақы мөлшерінің үлгаяуы мүгедек балалар үшін қолданыстағы жәрдемақымен салыстырганда 6,5-тен 17,8 мың теңгеге дейін болады);

- 1 топтағы мүгедектерге күтім жасайтын адамдарға 1,4 ең төмен күнкөріс деңгейі мөлшерінде жәрдемақы енгізу;

- мүгедек балаларға мүгедектігі бойынша және асыраушысынан айырылу жағдайы бойынша жәрдемақыларды бір мезгілде алу құқығын беру көзделеді, бұл мүгедек балалары бар және асыраушысынан айырылған отбасылардың кірісін арттыруға мүмкіндік береді (норма 2 мыңнан астам адамға әсер етеді);

- мүгедек баланы тәрбиелеп отырған отбасыларға мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй алу кезектілігін бала 18 жасқа толған жағдайда да сақтау;

- Әлеуметтік көрсетілетін қызметтер порталының жұмыс істеу төтігін, табысы аз отбасыларға портал арқылы кепілдік берілген әлеуметтік топтама беру шарттарын нақтылау;

- жұмыс берушілер міндетті зейнетақы жарналары мен әлеуметтік төлемдерді төлеуден босатылған төтенше жағдай кезеңінде алынған, еңбек қызметінен (кәсіпкерлік қызметтен) түсетін кірісті адамның зейнетақы жүйесі мен міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысу өтіліне есепке алу жөніндегі нормалар;

- жұмыс берушінің банкрот деп тану туралы шешім заңды күшіне енген жағдайларда, жұмыс берушінің кінасінен жұмыста мертігу немесе кәсіптік ауруға шалдығу салдарынан мүгедек болған адамдарды санаторий-курорттық емдеумен мемлекет есебінен қамтамасыз ету бөлігінде заңнамадағы олқылықтарды жою көзделеді.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- қаралып отырған заң жобасы күшіне енген күннен бастап мүгедектік тобы белгіленген мүгедек балалар үшін жоғарылатылған жәрдемақылар тағайындау мерзімдерін айқындауға;

- бала кезінен 1-топтағы мүгедектің күтіміне байланысты ұқсас жәрдемақы алатын адамдарға мүгедектің күтіміне байланысты жәрдемақы тағайындау тәртібін оңайлатуға бағытталған. Осы мақсатта депутаттар нормалар қабылдады, бұл нормаларға сәйкес мұндай адамдарға 1-топтағы мүгедектің күтіміне байланысты жәрдемақы мемлекеттік органдардың және (немесе) ұйымдардың тиісті ақпараттық жүйелеріндегі мәліметтер негізінде қайта тағайындалатын болады;

- мүгедектерді портал арқылы көмекші (орнын толтырушы) құралдармен, арнаулы жүріп-тұру құралдарымен, көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз ету, сондай-ақ табысы аз отбасыларға кепілдік берілген әлеуметтік топтама ұсыну процестерін жетілдіруге бағытталған түзетулер енгізді

Сонымен қатар, мүгедектің мұқтаждарын айқындаудың жеке-дара тәсілін қамтамасыз ету үшін заннамалық негіз қалыптастыру мақсатында депутаттар толықтырулар енгізеді, онда:

- мүгедектің техникалық көмекші (орнын толтырушы) құралдарға, арнаулы жүріп-тұру құралдарына, көрсетілетін қызметтерге қажеттілігін бағалауға сәйкес мүгедекті оңалтудың жеке бағдарламасын жасау;

- Қазақстан Республикасының Үкіметіне мүгедектерге көрсетілетін техникалық оңалту құралдары мен қызметтер сыныптауышына сәйкес мүгедектің қажеттіліктерін бағалау тәртібін бекіту бойынша қосымша құзырет беру көзделеді.

Бұдан басқа, уәкілетті органға:

мүгедекке ұсынылатын техникалық оңалту құралдары мен көрсетілетін қызметтер сыныптауышын әзірлеу және бекіту бойынша қосымша құзыреттер беріледі. Осы сыныптауышқа аталған техникалық оңалту құралдары мен көрсетілетін қызметтердің тізбесі ғана емес, сондай-ақ олардың түрлері мен сипаттамалары кіретін болады;

мүгедектерді протездік-ортопедиялық көмекпен, техникалық оңалту құралдарымен қамтамасыз ету және оларды ауыстыру мерзімдері, есту кемістігі бар мүгедектер үшін ымдау тілі маманының қызметтерін ұсыну, мүгедектер мен мүгедек балаларға санаторий-курорттық емдеуді ұсыну, жүріп-тұруы қын бірінші топтағы мүгедектерге жеке көмекшінің қызметтерін ұсыну қағидаларын әзірлеу және бекіту жөніндегі қосымша құзыреттер беруді көздейтін толықтырулар енгізіледі.

Мүгедектерді Портал арқылы техникалық құралдармен және көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз ету процестерін жетілдіруді қамтамасыз ету мақсатында депутаттар бірқатар толықтырулар енгізді, онда:

- халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті органға Порталды пайдалану, тауарларды және (немесе) көрсетілетін қызметтерді берушілерді Порталға жіберу, оларды Порталда тіркеу немесе тіркеуден шығару қағидаларын, мүгедектер Портал арқылы сатып алатын тауарлардың және (немесе) көрсетілетін қызметтердің құнын өтеу ретінде ұсынылатын кепілдік берілген соманы айқындау әдістемесін әзірлеу және бекіту бойынша қосымша құзыреттер беру;

- мүгедектің мемлекеттік сатып алу әдісімен немесе Портал арқылы қажетті техникалық оңалту құралдарымен және (немесе) көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз ету тәсілін таңдау құқығын белгілеу көзделеді. Осыған байланысты, депутаттар мүгедектің Порталды пайдаланудан бас тарту туралы тиісті өтініші болған, мүгедек тұратын елді мекенде интернет болмаған, Порталда мүгедекке қажетті техникалық оңалту құралдары немесе көрсетілетін қызметтерді ұсынатын өнім беруші болмаған жағдайларда, мүгедекті тиісті техникалық оңалту құралдарымен және көрсетілетін қызметтермен қамтамасыз ету мемлекеттік сатып алу әдісімен жүзеге асырылатыны қарастырылатын түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, Еңбек саласында ерлер мен әйелдердің тең құқықтары мен тең мүмкіндіктерін қамтамасыз етуге бағытталған түзетулер енгізілді. Осыған байланысты, депутаттар Еңбек кодексінен Әйелдердің енбегін пайдалану шектелетін жұмыстардың тізімі жасалатын нормаларды алып таstadtы.

Заң жобасында 16 заңнамалық актіге, оның ішінде 2 кодекске (Еңбек, Бюджет кодекстеріне) және 14 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделген.

Комитеттің 16 жұмыс тобы отырысы, таныстырылымы және 2 кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 25 ақпанда аталған заң жобасын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өтті.

Мәжіліс заң жобасын 2021 жылғы 26 мамырда бірінші оқылымда, 2021 жылғы 9 маусымда екінші оқылымда мақұлдады. Сенат 2021 жылғы 16 қыркүйекте бірінші оқылымда, 2021 жылғы 23 қыркүйекте екінші оқылымда қарады.

Заңға Мемлекет басшысы 2021 жылғы 12 қазанда қол қойды.

Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілген заң жобалары:

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көрнекі ақпарат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Б.Әбдіғалиұлы.

Жұмыс тобының мүшелері: Әшімжанов Ж.С., Жулин Ю.В., Иса Қ.Ж., Камасова З.А., Қоңыров А.О., Набиев В.Г., Еспаева Д.М., Адамбеков Т.С., Бұларов І.Ж., Сембиноғ А.Т., Құлахметов Ғ.З.

Бұл заң жобасы орфография нормаларын сақтау және мәтіндердің тентүпнұсқалы аудармасы бойынша талаптарды белгілеу арқылы деректемелер мен көрнекі ақпаратты орналастыру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасын одан әрі жетілдіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы көрнекі ақпарат саласындағы тиімді құқықтық реттеуді арттыруға, сондай-ақ, көрнекі ақпаратты ресімдеу мәселелерін реттейтін Қазақстан Республикасының жекелеген заңнамалық актілерін сәйкес келтіруге бағытталған және «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне, «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы», «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы», «Теміржол көлігі туралы», «Жарнама туралы», «Сауда қызметін реттеу туралы», «Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы», «Машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі туралы», «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы», «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы», «Пошта туралы», «Кинематография туралы» заңдарға өзгерістер мен толықтырулар енгізуі көздейді.

Сондай-ақ, дін саласындағы заңнаманы жетілдіруге бағытталған түзетулер қарастырылған. Атап айтқанда, ғибадат үйлерінен тыс жерлерде діни іс-шаралар өткізу туралы хабар беру рәсімін хабардар ету тәртібіне ауыстыру ұсынылды, өнірлік діни бірлестіктерді тіркеу кезіндегі талағтар өзгерді

Осыған байланысты, заң жобасының тақырыбы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көрнекі ақпарат және діни қызмет бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» болып өзгерілді.

13 жұмыс тобы өткізілді.

Заң жобасын Мәжіліс 2021 жылғы 24 ақпанда бірінші оқылымда, 2021 жылғы 6 қазандың 13-ші оқылымда макұлладағы және ҚР Парламенті Сенатына жіберді.

2021 жылғы 2 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенаты осы заң жобасын қарап, оған ар-ождан бостандығы құқығын жүзеге асырудың негізгі қағидаттарын жазу, ғибадат үйлерінен (ғимараттарынан) тыс жерлерде діни іс-шараларды өткізуге енгізілетін хабардар ету тәртібінің рәсімін нақтылау бөлігінде өзгерістер енгізді.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Парламент Мәжілісі Парламент Сенатының түзетулерімен келісті.

2021 жылғы 13 желтоқсанда заң жобасы Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Жұмыс жүргізіліп жатқан заң жобалары:

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Бастамашылар: Аронова И.П., Балиева З.Я., Жұмаділдаева Н.В., Имашева С.В., Смирнова, И.В., Парламент Сенатының депутаттары Бақтиярұлы М., Қылышбаев Н.Н., Сұлеймен Л.Ж., Мамытбеков Е.Қ., Мұсаханов А.Т., Нұржігітова Д.Ә.

Жұмыс тобының жетекшісі: Закиева Д.Б.

Жұмыс тобының мүшелері: Әбсеметова Ә.М., Бейсенбаев Е.С., Иса Қ.Ж., Нұрымова Г.А., Тілеухан Б.Қ., Қаратаев Ф.Ә., Раззақ Н.Р., Смирнова И.В., Сұлейменова З.Б., Смышляева Е.В., Құлахметов Ғ.З., Шиповских Г.Г.

Заң жобасының мақсаты баланың құқықтарын қорғау саласындағы қоғамдық қатынастарды кешенде реттеудің тиімді құқықтық негізін қалыптастыру болып табылады.

Заң жобасында балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу, балалардың түрғын үйге құқықтарын қамтамасыз ету, баланың білім беру, денсаулық сақтау, отбасылық және қоғамдық қатынастар салаларындағы мұдделерін қорғау бөлігінде қолданыстағы заңнамаға өзгерістер енгізу ұсынылады.

Жұмыс тобының қарауына депутаттар бірқатар түзетулер енгізді, соның ішінде олар:

- медициналық оңалтуды үйымдастыру стандартына, медициналық көмек көрсету қағидаларына сәйкес оңалту қызметтерін көрсету мақсатында республикалық және облыстық маңызы бар қалаларда, астанада, сондай-ақ аудан орталықтарында, оның ішінде денсаулық сақтау жүйесінің қолданыстағы инфрақұрылымы объектілерінде мүмкіндігі шектеулі балаларға арналған медициналық оңалту орталықтарын құру бойынша облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының құзыретін кеңейтуге;

- «жәбірлеу» (буллинг) үғымын заңнамалық бекітуге, білім беру саласындағы уәкілетті органның білім беру процесінде «жәбірлеу» (буллинг) профилактикасы тетіктерін әзірлеу және бекіту бойынша құзыретін белгілеуге;

- білім беру саласындағы уәкілетті органға мемлекеттік білім беру үйымдары педагогтерінің оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді таңдау қағидаларын әзірлеу және бекіту бойынша жаңа құзырет беруге;

- орта білім беру үйымдары үшін жекелеген пәндер бойынша базалық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді айқындау және бекіту бойынша білім беру саласындағы уәкілетті органның функцияларын бекітуге;

- жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды түрғын үй алу үшін есепке қою мерзімін алты айдан үш айға дейін қысқартуға;

- денсаулық сақтау және білім беру саласындағы уәкілетті органдармен келісу бойынша халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету жөніндегі жеке жұмыс жоспарларын жасау және кәсіби мінезд-құлық этикасын сақтау бөлігінде әлеуметтік қызметкерлердің міндеттерін кеңейтуге бағытталған.

Ағымдағы жылғы 30 желтоқсандағы жағдай бойынша Комитеттің 19 жұмыс тобы және кеңейтілген отырысы өткізілді. Бұл ретте бірінші жұмыс тобы шеңберінде 2020 жылғы 20 мамырда заң жобасының таныстырылымы өтті.

2021 жылғы 4 қарашада заң жобасының жекелеген нормаларын талқылауға арналған «дөңгелек үстел» өткізілді. Заң жобасымен жұмыс барысында жұмыс тобына шамамен 350 түзету келіп түсті.

Заң жобасын Мажіліс 2021 жылғы 15 қазанда бірінші оқылымда мақұллады.

Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

4. «Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Қ. Мынбай.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Ж. Isa, З.А. Қамасова, Г.А. Нұрымова, Л.П. Павловец, Ж.Д. Сүлейменова, Н.Ж. Ожаев, Е.В. Смайлов, З.Б. Сүлейменова, И.В. Смирнова, F.A. Елеуов, Ә.М. Рахымжанов.

Заң жобасы биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласын құқықтық реттеу үшін және Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 27 мамырдағы Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінде және 2020 жылғы 16 қарашадағы коронавирус инфекциясының таралуына қарсы іс-қимыл шаралары жөніндегі кеңесте берген тапсырмаларын іске асыру мақсатында алғаш рет әзірленді.

Заң жобасының мақсаты биологиялық қатерлерді ерте анықтау және алдын алу болып табылады. Атап айтқанда:

- уәкілетті органды айқындау, биологиялық қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік органдарды үйлестіру және ведомствоаралық өзара іс-қимылын, олардың құзыреттерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреттерін айқындау;

- Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес төтенше жағдайлар кезінде, соғыс жағдайы режимі жағдайында және әскери қауіпсіздік пен қорғаныс шеңберінде, терроризмге және экстремизмге қарсы іс-қимыл жасау, құзетілетін адамдар мен обьектілердің биологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге тартылған мүдделі мемлекеттік органдардың үйлестіруші рөлін ахуалдық айқындау;

- биологиялық қауіпсіздік саласындағы орталықтандырылған есепке алу және мониторинг, үйлестірілген ден қою шараларын әзірлеу және Қазақстан Республикасының аумағында биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін мемлекеттік органдар арасында ақпарат алмасу мақсатында биологиялық қауіпсіздікі қамтамасыз ету саласында Бірыңғай мемлекеттік ақпараттық жүйе құру. Мұндай жүйені құрудың нәтижесі болжаяу, биологиялық қауіптерді басқару жүйелерін қалыптастыру болады;

- әрбір обьектіге (стационарлық немесе мобиЛЬДІ) патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеуге рұқсат алу;

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеуді жүзеге асыратын субъектілердің, олардың меншік нысанына қарамастан, сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеудің міндетті рәсімінен өтүі;

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеуді жүзеге асыратын ұйымдардың қызметкерлерін биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша оқыту, нұсқау беру, білімдерін тексеру;

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеуді жүзеге асыратын мемлекеттік ұйымдардың қызметкерлері мен қосалқы персоналын әлеуметтік қорғау, олардың жалақысын ұлғайту, екі лауазымдық жалақы мөлшерінде сауықтыруға арналған жәрдемақы енгізу;

- биологиялық қауіпсіздік саласындағы ғылыми және білім беру қызметін реттеу көзделеді.

Сондай-ақ, биологиялық қауіпсіздік саласындағы заңнамада көзделген талаптардың орындалуын қамтамасыз ету мақсатында мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру көзделген.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс істеу барысында:

- патогендік және өнеркәсіптік микроорганизмдердің ұлттық коллекцияларын қалыптастыру, жүргізу және күтіп-ұстау механизмін нақтылауға;

- биологиялық қауіпсіздік саласында бірыншай мемлекеттік ақпараттық жүйені құру мақсаттарын нақтылауға;

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеу жөніндегі қызметті жүзеге асыратын мамандардың біліктілігін арттыруды қамтамасыз етуге;

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеу мәселелерін реттейтін заң жобасының бірқатар нормаларын «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасы Кодексінің талаптарына сәйкес келтіруге бағытталған түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, депутаттар заң жобасының нормаларын заң техникасына сәйкес келтіруге бағытталған, редакциялық сипаттағы, заң жобасының мазмұнын сапалы жақсартқан түзетулер енгізді.

2021 жылғы 16 қыркүйекте заң жобасының таныстырылымы өткізілді.

2021 жылғы 18 қарашада заң жобаларын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өткізілді.

Ағымдағы жылғы 30 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биологиялық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобалары бойынша 11 жұмыс тобы мен Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Мәжіліс заң жобасын бірінші оқылымда мақұлдады.

Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биологиялық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Қ. Мыңбай.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Ж. Иса, З.А. Қамасова, Г.А Нұрымова, Л.П. Павловец, Ж.Д. Сүлейменова, Н.Ж. Ожаев, Е.В. Смайлов, З.Б. Сүлейменова, И.В. Смирнова, Ф.А. Елеуов, Ә.М. Рахымжанов.

Заң жобасы заңнама нормаларын «Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасында көзделген ережелерге сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеу саласындағы құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілікті қүшейту көзделеді. Атап айтқанда:

- тиісті рүқсатсыз аса қауіпті инфекциялық аурулар тудыратын патогенді биологиялық агенттермен заңсыз жұмыс істегені үшін мұлкі тәркіленіп немесе онсыз, 2 жылдан 6 жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі жауаптылық шараларын белгілейтін;

- аса қауіпті инфекциялық аурулар тудыратын патогенді биологиялық агенттерді жымқырғаны не қорқытып алғаны үшін 5 000 айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салу түріндегі жауаптылық шарасын не сол мөлшерде түзеу жұмыстарын не 5 жылға дейінгі мерзімге бас бостандығын шектеуді не сол мерзімге бас бостандығынан айыруды белгілейтін;

- аса қауіпті инфекциялық ауруларды тудыратын патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеу қағидаларын бұзғаны үшін белгілі бір лауазымдарды атқару немесе белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан 3 жылға дейінгі мерзімге айыратын немесе онсыз 7 жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыру түріндегі жауаптылық шараларын белгілейтін қылмыстық жауаптылық көзделген.

Сондай-ақ, заң жобасында:

- патогенді биологиялық агенттермен жұмыс істеуді жүзеге асыратын субъектілерді тексеру тәртібінің оларды жүзеге асырудың хабарлама жасаудан хабарлама жасамайтын сипаттына көшуін көздейтін өзгеруі;

- дезинфекция, дезинсекция және дератизация жөніндегі қызметтерді лицензиялауды енгізу;

- патогендігі I топтың патогенді биологиялық агенттерімен жұмыс істеу жүзеге асырылатын және жұмыс істеуінің бұзылуы үлттық қауіпсіздікке және төтенше жағдайлардың туындау қаупіне қатер төндіретін обьектілерді ерекше маңызды санаттағы стратегиялық обьектілерге жатқызу көзделген.

Өзгерістер мен толықтырулар 13 заннамалық актіге, оның ішінде 3 Кодекске (Қазақстан Республикасының Қылмыстық, Кәсіпкерлік кодекстеріне және «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне) енгізіледі.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс істеу барысында нормаларды негізгі заң жобасының мәтініне, заң техникасының талаптарына сәйкес келтіруге бағытталған, редакциялық сипаттағы, заң жобасының мазмұнын сапалы тұрғыдан жақсартатын түзетулер енгізdi.

2021 жылғы 16 қыркүйекте заң жобасының таныстырылымы өткізілді.

2021 жылғы 18 қарашада заң жобаларын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өткізілді.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Мәжіліс заң жобасын бірінші оқылымда мақұлдады.

Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

6. «Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияға Факультативтік хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.С. Бейсенбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.Б. Зәкиева, В.А. Ким, Ж.Ә. Омарбекова, А.Р. Амирханян, А.Қ. Нұркина, И.В. Смирнова, Н.Г. Дементьева, А.А. Сқақова, С.М. Ертаев.

Заң жобасы Мүгедектердің құқықтары туралы конвенцияға Факультативтік хаттаманы ратификациялауға бағытталған. Факультативтік хаттама азаматтардың Конвенцияда бекітілген құқықтары бұзылған жағдайларда жеке өтініштерді қарau тетігін белгілейді.

Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне волонтерлік қызмет, қайырымдылық, мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс және үкіметтік емес ұйымдарға арналған гранттар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: В.А. Ким.

Жұмыс тобының мүшелері: Ә.М. Әбсеметова, М.А. Ахметов, Е.С. Бейсенбаев, Қ.Ж. Isa, Ю.В. Кучинская, В.Г. Набиев, А.Қ. Нұркина, Ж.Ә. Омарбекова, Е.В. Смайллов, З.Б. Сүлейменова, И.В. Смирнова, Е.В. Смышляева, Б.Қ. Тілеухан, Б.Н. Торғаев, И.С. Ұнжакова.

Заң жобасы волонтерлік қызмет, қайырымдылық, үкіметтік емес ұйымдарды мемлекеттік қаржыландыру саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Сонымен қатар, заң жобасында мемлекеттік әлеуметтік тапсырысты және үкіметтік емес ұйымдарға арналған гранттарды беру тәсілдерін өзгерту көзделеді.

Халықаралық тәжірибелі ескере отырып, мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес сектордың өзара іс-қимылын жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік беретін стратегиялық әріптестік тетігін енгізу үсінілады.

Гранттарды қаржыландыру форматы бағыттары мен іске асыру мерзімдері бойынша – қысқа мерзімді, орта мерзімді және ұзақ мерзімді етіп бөле отырып, ғылымға гранттар берудің қолданыстағы тетігіне үқсас қайта қаралатын болады.

Қайырымдылық және волонтерлік салада қызметін жүзеге асыратын азаматтардың құқықтарын кеңейту де көзделеді.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс, үкіметтік емес ұйымдарға арналған гранттар және сыйлықақылар туралы» Заңды іске асыру бойынша, «Қайырымдылық туралы» Заңда пайдаланылатын жекелеген ұғымдарды нақтылау бойынша орталық және жергілікті атқарушы органдардың құзыреті бойынша нормалар пысықталды, «Құқықтық актілер туралы» Заңынң нормаларын ескере отырып, заң жобасының атауына өзгеріс енгізілді.

2021 жылғы 3 қарашада бірінші жұмыс тобы шеңберінде заң жобасының таныстырылымы болып өтті.

2021 жылғы 30 желтоқсандағы жағдай бойынша 7 жұмыс тобы өткізілді. Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

8. «Қоғамдық бақылау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Ә. Сарым.

Жұмыс тобының мүшелері: Б. Әбдіғалиұлы, Ә.М. Әбсеметова, З.А. Қамасова, Ф.Қ. Қаменов, М.М. Төлепберген, С.В. Имашева, М.С. Елюбаев, А.Қ. Нұркина, М.И. Құлшар, А.С. Құспан, Е.Б. Саиров, Е.Н. Абақанов, С.Б. Мусабаев.

Заң жобасының негізгі мақсаты азаматтардың қоғамдық бақылауды жүзеге асыру арқылы мемлекет істерін басқаруға қатысуын қамтамасыз ету болып табылады.

2021 жылғы 21 желтоқсанда жұмыс тобының бірінші отырысы шеңберінде заң жобасының таныстырылымы болып өтті.

2021 жылғы 30 желтоқсандағы жағдай бойынша жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

9. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қоғамдық бақылау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.Ә. Сарым.

Жұмыс тобының мүшелері: Б. Әбдіғалиұлы, Ә.М. Әбсеметова, З.А. Қамасова, Ф.Қ. Қаменов, М.М. Төлепберген, С.В. Имашева, М.С. Елюбаев, А.Қ. Нұркина, М.И. Құлшар, А.С. Құспан, Е.Б. Саиров, Е.Н. Абақанов, С.Б. Мусабаев.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының қоғамдық бақылау жүргізу тәртібін реттейтін жекелеген заңнамалық актілерінің нормаларын негізгі заң жобасының ережелеріне сәйкес келтіруге бағытталған.

Сонымен қатар, азаматтардың қажеттіліктеріне ден қоюдың ашықтығы мен жеделдігін арттыру, азаматтық қоғамның мемлекетті басқаруға қатысуы мақсатында онлайн-петиция институты енгізіледі.

Өзгерістер мен толықтырулар 7 заңнамалық актіге: 3 кодекс пен 4 заңға енгізіледі.

2021 жылғы 21 желтоқсанда жұмыс тобының бірінші отырысы шеңберінде заң жобасының таныстырылымы болып өтті.

2021 жылғы 30 желтоқсандағы жағдай бойынша жұмыс тобының 2 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен жұмыс жалғасуда.

Бастамашылары көрі қайтарып алған заң жобалары

10. «Тәжікстан Республикасы, Қырғыз Республикасы, Қазақстан Республикасы мен Исмаилиттер Имаматы арасындағы Орталық Азия Университетін құру жөніндегі шартқа хаттаманы ратификациялау туралы»

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 3 шілдедегі № 462 қаулысымен көрі қайтарып алынды.

Комитет ұйымдастырылған іс-шаралар

VII сайналымның 2 сессиясында Комитет 1 «Ұкімет сағатын», 1 тақырыптық комитет, 2 «дөңгелек үстелді» өткізді.

«Ұкімет сағаты» шеңберінде Қазақстан Республикасының орталық мемлекеттік органдары басшыларының сөйлеген сөздері

2021 жылғы 11 қазанда «Қазақстан Республикасындағы санитариялық-эпидемиологиялық жағдай туралы» тақырыбындағы «Ұкімет сағаты» өтті.

Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрі А.В. Цой баяндама жасады.

Комитет төрайымы Ж.Н. Нұрманбетова қосымша баяндамамен сөз сөйлемді.

Отырысқа орталық мемлекеттік органдардың жауапты қызметкерлері қатысты.

«Ұкімет сағаты» барысында ағымдағы санитариялық-эпидемиологиялық жағдай және оны тұрақтандыру үшін қабылданып жатқан шаралар, санәпидқызметтің негізгі проблемалары және оларды шешу жолдары талқыланды. Атап айтқанда, СЭҚ материалдық-техникалық базасын жаңғырту, жоғары технологиялық және инновациялық зертханалық жабдықтармен жарақтандыру, білікті кадрлар үшін саланың тартымдылығын арттыру, бейінді пәндерді оқыту көлемін міндетті түрде ұлғайта отырып, кадрлар даярлау жөніндегі білім беру бағдарламаларын қайта қарастыру, эпидемиологиялық қадағалаудың бірыңғай электрондық жүйесін енгізу, COVID-19-дан, оның ішінде QazVac вакцинасымен вакцинациялау, Санитариялық-эпидемиологиялық қызметті жаңғыртуудың жол картасын әзірлеу қажеттілігі мәселелері талқыланды.

«Ұкімет сағатының» қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Ұкіметіне ұсынымдар жолданды.

Тақырыптық отырыстар

2021 жылғы 7 желтоқсанда Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық біrlігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру шеңберінде «Білім беру және денсаулық сақтау ұйымдарында корпоративтік басқару институтын дамыту туралы» тақырыбында Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Отырысқа Білім және ғылым вице-министрі, Денсаулық сақтау министрлігінің Аппарат басшысы, Ұлттық экономика, Индустрія және инфрақұрылымдық даму, Ауыл шаруашылығы министрліктерінің, Қаржы министрлігі Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеттің, Мәдениет және спорт министрлігі Туризм индустріясы комитеттің, лауазымды адамдары, корпоративтік басқару енгізілген жоғары оқу орындары мен медициналық ұйымдардың басшылары мен корпоративтік хатшылары, NACG Ұлттық корпоративтік басқару

академиясы Академиялық кеңесінің төрағасы, «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының Төралқасы жанындағы Корпоративтік басқару мәселелері жөніндегі Ұлттық кеңестің төрағасы, «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КЕАҚ Директорлар кеңесінің төрағасы қатысты.

Іс-шараның мақсаты – білім беру және денсаулық сақтау үйымдарында корпоративтік басқару институтын дамыту бойынша өзекті мәселелерді талқылау.

Отырыста: Білім және ғылым вице-министрі К.А. Ергалиев; Денсаулық сақтау министрлігінің Аппарат басшысы Б.С. Әбділдин; «Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан медицина университеті» КЕАҚ Директорлар кеңесінің төрағасы Ж.А. Досқалиев; «Satbayev University» КЕАҚ басқарма төрағасы – ректоры М.М. Бегентаев; «Назарбаев Университеті» ДББҰ жоғары білім беру мектебінің деканы А.К. Сағынтаева; «Назарбаев Университеті» ДББҰ Медицина жөніндегі вице-президенті, медицина мектебінің деканы Массимо Пиньятелли, «Академик Е.А. Бекетов атындағы Қарағанды университеті» КЕАҚ корпоративтік хатшысы А.С. Қыздарбекова; «Атамекен» Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының Төралқасы жанындағы Корпоративтік басқару мәселелері жөніндегі Ұлттық кеңестің төрайымы Е.С. Никитинская; АНД кәсіби директорлар қауымдастырының тәуелсіз директоры А.А. Ярвиц; NACG Ұлттық корпоративтік басқару академиясы Академиялық кеңесінің төрағасы Б.Ж. Әбдірайым сөз сөйлемді.

Тақырыптық отырысты Комитет төрайымы Ж.Н. Нұрманбетова жүргізді.

Отырыстың қорытындысы бойынша ұсынымдар әзірленіп, мүдделі мемлекеттік органдар мен өзге де үйымдарға жіберілетін болады.

«Дөңгелек үстелдер»

1. 2021 жылғы 4 қарашада бейнеконференцбайланыс форматында «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының жекелеген нормаларын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өткізілді.

Талқылауға Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі Төрағасының орынбасары Б.Т. Кесебаева, Мәжіліс депутаттары, Білім және ғылым, Денсаулық сақтау, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрлері, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үекіл, Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары жөніндегі үекіл, ЮНИСЕФ өкілі, ғылыми қайраткерлер, педагогика, психология және медицина ғылымдарының докторлары, сондай-ақ жұртшылықтың өкілдері мен сарапшылар қатысты.

«Дөңгелек үстелдің» отырысын Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасары Б.Т. Кесебаева жүргізді.

«Дөңгелек үстелде»: Ұлттық балаларды оңалту орталығының директоры, медицина ғылымдарының докторы, «Астана» халықаралық университеті КЕАҚ оңалту кафедрасының профессоры – Ш.А. Бөлекбаева; медицина ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ клиникалық мамандықтар кафедрасының профессоры, дәрігер, балалар психология – К.З. Сәдуақасова; «Ана үйі» қорының жетекшісі – А.А. Рахымбаева; Республикалық психикалық денсаулық ғылыми-практикалық орталығының ғылыми менеджмент және білім беру бөлімінің басшысы, медицина ғылымдарының кандидаты, психиатр – А.А. Әбетова; психология ғылымдарының докторы, мектепке дейінгі психология жөніндегі маман, ЖенПИ профессоры – Х.Т. Шеръязданова; Нұр-сұлтан қаласы «Балалар үйі» КММ директоры – С.К. Кенжебаева; Павлодар облысы Білім беру басқармасының «Кенжекөл ауылының отбасы үлгісіндегі балалар ауылы» КММ директоры – А.Д. Шамғалиева; педагогика ғылымдарының докторы, профессор, САТР орталығының директоры – Р.А. Сүлейменова; Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл – Э.Ә. Әзімова; Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары жөніндегі уәкіл – А. Сайн сөз сөйлемеді.

Отырыс шеңберінде баланың құқықтарын қорғау саласындағы өзекті мәселелер, оның ішінде жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығының қалған балалардың денсаулық сақтау үйімдерінде болу жасын үш жастан алты жасқа дейін ұлғайтуға бағытталған ұсныстырап талқыланды.

«Дөңгелек үстелде» іс-шараға қатысуышылардың осы мәселе бойынша сөйлеген сөздері, сондай-ақ ғылыми зиялы қауым өкілдерінің сараптамалық пікірлері тыңдалды.

2. 2021 жылғы 18 қарашада бейнеконференцбайланыс форматында «**Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы**» Заң жобасын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өткізілді.

«Дөңгелек үстелдің» жұмысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, Денсаулық сақтау вице-министрі, Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитарлық дәрігері Е.А. Қиясов, Ауыл шаруашылығы вице-министрі Р.Ж. Құрманов, Білім және ғылым вице-министрі Қ.А. Ерғалиев, жұмыс тобының мүшелері қатысты, бейнеконференцбайланыс құралдары арқылы биологиялық, медициналық технологиялар, биологиялық қауіпсіздік, экология, ғылыми зерттеулер саласындағы қызметті жүзеге асыратын ұлттық орталықтар мен институттардың басшылары, мұдделі министрліктер мен ведомстволардың өкілдері, сондай-ақ Қазақстан медициналық зертханалар қауымдастырының, Еуразиялық медициналық қауымдастықтың, Қазақстан дезинфекциялаушылар одағының, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасының өкілдері және басқа да сарапшылар қатысты.

Іс-шараның мақсаты – «**Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы**» заң жобасының нормаларын талқылау, Биоқауіпсіздікті болжаудың ұлттық жүйесі

шеңберінде мониторингті жүзеге асыру, әртүрлі биологиялық қатерлер мен ден қою шараларының профилактикасы, кадрларды даярау мен қайта даярау мәселелері және биологиялық қауіпсіздік саласындағы басқа да өзекті мәселелер.

«Дөңгелек үстелдің» отырысын Комитет Хатшысы Д.Қ. Мыңбай жүргізді.

«Дөңгелек үстелде»: Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің «М. Айқымбаев атындағы Аса қауіпті инфекциялар ұлттық ғылыми орталығы» ШЖҚ-дағы РМК Бас директоры – Т.К. Ерубаев («Аса қауіпті инфекциялардың табиги ошақтарының белсенділігіне мониторингті қамтамасыз ету мәселелері (аумақтарды зерттеп-қарау, өнірлердегі мамандардың еңбек қызметін ынталандыру»); Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Биологиялық қауіпсіздік проблемаларын ғылыми-зерттеу институты» ШЖҚ-дағы РМК Бас директоры – К.Д. Закарья («Биологиялық қауіпсіздік саласындағы проблемалық мәселелер»); Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Микроорганизмдердің республикалық коллекциясы» РМК Бас директоры – З.С. Сармурзина («Өнеркәсіптік микроорганизмдердің ұлттық коллекцияларын қауіпсіз сақтаудың өзекті мәселелері»); Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитетінің «Ветеринария бойынша ұлттық референттік орталық» ШЖҚ-дағы РМК Бас директоры – М.А. Бердіқұлов («Ветеринария саласындағы биологиялық қауіпсіздік мәселелері»); Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің «Ұлттық сараптама орталығы» ШЖҚ-дағы РМК Бас директоры – К.О. Балықбаев («Әртүрлі биологиялық қатерлердің профилактикасы мен оларға ден қоюда зертханалық қызметтің жеделдігі мен мобилділігін қамтамасыз ету үшін жагдайларды жетілдіру»); Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің «Ұлттық биотехнология орталығы» РМК Алматы филиалының директоры – С.М. Мамадалиев («Биологиялық қауіпсіздік саласындағы мамандарды даярау және қайта даярау туралы»); «Қазақстан медициналық зертханалар қауымдастырының» ЗТБ мүшесі – А.Н. Балась («ТЖ жагдайында зертханалар қызметтің түрлерін кеңейту туралы»); «Қазақстан дезинфекциялаушылар одағы» өзін-өзі реттейтін үйимының төрайымы – А.И. Артықбаева («Өзін-өзі реттейтін үйимдардың дезинфекциялық қызметтерді көрсету сапасын арттырудагы рөлі») сөз сөйлемеді.

Кадрларды жүйелі даяраудың болмауы, аса қажетті дәрілік препараттар мен вакциналардың мемлекеттік материалдық резервін құру қажеттілігі, елдегі және шекара маңындағы аумақтардағы эпизоотиялық және эпидемиологиялық ахуалды жүйелі орта мерзімді және ұзақ мерзімді болжауды жүзеге асыру, ақпараттандыру мәселелері және басқа да қекейкесті мәселелер талқыланды.

Депутаттар жануарлардың аса қауіпті ауруларының диагностикасын жүргізу бойынша жекеменшік аудандық ветеринариялық зертханалардың техникалық қамтамасыз етілуіне және жекеменшік зертханаларды бақылауға, Үкімет жанындағы Биологиялық қауіпсіздік жөніндегі ғылыми кеңес пен оның құрамына, инфекциялық аурулардың әкелінуі мен таралуының алдын алу жөніндегі шараларға қатысты сұрақтар қойды. Денсаулық сақтау және ауыл шаруашылығы вице-министрлері сұрақтарға жан-жақты жауап берді.

Талқылау қорыттындысы бойынша айтылған ескертпелер мен ұсыныстарды осы заң жобасы бойынша жұмыс тобының қарастырылған жоспарланып отыр.

2.5. ҚАРЖЫ ЖӘНЕ БЮДЖЕТ КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйек – 31 желтоқсан аралығындағы есепті кезеңде Комитет 7 заң жобасы бойынша бас комитет болды.

Есепті кезеңде Комитет қаралған бас заң жобаларының ішінен 3-еуіне – Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, 2-еуі – Парламент Сенатына жіберілді, қазіргі уақытта Комитеттің қарастырылған 2 заң жобасы жатыр.

88 отырыс өткізілді, оның ішінде: Комитет отырыстары – 18, жұмыс топтарының отырыстары – 70.

Көрсетілген кезеңде Комитетте мынадай заң жобаларын қаралды:

1. «2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.В. Бойчин.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Б. Бердалин, Ю.В. Жулин, Д.М. Еспаева, Е.В. Смайллов, Ю.И. Кучинская, С.Ж. Нақпаев, Е.В. Смышляева.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Бюджет кодексіне сәйкес Қазақстан Республикасының 2022 – 2026 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамы мен бюджеттік параметрлері, Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті – Елбасының тапсырмалары және «Nur Otan» партиясының «Өзгерістер жолы: Әр азamatқа лайықты өмір!» атты сайлауды бағдарламасы негізінде әзірленді.

Елдің 2022 – 2026 жылдарға арналған макроэкономикалық көрсеткіштерінің болжамы 2020 жылғы ЖІӨ бойынша есептік деректер және 2021 жылдың нақтыланған бағалануы, әлемдік экономиканың өсуі бойынша халықаралық ұйымдардың болжамдары және тауар нарықтарындағы әлемдік бағалардың өзгеру үрдістері ескеріле отырып қалыптастырылды.

2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет жобасын дайындау кезінде базалық сценарий негізге алынды.

ЖІӨ-нің нақты өсуі 2022 жылдың 3,9% деңгейінде болжанып отыр, одан әрі 2026 жылдың 5,2%-та дейін өседі. Алдағы орта мерзімді кезеңде ЖІӨ-нің орташа жылдық өсу қарқыны 4,8%-ды құрайды.

Номиналды ЖІӨ 2022 жылды 87,1 трлн. теңгеден 2026 жылды 119,9 трлн. теңгеге дейін өседі.

Жан басына шаққандағы ЖІӨ 2022 жылы 10,7 мың АҚШ долларын құрайды, ол 2026 жылы 14,2 мың АҚШ долларына дейін үлгаяды.

МКҰ-ның 2022 – 2023 жылдарға арналған мұнай бағасының консенсус-болжамы бір баррель үшін тиісінше 64,5 және 58,0 АҚШ долларын құрайды. Орта мерзімді кезеңге болжамда бір баррель үшін негұрлым консервативтік баға 60 АҚШ доллары алынған болатын.

Ұлттық банк жылдық инфляцияның нысаналы дәлізін 2022 жылы 4,0-6,0%, 2023 – 2024 жылдары 4,0-5,0% шегінде айқындалған отырып, ол кейіннен 2025 – 2026 жылдары 3,0-4,0%-ға дейін төмендетіледі.

Kіrістер

2022 жылға арналған республикалық бюджет кірістерінің болжамы (трансфертер түсімін есепке алмағанда) 9 207 439 309 мың теңге сомасында айқындалды немесе 1 515 856 222 мың теңгеге асып түсे отырып, ағымдағы жылғы бағалауға қатысты 119,7 %-ды құрайды.

2022 жылға арналған республикалық бюджет кірістері 2021 жыл бағалауына қарсы 1 518 927 299 мың теңгеге ұлгаяды.

2023 жылға арналған республикалық бюджет кірістерінің болжамы (трансфертер түсімін есепке алмағанда) 2022 жылғы болжамға қарағанда 478 420 207 мың теңгеге немесе 5,2%-ға өсе отырып, 9 685 859 516 мың теңге сомасында, 2023 жылға қарағанда 738 500 329 мың теңгеге немесе 7,6%-ға өсүмен, 2024 жылға 10 424 359 845 мың теңге сомасында айқындалды.

2022 жылғы республикалық бюджеттің кірістерінде ең үлкен үлес салмаққа (96,9 %) салықтық түсімдер ие болып отыр.

2022 жылғы салықтық түсімдерде қомақты үлес қосылған құн салығының (43,9%), корпоративтік табыс салығының (28,7%) түсімдеріне тиесілі.

Салықтық емес түсімдер бойынша 2022 жылға арналған болжам 2021 жылғы бағалауға қарағанда 959 543 мың теңгеге азая отырып, 286 053 324 мың теңге сомасында айқындалды.

Трансфертердің түсімдері 2022 жылы 3 640 436 982 мың теңге, 2023 жылы – 3 090 670 924 мың теңге, 2024 жылы 2 890 670 924 мың теңге сомасында болжануда.

Төмен тұрган мемлекеттік басқару органдарынан түсетін трансфертер 2022 жылға 200 000 000 мың теңге көлемінде болжануда.

«Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 – 2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансфер туралы» Қазақстан Республикасы Занының жобасына сәйкес кепілдендірілген трансфертің көлемі мынадай көлемдерде айқындалған:

2022 жылға – 2 400 000 000 мың теңге;

2023 жылға – 2 200 000 000 мың теңге;

2024 жылға – 2 000 000 000 мың теңге.

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес 2022 жылы Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 550 000 000 мың теңге, 2023 – 2024 жылдары жыл сайын 400 000 000 мың теңгеден нысаналы трансферт тарту көзделген.

Шығыстар

Респубикалық бюджет шығыстарының жалпы көлемі 2022 жылы – 15 911 187 727 мың теңге, 2023 жылы – 15 623 261 858 мың теңге, 2024 жылы 16 027 581 647 мың теңге сомасында жоспарлануда.

Респубикалық бюджет тапшылығы

Респубикалық бюджет тапшылығы 2022 жылы ЖІӨ-ге қатысты 3,3%, 2023 жылы ЖІӨ-ге қатысты 2,8% және 2024 жылы ЖІӨ-ге қатысты 2,5% деңгейінде айқындалды.

Респубикалық бюджеттің талдамалық мақсаттарда пайдаланылатын ЖІӨ-ге қатысты мұнайға қатысты емес тапшылығы 2022 жылы 8,1%-ды, 2023 жылы – 6,9%-ды, 2024 жылы 6,3 %-ды құрайды.

2022 жылға арналған респубикалық бюджет тапшылығы 2 905 909 517 мың теңгені, 2023 жылға – 2 669 648 898 мың теңгені, 2024 жылға 2 606 574 667 мың теңгені құрайды.

Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына түсетін түсімдер

Мұнай секторы үйымдарынан Ұлттық қорға түсетін түсімдердің 2022 жылға арналған болжами мұнайдың әлемдік бағасы бір баррель үшін 60 АҚШ доллары болған кезде 87,9 млн. тонна мұнай өндіру көлемін және теңгенің АҚШ долларына қатысты 425 теңге мөлшеріндегі бағамын негізге ала отырып есептеліп, 2 549 892 064 теңгені құрады немесе 2021 жылғы бағалаудан 828 855 317 мың теңгеге артық.

Жұмыс тобының 11 отырысы, депутаттардың, мұдделі мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес үйымдар өкілдерінің қатысуымен Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Заң жобасын Парламент Мәжілісінде қарau барысында Мемлекет басшысының Қазақстан халқына арналған 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық біrlігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Жолдауына сәйкес 143,4 млрд. теңге Қазақстан Республикасы Президентінің бастамаларына арналған резервтен азаматтық қызметшілердің жекелеген санаттарына жалақыны орта есеппен 20%-ға көтеру үшін қайта бөлінді. Сонымен қатар, «Nur Otan» партиясының «Өзгерістер жолы: Әр азamatқа лайықты өмір!» атты сайлауалды бағдарламасын іске асыру жөніндегі Жол картасының іс-шараларын орындау мақсатында «Ауыл-Ел бесігі» жобасы аясында әлеуметтік инфрақұрылымды салу, реконструкциялау және жөндеу жобаларына, ауылдық елді мекендерді сумен жабдықтауға, оңалту орталықтарын салуға арналған шығыстар ұлғайтылды.

2021 жылғы 20 қазанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі заң жобасын мақұлдағ, Сенаттың қарауына жіберді. 2021 жылғы 18 қарашада Сенат заң жобасын қарап, өзгерістер мен толықтырулармен Мәжіліске жіберді. 2021 жылғы 24 қарашада Парламент Мәжілісі Сенаттың өзгерістерімен және толықтыруларымен келісіп, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберді.

2021 жылғы 2 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Президенті заңға қол қойды.

2. «Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 – 2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: А.В. Бойчин.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Б. Бердалин, Ю.В. Жулин, Д.М. Еспаева, Е.В. Смайлова, Ю.И. Кучинская, С.Ж. Нақпаев, Е.В. Смышляева.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің 24-бабының 2-тармағына сәйкес өзірленді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 жылға арналған республикалық бюджетке кепілдендірілген трансферт мөлшерін 2022 жылға – 2 400 млрд. теңге, 2023 жылға – 2 200 млрд. теңге, 2024 жылға 2 000 млрд. теңге көлемінде бекітуді көздейді.

Депутаттардың мұдделі мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 11 отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 20 қазанда Мәжіліс заң жобасын мақұлдалап, Сенаттың қарауына жіберді. 2021 жылғы 18 қарашада Сенат заң жобасын қарап, Қазақстан Республикасының Президентіне қол қоюға жіберді.

2021 жылғы 2 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Президенті заңға қол қойды.

3. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бюджет заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.К. Әлімбаев.

Жұмыс тобының мүшелері: М.И. Құлшар, Е.В. Смайлова, Ж.Н. Нұрманбетова, А.Г. Линник, А.Т. Сембинов, Б.Н. Торғаев, С.Б. Мусабаев.

Бюджет саясатының және бюджет қаражатын жоспарлау мен пайдалану процесінің тиімділігін арттыру мақсатында заң жобасында бюджет шығыстарының қайтарымдылығын арттыруға бағытталған бюджет процесін жетілдіру көзделеді.

Осыған байланысты, заң жобасы бюджет заңнамасына енгізілетін өзгерістер мен толықтыруларды қамтиды, соның ішінде бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің лимиттерін айқындау тәсілдерін өзгерту, мемлекеттік органдардың бюджеттік өтінім құрамында бюджеттік субсидиялар мен бюджеттік инвестицияларға мәлімделген шығыстардың экономикалық қайтарымдылығына бағалау жүргізуі, бюджеттің атқарылуын жетілдіру жөніндегі нормаларды қарастыратын бюджеттік бағдарламаларды іске асыру жөніндегі талдамалық есептің құрылымын өзгерту және басқалары көзделеді.

Жұмыс тобына 200-ден астам ұсыныс келіп түсті, олар жұмыс тобының 20 отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Заң жобасының тұжырымдамалық ережелерін егжей-тегжейлі талқылау мақсатында 21 мамырда Комитет барлық мұдделі мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес үйымдар өкілдерінің қатысуымен дөңгелек үстел өткізді.

Заң жобасын жұмыс тобының отырыстарында қарастыру барысында жекелеген нормаларды жетілдіру мақсатында:

облыстық бюджетке 50 пайыздан аспайтын және аудандық (облыстық маңызы бар қалалық) бюджетке 50 пайыздан кем емес мөлшерде корпоративтік табыс салығынан түсетін түсімдерді бөлу нормативін белгілеу бойынша;

облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының жергілікті бюджеттерге түсетін түсімдерді болжау тәртібін айқындауы бойынша;

республикалық бюджет жобасымен бірге Парламентке енгізілетін материалдардың құрамына есепті еki қаржы жылында республикалық бюджеттен бөлінген нысаналы даму трансфертерінің пайдаланылуы туралы ақпаратты қосу бойынша;

Президенттің тапсырмаларын іске асыру қажет болған жағдайларда республикалық және жергілікті бюджеттерді нақтылау бойынша;

Қазақстан Республикасы Президентінің бастамаларына арналған резервті игерілмеген бюджет қаржаты құрамынан алып тастау бойынша;

қарыз шартында белгіленген мерзімде қарыз қаржатының игерілмеуіне жауапты лауазымды адамның (бірінші басшының) атауын нақтылау бойынша;

бюджеттік кредиттер беруге бағытталған бюджеттік бағдарламаларды ауыл шаруашылығы өнімін сатып алу арқылы азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған шығыстармен толықтыру бойынша;

азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын агроөнеркәсіптік кешен саласындағы ұлттық компанияны міндеттемелерді орындауды қамтамасыз етпей бюджеттік кредиттер алушылардың тізбесіне қосу бойынша;

ішкі нарыққа реттеушілік ықпал ету үшін агроөнеркәсіптік кешен саласындағы ұлттық компанияның азық-түлік астығын өткізу кезінде шеккен шығыстарын өтеуді субсидиялау қағидаларын әзірлеу және бекіту жөніндегі уәкілетті органның құзыретін нақтылау бойынша;

«Астана» халықаралық қаржы орталығының инвестициялық резиденті болып табылатын шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның резиденттігін раставайтын құжатты бергені үшін алымды республикалық бюджеттің салық түсімдерінің құрамына қосу бойынша;

Салық кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізуе байланысты;

жаңа Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің элементтерін бюджет процесіне интеграциялауға бағытталған;

Ұлттық қордан кепілдік берілген трансферт мөлшерін жоспарлаудың контрцикльдік бюджеттік қағидаларын қолданысқа енгізу мерзімін (2023 жылдан 2022 жылға) нақтылау бойынша түзетулер ұсынылды.

«Кеңейтілген бюджетті» ендіру мақсатында бюджеттен тыс қорлардың, оның ішінде Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру

қорының, Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының қызметін қамти отырып, шоғырландырылған бюджет үғымы кеңейтіледі.

Мемлекет басшысының екінші деңгейдегі банктердің кепілдік саясатын жетілдіру, бағалау қызметін және атқарушылық іс жүргізуі реттеу бойынша заңнамалық түзетулер өзірлеу туралы тапсырмасын орындау мақсатында осы заң жобасы шенберінде азаматтардың құқықтарын қорғауға бағытталған түзетулер енгізілді және онда:

- жеке тұлғаның тұрғынжайымен қамтамасыз етілген ипотекалық қарыздар бойынша мерзімі өткен міндеттемені кепілге салынған мүліктің болмашы және мөлшерлес емес құнына жатқызу үшін орындалмаған міндеттеме сомасын 10%-дан 15%-ға дейін және мерзімді өткізіп алу кезеңін 3 айдан 6 айға дейін арттыру көзделеді, бұл мүлікке өндіріп алуды қолданудан бас тарту үшін негіз болады;

- кепіл берушінің кепілге салынған мүлікті сottan тыс, сондай-ақ сот арқылы өткізу кезінде өз бетінше өткізу рәсімінің міндеттілігін белгілеу;

- егер сауда-саттықтың екінші қатысуышы кредитордың қызметкери немесе үлестес тұлғасы болып табылса, егер сауда-саттыққа қатысуышылар жұбайлары, жақын туыстары болып табылса, кредитордың, оның қызметкерлерінің және үлестес тұлғаларының, заңды тұлғаның сауда-саттыққа қатысуына тыйым салуды енгізу;

- тараптардың келісімі бойынша ипотеканы сottan тыс тәртіппен өткізу кезінде сенім білдірілген адамды айқындау (қазіргі уақытта кепіл ұстаушы айқындейды);

- ипотекалық тұрғын үй қарызы шарты бойынша кепілге берілген жылжымайтын мүлік сот тәртібімен сатылған жағдайда, борышкөр-жеке тұлғада ең төмен жалақының 2 еселенген мөлшерінен (қазіргі уақытта – 1 ЕТЖ) асатын өндіріп алу қолданылуы мүмкін өзге мүлік немесе кірістер болмаған кезде ипотеканы тоқтату көзделеді. Бұл норманы 2016 жылғы 1 қантарға дейін жасалған қарыз шарттарына да қолдану;

- нотариустың борышкөрдің тұрғылықты жері бойынша нотариаттық жазба жасауы;

- сауда-саттықта сату бағасын төмендешу шегін бастапқы бағалау құнының 75 пайызынан төмен емес мөлшерде белгілеу;

- жосықсыз бағалаушылар тізілімін ендіру және олардың біліктілігіне қойылатын талаптарды күштейту көзделеді.

2021 жылғы 21 сәуірде заң жобасы Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды. 2021 жылғы 24 қарашада Парламент Мәжілісі заң жобасын екінші оқылымда мақұлдап, Парламент Сенатының қарауына жіберді.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.А. Симонов.

Жұмыс тобының мүшелері: Ф.Ә. Қаратаев, Ф.Қ. Қаменов, И.И. Панченко, Г.Қ. Бижанова, Е.Б. Саиров, І.Ж. Бұларов, Ж.Ә. Ахметбеков.

Заң жобасы кірістерді жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимылдың ұлттық жүйесін (бұдан әрі – КЖ/ТҚҚ) жақсарту, сондай-ақ ақшаны жылыстатуға қарсы құрестің қаржылық шараларын әзірлеу тобының халықаралық стандарттарын іске асыру мақсатында әзірленді (ФАТФ).

Заң жобасымен «Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы», «Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы», «Рұқсаттар және хабарламалар туралы», «Ақпараттандыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі.

Заң жобасының негізгі бағыттары:

1. Қазақстан Республикасының жариялаузында адамдары жүзеге асыратын ақшамен және өзге мүлікпен операциялар бойынша тиісті бақылауды заңнамалық деңгейде белгілеу болып табылады.

Бұл норма қаржылық ашықтыққа қол жеткізуға және саяси маңызы бар лауазымды адамдардың сеніп тапсырылған өкілеттіктерін пайдалануына байланысты құқық бұзушылықтардың ықтимал жолын кесуге бағытталған;

2. Цифрлық активтерді шығаруды, олардың сауда-саттығын ұйымдастыруды, сондай-ақ цифрлық активтерді ақшаға, құндылықтарға және өзге де мүлікке айырбастау бойынша қызметтер көрсетуді жүзеге асыратын адамдарды қаржы мониторингі субъектілеріне жатқызу.

Жоғарыда аталған адамдарға қаржы мониторингі субъектілері мәртебесін беру көбінесе цифрлық манипуляциялар арқылы жасалатын заңсыз ақшалай қаражатты жылыстатуды оңтайланыруға және цифрлық қызметтер саласында туындастырылған қатерлерге және Қазақстан Республикасы аумағының шегінде осындай виртуалды платформаларды заңсыз пайдалануға КЖ/ТҚҚ жүйесін дайындауға мүмкіндік береді.

3. Мекеменің заңды иесі туралы мәліметтердің ашықтығын (тікелей немесе жанама) белгілеу мақсатында Қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органға бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінің деректеріне қол жеткізуді ұсыну.

Бұған қоса, ФАТФ ұсынымдарын толық имплементациялау мақсатында Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен және Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен келісім бойынша қаржы мониторингінің белгілі бір субъектілерінің (қаржы ұйымдарының) бенефициарлық меншік иелері туралы мәліметтерді ұсыну нысанын белгілеуді көздейтін қаржы мониторингі уәкілетті органының түзетулері ұсынылады.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- «жариялаузында адам» және «жариялаузында адамның отбасы мүшелері» ұғымдарын нақтылауға;

- жария лауазымды тұлға қаржы мониторингі субъектілерінің тиісті тексеру объектісі болуын тоқтататын мерзімді айқындауға;

- ақшамен және (немесе) қаржы мониторингіне жататын өзге мүлікпен жасалатын кейбір операциялар бойынша шекті мәндерді төмендетуге;

- қолма-қол ақшасыз нысанда жасалған қаржы лизингі шарты бойынша мүлікті ала отырып немесе бере отырып, бағалы металдар мен асыл тастарды, олардың зергерлік бұйымдарын сатып алуға-сатуға байланысты операциялардың тиісті қаржы мониторингін қамтамасыз етуге;

- басқа да нақтылаушы сипаттағы, оның ішінде қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мақсатында қаржы мониторингі уәкілетті органының басқа мемлекеттік органдармен және қаржы мониторингі субъектілерімен өзара іс-қимылын жақсартуға бағытталған түзетулерге қатысты түзетулер енгізді.

Салыстырма кесте қабылданған 19 позициядан тұрады.

Заң жобасы бойынша мүдделі мемлекеттік органдардың, «Атамекен» Қазақстан Ұлттық кәсіпкерлер палатасының және салалық қауымдастықтардың қатысуымен жұмыс тобының 5 отырысы мен Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 30 қыркүйекте Парламент Мәжілісі заң жобасын мақұлдаап, Парламент Сенатының қарашасына жіберді.

2021 жылғы 18 қарашада Қазақстан Республикасының Президенті Заңға қол қойды.

5. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.А. Симонов.

Жұмыс тобының мүшелері: Ш.А. Осин, Л.К. Рамазанова, Е.В. Смайллов, Т.С. Адамбеков, Е.Т. Жаңбыршин, А.М. Хамедов.

Заң жобасы Мемлекет басшысының жекелеген тапсырмаларын, бизнес пен азаматтарды қолдау жөніндегі бастамаларды, салықтық әкімшілендіруді жақсарту жөніндегі шараларды, оның ішінде көлеңкелі экономикаға қарсы іс-қимылға бағытталған шараларды іске асыру мақсатында өзірленді.

Заң жобасының нормалары мынадай міндеттерді шешуге бағытталған.

1. Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген ішкі нарықта валюталық түсімді сатуға экспорттаушыларды ынталандыру жөніндегі тапсырмасын орындау мақсатында заң жобасында шикізат экспортынан түскен валюталық түсімнің кемінде 50%-ын шетелдік валютаны теңгеге айырбастауды жүзеге асырған бизнес субъектілерінің тауарлардың экспортты кезінде 80%-ға дейінгі мөлшерде ҚҚС-ты қайтарудың оңайлатылған тәртібін ұсыну жөніндегі нормалар ұсынылады.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген тапсырмасын орындау мақсатында заң жобасында ең тәмен жалақыны есептік көрсеткіш ретінде пайдалануды оны ең тәмен есептік көрсеткішке ауыстыру жолымен алғып тастау көзделген.

2. Бизнес пен азаматтарды қолдау мақсатында Заң жобасында:

- салық төлеушілерді жеке тұлғаларды алдағы төлемдер мен салықтық берешегі туралы, оның ішінде банктердің және «Азаматтарға арналған үкімет» KEAK мобильдік қосымшалары арқылы хабардар ету;

- 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап жүк көтергіштігіне қарай жүк автомобилдері үшін белгіленген мөлшерлемелер бойынша «В» санатындағы жеке көлік құралдарына салықты есептеу құқығын беру;

- салықтарды төлеу бойынша бір жылдан астам мерзімге тек жылжымайтын мүлік кепілімен немесе банк кепілдігімен бөліп төлеу ұсынылады. Жеке тұлғаның жалғыз тұрғынжайын кепіл ретінде қабылдауға шектеу енгізіледі;

- микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдарға ұқсас кредиттік серіктестіктерге провизиялар (резервтер) құру бойынша шығыстар сомасын шегеруге құқық беру;

- таратудың салықтық тексеруінсіз камералдық бақылау арқылы қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырмаған ҚКС төлеушілердің қызметін тоқтатуды оңайлату;

- есепке алу-бақылау маркасын және банк кепілдігін немесе мүлік кепілін нысаналы пайдалану туралы міндеттемені ұсынған кезде алкоголь өнімі тиеп-жөнелтілген күні алкоголь өнімі бойынша акциз төлеудің екінші тәсілін беру ұсынылады.

3. Салықтық әкімшілендіруді, оның ішінде көленкелі экономикаға қарсы іс-қимылға бағытталған салықтық әкімшілендіруді жетілдіру мақсатында Заң жобасында:

- Еуразиялық экономикалық одақтың кедендей аумағына әкелінген тауарлардың қадағалану тетігі туралы келісімнің нормаларын ұттыхық салық заңнамасына имплементациялау;

- мобильдік төлемдерді реттеу;

- екінші деңгейдегі банктер мен төлем ұйымдарының мемлекеттік кірістер органдарына шетелдік интернет-компаниялардың пайдасына жеке тұлғалар жүзеге асырған төлемдер мен аударымдардың сомалары туралы ақпарат беру жөніндегі міндеттін көздеу ұсынылады. Бұл норма шетелдік интернет-компаниялардың қосылған құн салығын («Google»-те салынатын салық) толық және уақтылы төлеуін қамтамасыз ету мақсатында қажет;

- кәсіпкерлік субъектісінің штрих-кодтағы ақпараттық картасын білдіретін салық төлеушінің паспортын енгізу ұсынылады. Бұл жаңалық тұтынушылардың құқықтарын қорғау және жүртшылық тарапынан бақылауды күшейту мақсатында енгізіледі;

- 2023 жылдан бастап арнайы салықтық режимдерді және бірынғай жиынтық төлемді қолдануға рұқсат етілген қызмет түрлерін қайта қарау ұсынылады.

Сонымен қатар, Заң жобасында:

- «Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы» заң жобасына сәйкес келтіруге байланысты женілдік нормаларын енгізу;

- Салық кодексінен ҚҚС асып кетуін қайтару кезінде қолданылатын ҚҚС бақылау шоты жөніндегі нормаларды алыш тастау;

- 2023 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасының аумағы бойынша халықаралық қатынаста жолаушылар мен жүктерді тасымалдауды жүзеге асыратын шетелдік автокөлік құралдарының жол жүруі үшін шетелдік тасымалдаушыларге арналған алым мөлшерлемесін 20-дан 30 АЕК-ке дейін жоғарылату;

- заңға тәуелді акт деңгейінде тәуекелдерді басқару жүйесінің өлшемшарттарын айқындау;

- темекі өнімі бөлігіндегі «акциздік маркалар» терминін «сәйкестендіру құралдары» терминіне ауыстыру ұсынылады.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс аясында:

- камералдық бақылау нәтижелері бойынша салықтық дауларды реттеудің міндетті сотқа дейінгі тәртібін енгізуге байланысты нормаларды Заң жобасынан алыш тастауға;

- «тұрғынжай» деген ұғымды салықтарды төлеу бойынша бөліп-бөліп төлеуді ұсыну кезінде қаралатын «жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің, жеке практикамен айналысатын адамның жалғыз тұрғынжайы» деп нақтылауға;

- Салық кодексінің 427 және 428-баптарының қолданылу мерзімдерін 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін ұзартуға және олардың редакцияларын нақтылауға;

- Қазақстан Республикасы Салық кодексінің З-бабына және «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес заң жобасының кейбір нормаларын қолданысқа енгізу мерзімдерін нақтылауға

- Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелерін сақтау мақсатында «Астана Хаб» халықаралық технологиялық паркі мен IT-технологиялар саласындағы кірістер бойынша арнайы экономикалық аймақтарға қатысушылардың КТС бойынша салықтық женілдіктерді қолдану ерекшеліктеріне;

- Қазақстан Республикасы Салық кодексінің нормаларын жасалуы салық төлеушілерге салық заңнамасының тұрақтылығына кепілдік беретін Инвестициялық міндеттемелер туралы келісімді енгізу бөлігінде Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес келтіруге қатысты түзетулер енгізді.

Депутаттардың мемлекеттік бюджет түсімдерін қысқартуды көздейтін және Республикалық бюджет комиссиясының шешімін талап ететін түзетулері қорытынды алу үшін Қазақстан Республикасының Үкіметіне жіберілді. Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорытындысымен қолдау тапқан нормаларды Комитет қабылдады және олар салыстырма кестеде көрсетілді.

Сонымен бірге, депутаттар заң жобасының нормаларын заң техникасы мен нақтылау сипатындағы қағидаларға сәйкес келтіру бойынша түзетулер енгізді.

Заң жобасы бойынша мұдделі мемлекеттік органдардың, «Атамекен» Қазақстан ұлттық кәсіпкерлер палатасының және салалық қауымдастықтардың қатысуымен Жұмыс тобының 7 отырысы және Қаржы және бюджет комитетінің кеңейтілген отырыстары өткізілді.

Салыстырма кесте қабылданған 52 позициядан тұрады.

Заң жобасы 2021 жылғы 10 қарашада Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды. 2011 жылғы 17 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі мақұлдалап, Парламент Сенатына қарауға жіберілді.

2021 жылғы 25 қарашада заңды Зенат қабылдалап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 20 желтоқсанда қол қойды.

Мынадай заң жобалары бойынша жұмыс жалғасып жатыр:

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сақтандыру нарығын және бағалы қағаздар нарығын реттеу мен дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.М. Еспаева.

Жұмыс тобының мүшелері: Н.Г. Дементьев, С.Ж. Нақпаев, Б.М. Сартбаев, Л.К. Рамазанова, Н.Р. Раззак, А.М. Хамедов.

Заң жобасы өмірді сақтандырудың жаңа әлеуметтік маңызды өнімдерін ендіру жолымен сақтандыру нарығын және бағалы қағаздар нарығын одан әрі дамыту, сақтандыру қызметтерін тұтынушылардың және қор нарығында инвесторлардың құқықтарын қорғау шараларын күшету, сақтандырудың кепілдік берілетін сыныптарының тізбесін кеңейту, сақтандыру нарығы мен бағалы қағаздар нарығының көрсетілетін қызметтерін цифрандыру, қазақстандық компаниялардың тәуекелдерін тиімді хеджирлеу үшін құқықтық жағдайлар жасау мақсатында әзірленді.

Заң жобасында Қазақстан Республикасының бірқатар заңнамалық актілеріне:

1) сақтандыру нарығы бөлігінде:

- Unit Linked жинақтаушы сақтандыру өнімін жетілдіру, отбасылық (ерлі-зайыптылық) зейнеттерін енгізуге;

- өмірді сақтандыру жөніндегі компаниялардың Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесіне (МБЖЖ) қатысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге;

- жұмыскерді жазатайым оқигалардан міндетті сақтандыруды, зейнеттерін, МБЖЖ шенберінде жүзеге асырылатын өмірді сақтандыруды қоса алғанда, кепілдік берілетін сақтандыру сыныптарын кеңейтуге;

- өтелетін тәуекелдер мен ең төмен шарттарды қоса алғанда, үлгілік талаптарды белгілеуді көздейтін жүктелген сақтандыруды дамытуға;

- сақтандыру нарығында инфрақұрылымдық ұйымдардың, оның ішінде «Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры» АҚ-ның, Бірынғай сақтандыру дерекқорының, Сақтандыру омбудсманының қызметін күшетуге;

- міндетті сақтандыруды жетілдіруге, сақтандыру жағдайын онлайн-реттеуді ендіру жолымен электрондық сақтандыру көрсетілетін қызметтерін іске асыруға, сақтандыру бойынша алайқтыққа қарсы қарес бойынша шараларға;

- сақтандыру нарығына қатысушыларды реттеу мен қадағалауды жетілдіруге;

2) бағалы қағаздар нарығы бөлігінде:

- қор нарығында инвесторлардың құқықтарын қорғау жөніндегі шараларды қүштейтуге;

- бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары үшін тенгерімделген реттеушілік жағдайлар жасауға;

- ұсынылған инвестициялық ұсынымдар нәтижесінде клиент шеккен залалдар үшін брокерге және (немесе) инвестициялық портфельді басқарушыға қатысты фидуциарлық жауапкершілікті енгізуғе;

- бағалы қағаздар шығару проспектілеріне өзгерістерді және (немесе) толықтыруларды тіркеу тәртібін цифрандыруға және оны мемлекеттік қызмет көрсетудің бірыңғай процесіне интеграциялауға;

- қазақстандық депозитарлық қолхаттарды тіркеу, корпоративтік ақпаратты ашу бойынша қызметтер көрсету, инвесторлардың дивидендер мен облигациялар бойынша төлемдер үшін өтініш жасауына арналған бірыңғай терезе рөлін орындау бөлігінде Орталық депозитарийдің функционалын кеңейту арқылы оны өнірлік есепке алу-есептеу хабына трансформациялауға;

- акционерлік қоғамдардағы корпоративтік басқару жүйесін жетілдірге, оның ішінде корпоративтік ақпаратты ашу тетіктерін автоматтандыруға;

- бағалы қағаздар нарығындағы қызметті ырықтандыруға;

- туынды қаржы құралдары нарығын дамытуды ынталандыруға бағытталған өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделеді.

Жұмыс тобына 300-ден астам ұсыныс келіп түсті, олар мұдделі министрліктер мен ведомстволар, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 15 отырысында және Комитеттің кеңейтілген отырысында қаралды.

Заң жобасы 2021 жылғы 15 желтоқсанда Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында бірінші оқылымда мақұлданды.

2. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Америка Құрама Штаттарының Үкіметі арасындағы халықаралық салық тәртібін жетілдіру туралы келісімді ратификациялау туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: А.М. Паяев.

Жұмыс тобының мүшелері: С.С. Ерубаев, А.О. Қоңыров, Д.Н. Нұрманбетова, А.С. Платонов, М.Б. Раманқұлов, А.М. Хамедов.

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Америка Құрама Штаттарының Үкіметі арасындағы халықаралық салық тәртібін жетілдіру туралы келісімге 2017 жылғы 11 қыркүйекте Астана қаласында қол қойылды.

2010 жылы АҚШ-та «Шетелдік шоттарға салық салу туралы» Заң қабылданды (Foreign Account Tax Compliance Act – FATCA),

оған сәйкес АҚШ-тың қаржы үйымдарымен халықаралық іскерлік операциялары бар барлық шетелдік қаржы үйымдары АҚШ салық төлеушілері болып табылатын тұлғалардың шоттарына қатысты ақпарат беруге міндetti.

FATCA ережелеріне сәйкес Қазақстанның FATCA ережелерінің талаптарына қосылуының 2 моделі бар:

1) орталықсыздандырылған – Қазақстанның қаржы үйымдары американдық салық төлеушілер туралы ақпаратты АҚШ-тың салық қызметіне дербес жібереді;

2) орталықтандырылған – қаржы үйымдарынан ақпарат жинау және кейіннен беру үекілетті мемлекеттік орган арқылы жүзеге асырылады.

Қазақстан ақпаратты орталықтандырылған жинауды көздейтін модельді неғұрлым оңтайлы деп таңдады, өйткені осы модельді іске асыру:

қаржы жүйесін бақылауды сақтау;

Қазақстан азаматтары мен резиденттері туралы ұқсас ақпаратты АҚШ-тан алу;

Қазақстан Республикасы қаржы институттарының әкімшілік шығындарын қысқарту;

FATCA талаптарына байланысты қаржы секторы үшін тәуекелдерді азайту.

Осыған байланысты екі ел резиденттерінің қаржылық шоттары туралы өзара ақпарат алмасуды көздейтін келісім әзірленді және қол қойылды, бұл өз кезегінде Қазақстан үшін салықтарды жинау және әкімшілендіру бойынша қосымша құрал болып табылады.

Қазіргі уақытта жұмыс тобының құрамы қалыптастырылып, жұмыс тобының отырысы өткізілді. Заң жобасы бойынша жұмыс жалғасуда.

Комитет өткізген іс-шаралар

2021 жылғы 25 қарашада М.Ә. Құсайыновтың төрағалығымен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сақтандыру нарығын және бағалы қағаздар нарығын реттеу мен дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заң жобасын талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өтті. «Дөңгелек үстел» жұмысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, мүдделі министрліктер мен ведомстволардың, сондай-ақ бірқатар үкіметтік емес үйымдардың өкілдері қатысты.

Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары Мария Хаджиева заң жобасының негізгі ережелері бойыншабаяндама жасап, таныстыруды. «Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастыры» заңды тұлғалар бірлестігінен Басқарушы директор Ерлан Бурабаев сөз сөйлемеді.

Заң жобасында ұсынылған өзгерістер мен толықтырулар сақтандыру қызметтерін тұтынушылардың және қор нарығындағы инвесторлардың құқықтарын қорғау шараларын күшейтуге, сақтандыру үйымдары мен бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің өнім желісін кеңейтуге, сақтандырудың кепілдік берілетін сыныптарының тізбесін кеңейтуге, сақтандыру нарығы мен

бағалы қағаздар нарығы қызметтерін цифрландыруға, қаржы нарығына қатысушыларды реттеуді жетілдіруге, қолданыстағы заңнаманы ең үздік халықаралық практикаларға сәйкес келтірге бағытталған.

Талқылау барысында «дөңгелек үстелге» қатысушылар сақтаңдыру нарығының және бағалы қағаздар нарығының жұмыс істеуі жөнінде пікір алмасты, сондай-ақ заң жобасын қабылдаудан күтілетін нәтижелерді талқылады.

Бұдан басқа, «Салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрландыру барысы туралы» тақырыбына арналған Үкімет сағатын өткізуге дайындық шенберінде **2021 жылғы 26 қарашада** Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитетінде **Комитеттің көшпелі отырысы** өткізілді.

Отырыс барысында «Тәуекелдерді басқару жүйелері», «Электрондық шот-фактуралар» сияқты ақпараттық жүйелердің жұмысымен, сондай-ақ навигациялық пломбалардың, «E-salyq Azamat» жеке тұлғаларға және «E-salyq Business» дара кәсіпкерлерге арналған мобильді қосымшалардың жұмыс механизмімен танысу өтті. Сондай-ақ нақты уақыт режимінде экспорттық және импорттық операциялар бойынша «АСТАНА-1», «Бірынғай терезе» электрондық кедендік декларациялау жүйесінің, шекарадағы электрондық кезек жұмысының жұмысы көрсетілді.

Жалпы, депутаттық корпус цифрландыру бойынша жұмыстардың оң серпінін атап өтті және салық төлеушілер үшін барынша ынғайлы салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрландыруды дамыту ұсынылды.

2.6. ЭКОЛОГИЯ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ТАБИҒАТ ПАЙДАЛАНУ КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап 31 желтоқсан аралығындағы кезеңде Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті (бұдан әрі – Комитет) **13** заң жобасы бойынша бас Комитет болып табылды, олардың ішінде 2-еуі VI сайланымның алтыншы сессиясынан өтті, **5** – бірінші сессияға Қазақстан Республикасының Үкіметі енгізді және **6** – екінші сессияға Қазақстан Республикасының Үкіметі енгізді.

Барлық заң жобаларының **3** – Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, **3** – Сенатқа қарастыруға жіберілді, **7** – қаралуда.

Ағымдағы сессияда Комитеттің барлығы 24 отырысы, оның ішінде Комитеттің 4 кеңейтілген отырысы өткізілді. Есепті кезеңде 1 «дөңгелек үстел де» өткізілді.

Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті бас комитет болып табылатын заң жобалары

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Н. Тұрғанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Н. Абақанов, С.Ж. Адамбаев, Қ.Т. Ержан, С.В. Имашева, Қ.И. Нұр, Ж.Ә. Омарбекова, Ғ.Ә. Тащқараев, А.М. Хамедов.

Жұмыс тобының 8 отырысы өткізілді.

Заң жобасын қабылдаудың мақсаты жалпы ішкі өнімнің энергия сыйымдылығын 2021 жылға қарай 20%-ға және 2025 жылға қарай 25%-ға азайту бойынша энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында жүргізілп жатқан саясаттың түпкілікті нәтижесіне қол жеткізу болып табылады.

Ол үшін мынадай міндеттер қойылған:

Мемлекеттік энергетикалық тізілім жүйесін жетілдіру;

энергия аудиті жүйесін жетілдіру;

бюджет секторындағы жүйені жетілдіру және өнірлік саясатты күшейту;

мемлекеттік бақылау жүйесін жетілдіру.

Болжанатын құқықтық салдар энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеудің қолданыстағы тетігін жақсартудан, атап айтқанда заңнамадағы олқылықтарды жоюдан, құқықтар мен міндеттерді іске асыру тетіктерін айқындаудан немесе күшейтуден, энергия үнемдеуді экономикалық ынталандырудың және энергия тиімділігін арттырудың қолданыстағы жаңа құқықтық тетіктерін құрудан көрінеді.

Заң жобасы Комитет жұмысында.

2. «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа (Еуразиялық экономикалық одактың ортақ электр энергетикалық нарығын қалыптастыру бөлігінде) өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Д.Н. Тұрғанов.

Жұмыс тобының мүшелері: А.М. Жамалов, Е.Т. Жаңбыршин, Ж.Ә. Омарбекова, И.И. Панченко, А.М. Паев, А.С. Платонов, Ә.С. Сапарова, Б.Н. Торғаев.

Жұмыс тобының 3 отырысы өткізілді.

2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа өзгерістер енгізу туралы хаттамаға (Еуразиялық экономикалық одактың ортақ электр энергетикалық нарығын қалыптастыру бөлігінде) 2019 жылғы 29 мамырда Нұр-Сұлтан қаласында Еуразиялық экономикалық одак туралы шартқа қол қоюдың бес жылдығын мерекелеу шенберінде Еуразиялық экономикалық одакқа мүше мемлекеттердің жоғары басшылары қол қойды.

Хаттама мүше мемлекеттердің энергетикалық қауіпсіздігін арттыруға, Еуразиялық экономикалық одакта (бұдан әрі – ЕАӘО) адал бәсекелестікті қамтамасыз етуге, мүше мемлекеттер экономикаларының электр энергетикасы саласындағы тиімділігі мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру, экономикалық өзара тиімді және тең құқықты ынтымақтастықты одан әрі нығайту үшін жағдайлар жасауға мүмкіндік беретін құқықтық кеңістік қалыптастыруға бағытталған.

Осы Хаттама шенберінде:

- ЕАӘО-ның ортақ электр энергетикалық нарығын қалыптастыру мен оның жұмыс істеу, сондай-ақ оны басқару қағидаттары көзделген;

- ЕАЭО ортақ электр энергетикалық нарығының субъектілері мен орталықтандырылған сауда операторлары айқындалды;
- ЕАЭО-ның ортақ электр энергетикалық нарығында электр энергиясының саудасын жүзеге асыру рәсімі регламенттелді.

Заң жобасы Комитет жұмысында.

3. «**Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негіздемелік конвенцияға қоршаған ортаға траншекаралық контексте әсер етуді бағалау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы».**

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Сқакова.

Жұмыс тобының мүшелері: С.Ж. Адамбаев, М.Т. Ерман, А.Қ. Жұмабаева, Қ.Ж. Иса, І.С. Унжакова, Е.Қ. Өміргали.

Жұмыс тобының 2 отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Хаттаманың мақсаты теңіз ортасы мен құрлықтың ластануын болғызбау, азайту және бақылау үшін, оның биоалуантүрлілігін сақтауға және оның табиғи ресурстарын ұтымды пайдалануға және адам денсаулығын қорғауға жәрдемдесу үшін теңіз ортасы мен теңізге жақын орналасқан құрлыққа едәуір траншекаралық әсер етуі мүмкін жоспарланып отырған қызметтің траншекаралық контекстінде қоршаған ортаға әсерді бағалаудың тиімді және ашық рәсімдерін жүргізу болып табылады.

Хаттама Каспий теңізінің теңіз ортасына оның деңгейінің ауытқуын және жер үсті көздерінің ластануын ескере отырып қолданылады.

Хаттамаға сәйкес шығу Тарабының құзыретті органы елеулі траншекаралық әсер етуі мүмкін жоспарланып отырған қызмет жөніндегі ақпарат туралы ықтимал қозғалатын Тарап және Хатшылық болуы мүмкін кез келген Ұағдаласушы Тарапты хабардар етеді.

Егер қозғалатын Тарап қоршаған ортаға әсерді бағалау рәсіміне қатысуға ниет білдірсе, онда ол шығу тарапына қоғамдық консультациялар рәсімі туралы ақпаратты, қоршаған ортаға әсерді бағалау жөніндегі зерттеулерде шешуге болжанатын ерекше мәселелер туралы сұрау салуды және қолда бар қолжетімді ақпараттың қысқаша мазмұнын ұсынады.

2021 жылғы 8 қыркүйекте заң жобасы мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 4 қазанда қол қойды.

4. «Өсімдіктер дүниесі туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Н. Абақанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Б. Абасов, Ж.С. Әшімжанов, И.Ю. Буларов, М.И. Құлшар, А.Г. Линник, С.Б. Мусабаев, А.А. Сқақова, И.С. Унжакова, Е.Т. Жанбыршин.

Заң жобасының мақсаты өсімдіктер дүниесі объектілерін күзету, қорғау, қалпына келтіру және ұтымды пайдалану саласындағы қатынастарды реттеуді, халықтың осы табиғи ресурстарға деген қажеттіліктерін қанағаттандыруды, сондай-ақ өсімдіктер дүниесі объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайтуды қамтамасыз ету болып табылады.

Таныстырылым, «дөңгелек үстел» және жұмыс тобының 13 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің жұмысында.

5. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өсімдіктер дүниесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Н. Абақанов.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Б. Абасов, Ж.С. Әшімжанов, И.Ю. Буларов, М.И. Құлшар, А.Г. Линник, С.Б. Мусабаев, А.А. Сқақова, И.С. Унжакова, Е.Т. Жаңбыршин.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын «Өсімдіктер дүниесі туралы» заң жобасына сәйкес келтіру мақсатында өзірленді.

Таныстырылым, «дөңгелек үстел» және жұмыс тобының 13 отырысы өткізілді.

Заң жобасы Комитеттің жұмысында.

6. «Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Н. Абақанов, А.Қ. Жұмабаева, З.А. Камасова, Ф.З. Құлахметов, С.Н. Решетников, А.А. Сқақова, Д.Н. Тұрғанов, А.С. Үйсімбаев, И.С. Унжакова.

Заң жобасының мақсаты бұрынғы ССП аумағында және оған іргелес жатқан жерлерде радиациялық және экологиялық қауіпсіздіктің тиісті деңгейін қамтамасыз ету, бұрынғы ССП жерлерін пайдалану, аумақты оңалту, елдің ғылыми әлеуетін дамыту, ядролық энергияны бейбіт мақсатта пайдалану, Қазақстан Республикасының ұстанымын нығайту мәселелерінде мемлекеттік бақылауды күштейту болып табылады.

Заң жобасында мыналар қарастырылған:

кешенді экологиялық зерттең-қарада және мемлекеттік экологиялық сараптама нәтижелері негізінде ССП-ның нормативтен тыс ластанған аумақтарында Семей ядролық қауіпсіздік аймағын (бұдан әрі – СЯҚА) құру;

уәкілетті органның ұсынуы бойынша уәкілетті органның ведомствоның бағынысты үйымдары арасынан СЯҚА операторын айқындау;

оператордың жерді пайдалануына СЯҚА жерлерін беру;

операторға қауіпсіздікті қамтамасыз ету, СЯҚА әлеуетін дамыту жөніндегі функциялар мен негізгі жұмыс түрлерін жүктеу.

Таныстырылым, жұмыс тобының 3 отырысы өткізілді.

Комитет заң жобасымен жұмыс істеуде.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Семей ядролық қауіпсіздік аймағы мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.Т. Жаңбыршин.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Н. Абақанов, А.Қ. Жұмабаева, З.А. Камасова, Ф.З. Құлахметов, С.Н. Решетников, А.А. Сқақова, Д.Н. Тұрғанов, А.С. Үйсімбаев, И.С. Унжакова.

Заң жобасының мақсаты қолданыстағы заңнаманы «Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына сәйкес келтіру қажеттілігі болып табылады.

Заң жобасында Жер кодексіне «өнеркәсіп, көлік, байланыс, ғарыш қызметі, қорғаныс, ұлттық қауіпсіздік мүқтажына арналған және өзге де ауыл шаруашылығына арналмаған жерлер» З-санатын «ядролық қауіпсіздік аймағының жерлері» үғымымен толықтыру бөлігінде және Экологиялық кодекске жерді «босалқы жер» санатынан «ядролық қауіпсіздік аймағының жерлері» санатына ауыстыру мүмкіндігін беру бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделген.

Таныстырылым, жұмыс тобының 1 отырысы өткізілді.

Комитет заң жобасымен жұмыс істеуде.

8. «Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға Каспий теңізін жер үсті көздерінен және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде ластанудан қорғау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: С.Ж. Нақпаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.С. Әшімжанов, М.Т. Ерман, Д.М. Еспаева, Е.Т. Жаңбыршин, С.Б. Мусабаев, Н.Ж. Ожаев, М.Б. Раманқұлов, Д.Н. Тұрғанов.

Жұмыс тобының 1 отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға Каспий теңізін жер үсті көздерінен ластанудан қорғау жөніндегі хаттамаға және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде 2012 жылғы 12 желтоқсанда Мәскеу қаласында Конвенция Тараптары Конференциясының Төртінші сессиясында қол қойылды.

Хаттаманың негізгі мақсаты Каспий теңізінің экологиялық таза теңіз ортасына қол жеткізу және оны ұстап тұру үшін жер үсті көздерінен және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде теңіз ортасының ластануын болғызбау, азайту, бақылау және барынша мүмкін дәрежеде жою болып табылады.

Хаттамада мемлекеттердің Каспий теңізінің ластануын бақылау және оның алдын алу жөніндегі мынадай іс-шаралар кешенін жүргізуі көзделеді:

- өңірлік немесе ұлттық бағдарламаларды қабылдау;
- Каспийдің теңіз ортасы мен жағалау маңындағы аудандарының жай-күйі мен ластану денгейін бағалау;
- теңіз ортасының физикалық және химиялық сипаттамалары туралы, теңіз акваториясына ластаушы заттардың тұсу көлемдері туралы деректер базасын құру.

2021 жылғы 30 қыркүйекте заң жобасы мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 1 қарашада қол қойды.

9. «Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Сқақова.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.С. Әшімжанов, М.Т. Ерман, Д.М. Еспаева, Е.Т. Жаңбыршин, С.Б. Мусабаев, Н.Ж. Ожаев, М.Б. Раманқұлов, Д.Н. Тұрғанов.

Жұмыс тобының 2 отырысы, Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

Биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттамаға 2014 жылғы 30 мамырда Ашхабадта қол қойылды.

Хаттаманың мақсаты биологиялық әртүрліліктің өміршендеңдігі мен тұтастығын қорғау, сақтау және қалпына келтіру және Каспий теңізінің биологиялық ресурстарын орнықты пайдалануды қамтамасыз ету болып табылады.

Хаттамада мыналар көзделеді:

- Каспий теңізінің жануарлар мен өсімдіктер дүниесіне теріс әсер ететін қызметті реттеу;

- флора мен фаунаның қорғалатын түрлерін әдейі аулауға, иеленуге немесе союға, тасымалдауға және коммерциялық мақсаттарда пайдалануға тыйым салуды бақылау және қажет болған жағдайда енгізу;

- Каспийдің жағалаулық және теңіз әкожүйелерін қорғау мақсатында қорғалатын аудандарды бөлу;

- Каспий маңы мемлекеттерінің Каспий теңізінің биоалуантүрлілігін қорғау және қалпына келтіру жөніндегі ынтымактастығы.

2021 жылғы 30 қыркүйекте заң жобасы мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

Заңға Қазақстан Республикасының Президенті 2021 жылғы 3 қазанда қол қойды.

10. «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Милютин.

Жұмыс тобының мүшелері: С.С. Ақышев, А.Қ. Жұмабаева, С.В. Имашева, В.А. Ким, Ю.В. Кучинская, Н.Ж. Ожаев, Е.В. Смайлов.

Таныстырылым, жұмыс тобының 6 отырысы өткізілді.

Заң жобасының негізгі міндеттері жануарларға қарау кезінде жалпы және арнайы талаптарды белгілеу, жануарларды қатыгездікпен қараудан, азаптан және қырылудан қорғау, жануарларды қатыгездікпен жансыздандыруға жол бермеу, қоғамның имандылығы мен адамгершілігін нығайту, қаңғыбас жануарлардың санын, азаматтардың өзге де құқықтары мен заңды мұдделерін реттеу саласындағы ақпараттың қауіпсіздігін, ашықтығын қамтамасыз ету болып табылады.

Заң жобасында жануарларды емдеу саласындағы құқықтық реттеудің негізгі қағидасы жануарларға адамгершілік көзқарас болып табылады, оның өлшемдері жалпы қабылданған этикалық құндылықтар шенберіндегі жануарлар мен адамның әл-ауқаты, оларға ауырсынуды сезінетін тіршілік иелері ретінде қарау болып табылады.

Заң жобасы барлық бұқаралық ақпарат құралдарында жануарларға қатыгездікті насиҳаттауға тыйым салады және мұнданай насиҳаттың кез келген түріне тыйым салады.

Заң жобасының нормаларына сәйкес жануарлар иелерінің жануарларға жауапты қарау жөніндегі міндеттері белгіленеді. Атап айтқанда, негізгі талаптар жануарларды асырауға, үй жануарларын есепке алуға, жануарларды тасымалдауға, жануарларды өсіруге,

жансыздандыруға және жануарлардың өлексерлерін өндедеуге қарастырылған.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында:

1) жануарларға қарау қатыгездікпен қарау болып табылмайтын жағдайларды нақтылауға;

2) жергілікті атқарушы органдарының жануарларға арналған жекеше панажайларды қоса қаржыландыруына;

3) он алты жасқа толмаған адамдарға ерекше жауапкершілікті талап ететін үй жануарларын серуендетуге тыйым салуды енгізуге;

4) қаңғыбас жануарларды бюджет қаражаты есебінен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен вакциналауға бағытталған түзетулер енгізілді.

Халықтың әлеуметтік осал топтарын қолдау мақсатында депутаттар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бюджет қаражаты есебінен иелері болып табылатын үй жануарларын есепке алуды жүзеге асыру бойынша норма енгізді.

Заң жобасын талқылау барысында жылжымалы хайуанаттар бақтарын, контактілі зоопарктерді, жануарлардың жылжымалы көрмелерін, дельфинарийлерді, жылжымалы океанариумдарды құруға және олардың қызметіне тыйым салу туралы зооқорғаушылардың ұсыныстары ескерілді. Осы норманың аталған үйымдардың меншік иелеріне тарату немесе қайта үйымдастыру жөніндегі рәсімдерді жүргізу үшін уақыт беру мақсатында кейінге қалдыру мерзімі болады.

Депутаттар үәкілетті органның қаңғыбас жануарларды вакциналау және стерилдеу қағидаларын әзірлеу және бекіту бойынша құзыретін, жергілікті атқарушы органдардың үй жануарларын серуендетуге тыйым салынған орындарды айқындау бойынша, үй жануарларын есепке алуды үйымдастыру, қаңғыбас жануарлардың санын реттеу жөніндегі іс-шараларды үйымдастыру бойынша құзыретін нақтылады.

2021 жылғы 27 қазанда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 17 қарашада екінші оқылымда мақұлданды және Парламент Сенатына жіберілді.

2021 жылғы 23 желтоқсанда заңды Парламент Сенаты қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Милютин.

Жұмыс тобының мүшелері: С.С. Ақышев, А.Қ. Жұмабаева, С.В. Имашева, В.А. Ким, Ю.В. Кучинская, Н.Ж. Ожаев, Е.В. Смайлова.

Таныстырылым, жұмыс тобының 4 отырысы өткізілді.

Заң жобасымен Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне, сондай-ақ «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы», «Ветеринария туралы» «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына толықтырулар мен өзгерістер енгізіледі.

Атап айтқанда, түзетулер Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 316-бабына (жануарға қатысты оның мертігүіне, қырылуына әкеп соққан қатыгездікпен қарау, екі және одан да көп жануарларға қатысты, жас баланың қатысуымен, бұқаралық ақпарат құралдарында немесе телекоммуникация желілерін пайдалана отырып, осы әрекетті жария түрде немесе жария түрде көрсете отырып) көзделген, олар санкцияларды ұлғайту жолымен жануарларға қатыгездікпен қарағаны үшін қылмыстық жауапкершілікті күшетуге бағытталған.

«Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Занына облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мәслихаттарының үй жануарларын есепке алу қағидаларын, жануарларды аулау және жансыздандыру қағидаларын, аулауға және жансыздандыруға жататын жануарлардың тізбесін бекіту жөніндегі құзыретіне қатысты өзгерістер енгізіледі.

«Ветеринария туралы» Қазақстан Республикасының занына енгізілетін өзгерістер жануарларды жансыздандыру, аулауға және жансыздандыруға жататын жануарлардың тізбесі мәселелеріне қатысты және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының құзыретін көніттегі бағытталған.

Жануарларға қатыгездікпен қарағаны үшін жаза түрлерін қатаңдату жөніндегі мәселені реттеу мақсатында заң жобасымен жұмыс барысында Қылмыстық-процестік кодекске тиісті түзетулер енгізілді.

Республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарына жануарларды ұстауды үйымдастыру бойынша құзырет беру үшін депутаттар «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Занына тиісті толықтырулар енгізді.

2021 жылғы 27 қазанда заң жобасы бірінші оқыдымда мақұлданды, 17 қарашада екінші оқыдымда мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

2021 жылғы 23 жеттоқсанда заңды Парламент Сенаты екі оқыдымда қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

12. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.А. Милютин.

Жұмыс тобының мүшелері: С.С. Ақышев, А.Қ. Жұмабаева, С.В. Имашева, В.А. Ким, Ю.В. Кучинская, Н.Ж. Ожаев, Е.В. Смайлова.

Таныстырылым, жұмыс тобының 4 отырысы өткізілді.

Заң жобасы «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан

Республикасының заңдары жобаларының ережелеріне сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасымен Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 407-1 және 407-2-баптарына жануарларды қорғау, олардың қауіпсіздігін, жануарлармен жұмыс кезінде азаматтардың құқықтары мен өзге де заңды мүдделерін қамтамасыз ету, сондай-ақ имандылықты нығайту және қоғамның адамгершілік қағидаттарын сақтау мақсатында жануарлармен жұмыс істеу саласындағы жауапкершілікті белгілеу қажеттілігіне байланысты түзетулер енгізіледі.

Сондай-ақ, заң жобасында жануарларға қатыгездік көрсеткені, жануарларға қарау саласындағы заңнаманы бұзганы, ауыл шаруашылығы жануарларын жаю қағидаларын бұзғаны, иттер мен мысықтарды асырау және серуендету қағидаларын, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою қағидаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейтін толықтырулар мен өзгерістер енгізіледі.

Бұдан басқа, заң жобасының түзетулері ішкі істер органдарының (полицияның), орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның және істерді қарау жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың құзыреттерін беруге бағытталған.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар жануарлармен жұмыс істеу саласындағы заңнаманы бұзу жағдайларын нақтылауға, жануарларға қатыгездікпен қарау бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау бойынша ішкі істер органдарының құзыретін енгізуге бағытталған нормаларды енгізді.

Депутаттардың ұсынысы бойынша орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың ауыл шаруашылығы жануарлары саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау жөніндегі құзыреті алынып тасталды, себебі бұл олардың қызмет саласы болып табылмайды.

2021 жылғы 27 қазанда заң жобасы бірінші оқылымда мақұлданды, 17 қарашада екінші оқылымда мақұлданып, Парламент Сенатына жіберілді.

2021 жылғы 23 желтоқсанда заңды Парламент Сенаты еki оқылымда қабылдап, Мемлекет басшысына қол қоюға жіберілді.

13. «Еуразиялық экономикалық одақтың кедендейк аумағы арқылы қауіпті қалдықтардың транспекаралық өткізілуі туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: М. А. Ахметов.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Р. Әбілдаев, Е.С. Бейсенбаев, А.М. Паяев, С.Н. Решетников, Ә.М. Рахымжанов, И.И. Панченко.

Заң жобасы Еуразиялық экономикалық одақтың кедендейк аумағы арқылы қауіпті қалдықтардың транспекаралық өткізілуіне байланысты қатынастарды мүше мемлекеттердің өзара саудасын жүзеге асыру кезінде реттеу, сондай-ақ ЕАӘО-да қауіпті қалдықтарды транспекаралық тасымалдауға рұқсат беру тәртібін қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.

Заң жобасының негізгі міндеттері мыналар болып табылады:

1) ЕАӘО-ға мүше мемлекеттер арасында қауіпті қалдықтарды өткізуіндің бірыңғай тәртібін айқындау;

2) ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің уәкілетті органдарының ЕАЭО кедендей аумағы арқылы осындай тасымалдар кезінде берілген қорытындылар мен анықталған бұзушылықтар туралы ақпарат алмасу бөлігінде өзара іс-қимылын қамтамасыз ету.

Заң жобасы қалдықтарды экологиялық негізделген жоюды және қайта өндеуді, сондай-ақ қоршаған ортаның ластануын болғызбауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Комитет заң жобасымен жұмыс істеуде.

Комитет өткізген іс-шаралар

2021 жылғы 23 желтоқсанда «**Семей ядролық қауіпсіздік аймағы туралы**» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын талқылау» тақырыбында «дөңгелек үстел» өткізілді.

Іс-шара жұмысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, Энергетика министрі Мағзұм Мырзагалиев, Ұлттық экономика, Ішкі істер вице-министрлері, Шығыс Қазақстан, Павлодар және Қарағанды облыстары әкімдерінің орынбасарлары, мұдделі мемлекеттік органдардың, «Ұлттық ядролық орталық» РМК, қоғамдық бірлестіктердің өкілдері мен сарапшылар қатысты.

Отырысты ашқан Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитетінің төрағасы Александр Милютин 2008 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін бұрынғы полигон аумағында ағымдағы радиациялық жағдайларды анықтау, радиоактивті ластану деңгейін белгілеу, әдіснаманы әзірлеу және осы жерлерді шаруашылық мақсаттарда пайдалану мүмкіндіктерін бағалау, радиациялық мониторинг бойынша жүйелі жұмыстар жүргізіліп жатқанын атап өтті. Қаралып отырған заң жобасы бұрынғы Семей полигоны жерлерін пайдалану, оның аумағын оңалту, елдің ғылыми әлеуетін дамыту мәселелерінде бақылауды күштейтуге бағытталған.

Энергетика министрі Мағзұм Мырзагалиев өз баяндамасында заң жобасының негізгі мақсаты ластанған жерлерде Семей ядролық қауіпсіздік аймағын (бұдан әрі - СЯҚА) құру, Семей сынақ полигонындағы жұмыстарды орындауға және ластанған участкерді оңалтуға жауапты операторды айқындау болып табылатынын атап өтті.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының жетекшісі депутат Еділ Жаңбыршин талқыланған мәселелердің маңыздылығын атап өтіп, жұмыс тобы аясында депутаттар ұсынған негізгі нормалармен бөлісті.

Отырыс барысында Энергетика министрі, мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың өкілдері депутаттардың көптеген сұрақтарына жауап берді, оның ішінде СЯҚА үшін жер беру тетігін айқындау, СЯҚА операторын арнайы құқық субъектілерінің тізіліміне енгізу, СЯҚА аумағында құқықтық тәртіпті қорғауды жүзеге асуру және аумақтарында СЯҚА орналасатын облыстардың жергілікті атқарушы органдарымен өзара іс-қимыл жасау бойынша сұрақтарына жауап берді.

Отырысты қорытындылай келе, Комитет төрағасы Александр Милютин мәнді әрі тыңғылықты талқылау болғанын атап өтіп, көтерілген мәселелерді заң жобасын қарau кезінде ескеруді ұсынды.

2.7. ЭКОНОМИКАЛЫҚ РЕФОРМА ЖӘНЕ ӨҢІРЛІК ДАМУ КОМИТЕТИ

2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап 31 желтоқсан кезеңінде Комитет Қазақстан Республикасының Үкіметі енгізген 14 заң жобасы бойынша бас Комитет болды.

Барлық заң жобаларының ішінде: 4 – Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды, 6 – Сенатқа жіберілді және 4 заң жобасы Комитеттің қарауында жатыр.

114 отырыс, оның ішінде Комитеттің 18 отырысы, жұмыс топтарының 96 отырысы өткізді.

1. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік басқару деңгейлері арасында өкілеттіктердің қайта бөлу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.Ә. Ахметбеков.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.Н. Нұрманбетова, Д.В. Колода, М.И. Құлшар, А.Г. Линник, В.И. Тохтасунов, А.С. Үйсімбаев.

Заң жобасы мемлекеттік басқару жүйесін одан әрі жетілдіру мақсатында әзірленді және мемлекеттік органдардың дербестігі мен жауапкершілігін арттыруға бағытталған және жекелеген функцияларды Үкіметтен орталық мемлекеттік органдарға, сондай-ақ орталық мемлекеттік органдардан жергілікті атқарушы органдарға беруді қөздейді.

Заң жобасында 55 заңнамалық актіге, оның ішінде Қазақстан Республикасының 5 Кодексі мен 50 Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

Орталық мемлекеттік органдардың жауапкершілігін арттыру және алға қойылған мақсаттар мен міндеттерді уақтылы орындау мақсатында заң жобасында:

- стратегиялық жоспарды іске асыру туралы есепті жасау және ұсыну тәртібін белгілеу;

- өрт қауіпсіздігі қағидаларын, сондай-ақ авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу үшін құтқарушыларды аттестаттау тәртібін бекіту;

- автомобиль жолдарымен жүргуте арналған автокөлік құралдарының рұқсат етілген параметрлерін белгілеу;

- аэротұсірілім жұмыстарын жүргізуге рұқсаттарды тіркеу, есепке алу және беру қағидаларын әзірлеу және бекіту;

- ұлттық табиғи парктерде туристік және рекреациялық қызметті жүзеге асыру қағидаларын бекіту сияқты 89 функцияны Қазақстан Республикасының Үкіметінен орталық мемлекеттік органдарға мынадай беру қөзделеді.

Сондай-ақ, орталық мемлекеттік органдардан жергілікті атқарушы органдарға, мысалы, облыстық ономастика комиссияларының және Республикалық маңызы бар қалалардың, астананың ономастика комиссияларының қызметін үйлестіру; кіреберіс жолдарда жол белгілерін (ақпараттық белгілерді) орнату сияқты 5 функцияны беру қөзделеді.

Заң жобасымен жұмыс барысында депутаттар:

- акваөсіру (балық өсіру шаруашылығы) өнімінің өнімділігі мен сапасын арттыру бойынша құзыретті агроөнеркәсіптік кешенді

дамыту саласындағы уәкілетті органнан жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті органға беруге, сондай-ақ оған асыл тұқымды балық өсіруді дамыту бойынша құзыреттер беруге;

- аудиторлық қызмет, Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік салаларында рұқсат беру рәсімдерін жүргізу бөлігінде уәкілетті органдардың құзыреттерін нақтылауға;

- аэротүсірлім жұмыстарын жүргізуге рұқсаттарды тіркеу, есепке алу және беру қағидаларын әзірлеу және бекіту жөніндегі нормаларды нақтылауға;

- арнайы мекемелердің қоғамдық бақылауын жүзеге асыру кезінде қоғамдық бақылау комиссияларының қызметі бойынша нормаларды нақтылауға бағытталған түзетулерді ұсынды.

Бұдан басқа, жұмыс тобы шеңберінде заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар Қазақстан Республикасы Үкіметінің тамақ өнімдерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін уәкілетті органдардың қызметін салааралық үйлестіру; республикалық меншіктегі су шаруашылығы құрылыштарын басқаруды ұйымдастыру; экспорттық бақылауға жататын өнімнің номенклатурасын (тізімін) бекіту жөніндегі өкілдектіктерін сақтау жөнінде түзетулер енгізді. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына және заң техникасының талаптарына сәйкес келтіру мақсатында заң жобасының жекелеген нормаларын нақтылайтын және мазмұнын жақсартатын түзетулер көзделеді.

Жұмыс тобына депутаттар мен комитеттерден 172 ұсынысы келіп түсті, олар мұдделі мемлекеттік органдар, қоғамдық және сараптамалық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының он сегіз отырысында, комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 97 позициядан тұрады.

2021 жылғы 2 маусымда заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2021 жылғы 15 қыркүйекте заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдап, Парламент Сенатына жіберді.

Заңға 2021 жылғы 24 қарашада Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

2. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік сатып алу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Рау А. П.

Жұмыс тобының мүшелері: Адамбаев С. Ж., Дүйсенбинов Б. С., Ержан Қ.Т., Ерубаев С. С., Камасова З. А., Нұр Қ. И.

Заң жобасының мақсаты мемлекеттік сатып алуды өткізу дің тиімділігін, ашықтығын арттыруға және сыйайлар жемқорлық тәуекелдерін барынша азайтуға бағытталған мемлекеттік сатып алудың саласындағы заңнаманы одан әрі жетілдіру болып табылады.

Заң жобасында мыналар көзделеді:

1) бір көзден мемлекеттік сатып алуды қысқарту. Шартты тікелей жасасудың 52 негізінен бір көзден сатып алудың 3 негізін алып тастау ұсынылады, мысалы:

- жаңарту тәртібімен шығарылатын, мемлекеттік материалдық резервтің материалдық құндылықтарын сатып алу;

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тұлғадан мүлікті сенімгерлік басқару жөніндегі көрсетілетін қызметтерді сатып алу;

- тауарларды – 100 айлық есептік көрсеткішке дейін, сондай-ақ жұмыстар мен қызметтерді 500 айлық есептік көрсеткішке дейін сатып алу;

2) сыйбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендету. Рейтингтік-балдық жүйені пайдалана отырып, сатып алудың жаңа тәсілі – конкурс ұсынылады. Сатып алудың бұл тәсілі мемлекеттік сатып алу процесіне адамның қатысуын толық болдырмау мақсатында енгізіледі.

3) мемлекеттік сатып алуды өткізу рәсімдерінің тиімділігін арттыру және оңайлату. Негізdemelіk келісімдерді пайдалана отырып, сатып алудың конкурс түріндегі жаңа тәсілі енгізіледі. Бұл тәсіл сатып алу рәсімдерін қысқартуға мүмкіндік береді және кеңсе тауарлары, жанар-жағармай материалдары, байланыс қызметтері және басқалары сияқты стандартты (типтік) тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер бойынша пайдаланылатын болады.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- өнім берушіні таңдау процесін едәуір жеңілдетуге және жылдамдатуға, сондай-ақ ашық бәсекелі нарық құру есебінен бюджет қаражатының үнемделуін арттыруға мүмкіндік беретін «электрондық дүкен» үғымын нақтылауға;

- әлеуетті өнім берушілерге конкурсқа қатысуға өтінімді қамтамасыз ету үшін ғана емес, мемлекеттік сатып алу туралы шарттың орындалуын қамтамасыз ету үшін де жеке шотқа ақша салуға мүмкіндік беретін «электрондық әмиян» үғымын нақтылауға;

- сатып алынатын тауарларды автоматтандырып сәйкестендіру мақсатында тауарлардың біріздендірілген сипаттамасын қалыптастыруға арналған «электрондық тауарлар каталогы» деген жаңа үғымды енгізуге;

- «оффтейк-келісімшарттар» түріндегі мемлекеттік сатып алу туралы ұзақ мерзімді кепілдендірілген шарттар жасасуға;

- тұрақты жұмыс істейтін алқалы орган ретінде, шарт жасасудан жалтарудың салдарынан мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылар тізіліміне енгізілген әлеуетті өнім берушілердің өтініштерін қарau үшін құрылатын «келісу комиссиясы» деген жаңа үғымды енгізуге;

- мемлекеттік сатып алуды бір көзден алу тәсілімен жүзеге асыру негіздерін қысқартуға;

- тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді өзге тәсілдермен сатып алу мүмкін болмаған айрықша жағдайларда, мемлекеттік сатып алуды мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден алу тәсілімен жүзеге асыруға;

- мемлекеттік сатып алу веб-порталында бір көзден сатып алу туралы шешім қабылдаған лауазымды адам туралы мәліметтерді, сондай-ақ бәсекелес тәсілдермен сатып алудың мүмкін болмауы себептерінің негізdemelерін көрсете отырып, мемлекеттік сатып алуды бір көзден алу туралы есепті міндетті түрде орналастыруға;

- мемлекеттік сатып алушы мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден алу тәсілімен жүзеге асыру туралы шешім қабылдаған адамның дербес жауапкершілігін бекітуге;
- әлеуетті өнім берушілер туралы барлық мәлімет қамтылатын мемлекеттік сатып алу веб-порталында әлеуетті өнім берушілер паспорттарының базасын құруға;
- мемлекеттік сатып алу веб-порталында мемлекеттік сатып алушы жүзеге асыру туралы алдын ала хабарламаны орналастыру мүмкіндігіне;
- әлеуетті өнім берушілерге материалдық және енбек ресурстарына ғана емес, мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті қаржы ресурстарына да ие болу бөлігінде қойылатын біліктілік талаптарын нақтылауға бағытталған түзетулер,
- сондай-ақ жекелеген нормаларды нақтылайтын және заң жобасының мазмұнын жақсартатын түзетулер енгізді.

Бұдан басқа, «Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес келтіру үшін заң жобасының тақырыбы: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік сатып алу, жер қойнауын пайдаланушылар мен табиғи монополиялар субъектілерінің сатып алуы, байланыс, автомобиль көлігі және қорғаныс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» болып жаңа редакцияда жазылды.

Парламент Мәжілісінің барлық комитеті заң жобасы бойынша он қорытындылар берді. Жұмыс тобына 257 түзету келіп түсті, олар мүдделі министрліктер, ведомстволар, қоғамдық бірлестіктер мен сараптамалық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының жиырма төрт отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 130 позициядан тұрады.

2020 жылғы 23 желтоқсанда Заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2021 жылғы 16 маусымда заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдаپ, Парламент Сенатына жіберді.

2021 жылғы 21 қазанда Сенат заң жобасына түзетулер енгізді.

2021 жылғы 27 қазанда Мәжіліс Сенаттың өзгерістерімен және толықтыруларымен келісті.

Заңға 2021 жылғы 15 қарашада Қазақстан Республикасының Президенті қол қойды.

3. «Өнеркәсіптік саясат туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ф.М. Әмреев.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.Н. Назарбаева, А.Т. Перуашев, А.Б. Бердалин, Г.Қ. Бижанова, И.И. Панченко, Е.В. Смайллов, А.Г. Линник, Е.Н. Абақанов, С.А. Симонов, Б.Қ. Тілеухан

Заң жобасы Мемлекет басшысының 2020 жылғы 1 қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында айттылған «Өнеркәсіптік саясат туралы» біріздендірілген Заңды әзірлеу жөніндегі тапсырмасын іске асыру мақсатында әзірленді, ол өңдеуші өнеркәсіпті

дамытудың негізгі қағидаттарын, мақсаттары мен міндеттерін айқындауды.

Заң жобасының негізгі мақсаты ұлттық экономиканы қазіргі заманғы жоғары өнімді, бәсекеге қабілетті, экспортқа бағдарланған өнеркәсіпті жедел дамыту арқылы арттыру болып табылады.

Заң жобасы:

- өңдеуші өнеркәсіпті дамыту, жұмыс істеп тұрған өндірістерді жаңғырту және бәсекеге қабілетті жаңа өндірістерді дамыту үшін қолайлыш жағдайлар жасауға;

- инновацияларды тиімді енгізуі және жоғары технологиялық өндірістерді дамытуды ынталандыруға;

- өнеркәсіп саласының инвестициялық тартымдылығын және экспорттық әлеуетін арттыруға бағытталған.

Заң жобасында орталықтандырылған және тенгерімді өнеркәсіптік саясатты іске асыру бойынша ведомствоаралық үйлестірудің негізі жасалады. Өнеркәсіптік саясаттың икемділігі мен жеделдігі мақсатында заң жобасы Қазақстан Республикасының Үкіметіне өнеркәсіпті мемлекеттік ынталандырудың жаңа шараларын енгізуге, оларды жоюға және қайта қарастыруға, сондай-ақ оларды қолдану тәртібін бекітуге құзырет береді. Мұндай шаралар тиімді ведомствоаралық үйлестіру үшін құрылған өнеркәсіптік саясат жөніндегі ведомствоаралық комиссияның ұсынымдары бойынша қабылданатын болады.

Заң жобасында ішкі нарықты сапалы өніммен молықтыруға және экспортқа шығуға баса назар аудара отырып, өнеркәсіп салаларын қолдаудан Өңдеуші өнеркәсіптің тиімді кәсіпорындарын ынталандыруға көшу ұсынылады. Сондай-ақ, заң жобасында өнеркәсіптік-инновациялық жүйені жоспарлау, мониторингілеу және талдау құралдары регламенттеледі.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- «өнеркәсіптің цифрлық трансформациясы», «елішлік құндылық» ұғымдарын енгізуге және «өнеркәсіпті мемлекеттік ынталандыру шаралары», «өңдеу өнеркәсібі», «өнеркәсіптік-инновациялық жүйе» терминдерін нақтылауға;

- жергілікті атқарушы органдардың өнеркәсіптік саясатты іске асыру бойынша құзыреттерін енгізуге және өнеркәсіпті мемлекеттік ынталандыру саласындағы уәкілетті органның, сондай-ақ сыртқы сауда қызметін реттеу жөніндегі уәкілетті органның құзыреттерін нақтылауға;

- өнеркәсіптік саясаттың мақсаты мен міндеттерін және өнеркәсіпті мемлекеттік ынталандыру шарттарын нақтылауға;

- елде өнеркәсіптік саясатты қалыптастырудың негізгі құралы ретінде Өнеркәсіптің жай-күйі туралы жыл сайынғы ұлттық баяндаманы қалыптастыру жөніндегі нормаларды енгізу;

- өндірісі ұлттық экономиканың ұзак мерзімді бәсекеге қабілеттілігін және мемлекеттік ынталандыру шараларын айқындаудың басым тауарлар тізбесіне енгізу үшін тауарларды іріктеу өлшемшарттарын белгілеуге;

- еңбек өнімділігін арттыруға және тауарларды экспортқа ілгерілетуге бағытталуды ескере отырып, қарсы міндеттемелерді айқындауда кезінде заңдылық, тенденциј, транспаренттілік және

мемлекет пен бизнестің өзара жауаптылығы қағидаттарын бекітуге;

- шикізатты өндірушілер мен қайта өндеушілер мүдделерінің теңгерімін сақтау, өнім өндіру көлемін ұлғайту және өндірілетін өнімнің номенклатурасын кеңейту қағидаттарында өндеу өнеркәсібінің кәсіпорындарын отандық шикізатпен қамтамасыз ету жөніндегі нормаларды енгізуге бағытталған түзетулер енгізді.

VII сайланған Парламент Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі бірінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес 2021 жылғы 17 маусымда заң жобасының негізгі ережелерін талқылау бойынша «дөңгелек үстел» өткізілді.

Жұмыс тобына депутаттар мен комитеттердің 475 ұсынысы келіп түсті, олар мүдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, өндеу өнеркәсібінің кәсіпорындары, сондай-ақ қоғамдық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының жиырма тоғыз отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында талқыланды. Корытынды салыстырма кесте 233 позициядан тұрады.

2021 жылғы 6 қазанды заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2021 жылғы 17 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдап, Парламент Сенатына жіберді.

4. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өнеркәсіптік саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ф.М. Әміреев.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.Н. Назарбаева, А.Т. Перуашев, А.Б. Бердалин, Г.Қ. Бижанова, И.И. Панченко, Е.В. Смайлов, А.Г. Линник, Е.Н. Абақанов, С.А. Симонов, Б.Қ. Тілеухан

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өнеркәсіптік саясат мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерін «Өнеркәсіптік саясат туралы» Заң жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы өнеркәсіптік саясатты қалыптастыру және іске асыру мәселелерін реттеуге және өнеркәсіптік саясаттың мәселелерін реттейтін нормаларды жетілдіруге, өнеркәсіптік саясат мәселелері бойынша шешімдер қабылдау кезінде мүдделі мемлекеттік органдардың қызметін үйлестіру жүйесін құруға; инновациялық қызметті және жоғары технологиялық өндірістерді дамытуды ынталандыруға; өнеркәсіптік кәсіпорындардың инвестициялық тартымдылығы мен экспорттық әлеуетін арттыруға бағытталған.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар:

- өнеркәсіпті мемлекеттік ынталандыру саласындағы және инновациялық қызметті қолдау саласындағы уәкілетті органдардың құзыреттерін нақтылауды;

- технологиялық саясат жөніндегі кеңестің негізгі міндеттерін айқындау мен нақтылауды;

- жекелеген заңнамалық актілердің ережелерін «Өнеркәсіптік саясат туралы» Заң жобасының нормаларына сәйкес келтіруді көздейтін түзетулер енгізді.

Жұмыс тобына депутаттар мен комитеттердің 167 ұсынысы келіп түсті, олар мұдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы, өндеге өнеркәсібінің кәсіпорындары, сондай-ақ қоғамдық ұйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының он жеті отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында талқыланды. Қорытынды салыстырма кесте 114 позициядан тұрады.

2021 жылғы 6 қазанда заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлладады.

2021 жылғы 17 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдалап, Парламент Сенатына жіберді.

5. Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Минералдық тыңайтқыштар шығару зауытын салу және пайдалану» жобасын іске асыру туралы келісімді ратификациялау туралы

Жұмыс тобының жетекшісі: С.С. Ақышев.

Жұмыс тобының мүшелері: З.А. Камасова, С.Ж. Адамбаев, М.М. Төлепберген, Б.С. Дүйсенбинов, И.Ж. Бұларов, А.М. Жамалов, Т.С. Адамбеков

Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы «Минералдық тыңайтқыштар шығару зауытын салу және пайдалану» жобасын іске асыру туралы келісім 2020 жылғы 21 шілдеде Мәскеу қаласында жасалды және қуаты 1 млн.тоннаға дейінгі минералдық тыңайтқыштар мен индустриялық өнімдер өндіру жөніндегі жаңа зауыт салуга, сондай-ақ кемінде 1 200 жаңа жұмыс орнын құруға бағытталған.

Келісімде жергілікті шикізатты өндіруден бастап экспортқа бағдарланған өнімді шығаруға дейін толық өндірістік циклі бар өндірісті құру мақсатында осы жобаны іске асыру үшін жеңілдіктер, қолдау шаралары мен преференциялар қолдану көзделеді.

Аталған заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 17 қарашада Заң жобасын Парламент Мәжілісі мақұлдалап, Парламент Сенатына жіберді.

6. «Заттар мен материалдардың құрамы және қасиеттерінің стандартты үлгілерін құру және қолдану жөніндегі ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.М. Ертаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Ж.Н. Нұрманбетова, А.Р. Әбілдаев, Ф.А. Елеуов, З.Б. Сүлейменова, М.С. Елубаев, А.М. Жамалов

Заттар мен материалдардың құрамы және қасиеттерінің стандартты үлгілерін құру және қолдану жөніндегі ынтымақтастық туралы келісімге Мәскеу қаласында қол қойылды және ол сауда-экономикалық, ғылыми-техникалық және ынтымақтастықтың

өзге де салаларындағы техникалық кедергілерді жоюға, сондай-ақ заттар мен материалдардың стандартты үлгілеріне мемлекеттердің қажеттілігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Келісім ұлттық және мемлекетаралық стандартты үлгілерді құруды және қолдануды, сондай-ақ осы Келісімге қатысушы мемлекеттерде қосымша сынақтар жүргізбестен мемлекетаралық стандартты үлгілерді қолдануды көздейді.

Аталған заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 24 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі мақұлдап, Парламент Сенатына жіберді.

7. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биржалық сауданы дамыту және жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Е.В. Смышляева.

Жұмыс тобының мүшелері: А.М. Әбсеметова, Т.С. Адамбеков, А.В. Бойчин, С.В. Имашева, Ю.В. Кучинская, Б.М. Сартбаев, Г.Г. Шиповских

Заң жобасы тауар биржалары қызметінің талаптары мен ашықтығын арттыру, биржалық сауданы дамыту үшін бәсекелестік орта мен жағдайлар жасау мақсатында әзірленді.

Заң жобасында тауар биржаларының жарғылық капиталын ұлттайту, тауар биржаларының екі деңгейлі жүйесін енгізу, биржалық сауданың бірыңғай қағидаларын бекіту және брокерлер мен дилерлерді бірыңғай аккредиттеуді белгілеу, олардың бірнеше тауар биржаларына қатысуына тыйым салуды бір мезгілде алып тастау көзделеді.

Сондай-ақ, клиенттерге дедалдарсыз биржалық сауда-саттыққа қатысуға рұқсат беру, тауарлар мен сауда-саттықты секциялар бойынша бөлу көзделеді, сондай-ақ секцияның түріне және жасалған мәмілелердің көлеміне қарай сараланған мөлшерлемелер белгіленеді.

Заң жобасымен жұмыс істеу барысында депутаттар жұмыс тобында мыналарға: биржалық тауар ұғымын нақтылауға; отандық тауар өндірушілер болып табылатын дилерлердің биржалық сауда-саттыққа кедергісіз қатысуына бағытталған түзетулер енгізді; сондай-ақ көміртегі бірліктерін сататын мамандандырылған биржа жеке-дара бөліп көрсетілді.

Сондай-ақ, тауар биржаларының қызметіне қойылатын талаптарды арттыруды; биржалық сауданың бірыңғай қағидаларын енгізуді және Сауда және интеграция министрлігінің биржалық сауда қағидаларын әкімшілендіру жөніндегі құзыретін көздейтін, сондай-ақ биржалық сауда саласындағы нарықтық қатынастар мен бәсекелестік қағидаттарын бұзатын нормаларды алып тастайтын түзетулер енгізілді және көтерметарату орталықтарының ұғымы мен олардың функциялары нақтыланды.

Бұдан басқа, депутаттар дербес деректерді қорғау мәселелері бойынша «Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы», «Дербес деректер және оларды қорғау туралы», «Ақпаратқа

қол жеткізу туралы», «Ақпараттандыру туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына нормалар енгізді.

Осыған байланысты заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сауда қызметі, биржалық сауданы дамыту және дербес деректерді қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Парламент Мәжілісінің барлық комитеті заң жобасы бойынша он қорытындылар берді. Жұмыс тобына 261 түзету келіп тұсті, олар мұдделі министрліктер, ведомстволар, «Атамекен» ұлттық қасіпкерлер палатасы және қоғамдық бірлестіктер өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының жиырма отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды.

Корытынды салыстырма кесте 150 қабылданған позициядан тұрады.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдалап, Парламент Сенатына жіберді.

8. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Америка Құрама Штаттарының Үкіметі арасындағы әуе қатынасы туралы келісімді ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: Ж.А. Ахметбеков.

Жұмыс тобының мүшелері: А.Р. Амирханян, Ю. В. Жулин, А.Қ. Жұмабаева, А. С. Платонов, М.Б. Рахманқұлов, Ғ.Ә. Тащқараев

Келісімге 2021 жылғы 30 желтоқсанда Нұр-Сұлтанда қол қойылды.

Келісімде «ашық аспан» қағидаттары көзделген, оның шенбөрінде тараптар тасымалдаушылар саны, межелі пункттер мен жиіліктер бойынша шектеусіз ұшуды орындаі алады. Келісім сыртқы көліктік қолжетімділікті арттыруға және халықаралық авиамаршруттардың географиясын кеңейтүгे ықпал ететін болады.

Аталған заң жобасы бойынша жұмыс тобының отырысы және Комитеттің кеңейтілген отырысы өткізілді.

2021 жылғы 17 қарашада Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдалап, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына жіберді.

9. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: С.М. Ертаев.

Жұмыс тобының мүшелері: Д.М. Еспаева, С.С. Ерубаев, Ю.В. Ли, А.Қ. Нұркина, Ш.А. Осин, Е.Қ. Өміргали, А.Т. Перуашев, Л.К. Рамазанова, Е.Б. Саиров, Е.В. Смайллов, Е.В. Смышляева.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 31 желтоқсандағы «Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты енгізу жөніндегі шаралар туралы» № 483 Жарлығын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеуші саясатты енгізуге бағытталған және онда:

кәсіпкерлік субъектілері мен мемлекеттің өзара іс-қимыл жасау қағидаттарын жетілдіру;

кәсіпкерлікті мемлекеттік реттеудің жаңа мақсаттары мен міндеттерін айқындау;

реттегіш құралдарды қалыптастыру шарттарын айқындау;

кәсіпкерлік саласындағы міндетті талаптар тізілімін енгізу;

кәсіпкерлік субъектілерінің ақпараттық құралдарды беруін автоматтандыру көзделеді.

Депутаттар заң жобасымен жұмыс барысында бірқатар түзетулер енгізді, олар:

- кәсіпкерлерге ақпараттық құралдарды электрондық нысандаға емес, қағаз жеткізгіште де беру тәсілін таңдау құқығын пайдалануға мүмкіндік беруге;

- кәсіпкерлік қызметті реттеуді қатаңдату кезінде, яғни қосымша талаптарды, міндеттерді белгілеу кезінде реттеушілік әсерге міндетті түрде талдау жүргізуге немесе кәсіпкерлік субъектілеріне жүктемені өзге де ұлғайтуға;

- егер реттеуші мемлекеттік орган кәсіпкерлік субъектілері үшін міндетті талаптар қамтылатын нормативтік құқықтық актілердің, сондай-ақ өзге де құжаттардың тиімділігін бағалау түрғысынан уақтылы талдау жүргізбесе, міндетті түрде олардың күшін жоюға немесе қайта қарауға;

- кәсіпкерлік қызметті реттеу саласындағы пилоттық жобаны жүргізу шарттары заннамалық деңгейде бекітілген жағдайда ғана және оған жеке кәсіпкерлік субъектілері ерікті түрде қатысқан кезінде ғана осы пилоттық жобаны жүргізуі көздейтін нормаларды белгілеуге;

- Кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау жөніндегі уәкілдің ұсыныстары бойынша кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты реттеуді қатаңдататын нормалардың күшін жою немесе қайта қарау үшін мүмкіндік беруге бағытталған.

Мемлекет басшысының 2021 жылғы 19 шілдедегі «Қазақстан Республикасының Мемлекеттік басқару жүйесін одан әрі жетілдіру жөніндегі шаралар туралы» Жарлығын іске асыру үшін депутаттар Ішкі істер министрлігінен халықтың көші-қоны саласындағы жекелеген функциялар мен өкілеттіктерді Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің қарамағына беруді, сондай-ақ қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелерінде ұсталатын адамдарды медициналық қамтамасыз етуді Денсаулық сақтау министрлігінің қарамағына беруді көздейтін түзетулер енгізді.

«Астана» халықаралық қаржы орталығы институттарын Қазақстан Республикасына инвестициялар тарту үшін пайдалану мақсатында «Мемлекеттік мұлік туралы» Заңға жекелеген түзетулер ұсынылды.

Бұған қоса, заң жобасының тақырыбы жаңа редакцияда жазылды: «Қазақстан Республикасының кейбір заннамалық актілеріне кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты ендіру және Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының

жекелеген функцияларын қайта бөлу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобына депутаттар мен комитеттерден 499 ұсыныс келіп түсті, олар мұдделі мемлекеттік органдар өкілдерінің, «Атамекен» Ұлттық қәсіпкерлер палатасы, сондай-ақ қоғамдық үйымдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының он алты отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында талқыланды. Қорытынды салыстырма кесте 309 позициядан тұрады.

2021 жылғы 3 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2021 жылғы 24 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдалап, Парламент Сенатына жіберді.

10. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бәсекелестікті дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: С.С. Ақышев.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Б. Абасов, М.А. Ахметов, А.Г. Линник, Г.А. Нұрымова, М.Б. Раманқұлов, Е.Б. Саиров, С.А. Симонов

Заң жобасы бәсекелестікті дамыту саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді және:

- кәсіпкерлікке мемлекеттің қатысуын қысқартуға;
- кәсіпкерлік субъектілерінің мемлекеттік қолдау шараларына және мемлекеттік органдардың сатып алуларына тең қол жеткізуін қамтамасыз етуге;
- тауар нарықтарындағы нарықтық шоғырлану деңгейін төмendetуге;
- шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту, сондай-ақ тауар нарықтарына кіру үшін әкімшілік және экономикалық кедергілерді қысқартуға бағытталған.

Заң жобасында 4 кодекс пен 6 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады және мыналар:

- «негізгі қуат» ұғымын, негізгі қуатқа жатқызу өлшемшарттарын айқындау, сондай-ақ негізгі қуатқа тең қол жеткізу қағидаларын бекіту;
- арнайы құқық институтын енгізу арқылы мемлекеттік және жеке операторлардың қызметін реттеу;
- мемлекеттік тапсырмаларды бөлу үшін негіздердің толыққанды тізбесін, сондай-ақ оларды монополияға қарсы органның қараша әдістемесін айқындау;
- мемлекеттің кәсіпкерлік ортага қатысуының орындылығын анықтау мақсатында талдау жүргізу;
- цифровық көрсетілетін қызметтер нарықтарындағы бәсекелестіктің жай-күйіне талдау жүргізу әдістемесін бекіту;
- нормативтік құқықтық актілердің бәсекелестікке әсерін бағалауды ендіру;
- дәрілік заттарды көтерме және бөлшек саудада өткізуіді кезең-кезеңмен қайта реттеу;
- орталықтандырылған сауда-саттықта нарықтық (еркін) бағалар бойынша электр энергиясын өткізу және электрмен жабдықтау нарығындағы деңгелдейтін бағаларды қысқарту көзделеді.

Жұмыс тобының заң жобасымен жұмыс істеуі барысында депутаттар:

- үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектілерінің негізгі қуатына нарық субъектілерінің тең қол жеткізуін қамтамасыз етуге байланысты нормаларды нақтылау;
- мемлекеттік тапсырмаларды бөлу үшін негіздемелердің толық тізбесін, сондай-ақ тапсырыстарды мемлекеттік тапсырмалар тізбесіне енгізу үшін өлшемшарттарды белгілеу;
- мемлекеттік және жеке меншік операторлардың қызметін заңнамалық реттеу;
- нарық субъектілеріне, ақпарат жинау үшін қосымша уақыт қажет болған жағдайда, монополияға қарсы органға сұрау салу бойынша ақпарат беру мерзімін ұзарту туралы уәжді өтінішпен жүргіну құқығын беру жөніндегі норманы енгізу;

- кәсіпкерліктің, әсіресе шағын және орта бизнестің мемлекеттік қолдау шараларына тең қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін мемлекеттік қолдау шараларын көрсететін тұлғалар қызметінің мониторингін жүзеге асыру жөніндегі монополияға қарсы органның құзыреттерін нақтылау бөлігінде түзетулер енгізі.

Жетінші сайланған Парламент Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына арнаған Жолдауын іске асыру шенберінде «Кәсіпкерлікке мемлекеттің қатысуын қысқарту және адал бәсекелестікті дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді.

Парламент Мәжілісінің барлық комитеті заң жобасы бойынша он қорытындылар берді. Жұмыс тобына 257 түзету келіп түсті, олар мұдделі министрліктер, ведомстволар, «Атамекен» ұлттық палатасы және қоғамдық бірлестіктер өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының жиырма бір отырысында, Комитеттің кеңейтілген отырыстарында қаралды. Қорытынды салыстырма кесте қабылданған 152 позициядан тұрады.

2021 жылғы 3 қарашада заң жобасын Парламент Мәжілісі бірінші оқылымда мақұлдады.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Заң жобасын Парламент Мәжілісі екінші оқылымда мақұлдалап, Парламент Сенатына жіберді.

11. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.П. Рау.

Жұмыс тобының мүшелері: Е.Н. Абақанов, Д.Н. Тұрғанов, Т.С. Адамбеков, Ә.М. Әбсеметова, Д.К. Әлімбаев, В.Г. Набиев, Ш.А. Осин

Заң жобасы елдегі көлік жүйесін жақсарту мақсатында әзірленді және:

- жолдарда көліктік бақылауды автоматтандыруға;
- теңіз апаттарының салдарын жоюға байланысты қатынастарды реттеуге;

- теміржол көлігіндегі апаттарды, авариялар мен оқигаларды тергеудің тиімділігін арттыруға;

- азаматтық авиация саласындағы мемлекеттік реттеудің тиімділігін арттыруға, сондай-ақ азаматтық авиация қызметін үйимдастыру тетігін жетілдірге бағытталған.

Заң жобасында Жер және Еңбек кодекстеріне, «Қазақстан Республикасындағы көлік туралы», «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылышы және құрылыш қызметі туралы», «Автомобиль жолдары туралы», «Теміржол көлігі туралы», «Сауда мақсатында тенізде жүзу туралы», «Автомобиль көлігі туралы», «Ішкі су көлігі туралы», «Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы» және «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» заңдарға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

Заң жобасының таныстырылымы және мүдделі мемлекеттік органдар, қоғамдық және сараптамалық үйимдар өкілдерінің қатысуымен жұмыс тобының 8 отырысы өткізілді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2022 жылғы 9 қарашаға дейін айқындалған.

12. «2014 жылғы 12 қарашадағы Еуразиялық экономикалық комиссияның бәсекелестіктің бірынғай қағидаларының сақталуын бақылау жөніндегі өкілеттіктерді жүзеге асыруы кезінде құпия ақпаратты қорғау тәртібі және оны жария еткені үшін жауаптылық туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы»

Жұмыс тобының жетекшісі: А.М. Хамедов.

Жұмыс тобының мүшелері: Қ.Б. Абасов, Н.Г. Дементьев, З. А. Камасова, А.Қ. Нұркина, С. А. Симонов, Ф.Ә. Тащқараев

Хаттамаға 2021 жылғы 17 ақпанда Мәскеу қаласында қол қойылды және Еуразиялық экономикалық комиссияның бәсекелестіктің бірынғай қағидаларының сақталуын бақылау жөніндегі өкілеттіктерді жүзеге асыруы кезінде құпия ақпаратты қорғау тәртібі және оны жария еткені үшін жауаптылық туралы келісімді 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шарттың ережелеріне сәйкес келтірге бағытталған.

Хаттаманы ратификациялау комиссияның трансшекаралық нарықтардағы бәсекелестіктің жалпы қағидаларының бұзылуы туралы өтініштерді қарауы шеңберінде Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер ұсынған мәліметтердің құпиялылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2022 жылғы 15 маусымға дейін айқындалған.

13. «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Біріккен Араб Әмірліктері үкіметінің басым салалардағы жобаларды дамыту үшін ұзақ мерзімді стратегиялық әріптестік құру туралы бірлескен декларациясын ратификациялау туралы».

Жұмыс тобының жетекшісі: Ф. З. Құлахметов.

Жұмыс тобының мүшелері: С.В. Имашева, Б.С. Оспанов, Д.К. Әлімбаев, Н.Г. Дементьев, М.Б. Раманқұлов, М.М. Тәжмағамбетова, Д.Н. Тұрғанов

Заң жобасы 2021 жылғы 10 қазанда Әбу-Дабиде жасалған Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Біріккен Араб Әмірліктері үкіметінің басым салалардағы жобаларды дамыту үшін ұзақ мерзімді стратегиялық әріптестік құру туралы бірлескен декларациясын ратификациялауға бағытталған.

Бірлескен декларация басым салалардағы жобаларды дамыту үшін ұзақ мерзімді стратегиялық әріптестік құруға ықпал ететін болады және энергетикалық, көліктік-логистикалық, ауыл шаруашылығы және фармацевтика салаларына тікелей шетелдік инвестициялар тартуға мүмкіндік береді.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды әзірлеу мерзімі 2022 жылғы 8 маусымға дейін айқындалған.

14. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне инновацияларды ынталандыру, цифрандыруды дамыту және ақпараттық қауіпсіздікті дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Заң жобасы:

- мемлекеттік басқарудың цифранлық трансформациясын жүзеге асыруға;
- мемлекеттік қызметтердің қолжетімділігін қамтамасыз етуге;
- азаматтардың цифранлық сервистер мен қызметтерге қанағаттанушылығын арттыруға;

-ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның ақпараттандыру обьектілерінің қорғалуын қүштейттіге бағытталған.

Заң жобасында 49 заңнамалық актіге, оның ішінде 9 кодекс пен 40 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

Осы Заң жобасы бойынша қорытынды дайындау мерзімі 2022 жылғы 23 қарашаға дейін деп айқындалды.

Комитет өткізген іс-шаралар

2021 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде Комитет 2 «дөңгелек үстел», Комитеттің 4 тақырыптық отырысын және 1 «Үкімет сағатын» өткізді:

1) жетінші сайланған Парламент Мәжілісінің өкілеттіктерін іске асыру жөніндегі екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2021 жылғы 14 қазанда** Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық біrlігі және жүйелі реформалар - ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру шенберінде «Кәсіпкерлікке мемлекеттің қатысуын қысқарту және адаптациялық стратегияның қолайлар жағдайлар жасау» тақырыбында «дөңгелек үстел» өткізілді.

«Дөңгелек үстел» отырысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, министрліктер мен ведомстволардың, парламенттік емес саяси партиялардың өкілдері, сондай-ақ «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер палатасының, қауымдастықтар мен қоғамдық бірлестіктердің өкілдері қатысты.

Осы «дөңгелек үстелде» нарық субъектілерінің үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектілерінің шешуші қуатына тең қол жеткізуін қамтамасыз етуге; мемлекеттік және жеке

операторлардың қызметін реттеуге; мемлекеттік тапсырмаларды бөлу үшін негіздердің толық тізбесін, сондай-ақ тапсырыстарды мемлекеттік тапсырмалар тізбесіне енгізу үшін критерийлерді белгілеуге байланысты неғұрлым өзекті мәселелер талқылауға шығарылды.

Негізгі баяндаманы Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары Р.Н. Ахметов, сондай-ақ «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер палатасы Басқарма төрағасының орынбасары Е.Л. Уstemirov жасады.

Отырыс қорытындысы бойынша, «дөңгелек үстелге» қатысушылардың айтылған ұсыныстары адал бәсекелестікті дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасауға ықпал ететін бәсекелестік туралы заң жобасының нормаларын жетілдіру мақсатында жұмыс тобының отырыстарында қаралды.

2) жетінші сайланған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің екінші сессияға арналған негізгі іс-шаралар жоспарына сәйкес **2021 жылғы 11 қарашада** Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар - ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында белгіленген міндеттерді іске асыру мақсатында «Ауылдық елді мекендерді таза ауыз сумен толық қамтамасыз ету мәселелері» тақырыбында «дөңгелек үстел» өткізілді.

«Дөңгелек үстел» отырысына Парламент Мәжілісінің депутаттары, сондай-ақ Индустрія және инфрақұрылымдық даму, Ұлттық экономика, деңсаулық сақтау министрліктерінің өкілдері, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан және Қостанай облыстары әкімдерінің орынбасарлары қатысты.

«Дөңгелек үстелде» ауылдық елді мекендерді таза ауыз сумен қамтамасыз етудің ең өзекті мәселелері, соның ішінде сумен жабдықтау объектілерін салу, оларды тиісті жағдайда ұсташа, сумен жабдықтау объектілерінің санитариялық-техникалық жай-күйі мәселелері, тариф белгілеу және сумен жабдықтау саласына инвестициялар және т.б. мәселелер талқылауға шығарылды.

Негізгі баяндаманы Индустрія және инфрақұрылымдық даму бірінші вице-министрі Қ.А. Өскенбаев жасады. Сондай-ақ, деңсаулық сақтау бірінші вице-министрі М.Е. Шоранов және Ұлттық экономика вице-министрі А.К. Әмрин баяндама жасады. Қостанай, Шығыс Қазақстан және Батыс Қазақстан облыстары әкімдерінің орынбасарлары өз баяндамаларында өнірлердегі сумен қамтамасыз етудің жай-күйі мәселелеріне тоқталды. «Дөңгелек үстел» қорытындысы бойынша ұсыныстар әзірленіп, Қазақстан Республикасының Үкіметіне жолданды;

3) **2021 жылғы 14 қыркүйекте** «Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы» АҚ қызметіндегі проблемалы мәселелер тақырыбына арналған Комитеттің тақырыптық отырысы өтті.

Депутаттар алдында «Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы» АҚ Басқарма Төрағасы F.Қ. Тәжімұратов, Қазақстан Республикасы Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрлігі Азаматтық авиация комитетінің төрағасы

Т.Т. Ластаев, Ақмола облысы әкімінің орынбасары М.С. Таткеев, сондай-ақ қаржы, ұлттық экономика министрліктерінің, «Самұрық-Қазына» АҚ, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ және «ҚТЖ» ҰК»АҚ өкілдері баяндама жасады.

Әуежайдың проблемалы мәселелерін талқылау барысында депутаттар өткір мәселелерді көтерді, олар:

- әуежайдың «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ алдындағы қаржылық қарызын өтеу;
- «Көкшетау әуежайы» филиалын жергілікті атқарушы органның балансына беру;
- Нұр-сұлтан және Алматы қалаларының әуеайлактарындағы үшү-қону жолақтары мен әуежайларының терминалдары бойынша мүлікке салық мөлшерлемесін төмендету;
- сондай-ақ «Нұрсұлтан Назарбаев халықаралық әуежайы» АҚ қаржы-шаруашылық қызметіне талдау жүргізу қажеттілігіне қатысты мәселелер.

Отырыс қорытындысы бойынша мемлекеттік органдар мен үйымдарға ұсынымдар берілді;

4) **2021 жылғы 28 қыркүйекте «Қазақстан Республикасында баламалы энергия көздерін дамыту туралы» тақырыбында тақырыптық отырыс өтті.**

Қазақстан Республикасының Энергетика вице-министрі Қ.Б.Рахымов және Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар вице-министрі А.Ә. Пірімқұлов және KPMG серіктесі А.Н. Ермолаев депутаттар алдында баяндама жасады.

Ағымдағы жағдай және баламалы энергия көздері секторын дамыту бойынша атқарылған жұмыстар туралы талқылау барысында депутаттар:

- баламалы энергия көздерін дамыту туралы жаңа заң жобасы;
- электр қуатының жетіспеушілігі;
- көмір өнеркәсібі, осы саладағы жұмыс орындары;
- электр энергиясына тарифтер;
- баламалы энергетика өндірісіне арналған жабдықтар;
- қайталама өнеркәсіптік газды пайдалануға арналған технологиялар;

- қатты тұрмыстық қалдықтарды жағу және баламалы энергия өндіру, қоршаған ортаға әсер ету жөніндегі бағдарлама туралы мәселелерді көтерді.

Отырыс қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсынымдар берілді;

5) **2021 жылғы 7 желтоқсанда «Nur Otan» партиясының «Өзгерістер жолы: әр азamatқа лайықты өмір!» сайлауалды бағдарламасын орындау жөніндегі Жол картасының 243-тармағын орындау шенберінде «53 тазарту құрылышын салу және жаңғырту» тақырыбына арналған Комитеттің тақырыптық отырысы өтті. Депутаттар алдында ҚР Индустрія және инфрақұрылымдық даму бірінші вице-министрі Қ.Ә. Өскенбаев баяндама жасады.**

Қазақстан Республикасының қалаларында халықтың қолайлы өмір сүру жағдайларын қамтамасыз етуді, сумен жабдықтау және су бұру қызметтерінің қолжетімділігін, 53 кәріздік тазарту

құрылыштарын салу мен реконструкциялауды талқылау барысында депутаттар мынадай мәселелерді көтерді, олар:

- КТҚ салу және реконструкциялау бойынша үлгілік жобалық шешімдерді әзірлеу;
- КТҚ салу және реконструкциялау бойынша жобалау-сметалық құжаттаманы әзірлеу және жобаларды қаржыландыру;
- жоба созылып кеткен жағдайда ЖСҚ ұзартуға республикалық бюджеттен қосымша қаржыландыру;
- КТҚ салу және реконструкциялау кезінде нарықты монополияландыру;
- Экология кодексіне сәйкес әзірленген, Қазақстан Республикасының аумағында су сапасының стандарттарынан асатын қазіргі заманғы стандарттар;
- МЖӘ арқылы жобаларды қаржыландыру;
- жобалардың өтелу мерзімдері;
- тұтынушылар үшін тарифтер мәселелері.

Комитет отырысының қорыттындысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсынымдар берілді;

6) **2021 жылғы 21 желтоқсанда** «2025 жылға қарай шикізаттық емес экспортты 2 есеге ұлғайту» тақырыбына арналған тақырыптық отырыс өткізілді. Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция вице-министрі К. Қ. Төребаев депутаттар алдында баяндама жасады.

Отырысқа Парламент Мәжілісінің депутаттары, сондай-ақ мүдделі министрліктер мен ведомстволардың өкілдері қатысты.

Осы тақырыпты талқылау барысында депутаттар мынадай мәселелерді көтерді:

- «Nur Otan» партиясының сайлауалды бағдарламасын орындау бойынша жол картасы тармағының шикізаттық емес экспорт бойынша көрсеткішін орындау;
- жеңіл өнеркәсіптің шикізаттық емес экспортты үлесінің өзгеруі;
- фармацевтика өнеркәсібі өнімдері экспорттының болжамды көрсеткіші;
- ковидке дейінгі және ковид кезеңдерінен бастап тауарлар саудасының қарқынын қалпына келтіру;
- цемент бағасының өсуі;
- ауыл шаруашылығы өнімдерін экспорттау;
- көлік қызметтерінің өсуі және т.б. мәселелер.

Комитет отырысының қорыттындысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсынымдар берілді;

7) **2021 жылғы 25 қазанды** Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің отырыс залында «Мемлекеттік қызметтер көрсету процестерін жақсарту» тақырыбында «Үкімет сағаты» өтті. Қазақстан Республикасының цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Б.Б. Мусин баяндама жасады, Мәжілістің Экономикалық реформа және өндірлік даму комитетінің төрағасы А. П. Рай қосымша баяндама жасады.

2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде Комитет заң жобалары бойынша 60 қорытынды әзірлеп,

қарастырды. Комитет депутаттары Мәжілістің жұмыс топтарының құрамына және Мәжілістің бейінді комитеттерінің қызметі шеңберіндегі жұмыс кездесулеріне белсенді қатысты. Мемлекеттің лауазымды тұлғаларына 15 депутаттық саял жолданды. Азаматтардың өтініштері бойынша 685 астам хат қаралып, қоғамдық қабылдау бөлмелерінде азаматтарды қабылдау жүзеге асырылды.

ІІІ БӨЛІМ

САЯСИ ПАРТИЯЛАР ФРАКЦИЯЛАРЫНЫң ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ ДЕПУТАТТЫҚ ТОБЫНЫң ҚАЗАҚСТАН ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНДЕГІ ЖҰМЫСЫ ТУРАЛЫ

3.1. «NUR OTAN» ПАРТИЯСЫНЫң ФРАКЦИЯСЫ

Фракция жетекшісі - Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің Төрағасы Н.З.Нығматулин

Фракция жетекшісінің орынбасарлары - П.О. Казанцев, М.Т. Ерман, И.С. Унжакова

Парламент Мәжілісіндегі «Nur Otan» партиясы фракциясының құрамына 76 депутат кіреді, оның ішінде 24 әйел (жалпы санының 31,6%), 35 жасқа дейінгі 6 депутат (7,9 %) бар.

Фракцияның негізгі функциялары:

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес партияның басшы органдарының заң шығарушылық және өзге де қызметінде бағдарламалық нұсқауларын және партия төрағасының шешімдерін іске асыру;

- негізгі ережелері партияның бағдарламалық құжаттарында бекітілген, елдің қоғамдық-саяси және әлеуметтік-экономикалық дамуы мәселелері бойынша партия мен партия Төрағасының үстенімін көрсететін саясатты Парламент Мәжілісінде жүргізу;

- фракция жиналысы қабылдаған шешімге сәйкес Парламент Палаталарының бірлескен отырыстарында және Парламент Мәжілісінің жалпы отырыстарында фракция мүшелерінің ортақ дауыс беруін қамтамасыз ету;

- Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген Парламент Мәжілісі депутаттарының өкілеттігі шегінде партияның сайлауалды бағдарламасының іске асырылуына бақылауды жүзеге асыру болып табылады.

Фракция қызметі партия Көшбасшысы-Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың стратегиялық бағытын заңнамалық тұрғыдан қамтамасыз етуге бағытталған.

Партияның жұмысының негізгі бағыты оның 2025 жылға дейінгі «Өзгерістер жолы: әр азamatқа лайықты өмір!» сайлауалды бағдарламасына, «Ұлт жоспары - бес институционалдық реформаны іске асыру жөніндегі 100 нақты қадамға», Мемлекет Басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйекте VII сайланған Қазақстан Республикасы Парламентінің екінші сессиясының ашылуында қойған міндеттеріне негізделген.

Фракция мүшелері бастамашылық еткен заң жобалары

VII сайланған Парламент Мәжілісінің екінші сессиясы басталғаннан бері фракция депутаттары 11 заң жобасына бастамашылық жасады, оның ішінде Мемлекет басшысы қол қойған - 4, мақұлданған және Сенаттың қарауына жіберілген - 4, Мәжілістің қарауында жатқан - 3 заң жобасы бар.

Алдыңғы сессиядан **1** заң жобасы өтті, оған Мемлекет басшысы қол қойды.

Алдыңғы сайланымдардан **3** заң жобасы өтті. Олардың барлығы Мәжілістің қарауында жатыр.

Осылайша, фракция мүшелері **15** заң жобасына бастамашылық жасады, олардың ішінде Мемлекет басшысы қол қойған - **5**, Сенатқа жіберілген - **4**, Мәжілістің жұмысында – **6** заң бар.

Мемлекет басшысы қол қойған заңдар:

1. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері С.А. Симонов, А.В. Бойчин, А.М. Жамалов, Мәжіліс депутаты – И.В. Смирнова, Сенат депутаттары А.И. Лукин, Н.Н. Қылышбаев, О.В. Перепечина). ҚР Президенті 18.11.2021 ж. қол қойды (№ 73-VII ҚРЗ).

Кірістерді жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимылдың ұлттық жүйесін жақсарту, Ақшаны жылыстатуға қарсы қрестің қаржылық шараларын әзірлеу тобының халықаралық стандарттарын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заңның негізгі бағыттары мыналар болып табылады:

- Қазақстан Республикасының жария лауазымды адамдары жүзеге асыратын ақшамен және өзге мүлікпен жүргізілетін операциялар бойынша тиісті бақылауды заңнамалық деңгейде белгілеу;

- цифрлық активтерді шығаруды, олардың сауда-саттығын ұйымдастыруды, цифрлық активтерді ақшаға, құндылықтарға және өзге де мүлікке айырбастау бойынша қызметтер көрсетуді жүзеге асыратын тұлғаларды қаржы мониторингі субъектілеріне жатқызу;

- мекеменің заңды иесі туралы мәліметтердің (тікелей немесе жанама) ашықтығын белгілеу мақсатында қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органға Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінің деректеріне қол жеткізуі ұсыну.

2. Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері Б.А. Бекжанов, С.В. Имашева, Н.Р. Рazzак, Сенат депутаттары К.Б. Сафинов, Л.Ж. Сүлеймен). ҚР Президенті 20.12.2021 ж. қол қойды (№ 82-VII ҚРЗ).

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Сот және құқық қорғау жүйелерін реформалау жөніндегі комиссия тұжырымдаған сот жүйесін жетілдіру жөніндегі тәсілдерді іске асыру мақсатында әзірленді.

Судьялар корпусының кәсіблілігін арттыруға, сондай-ақ судьялардың жауапкершілігі мен тәуелсіздігін арттыруға бағытталған түзетулердің екі блогы көзделеді.

Судья кадрларын іріктеу және судьялардың кәсіби қызметін бағалау тетіктерін жетілдіруге, судьяларды жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімдерін ұлғайтуға, соттарды қаржыландырудың жаңа моделін белгілеуге бағытталған түзетулер енгізіледі.

Аудандық соттарда тең дәрежелі лауазымдарға кандидаттарды іріктеу кезінде шалғайдағы және құрамы аз соттарда кемінде бес жыл жұмыс істеген судьяның басымдығына қатысты нормалар енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот жүйесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мажіліс депутаттары – Фракция мүшелері Б.А. Бекжанов, С.В. Имашева, Н.Р. Рazzак, Сенат депутаттары К.Б. Сафінов, Л.Ж. Сүлеймен). ҚР Президенті 20.12.2021 ж. қол қойды (№ 83-VII ҚРЗ).

Заң жобасының мақсаты қолданыстағы заңнаманы «Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Конституциялық заң жобасына сәйкес келтіру болып табылады.

Заң жобасында Бюджет кодексіне, Қылмыстық-процестік кодексіне, Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына түзетулер көзделеді.

Судьялыққа кандидаттардың психологиялық тестілеуді қайта тапсырудан өту мерзімдерін, сондай-ақ біліктілік емтиханының басқа кезеңдерін тапсырмаған адамдар үшін мерзімдерді нақтылау бойынша түзетулер енгізілді.

4. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дауларды соттан тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мажіліс депутаттары – Фракция мүшелері Б.Т. Кесебаева, С.В. Имашева, Сенат депутаттары К.Б. Сафінов, Л.Ж. Сүлеймен). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген медиация саласындағы мемлекеттік саясатты жетілдіру қажеттілігі туралы тапсырмасына сәйкес әзірленді.

Мақсаты: медиация институтын дамыту және дауларды реттеу кезінде азаматтарға білікті заң көмегін көрсету.

Міндеттері: татуастыру рәсімдерін қолдану аясын кеңейту, азаматтардың сот шығыстарын барынша азайту, халықтың дауды соттан тыс реттеуге мүдделілігін анықтау.

Медиаторлар ұйымдарының негізгі функцияларын және уәкілетті органның құзыретін айқындау, онлайн-медиацияны дамыту көзделеді.

5. «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа

да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Занына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшеслері С.А. Симонов, А.М. Жамалов, Сенат депутаттары О.В. Перепечина, Г.И. Дүйсембаев). ҚР Президенті 20.12.2021 ж. қол қойды (№ 85-VII ҚРЗ).

Мемлекет басшысының көлеңкелі экономикаға қарсы іс-қимылға бағытталған жекелеген тапсырмаларын, бизнес пен азаматтарды қолдау жөніндегі бастамаларды, салықтық әкімшілендіруді жақсарту жөніндегі шараларды іске асыру мақсатында әзірленді.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген ішкі нарықта валюталық түсімді сатуға экспорттаушыларды ынталандыру жөніндегі тапсырмасын орындау мақсатында шикізат экспортынан түскен валюталық түсімнің кемінде 50%-ын теңгеге шетел валютасын айырбастауды жүзеге асырған бизнес субъектілерінің тауарлардың экспортты кезінде 80%-та дейінгі мөлшерде ҚҚС-ты қайтарудың оңайлатылған тәртібін ұсыну бойынша нормалар ұсынылады.

Мемлекет басшысының 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында берілген тапсырмасын орындау үшін ең төмен жалақыны есептік көрсеткіш ретінде пайдалануды оны ең төмен есептік көрсеткішке ауыстыру жолымен алғып тастау көзделді.

Бизнесті және азаматтарды қолдау мақсатында:

- салық төлеушілерді жеке тұлғаларға алдағы төлемдер мен салық берешегі туралы, оның ішінде банктердің және «Азаматтарға арналған үкімет» KEAK мобиЛЬДІК қосымшалары арқылы хабардар ету;

- 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап жүк көтергіштігіне қарай жүк автомобилдері үшін белгіленген мөлшерлемелер бойынша «В» санатындағы жекелеген көлік құралдарына салықты есептеу құқығын беру;

- салықтарды төлеу бойынша бір жылдан астам мерзімге тек жылжымайтын мұлік кепілімен немесе банк кепілдігімен бөліп төлеу ұсынылады. Жеке тұлғаның жалғыз тұрғын үйін кепіл ретінде қабылдауға шектеу енгізу ұсынылады;

- микроқаржы қызметін жүзеге асыратын ұйымдарға ұқсас кредиттік серіктестіктерге провизиялар (резервтер) құру жөніндегі шығыстар сомасын шегеруге құқық беру;

- тарату салықтық тексеруінсіз камералдық бақылау арқылы қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырмаған ҚҚС төлеушілердің қызметін тоқтатуды оңайлату;

- есепке алу-бақылау маркасын және банк кепілдігін немесе мұлік кепілін нысаналы пайдалану туралы міндеттеме ұсынылған кезде алкоголь өнімі жөнелтілген күні - алкоголь өнімі бойынша акциз төлеудің екінші тәсілін беру ұсынылады.

Салықтық әкімшілендіруді көлеңкелі экономикаға қарсы іс-қимылды жетілдіру мақсатында:

- ЕАӘО-ның кедендейтік аумағына әкелінген тауарларды қадағалау тетігі туралы келісімнің нормаларын ұлттық салық заңнамасына имплементациялау;

- мобильдік төлемдерді реттеу;

- ЕДБ мен төлем үйымдарының шетелдік интернет-компаниялардың пайdasына жеке тұлғалар жүзеге асырған төлемдер мен аударымдардың сомалары туралы ақпаратты мемлекеттік кірістер органдарына беру міндетін көздеу;

- тұтынушылардың құқықтарын қорғау және жүртшылық тарапынан бақылауды қүшейту мақсатында салық төлеушінің паспортын енгізу ұсынылады.

Мәжіліс мақұлдаған және Сенатқа жіберілген заң жобалары:

6. Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы (азірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, И.С. Ұнжакова, Сенат депутаттары А.О. Шәкіров, М.А. Құл-Мұхаммед, Қ.П. Қожамжаров). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл мен оның өнірдегі өкілінің мәртебесін, қызметке сайлау және қызметтен босату тәртібін, қызметінің қағидаттары мен кепілдіктерін, соңдай-ақ оның өкілеттіктерін реттейтін негізгі ережелерді айқындау арқылы адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Адам құқықтарын көтермелемен және қорғаумен айналысатын ұлттық мекемелердің мәртебесіне қатысты қағидаттарға, соңдай-ақ Омбудсмен институтын қорғау және нығайту қағидаттарына сәйкес Үәкіл лауазымы сайланбалы негізде бес жыл мерзімге сайланады. Қызмет кезеңінде ол оқытушылық, ғылыми немесе өзге де шығармашылық қызметті қоспағанда, саяси қызметпен айналыса алмайды, мемлекеттік қызметте бола алмайды, басқа да ақы төленетін қызметпен айналыса алмайды.

Үәкілге сот тәртібімен қолданылатын қылмыстық немесе әкімшілік жауаптылықта тартуға қатысты қол сұғылмаушылықтың, оның қызметіне араласуға және заңда көзделмеген қандай да бір функцияларды жүктеуге, соңдай-ақ оның өз өкілеттіктерін жүзеге асыруына кедергі келтіру мақсатында қандай да бір нысанда ықпал етуге жол бермеудің кепілдіктері жазылады.

Үәкілдің адам мен азаматтың бұзылған құқықтарын қалпына келтіру бөлігіндегі өкілеттіктерін едәуір кеңейту ұсынылады. Мәселен, шағымды қару нәтижелері бойынша Үәкіл:

- етініш берушінің құқықтары мен бостандықтары әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған мемлекеттік органдарға, лауазымды адамдарға, мемлекеттік қызметшілерге бұзылған құқықтарды қалпына келтіру үшін қабылдануы тиіс шараларға қатысты ұсынымдар жолдай алады;

- үәкілетті мемлекеттік органдарға немесе лауазымды адамдарға адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзған

адамға қатысты тәртіптік немесе әкімшілік іс жүргізу не қылмыстық іс қозғау туралы өтінішхатпен жүтіне алады;

- мемлекеттік органның, лауазымды адамдардың, мемлекеттік қызметшілердің шешімдерімен немесе әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған шектелмеген тұлғалар тобының құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін сотқа талап-арызбен жүргіне алады, сондай-ақ заңда белгіленген нысандағы процеске қатыса алады. Бұл ретте үәкілетті адам жіберетін талап-арыз (талап қою) Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес мемлекеттік баждан босатылады.

Үәкіл заң жобасында көзделген шараларды қамтамасыз ете отырып, егер оған бұқаралық ақпарат құралдарынан адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзыу фактілері туралы белгілі болған жағдайда, бұзушылықтар туралы шағымды қарауға бастамашылық жасауға құқылы екендігі айтылады.

Мазмұндық тұрғыдан Үәкілге адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарының бұзылуы туралы ақпаратты зерделеу және талдау, шағымдарды қарау қорытындыларын қорыту функциялары жүктеледі, бұл оның қызметіне жүйелі сипат береді. Осы қызметтің қорытындысы бойынша Үәкілдердің адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету, әкімшілік рәсімдерді жетілдіру бойынша жалпы сипаттағы ескертулер мен ұсыныстар жіберуі күтілуде. Ол заң шығару бастамасы құқығы субъектілеріне Қазақстан Республикасының заңнамасына түзетулер енгізу туралы ұсыныстармен өтініш білдіре алады, ал қоғамдық маңызы зор не адамның және азаматтың Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдік берілген құқықтары мен бостандықтары өрескел немесе жаппай бұзылған жағдайларда өтінішті тікелей Президентке, Парламент Палаталарына немесе Үкіметке жібере алады. Үәкіл Конституциялық кеңеске осындай құқығы бар адамдардың өтініш жолдау туралы өтінішхат беруге құқылы болады.

7. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, И.С. Унжакова, Сенат депутаттары А.О. Шәкіров, М.А. Құл-Мұхаммед, К.П. Қожамжаров). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қаруына жіберілді.

Қазақстан Республикасының Бюджеттік, Қылмыстық-процестік, Азаматтық процестік, Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстеріне, «Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы» және «Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» Қазақстан Республикасының Зандарына түзетулер енгізу көзделеді.

Бұл түзетулер Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі үәкілдің мемлекеттік органның, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың, мемлекеттік қызметшілердің шешімдерімен немесе әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған шектелмеген адамдар

тобының құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін талап арызбен сотқа жүтіну мүмкіндігі бөлігінде оның өкілеттіктерін кеңейтуге байланысты.

Заң жобасының жаңашылдығы Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Өкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, И.С. Унжакова, Сенат депутаттары А.О. Шәкіров, М.А. Құл-Мұхаммед, Қ.П. Қожамжаров). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

8. Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының Өкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, И.С. Унжакова, Сенат депутаттары А.О. Шәкіров, М.А. Құл-Мұхаммед, Қ.П. Қожамжаров). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қарауына жіберілді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының Өкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің нормаларын «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы» Қазақстан Республикасы Заңы жобасының нормаларына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Үәкілдің өз өкілеттігі мерзімі ішінде оны күштеп әкелуге болмайтынын, әкімшілік жазалау шараларына тартылмайтынын белгілейтін түзетулер көзделді. Судьяның үәкілге қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау шарттары айқындалды.

Заң жобасын қабылдау адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз етуге бағытталған демократиялық процестерді дамытуды күшейтуге, Үәкіл институтының тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

9. Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының кодексіне (Салық кодексіне) толықтыру енгізу туралы (әзірлеушілер: Мәжіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, И.С. Унжакова, Сенат депутаттары А.О. Шәкіров, М.А. Құл-Мұхаммед, Қ.П. Қожамжаров). 10.11.2021 ж. мақұлданды және Сенаттың қарауына жіberіldі.

Салық кодексінің 616-бабына Үәкіл жіберетін талап қоюды мемлекеттік баждан босату бөлігінде толықтыру енгізіледі.

Мәжілістің қарауындағы заң жобалары:

10. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: VI сайланған Мәжіліс депутаттары - Фракция мүшелері И.П. Аронова, З.Я. Балиева, С.В. Имашева; ҚХА депутаттық тобының мүшесі Н.В. Жұмаділдаева; ҚКХП фракциясының мүшесі И.В. Смирнова, Сенат депутаттары М. Бақтиярұлы, Н.Н. Қылышбаев, Е.Қ.Мамытбеков, А.Т. Мұсаханов, Д.О. Нұржігітова, Л.Ж. Сүлеймен). Қорытынды дайында жүргізілуде.

Балалардың мүддесі үшін заңнаманы жетілдіру, сондай-ақ 2015 жылғы қыркүйекте Комитеттің 70-сессиясында Қазақстан Республикасының Бала құқықтары туралы конвенцияның ережелерін орындауы туралы Төртінші кезеңдік баяндаманы қорғау қорытындылары бойынша және «Балаға мейірімді Қазақстан» атты екі халықаралық конференцияның қорытындылары бойынша дайындалған ұсынымдар шеңберінде берілген бала құқықтары жөніндегі БҰҰ комитетінің ұсынымдарын іске асыру мақсатында әзірленді.

11. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот-сараптама қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: VI сайланған Мажіліс депутаттары – Фракция мүшелері С.Ф. Бычкова, З.Ж. Аманжолова, Б.Т. Кесебаева, В.И. Олейник, Сенат депутаты С.А. Мәкежанов). 23.06.2021 ж. бірінші оқылымда мақұлданды

Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасын іске асыру мақсатында әзірленді.

Заң жобасы ең жаңа технологиялық құралдар мен зерттеу әдістерін дамытуды және қолдануды ынталандыратын, сот ісін жүргізуде сот сараптамасының мүмкіндіктерін пайдаланудың бәсекеге қабілетті сипатын қамтамасыз ететін кәсіби сот-сараптама қызметтерінің бәсекелестік нарығын дамыту үшін жағдай жасауға бағытталған.

12. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне зияткерлік меншік саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: VI сайланған Мажіліс депутаттары – Фракция мүшелері Г.К. Бижанова, С.Ф. Бычкова; Сенат депутаттары С.М. Айтпаева, В.В. Волков). 23.06.2021 ж. бірінші оқылымда мақұлданды

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 15 ақпандығы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары негізінде әзірленді. Ең көп қолданылатын технологияларды пайдалануды стандарттауға және зияткерлік меншік құқықтарын қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған.

13. «Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мажіліс депутаттары – Фракция мүшелері А.С. Құспан, З.Б. Сүлейменова, Сенат депутаты М.А. Құл-Мұхаммед). Қорытынды дайындау жүргізілуде.

Жоба 1969 жылғы 23 мамырдағы халықаралық шарттар құқығы туралы Вена конвенциясына сәйкес келтіруге бағытталған:

- «халықаралық шартты құрайтын құжаттар алмасу» ұғымы енгізіледі;
- «дәйектеу», «қол қою», «өкілеттіктер», «халықаралық шарт жасасу» ұғымдарының анықтамалары қайта қаралады;

- ратификацияланбаған халықаралық шарт оған ратификациялауға жататын өзгерістер енгізілген жағдайда ратификациялауға жатады деп көзделеді.

14. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне байланыс мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мажіліс депутаттары - Фракция мүшелері Ж.Т. Телекбаева, Д. В. Колода, Сенат депутаты Е.Х. Сұлтанов). Қорытынды дайындау жүргізілуде.

Заң жобасы Мемлекет Басшысының тапсырмаларын іске асыру аясында әзірленді және цифрлық тенсіздікті жоюға, интернетке барынша қолжетімділікті және сапалы байланысты қамтамасыз етуге бағытталған.

Ол ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін заңнамада белгіленген техникалық өлшемдерге сәйкес келмейтін байланыс және интернетке қол жеткізу қызметтерін көрсеткені үшін әкімшілік айышпұл мөлшерін ұлғайту жолымен байланыс операторларының жауапкершілігін күштейтуге, сондай-ақ азаматтардың сапалы байланыс пен интернетке қол жеткізу құқықтарын қорғауға және операторлар арасында бәсекелестік үшін қосымша жағдайлар жасауға мүмкіндік береді.

15. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы (әзірлеушілер: Мажіліс депутаттары: фракция мүшелері - Д.В. Колода, Н.Р. Рazzак, FTK фракциясының мүшесі - И.В. Смирнова, ҚХА депутаттық тобының мүшесі Н.Г. Дементьев, Сенат депутаттары К.Б. Сафинов, Л.Ж. Сүлеймен). Қорытынды дайындау жүргізілуде.

Заң жобасы атқарушылық іс жүргізу бойынша заңнаманы жетілдіру мақсатында әзірленді.

Заң жобасында атқарушылық іс жүргізу мәселелері жөніндегі заңнамалық актілердегі олқылықтарды, коллизиялар мен қайшылықтарды, сондай-ақ сыйбайлас жемқорлық көріністеріне ықпал ететін нормаларды жою көзделеді.

Бұдан басқа, заң шығару жұмысы процесінде Парламент Мажілісінің екінші сессиясы барысында депутаттар - Фракция мүшелері мақұлданған және Сенатқа жіберілген **38** заң жобасының **22-іне 1051** түзету енгізді.

Пленарлық отырыстарда заң жобаларын талқылау кезінде депутаттар - «Nur Otan» Фракциясының мүшелері **122** рет сөз сөйлеп, **139** мәселені көтерді.

Фракцияның іс-шаралары

Фракцияның жиналыстары

Парламент Мажілісінің екінші сессиясы кезеңінде Фракцияның 3 жиналысы өтті.

2021 жылғы 12 қазанды Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің Бірінші орынбасары А.Ә. Смайловтың, Үкімет мүшелерінің, Партия хатшысы М.Ә. Сембековтің қатысуымен

өткен Фракцияның кеңейтілген жиналышында 2021 жылғы қантар-қыркүйекте Партияның сайлауды бағдарламасын орындаудың Жол картасын (бұдан әрі – Жол картасы) іске асырудың аралық қорытындылары қаралды.

Негізгі баяндаманы Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің Бірінші орынбасары Ә.А. Смайлов жасады, орталық мемлекеттік органдар басшыларының жол картасының проблемалық тармақтары бойынша ақпараты тыңдалды.

Кеңейтілген жиналыштың қорытындысы бойынша Үкіметке 2021 жыл үшін жоспарлы индикаторлар мен Жол картасының көрсеткіштеріне уақтылы және толық қол жеткізуі қамтамасыз ету, сапасыз жоспарлауға және орталық мемлекеттік органдардың жергілікті атқарушы органдармен жұмысын нашар үйлестіруге назар аудару ұсынылды. Фракция төралқасына ағымдағы жылдың қорытындысы бойынша Жол картасының тармақтары бойынша нысаналы индикаторларға уақтылы, сапалы және толық қол жеткізуге ағымдағы бақылауды қүшейту тапсырылды.

2021 жылғы 18 қазанды Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің Бірінші орынбасары А.Ә. Смайловтың, Үкімет мүшелерінің қатысуымен «2022-2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы», «Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022-2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы» Қазақстан Республикасы заңдарының жобалары туралы» мәселесі бойынша Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдаудың қойылған міндеттер түрғысында Фракцияның кеңейтілген жиналышы өтті.

Талқылау қорытындысы бойынша заң жобалары жалпы мақұлданды. Депутаттарға-Фракция мүшелеріне Парламент Мәжілісінің жалпы отырысында заң жобаларына ортақ дауыс беру ұсынылды.

2021 жылғы 24 қарашада Елбасы, «Nur Otan» партиясының Төрағасы Н.Ә. Назарбаев 2021 жылғы 23 қарашада партияның Саяси кеңесінің кеңейтілген отырысында алға қойған міндеттерді іске асыру жөніндегі Фракцияның ағымдағы жылдың 10 айындағы Жол картасының іске асырылу барысын қарau қорытындысы жөніндегі жиналышы өтті.

Жиналыш қорытындысы бойынша Фракция Төралқасына:

- «Елдіктің жеті тұғыры» қағидаттарының жиынтығын, фракцияның заң шығару қызметінің нәтижелерін және Жол картасын іске асыруды түсіндіру бойынша кең ауқымды ақпараттық жұмысты ұйымдастыру;

- Жол картасын орындаудың соңғы кезеңін тиімді мониторингілеу және бақылау бойынша тұрақты және сапалы жұмысты қамтамасыз ету; Жол картасында көзделген заң жобаларын уақтылы қарau және қабылдау;

- депутаттардың - Фракция мүшелерінің мемлекеттік органдардың жауапты лауазымды адамдарымен Жол картасының бекітілген тармақтарын автоматтандырылған жүйе арқылы орындау бойынша тұрақты жұмысын ұйымдастыру, электрондық

жүйеде деректердің уақытылы және сапалы толтырылуын қамтамасыз ету;

- Жол картасының тармақтарын орындаудың бұзылуына жол бермеудің алдын алу шараларын әзірлеу, Жол картасының проблемалық тармақтары бойынша депутаттық сауалдарды уақтылы дайындау жөніндегі жұмысты үйлестіру;

- Жол картасы мен Ұлттық жобалардың нысаналы индикаторларын барынша үйлестіру, депутаттарды – Фракция мүшелерін Ұлттық жобаларға бекіту;

- сайлаушылармен кері байланысты қүшейту бойынша жұмысты үйлестіру, Депутаттардың - Фракция мүшелерінің халықпен кездесу графигіне бірынғай талаптар әзірлеу, жергілікті жерлердегі Жол картасы объектілеріне баруды қамтамасыз ету тапсырылды.

Фракция Төралқасының отырыстары

Есепті кезеңде Фракция Төралқасының 19 отырысы өтті, онда партияның Сайлауалды бағдарламасын орындаудың Жол картасын іске асыру барысын, сондай-ақ Парламент Мәжілісінің жалпы отырыстарында жария ету үшін депутаттық сауалдардың жобаларын қарауға басты назар аударылды.

Ағымдағы жылдың 1 қыркүйегі мен 20 желтоқсаны аралығында Фракция Төралқасының отырыстарында барлығы 110 депутаттық сауалдың жобасы қаралды.

Фракция Төралқасы Парламент Мәжілісінің екінші сессиясының басынан бастап қабылдаған жүйелі шешімдердің ішінен миналарды бөліп көрсетуге болады:

- депутаттар Е.В. Смышляева (топ жетекші), Е.Н. Абақанов, А.В. Бойчина, С.В. Имашева, Ю.В. Кучинская, Б.М. Сартбаев, Ж.Д. Сүлейменова Жол картасының іске асырылу барысын мониторинглеуді автоматтандыру мәселелері бойынша әдістемелік топты бекіту (03.09.2021 ж.);

- Парламент Мәжілісі Фракциялары мен Комитеттерінің құрамындағы өзгерістерге байланысты депутаттар – Фракция мүшелері арасында Жол картасының тармақтарын бөлуге өзгерістер енгізу (06.09.2021 ж.);

- депутаттарға - Фракция мүшелеріне Жол картасының проблемалық тармақтарының орындалуын бақылау бойынша депутаттардың - Фракция мүшелерінің жұмысын жандандыру жөнінде ұсыныстар енгізу (13.09.2021 ж.);

- депутаттардың - Фракция мүшелерінің Жол картасының тармақтарын орындау жөніндегі қорытындылар дайындауы бойынша оңтайландырылған нысандарды бекіту (20.09.2021 ж.);

- 2021 жылғы 1 қыркүйекте сессияның ашылуында Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың алға қойған міндеттерді орындау бойынша Фракцияның VII сайланған Парламент Мәжілісінің екінші сессиясына арналған іс-шаралар жоспарын қабылдау (29.09.2021 ж.);

- ҚР Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында қойылған міндеттер аясында 2022-2024 жылдарға арналған үш жылдық республикалық

бюджеттің заң жобалары бойынша Фракцияның Кеңейтілген жиналышының Күн тәртібін бекіту (18.10.2021 ж.);

- «Nur Otan» партиясы фракцияның басшысы Н.З. Нығматулиннің 2021 жылғы 24 қарашадағы Фракция Жиналышының қорытындысы бойынша берген тапсырмаларын іске асyру (26.11.2021 ж.).

Семинарлар-тренингтер

Ағымдағы жылдың 3 қыркүйегінде «Nur Otan» партиясының хатшысы М.Ә. Сембеков пен ҚР Үкіметі жобалық кеңесінің басшысы А.К. Евниевтің қатысуымен «Nur Otan» партиясының 2025 жылға дейінгі сайлауды бағдарламасын орындаудың Жол картасын іске асyру барысына мониторингті автоматтандыру» «Өзгерістер жолы: Әр азаматқа лайықты өмір!» атты семинар-кеңес өтті. Семинарда депутаттар мен көмекшілерге партияның сайлауды бағдарламасының Жол картасының орындалуына мониторинг жүргізуіндің бағдарламалық қамтылымы таныстырылды.

Ағымдағы жылдың 24 қыркүйегінде депутаттардың – Фракция мүшелерінің көмекшілері үшін партияның Сайлауды бағдарламасының Жол картасы тармақтарының орындалуы туралы қорытынды дайындау бойынша оқыту семинары үйымдастырылды.

Ағымдағы жылдың 2-10 желтоқсан аралығында депутат Е.В. Смышляева ҚР Үкіметінің жобалық оғисімен бірлесіп, депутаттар мен олардың көмекшілері үшін Жол картасын іске асyрудың автоматтандырылған мониторингі жүйесін пайдалану бойынша онлайн режимде оқыту семинарларын өткізді.

Өзге де іс-шаралар

Ағымдағы жылдың 29-30 қарашасында Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын мерекелеу аясында депутаттар - Фракция мүшелері партия үйымдастырған «Қазақстанның партиялық-саяси жүйесінің эволюциясы: сын-қатерлер, жетістіктер мен келешегі» атты халықаралық форумға қатысты.

Фorumға Әзербайжан, Ұлыбритания, Қазақстан, Қытай, Ресей, Өзбекстан және басқа да елдердің саяси партияларының өкілдері, мемлекеттік органдардың, дипломатиялық корпус пен халықаралық үйымдардың өкілдері, шетелдік және отандық сарапшылар қатысты.

Ағымдағы жылдың 10 желтоқсанында 27 депутаттың – Фракция мүшелерінің қатысуымен «Саясаткер бейнесі: коммуникация технологиялары» тақырыбында семинар өтті.

Өнірлерде көшпелі жұмыс

2021 жылғы 7-16 шілде және 19-28 тамыз аралығында депутаттар – Фракция мүшелері республика өнірлерінде Елбасы, Партия көшбасшысы Н.Ә. Назарбаевтың тапсырмаларын, партияның 2025 жылға дейінгі «Өзгерістер жолы: Әр азаматқа лайықты өмір!» сайлауды бағдарламасын орындауды іске

асыру, VII сайланымның I сессиясының қорытындысы бойынша Парламент Мәжілісінің заң шығару қызметін түсіндіру бойынша жұмыстар жүргізді.

Көшпелі жұмыс аясында депутаттар 729 елді мекенді аралап, 17 мыңнан астам адамның қатысуымен 1 370 кездесу өткізді. Кездесуге аграрлық сектор жұмыскерлері, еңбек ұжымдары, шағын және орта бизнес, үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері, жастар мен зейнеткерлер, соңдай-ақ партияның облыстық, қалалық және аудандық мәслихаттардағы кәсіптік одақтары мен депутаттық фракцияларының басшылары қатысты.

Елді мекендерді аралау кезінде депутаттар азаматтарды жеке қабылдауды жүргізді. Барлығы 128 қабылдау өткізіліп, 519 адам қабылданды, 201 мәселе оң шешімін тапты.

Кездесу барысында барлығы 1 036 проблемалық мәселе анықталды, оның ішінде 378 елдік, 184 өнірлік және 474 жергілікті маңызы бар мәселелер болды.

Кездесулерде көтерілетін ең өзекті тақырыптар: білім беру және денсаулық сақтау жүйелерімен, тұрғын үй және жер саясатына байланысты проблемалар, құрғақшылыққа байланысты агроөнеркәсіптік кешендең қолдау, әлеуметтік маңызы бар өнімдерге, ЖЖМ, жем-шөп, құрылыш материалдары бағасының есүі, кредиттер мен субсидиялардың қолжетімділігі, инженерлік инфрақұрылымды дамыту, тұрмыстық зорлық-зомбылық мәселелері, экологиялық проблемалар.

Партияның қоғамдық қабылдауында азаматтарды қабылдау

Ағымдағы жылғы 1 қыркүйек пен 23 желтоқсан аралығында «Nur Otan» партиясының Республикалық қоғамдық қабылдауында 31 депутат – Фракция мүшелері 197 азаматты, оның ішінде 91-ін жазбаша және 106-сын ауызша жолданымдармен қабылдады.

Елдегі эпидемиологиялық ахуалға байланысты азаматтардың барлық қабылдаулары бейнеконференцбайланыс форматында өтті.

Депутаттық сауалдар

II сессия барысында Парламент Мәжілісінің жалпы отырыстарында Фракция депутаттары 57, оның ішінде Премьер-Министрдің атына - 6 (жалпы санының 10,5%), Премьер-Министрдің орынбасарларына - 47 (82,4%), министрліктер мен ведомстволардың бірінші басшыларына – 4 (7,0%) депутаттық сауалды жария етті.

Депутаттық сауалдарда көтерілген негізгі мәселелер экономика мәселелері болды – 13 сауал (23,6%); құрылыш, көлік, байланыс, ТКШ қызметтері, соңдай-ақ экология 6 сауал (10,9%-дан).

Депутаттық сауалдардың 47%-дан астамы әлеуметтік маңызы бар мәселелерді шешуге бағытталған. Мысалы, білім беру мәселелері 7 сауалда (12,7%); халықты әлеуметтік қамтамасыз ету - 4 (7,3%) сауалда, денсаулық сақтау - 6 (10,9%) сауалда, жастар

саясаты - 4 (7,3%) сауалда, мәдениет, БАҚ, спорт мәселелері 5 (9,1%) сауалда көрініс тапты.

2 (3,6%) сауал ауыл шаруашылығы мен агроенеркәсптік кешенді дамыту проблемаларына арналды.

Азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері де 2 (3,6%) депутаттық сауалда айтылды.

Депутаттар өз сауалдарында ерекше назар аударуды және оларды тез арада шешуді талап ететін ең өзекті мәселелерді көтерді. Мәселен, Жамбыл облысы Байзак ауданындағы оқ-дәрі қоймасындағы жарылыстар мәселесі А.П. Раудың депутаттық сауалына, құргақшылық салдарын жою бойынша шаралар қабылдау қажеттілігі мәселесі А.С. Платоновтың сауалына себеп болды. Депутат А.М. Жамалов өз сауалында Алматы қаласында болған қайғылы оқиғалардан кейін қарыз алушылардың құқықтары мен қорғалуын күшетту бойынша шаралар қабылдау қажеттігі туралы мәселені көтерді.

Фракция мүшелерінің депутаттық сауалдарында айтылған көптеген мәселелер оң шешімін тапты.

Мәселен, Л.К. Рамазановның 8 қыркүйектегі депутаттық сауалында ТКШ-ның барлық саласы үшін бірынғай цифрлық экожүйені – «Е-шанырақ» платформасын ендіру туралы мәселе айтылды. Бұл жоба туралы заң жобасын Парламентте 2019 жылы талқылау кезінде мәлімделді, 2020 жылы жобаны іске асыру мақсатында тиісті Қағидалар бекітілді, бірақ жоба енгізілген жоқ. ҚР Премьер-Министрінің Орынбасары Р.В. Склярдың жауабына сәйкес, «Е-шанырақ» жүйесі ағымдағы жылғы 16 қыркүйекте тәжірибелік пайдалануға енгізілді, ал жүйе жыл соңына дейін өнеркәсптік пайдалануға енгізілетін болады.

Өзендердің таяздануы мен тартылып-құрғауы мәселесі бірнеше рет депутаттық сауалдардың объектісіне айналды. Мәселен, депутат Д.Н. Тұрғановтың сауалында Жайық өзенін ерекше мемлекеттік маңызы бар су объектілерінің тізбесіне қосу мәселесі көтерілді. ҚР Премьер-Министрінің Орынбасары Р.В. Склярдың жауабына сәйкес бұл мәселе 2021-2024 жылдарға арналған Жайық траншекаралық өзені бассейнінің экожүйесін сақтау және қалпына келтіру жөніндегі Қазақстан-Ресей ынтымақтастығы бағдарламасы шенберінде шешілетін болады.

Ж.Д. Сүлейменова мен Б.М. Сартбаевтың депутаттық сауалдарында мектеп құрылышының нормативтерін қайта қарau, сондай-ақ жаңа мектептер құрылышын ұлғайту туралы мәселе көтерілді. Қазіргі уақытта Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Құрылыш және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық комитеті 2500 орындық мектептің үлгі жобасын әзірлеуде және 2021 жылдың соңына дейін 311 мектепті пайдалануға беруді жоспарладап отыр.

Ақпараттық-түсіндіру жұмысы

Фракция еліміздің Тұнғыш Президенті-Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың стратегиялық бағытын, Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асыра отырып, партияның 2025 жылға дейінгі «Өзгерістер жолы: Әр азаматқа лайықты өмір!», Тәуелсіздіктің 30 жылындағы еліміздің жетістіктерін жарияладай отырып, Елбасының «Елдіктің жеті тұғыры» қағидаттарының жиынтығын танымал ете отырып, **ақпарат айдынында да** тиімді жұмыс жүргізді.

Ағымдағы жылдың 1 қыркүйегі мен 30 қарашасы аралығында депутаттар – Фракция мүшелері әлеуметтік желілерде **2 002** авторлық пост жариялады, баспа БАҚ-та **186** авторлық жарияланым шығарды, телеарналарға **252** сұхбат берді.

Сонымен қатар, депутаттардың –Фракцияның барлық мүшелерінің жарияланымдары жинақталған сайлаушыларды ақпараттандыру арнасы ретінде Facebook әлеуметтік желісінде **Фракция парақшасы** ашылды және сынақтан өтіп, іске қосылды. **Ағымдағы жылдың 23 желтоқсанындағы** жағдай бойынша парақшада **397** қатысушы болды.

3.2. «ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ ПАРТИЯСЫ» ФРАКЦИЯСЫ

Жетінші сайланған ҚР Парламенті Мәжілісіндегі «Қазақстан Халық партиясы» фракциясы ҚР Парламенті Мәжілісі бюросының шешімімен тіркелді (2021 жылғы 15 қантардағы № 3-VII БМ қаулысы).

Фракцияның мақсаты: ҚХП-ның сайлауалды бағдарламасын, парламенттік жұмыс нысандары мен әдістерін, сайлаушылардың аманаттарын пайдалана отырып, партияның бағдарламалық мақсаттарын іске асыру.

Фракция отырыстары

2021 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде фракция **25 отырыс** өткізді, онда депутаттық сауалдардың тақырыптары, фракцияның заң шығару жұмысына қатысу жөніндегі міндеттері, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырысына шығарылатын заң жобалары бойынша фракцияның ұстанымы және басқа да мәселелер талқыланды. Әлеуметтік маңызы бар мәселелерді талқылау кезінде депутаттарды, министрліктердің басшы қызметкерлерін, орталық мемлекеттік органдардың, жергілікті атқарушы органдардың өкілдерін, өндіріс басшыларын, тәуелсіз сарапшыларды, сондай-ақ жүртшылық өкілдерін шақыра отырып, фракцияның кеңейтілген отырыстары өткізілді.

2021 жылғы 6 қыркүйекте Қазақстан Халық партиясының алаңында ҚХП фракциясының кеңейтілген отырысы – Халық Кеңесі «Yntymag» үйлестіру кеңесінің өкілімен және «Қазақстан Еңбек конфедерациясы» РКБ Бас хатшысының орынбасарымен «Халықаралық еңбек үйімінің «Дамушы елдерді ерекше ескере

отырып, ең төмен жалақыны белгілеу туралы» №131 конвенциясын ратификациялау туралы» тақырыбында өтті.

2021 жылғы 9 қыркүйекте ҚХП фракциясының «2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы», «Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 – 2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы» тақырыптарындағы кеңейтілген отырысы өтті.

2021 жылғы 16 қыркүйекте ҚХП фракциясының кеңейтілген отырысы Қазақстан Халық партиясының алаңында – Халық Кенесі «Қазкөміртек» кеншілер-шахтерлер кәсіподағы басшылығының серіктес мүшелерімен, «Қорғау» көміршілер кәсіподағы төрағасының қатысуымен «Регрессніктер, мүгедектік, еңбек медицинасының толыққанды жүйесінің жоқтығы, кәсіптік аурулардың алдын алу, жалақыны нақты инфляция деңгейі бойынша индекстеу» тақырыбында өтті.

2021 жылғы 21 қыркүйекте «Каспий теңізінің теніз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттаманы ратификациялау туралы», «Каспий теңізінің теніз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға Каспий теңізін жерүсті көздерінен және құрлықта жүзеге асырылатын қызмет нәтижесінде ластанудан қорғау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы» тақырыптарында Қазақстан Халық партиясының алаңында ҚХП фракциясының кеңейтілген отырысы өтті.

2021 жылғы 5 қазанда ҚХП фракциясының кеңейтілген отырысында Қазақстан Халық партиясының Төрағасы - фракция жетекшісі Айқын Қоңыров және Қазақстан еңбек конфедерациясының Бас хатшысы «Қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыру бойынша «Қазақстан Еңбек конфедерациясы» республикалық кәсіподақтар бірлестігімен ынтымақтастық туралы меморандумға» қол қойды. Қазақстандықтардың «Лайықты еңбекақы үшін!» шарасына қол жинау басталды.

2021 жылғы 7 қазанда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» тақырыбында ҚХП фракциясының кеңейтілген отырысы өтті.

2021 жылғы 21 қазанда депутат А.А. Милютин «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» тақырыптарында ҚР Парламенті Мәжілісі комитетінің кеңейтілген отырысын өткізді.

2021 жылғы 22 қазанда «Қазақстан Республикасындағы санитариялық-эпидемиологиялық ахуал туралы» тақырыбында кеңейтілген отырыс («Үкімет сағатына» дайындық) өтті. Баяндамашы – ҚР Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Б.Б. Мусин.

2021 жылғы 5 қарашада «Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбында кеңейтілген отырыс («Үкімет сағатына» дайындық) өтті. Баяндамашы – ҚР Ішкі істер министрі Е.З. Түрғымбаев.

Осы және басқа да маңызды мәселелер «Қазақстан Халық партиясы» фракциясының кеңейтілген отырысында талқыланды.

2021 жылғы 19 қарашада «Әскери қызметшілерді әлеуметтік қамсыздандыру жөніндегі шаралар туралы» тақырыбында кеңейтілген отырыс («Үкімет сағатына» дайындық) өтті. Баяндамашы - Қорғаныс министрі М.К. Бектанов.

2021 жылғы 10 желтоқсанда «Азаматтық қорғау жүйесін дамыту туралы» тақырыбында кеңейтілген отырыс («Үкімет сағатына» дайындық) өтті. Баяндамашы - Төтенше жағдайлар министрі Ю.В. Ильин.

2021 жылғы 15 желтоқсанда «Салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрандандыру барысы туралы» тақырыбында кеңейтілген отырыс (Үкімет сағатына дайындық) өтті. Баяндамашы - Қаржы министрі Е.К.Жамаубаев

Осы және басқа да маңызды мәселелер «Қазақстан Халық партиясы» фракциясының кеңейтілген отырысында талқыланды.

Заң шығару қызметі

Фракция депутаттары келіп тұсken заң жобалары бойынша жұмыс топтарына, Палатаның тұрақты комитеттерінің отырыстарына белсене қатысты, Мәжілістің жалпы отырыстарында сөз сөйлемді, талқыланған заң жобаларына нақты ұсыныстар енгізді. Көптеген заң жобалары бойынша фракция депутаттары Мәжілістің тиісті тұрақты комитеттеріне бағытталған түзетулер мен өзгерістер енгізді. Жұмыс топтарында фракция депутаттарының мынадай заң жобалары бойынша ұжымдық пікірі айтылды: «Дербес деректер алмасу саласындағы әкімшілік мәселелер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау туралы», «Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға қоршаған ортаға транспекаралық тұрғыдан жасалатын әсерді бағалау жөніндегі хаттаманы ратификациялау туралы», «Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelіk конвенцияға биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттаманы ратификациялау туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы», «Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан 2022 – 2024 жылдарға арналған кепілдендірілген трансферт туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бәсекелестікті дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының биологиялық қауіпсіздігі туралы», «Қазақстан

Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне биологиялық қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне волонтерлік қызмет, қайырымдылық, мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс және үкіметтік емес ұйымдарға арналған гранттар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы», «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Үкіметі арасындағы өтеусіз әскери-техникалық көмек көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы», «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Тәжікстан Республикасының Үкіметі арасындағы тәжік-ауған шекарасына іргелес аудандарда қауіпсіздікті қамтамасыз етуде әскери-техникалық жәрдем көрсету туралы келісімді ратификациялау туралы», «Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағы арқылы қауіпті қалдықтарды транспекаралық өткізу туралы келісімді ратификациялау туралы», «2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы шартқа (Еуразиялық экономикалық одақтың ортақ электр энергетикалық нарығын қалыптастыру бөлігінде) өзгерістер енгізу туралы хаттаманы ратификациялау туралы», «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) және «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне көлік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет саласында жаңа реттеушілік саясатты енгізу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Экімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы»

Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексіне) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дауларды соттан тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бұл ретте Қазақстан Халық партиясының депутаттары мынадай заң жобалары бойынша жұмыс топтарының жетекшілері болып табылады:

F.3. Құлахметов - «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Біріккен Араб Әмірліктері Үкіметінің басым салалардағы жобаларды дамытуға арналған үзақ мерзімді стратегиялық әріптестік құру туралы бірлескен декларациясын ратификациялау туралы».

А.А.Милютин - «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

А.М. Паяев - «Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Америка Құрама Штаттарының Үкіметі арасындағы халықаралық салық тәртібін жетілдіру туралы келісімді ратификациялау туралы».

E.B. Смайллов - «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Бұдан басқа, Қазақстан Халық партиясы фракциясының депутаттары заң жобаларының бастамашысы болды:

E.B. Смайллов - «Халықаралық еңбек үйіміның «Дамушы елдерді ерекше ескере отырып, ең төменгі жалақыны белгілеу туралы» №131 конвенциясын ратификациялау туралы», «Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы» 2013 жылғы 21 маусымдағы № 105-V Қазақстан Республикасының Заңына зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлердің, 1-2-3 топтағы мүгедектігі бар адамдардың, сондай-ақ әйелдердің зейнет жасын 60 жасқа дейін төмендету бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

И.В. Смирнова - «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мәжбүрлеп көшіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы».

Сондай-ақ депутат Е.В. Смайллов «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» заң жобасы бойынша 26 түзету енгізді.

Депутаттық сауалдар

Сайлаушылардың, бүкіл қоғамның өзекті мәселелері Мәжілістің жалпы отырыстарында фракция мүшелерінің лауазымды адамдар мен мемлекеттік органдарға жолдаған депутаттық сауалдарында көрініс тапты.

2021 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсан аралығы кезеңінде фракция депутаттары Парламент Мәжілісінің жалпы отырыстарында 19 депутаттық сауалды жария етті.

Ж.Ә.Ахметбеков:

Электр энергетикасындағы 3 тарифтік баға саясатына оралу туралы;

Азаматтық қорғау органдары (АҚО) қызметкерлерінің әлеуметтік қамтамасыз етілуін жақсарту және кәсіптерінің беделін арттыру туралы.

Ф.Қ. Қаменов:

1) Тұтыну кооперативтері арқылы тұрғын үй сатып алу үшін ақшалай қаражат салу тәуекелі туралы азаматтардың хабардар болуын арттыру туралы.

А.О. Қоңыров:

1) Инфляцияға қарсы күрес және азаматтарды қолдау жөніндегі жүйелі шаралардың қажеттілігі туралы;

2) Отын нарығындағы жүйелік теңгерімсіздіктер туралы;

3) «Жер үй» бағдарламасын іске қосу қажеттілігі туралы;

4) Мемлекеттік жоспарлау және ұлттық жобалар туралы;

5) Қазақстан ішінде ұлттық компаниялар мен қорлардың қаражатын инвестициялау саясатына көшу қажеттілігі туралы.

Ғ.З. Құлахметов:

Әскери қызметшілерді әлеуметтік қорғау туралы.

А.А. Милютин:

1) 7-ші сайланымның бірінші сессиясы ішінде жарияланған депутаттық сауалдарға жауаптардың сапасы туралы;

2) Халықты сапалы ауызсұмен қамтамасыз ету туралы.

С.Н. Решетников:

Қолда бар өрт-құтқару техникасын, өрт-техникалық жабдықты жаңғырту немесе оларды қазіргі заманғы үлгілерге ауыстыру мәселелері туралы.

А.А. Сқакова:

1) Ұлттық Климаттық Доктринаны әзірлеу қажеттілігі туралы;

2) Глазгодағы климаттың өзгеруі жөніндегі жаһандық саммиттің қорытындылары туралы.

Е.В. Смайллов:

1) Жылжымайтын мүлікті реквизициялау жолымен қоныс аудару және нарықтық құны бойынша өтемақы төлеу туралы;

2) Халықаралық енбек үйімінің «Дамушы елдерді ерекше ескере отырып, ең төмен жалақыны белгілеу туралы» №131 конвенциясын ратификациялау туралы;

3) Жаңа музыка мектептері мен өнер мектептерін салу туралы;

4) Мемлекеттік жәрдемақылар мен зейнетақыларды арттыру туралы.

И.В. Смирнова:

«Казбиофарм» холдингін құрудың орындылығы туралы.

Азаматтардың жолданымдары

Депутаттар тікелей Парламент Мәжілісіне өтініш білдірген азаматтарды қабылдауды үдайы жүргізеді және келіп түскен өтініш-хаттарды қарайды.

2021 жылдың 1 қыркүйегі мен 31 желтоқсаны аралығында фракция депутаттарының жеке қабылдауында 386 азамат болды.

Маңызды іс-шаралар

Фракция депутаттары ҚХП ОҚ, мемлекеттік органдар және т.б. өткізетін» дөңгелек үстелдерге», конференцияларға, форумдарға қатысты.

2021 жылғы 24 қыркүйекте депутат А.А. Сқакова онлайн-форматта UNICEF конференциясына қатысты.

2021 жылғы 27 қыркүйекте депутат А.О. Қоңыров делегация құрамында Түркия Ұлы Ұлттық Жиналышының Төрағасымен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 29 қыркүйекте делегация құрамында депутат А.О. Қоңыров Әзербайжан Республикасы Милли Меджлисінің Төрағасымен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 29 қыркүйекте - депутат Е.В. Смайлова «Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі жаңа заңнамалық түзетулер туралы» сұхбатында Atameken Business-те Данил Москаленконың «Время говорить» бағдарламасында сөз сөйлемді.

2021 жылғы 30 қыркүйекте депутат А.А. Сқакова «Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негізdemelik конвенцияға биологиялық әртүрлілікті сақтау туралы хаттаманы ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы туралы» ҚР Заңының жобасы бойынша жалпы отырыста баяндама жасады.

2021 жылғы 6 қазанда депутат Е.В. Смайлова Алматы қаласында зооқорғаушылар Ю. Коваленкомен және Risha Fursova-мен кездесті - Мәжіліске келіп түскен «Жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы» заң жобасы талқыланды.

2021 жылғы 7 қазанда Бесағаш, Бесқайнар және Қотырбұлақ тұрғындарымен «Жылдың жылы мезгілінде судың жетіспеуі, суаруға жұмсалатын шығын, су дебетінің болмауы, инфрақұрылымның болмауы және ескіруі, халықтың өсуі» тақырыбында кездесу өтті.

2021 жылғы 7 қазанда «Жылдың жылы мезгілінде судың жетіспеушілігі, суаруға жұмсалатын шығын, су дебетінің болмауы, инфрақұрылымның болмауы және ескіруі, халықтың өсуі» тақырыбында кездесу өтті.

2021 жылғы 8 қазанда депутат А.О. Қоңыров Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаевтың «Халық біrlігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» Жолдауын іске асыру аясында «Көтерме сауда-тарату орталықтары желісін құру мен дамытудың

өзекті мәселелері» тақырыбында Аграрлық мәселелер комитетінің көшпелі отырысына қатысты.

2021 жылғы 8 қазанда «Мүгедектігі бар адамдар мәселелері бойынша ҚХП жобалық офисі» тақырыбында кездесу өтті. Вениамин Алاءв пен Гүлмира Бурашева мүгедектікті алудан бастап ЖДЖ-ға дейінгі барлық процестерді талдау мен схемасын құруды жұмысқа алды.

2021 жылғы 8 қазанда фракция депутаттары Қазақстанда мүгедектігі бар адамдардың құқықтарын қорғаушылар коалициясына қатысуышылардың бірінші конференциясының ашылуына қатысты. Тақырыбы: «Партияның мүгедектігі бар адамдар мәселелері жөніндегі жобалық офисі туралы».

2021 жылғы 8 қарашада делегация құрамында депутат А.О. Коңыров Польша Сенатының Маршалымен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 11 қазанда депутат А.А. Скакова Брюссельде ҚР Парламенті делегациясының құрамында Еуроодақ пен Қазақстанның парламенттік ынтымақтастық комитетінің 18-ші отырысына спикер ретінде қатысты.

2021 жылғы 14 қазанда депутат А.А. Сқакова Қазақстан құс өсірушілер одағының онлайн конференциясына қатысты.

2021 жылғы 19 қазанда депутат Е. В. Смайлов сервистік полиция туралы жоба бойынша жұмыс тобының мүшелерімен және адам құқықтары және жария саясат жөніндегі халықаралық құқық саласындағы маман, Құқықтық саясатты зерттеу орталығының (LPRC) сарапшысы Н.Ж. Ерғалиевамен кеңес өткізді. «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбындағы «Үкімет сағатын» өткізу талқыланды.

2021 жылғы 20 қазанда депутат Е.В. Смайлов жұмыс тобының мүшелерімен және Нұр-Сұлтандары ЕҚҰҮ Бағдарламалар офисінің полиция реформасы жөніндегі консультантты Э. Р. Хисамутдиновамен «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбындағы «Үкімет сағатын» өткізу жөнінде кеңес өткізді.

2021 жылғы 20 қазанда депутат С.Н. Решетниковтың қатысуымен Қорғаныс министрлігінде әскери қызметтен босатылған 10 және одан да көп жыл енбек сінірген әскери қызметшілерді тұрғын үймен қамтамасыз ету мәселелері бойынша «дөңгелек үстел» өтті.

2021 жылғы 22 қазанда Парламент Мәжілісінің Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне дауларды сottan тыс және сотқа дейін реттеу институттарын дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасы бойынша «дөңгелек үстел» өтті.

2021 жылғы 29 қазанда депутат А.А. Скакова Білім мен ғылымды дамыту жөніндегі республикалық қоғамдық кеңестің бесінші отырысына қатысты.

2021 жылғы 29 қазанда «Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы», «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасындағы

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы», «Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы» Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексіне) Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкіл қызметінің мәселелері бойынша толықтыру енгізу туралы» Зан жобалары бойынша «дөңгелек үстел» өтті.

2021 жылғы 30 қазанды депутат Е.В. Смайлұс «Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарын реформалау туралы» тақырыбына «Үкімет сағатына»дайындық шенберінде Комитеттің Қарағанды қаласына шығуына қатысты.

2021 жылғы 4 қарашада депутат Е.В. Смайлұс ҚР Әділет вице-министрі Н.В. Панмен және ҚР Әділет миніні Заңнама департаменті директорының орынбасары Н.С. Жамаладинамен сайлау заңнамасы мәселелері бойынша кездесті.

2021 жылғы 8 қарашада депутат А.О. Қоңыров делегация құрамында Польша Сенатының Маршалымен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 16 қарашада депутат А.О. Қоңыров делегация құрамында Еуропа Кеңесі Парламенттік Ассамблеясының төрағасымен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 18 қарашада ҚХП фракциясының депутаттары «Халықаралық қаржы институттарынан қаржылай көмекті алу және пайдалану ашықтығы» тақырыбындағы «дөңгелек үстел» жұмысына қатысты.

2021 жылғы 22 қарашада Қазақстан Халық партиясы фракциясының депутаттары Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті күніне арналған «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент.» тақырыбындағы Халықаралық парламенттік конференцияға қатысты.

2021 жылғы 24 қарашада Фракция депутаттары Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығын мерекелеу шенберінде Қазақстанның Х Азаматтық форумына «Сыбайлас жемқорлық проблемасына нөлдік төзімділік», «Халықтық қатысу бюджеті» тақырыптары бойынша сөз сөйледі.

2021 жылғы 25 қарашада депутат Е.В. Смайлұс «Атамекен» ҮКП Кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау және сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі кеңестің «Салықтық әкімшілендіру саласындағы кәсіпкерлік қызметтің жекелеген шектеулері туралы» тақырыбына арналған отырысына қатысты.

2021 жылғы 25 қарашада депутаттардың «Тұрғын үй қатынастары туралы» Зан жобасын талқылау жөніндегі сараптамалық кездесуге қатысты.

2021 жылғы 25 қарашада депутаттар «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сактандыру нарығын және бағалы қағаздар нарығын реттеу мен дамыту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» тақырыбындағы «дөңгелек үстел» өткізді.

2021 жылғы 25 қарашада депутат А.А. Скакова Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған «Жасыл университеттер: тәжірибе, тұрақты даму аясындағы перспективалар» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға спикер ретінде қатысты.

2021 жылғы 26 қарашада депутат А.А. Скакова С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті үйымдастырылған «Орман шаруашылығы, жабайы табиғат және қоршаган орта» жаңа факультетінің ашылуына орай «Қазақстанның табиғи ресурстарын қорғау және ұтымды пайдалану мәселелерін тиімді шешудегі жоғары білімнің рөлі» тақырыбындағы семинарға спикер ретінде қатысты.

2021 жылғы 30 қарашада ҚХП депутаттары «Қазақстандағы мүгедектігі бар адамдардың проблемаларына назар аудару және заңнамалық шешімдерді ілгерілету» тақырыбында мүмкіндігі шектеуіл адамдармен кездесу өткізді.

2021 жылғы 30 қараша – «Nur Otan» партиясы қоғамдық саясат институтының «Қазақстанның партиялық-саяси жүйесінің эволюциясы: сын-қатерлер, жетістіктер мен перспективалар» тақырыбындағы халықаралық форумына депутаттардың қатысуы.

2021 жылғы 6 желтоқсанда - депутаттар «Азаматтық қорғау жүйесін дамыту туралы» тақырыбындағы «Үкімет сағаты» шенберінде Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрі Ю.В. Ильиннің баяндамасын тыңдауға қатысты.

2021 жылғы 10 желтоқсанда – ҚХП депутаттарының Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған «Көшбасшы. Тұрақтылық. Өрлеу» халықаралық ғылыми-практикалық конференциясына қатысты.

2021 жылғы 11 желтоқсанда депутат F.З. Құлахметов Алматы қаласындағы этномәдени бірлестіктермен кездесуге қатысты.

2021 жылғы 21 желтоқсанда ҚХП депутаттары «Атамекен» Үлттық Кәсіпкерлер палатасының Кәсіпкерлердің құқықтарын қорғау және сыйайлар жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі кеңестің отырысына қатысты. Тақырыбы: «Ақтөбе облысы кәсіпкерлерінің «Ашық конкурс» бойынша мемлекеттік сатып алуды өткізу кезіндегі құқықтарының бұзылуы туралы» «Бағалы, сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген балық түрлері мен басқа да су жануарларын өсімін молайту жөніндегі қызметтерге», «Алматы облысы Қапшағай қаласының жеке мектепке дейінгі білім беру үйымдарын қаржыландыру проблемалары туралы».

2021 жылғы 28 желтоқсанда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасының таныстырылымы өтті. Таныстыруды заң жобасы бойынша жұмыс тобының жетекшісі депутат Е.В. Смайлұов жүргізді.

БАҚ

Фракцияға мүше депутаттар үнемі республикалық және өнірлік БАҚ-та, Қазақстан Халық партиясының «Халық үні» журналында жарияланады, электрондық бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлейді.

Есепті кезеңде БАҚ-та мақалалар, сұхбаттар, түсіндірмелер, пікірлер түрінде 1303 материал орналастырылды. Партияның ұстанымы әлеуметтік желілерде үнемі жарияланып отырады.

3.3. «АҚ ЖОЛ» ҚАЗАҚСТАН ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ПАРТИЯСЫНЫҢ ФРАКЦИЯСЫ

«Ақ жол» ҚДП фракциясы Парламент Мәжілісі бюросының қаулысымен тіркелді Фракция құрамына төмендегідей депутаттар кірді:

А.Перуашев, А. Әбілдаев, Е. Барлыбаев, Б. Дүйсембінов, С. Ерубаев, Д. Еспаева, А. Жұмабаева, Қ. Иса, А. Линник, Е. Өмірғали, М. Раманқұлов, Ғ. Хамзин.

Фракцияның мақсаты: ҚР Парламентінде «Ақ жол» ҚДП мүддесін білдіру.

Парламент, Палаталар отырыстарында, комиссияларда, мемлекеттік органдарда «Ақ жол» ҚДП депутаттық фракциясының атынан өкілдік етуге оның басшысы А.Перуашевқа уәкілеттік берілген.

Фракция жетекшісінің орынбасарлары болып Д. Еспаева мен Б. Дүйсембінов сайланды.

Фракция отырыстары

Фракцияның 16 отырысы өткізіліп, оның барысында партияның өнірлік филиалдарымен бейнеконференцбайланыс режимінде заң жобаларына тұжырымдамалық түзетулер, депутаттық саудардың тақырыптары, фракцияның заң жобалары бойынша ұстанымы талқыланды.

7 қыркүйекте фракцияның кеңейтілген отырысына екі жүзге жуық қасіпкер қатысты - Қарағанды, Ақмола, Қостанай, Алматы, Павлодар, Шығыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан, Жамбыл және Түркістан облыстарынан ШОБ өкілдері келді. Олар сауда және қызмет көрсету, тамак, сұт, май, машина жасау, жеңіл өнеркәсіп, құрылыс материалдары өндірісі салалары салалық қауымдастырының, Қасіпкерлер форумының және т.б. өкілдері болды. Қаржы бірінші вице-министрі М. Сұлтанғазиев, Ұлттық экономика вице-министрі Ә. Қуантыров, Сауда вице-министрі Е. Қазанбаев, басқа да уәкілетті органдардың өкілдері қатысты.

Салықтарды әкімшілендіру және өнімдерді қадағалау бойынша жана әдістерді (тауарларға арналған бастапқы ілесте жүккүжат, электрондық шот-фактура, тауарларды таңбалу және бақылап отыру) енгізу кезінде бизнестің бастан кешіп отырган проблемалары, сондай-ақ Қаржы министрлігінің шағын бизнесі

тексеруге мораторийді тоқтату туралы бастамасы талқылау нысанасы болды.

Сонымен қатар, отырыста Мәжіліс депутатының босаған мандатын 27 жастағы кәсіпкер Ғани Хамзинге беру туралы мәселе қаралды - ротация өз бастамасы бойынша кеткен депутат Азат Сембиновтың орнына жүргізілді.

21 қыркүйекте отырыс барысында «INDCOM КТ» инжинириングтік компаниясының құрылымына кіретін кәсіпкерлер мен менеджерлер тобына партбилеттер тапсырылды.

5 қазанда отырыста фракцияның Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрі Б. Атамқұловтың, Ұлттық экономика бірінші вице-министрі Т. Жақсылықовтың, Қаржы вице-министрі Д. Кенбейлдің және т.б. қатысуымен «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасына қатысты талаптары талқыланды.

Мемлекеттік органдар «Ақ жол» депутаттарының көптеген түзетулеріне Үкіметтің неге теріс қорытынды бергенін түсіндіруге тырысты. Нәтижесінде, олар, керісінше, фракцияның тәсілдерін қолдайтыны белгілі болды. Біз түзетулерге қайта оралып, отандық кәсіпорындардың мұддесі үшін заң жобасын екінші оқылымға дейін пысықтауға келістік.

11 қазанда фракция отырысына подполковник С.Жарасбаев келді. Жақында Жоғарғы Сот ақтап, өзіне адал аты мен әскери атағын қайтарып алған, әскери авиацияға техникалық қызмет көрсету жөніндегі маман «Ақ жол» партиясына және партия төрағасының орынбасары, депутат Б.Дүйсембиновке көрсеткен қолдауы үшін жеке алғысын білдірді. Бірінші сатыдағы соттар жалған айып бойынша офицерді сыйбайлас жемқорлық үшін кінәлі деп таныған кезде, дәл осы «ақжолдықтар» Жоғарғы Сотқа және прокуратура органдарына с. Жарасбаевты қорғау үшін жүгінді.

Сондай-ақ фракция отырысында депутаттарға Блокчейн индустриясы және дата-орталықтары қауымдастыры жүгінді. Қоғамда майнингтің дамуына байланысты энергия тұтынудың қарқынды өсуі талқыланып жатқаны белгілі.

Өткен талқылау салага қатысты тек Мәжіліс депутаттарындаған емес, сондай-ақ түрлі өнірлердегі жергілікті мәслихаттар депутаттарында да осы компанияларға қолданылатын электр энергиясына тарифтер, олардың айналымдарының төленетін салықтарға сәйкестігі, экономика құрылымына әсері, энергия тапшылығын қалыптастыруға, жаңартылатын энергия көздерін пайдалану мүмкіндігі және т.б. сияқты маңызды мәселелердің бар екенін көрсетті.

Сонымен қатар, бұл сала жаңа, цифрлық экономика екені сөзсіз. Соңықтан тыйым салу емес, реттеудің нақты талаптары қажет. Қонақтар депутаттардың бірқатар сұрақтарына жауап берे алмағанын ескере отырып, пікірталасты ашық қалдыру туралы шешім қабылданды.

18 қазанда фракция отырысына Қорғаныс өнеркәсібі қауымдастыры кәсіпорындарын өкілдерінің қатысуымен Фракцияның отырысы өткізілді. Бұған дейін фракция Мемлекеттік

қорғаныс тапсырысының өнімдеріне баға белгілеу қағидалары асында саладағы ахуал мен отандық компанияларды кемсітүшлік бойынша саяул жіберген болатын.

Қауымдастықтың атқарушы директоры Н. Олжабайұлы хабарлағандай, «Ақ жол» депутаттарының сынынан кейін мемлекеттік органдар кейбір ескертулерді ескерді, алайда олар ұсынып отырған жобада отандық өндірушілердің шаруашылық қызметіне араласу да, олардың мұдделерін шетелдік бәсекелестердің пайдасына қысым жасау да сақталып отыр. Қорғаныс саласындағылар «Ақ жол» депутаттарына жағдайға қайта араласып, әскери зауыттарды қорғау туралы өтінішпен жүгінді.

А. Перуашев Қауымдастықты және «Qazaqstan Paramount Engineering» компаниясын өз КБ әзірлеген «Барыс» броньды машинасының ҚР Қорғаныс министрлігінің сынақтарын сәтті аяқтауымен құттықтады.

Өзара мәселелерді талқылау үшін әскери техникаға тапсырыс берушілер өкілдерінің отандық өндірушілермен жабық режимде кездесуін ұйымдастыру туралы шешім қабылданды.

14 қарашада фракция отырысы барлық деңгейдегі мәслихат депутаттарының және Нұр-Сұлтан қаласынан, Қарағанды және Маңғыстау облыстарынан келген партия филиалдары басшыларының қатысуымен өтті -барлығы 20-дан астам қонақ болды.

Өнірлерден келген «ақжолдықтар» көптеген мәселелерді көтерді, жақын арада бірқатар мәселелер бойынша тиісті депутаттық саяулдар дайындалатын болады.

Заң шығару қызметі

Фракция депутаттары заң жобаларына 400-ден астам түзетулер енгізді. Олардың ішінде - фракция депутаттарының сот-сараптама қызметі, рақымшылық жасау, өлім жазасы, асыл тұқымды мал шаруашылығы, бәсекелестікті дамыту, бюджет заңнамасын жетілдіру, арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері мен әскери қызметшілердің ерекше тауарларды, әскери қызметті және тұрғын үй қатынастарын бақылау, кәсіпкерлік, көрнекі ақпарат, бала құқықтарын қорғау, сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, өнеркәсіптік саясат, бәсекелестікті дамыту, кемлекеттік көрсетілетін қызметтерді цифрандыру, сот жүйесін жаңғыру және т.б. салаларда жаңа реттеу саясатын енгізу мәселелері жөніндегі ұсыныстары.

Д. Еспаева сақтандыру нарығын және бағалы қағаздар нарығын реттеу мен дамыту мәселелері жөніндегі жұмыс тобын басқарды

15 қазанда фракция Әділет вице-министрі Наталья Панның қатысуымен «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» Конституциялық заңға түзетулерді талқылады, ол Президенттің тапсырмасы бойынша Әділет министрлігі дайындаған өзгерістер: әйелдер мен жастарға арналған Мәжіліс пен мәслихатқа кандидаттардың партиялық тізімдеріне 30%-дық квотаны мүмкіндігі шектеулі азamatтарға да қолдану туралы, осы квотаны

кандидаттарды ұсыну кезінде ғана емес, сондай-ақ мандаттарды бөлу кезінде де қолдану туралы айтып берді.

Жалпы, осы нормаларды қолдай отырып, «ақжолдықтар» Әділет министрлігіне сайлау процесінің ашықтығын қамтамасыз етуге және «Сайлау туралы» заңның алдыңғы өзгерістерін іске асыру барысында анықталған проблемаларды жоюға байланысты дайындалып жатқан заң жобасына өз ұсыныстарын жіберді. Ұсыныстар арасында:

дауыс беру және әрбір бюллетеңді камераларға тіркей отырып, дауыстарды санау барысын бейнебақылау;

дауыс беру нәтижелерін және оның барысындағы бұзушылықтарды даулау кезінде қарау үшін Ортсайлаукомның бірыңғай серверінде дауыс беру және дауыстарды санау барысының толық бейнежазбаларын жинақтау; не осы процестерді on-line режимінде тікелей трансляциялау;

бюджет шығындарын болдырмау үшін саяси партиялардың ресми өкілдеріне бейнебақылау құқығын беру;

Алдыңғы өзгерістерді іске асыру кезінде туындаған проблемаларды шешу бөлігінде әйелдердің, жастардың және (енді) мүмкіндігі шектеулі кандидаттардың партиялық тізімдеріндегі өкілдігі туралы тұжырымды нақтылауды ұсынды.

Биылғы жазда алғаш рет ауыл әкімдерін сайлау тәжірибесі «Ақ жол» Демократиялық партиясы үшін одан да сезімтал болды - осы жылдың көктемінде мемлекеттік органдар бұл талаптың алдыңғы тасталғаны және кәсіпорынды басқарудағы үқсас өтілінің жеткіліктілігі туралы мәлімдегеніне қарамастан, кәсіпкерлер арасынан 81 кандидатты мемлекеттік қызмет өтілінің болмауына байланысты тіркеуден бас тартты . Осыған байланысты фракция «Сайлау туралы» заңға тиісті норма енгізуі ұсынды.

20 қазанда А. Перуашев респубикалық бюджетті талқылау барысында сөз сөйлемді. Ол Үкіметтің Ұлттық қордың азаймайтын қалдығының шегінен шығу және мемлекеттік қарыздың рұқсат етілген мөлшерінен асып кету туралы теріс болжамдарына назар аударды, Ұлттық қордың қаражатын басқаруды реттейтін нормативтік құжаттарды қайта қарау қажеттігін, сондай-ақ мемлекеттік қарызды тарту және өтеу тәртібін атап өтті.

«Ақ жол» партиясы Парламентте бюджетті ғана емес, Үкіметтің іс-қимыл бағдарламасын да қарауды және бекітуді ұсынады, – деді ол, - оның жұмысын жұмсалған қаражат бойынша емес, нақты міндеттерге қол жеткізу үшін бағалауға болады».

А. Перуашев Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесін төмендету, екінші деңгейдегі банктердің пайызын төмендету және бизнесті қолжетімді қаржыландыру қажеттілігін атап өтті. «Ақ жол» дәл осыдан кредиттер бойынша қарыз сомасы ақылға қонымды шектен шығып кетеді және кәсіпорындарды рейдерлік жолмен тартып алуға алып келеді, ал отбасы балаларымен бірге жалғыз үйінен шығарылады.

Бұдан басқа, «Ақ жол» басшысы бюджет кірістерінің 97%-ға болжамды өсуі «жақсарту» есебінен қамтамасыз ету, ал заттарды өз аттарымен атасак, салықтық әкімшілендіруді қатаңдату жоспарланып отыр.

«Фискалдық органдардың бизнеске қысымы, шоттарды тоқтату, табысты жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды банкроттыққа дейін жеткізу, кәсіпкерлерге қылмыстық істер ашу бүтінгі күннің өзінде іскерлік ахуалға қауіп төндіреді. Ал мемлекеттік органдардың бұл практиканы қатаңдату ниеті – айтарлықтай алаңдаушылық туғызады», – деп атап өтті А.Перуашев.

З қарашада Азат Перуашев бизнестің жаңа реттеуші саясаты туралы заң жобасын талқылау кезінде сөз сөйлемді. «Ақ жол» көшбасшысы мониторингтік топтардың қызметін заңнамалық реттеу қажеттілігі туралы тағы да еске салды. Сонымен қатар, А. Перуашев бизнесті жаңа реттеудің ажырамас бөлігі шенеуніктердің кәсіпорындарға зиян келтіргені үшін жеке жауапкершілігі болуы керек екенін - кәсіпкердің құқығын бұзған бастық бизнеске келтірілген залалды өз қалтасынан өтеуі үшін заңда міндеттеу керек екенін атап өтті.

Өз сөзінде ол бизнес жұмысы үшін банктер мен коллекторларға борышкерлерден несие бойынша кепілге қойылғаннан артық мүлік алуға тыйым салу талабымен шектеулер кезеңінде салық және бухгалтерлік есептілік бойынша «пилоттық жобаларға» тыйым салу қажеттілігі туралы да айтты.

Несиемен күрсесе алмаған және кепілін берген, бірақ банктер мен коллекторларға тиесілі кәсіпкерлер мен азаматтарды қорғау мәселесіне ерекше назар аударылды.

«Бүтін біз Тәуелсіздіктің 30 жылдығына рақымшылық жасау туралы заң қабылдадық. Бұл маңызды және имандылық шарасы. Бірақ «Ақ жол» фракциясы сотталғандарға ғана емес, адамгершілікті де танытуды қарастырады. Қарапайым адамдар да, кәсіпкерлер де адамгершілікке мұқтаж», - деп атап өтті Перуашев, кепілге қойылған мүлікті «кез келген жағдайда бағалаушылар мен соттар нақты құнынан 1,5-2 есе арзан бағалайтынын» айттып, борышкер сот орындаушысын және онымен бірге жүрген адамдарды атып тастаған Алматыдағы трагедияны мысалға келтірді.

Депутаттық сауалдар

Қаралатын кезең ішінде фракция депутаттары әртүрлі тақырыпта 34 депутаттық сауал жолдады: бұл кәсіпкерлікті қолдау, тұрғын үй проблемалары, білім беру, денсаулық сақтау, сыйайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және т. б.

1 қыркүйек

Фракцияның Денсаулық сақтау министріне ковидтік ауруханалардағы медицина қызметкерлерінің штат санының нормасы туралы сауалы айтылды.

Фракция депутаттары COVID-19-ға қатысты бірқатар шектеу шараларын сынға алды.

8 қыркүйек

«Ақ жол» Үкіметтен Қаржы министрлігінің шағын бизнесі тексеруге мораторийді алып тастау және кәсіпкерлерді қолдау туралы мәлімдемесінен бас тартуды сұрайды

«Ақ жол» ««Ақтөбе қаласының халықаралық әуежайы» мүліктік кешенінің бағалау құнының негізділігіне тексеру жүргізуді талап етеді.

«Ақ жол» Желтоқсанның саяси мәнін қайта қараша қажеттігі туралы сауал жолдады.

Маңғыстау өнірінде суды тұшыландыру проблемалары айтылды.

15 қыркүйек

«Ақ жол» Мемлекеттік кірістер комитетіне ТІЖ өлшемдерін қайталайтын есептілікті қатар алыш тастау мәселесін қарауды ұсынады.

«Ақ жол» экономикалық айналымға күйрекен кәсіпорындардың активтерін қайтаратын инвесторлардың заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз етуді талап етеді.

«Ақ жол» депутаттары ресейлік «Сбер» компаниялар тобымен цифрлық үкімет платформасын құру жөніндегі келісімнің төнірегіндегі ахуал туралы мәселелерді айтты.

22 қыркүйек

«Ақ жол» КХР-дан жүк тасымалының кешіктірілуіне байланысты ден қою шараларын қабылдауды талап етті

«Ақ жол» жеке тұлғалардың банкроттығы туралы заңын қажеттілігі туралы тағы да мәлімдеді: Алматыда 5 адамның өліміне әкеп соққан қайғылы оқиға - мемлекеттік органдардың мыңдаған шағын кәсіпкерлер мен қарапайым борышкерлердің жағдайына немқұрайлы қарауының тікелей нәтижесі.

Фракция жұмыс істеп тұрған автопаркке тиесілі субсидияларды төлеу мәселесін қайта көтерді.

30 қыркүйек

«Ақ жол» фракциясы вакциналарды таңдауды көңілтү тесінен вакциналау қарқының жеделдетуді ұсынады.

«Ақ жол» депутаттары ЖРК құрылышы кезінде ұрлықты ұйымдастырушыларды халықаралық іздестіру туралы мәселе қойды.

«Ақжолдықтар» Қазақстанның цифрлық кодының өзгеруіне қарсы шықты.

6 қазан

Фракция дизель отынының тапшылығына байланысты жағдайды түсіндіруді талап етті.

Депутаттар ұлттық ғылымометрия жүйесінің қажеттілігі туралы мәлімдеді.

«Ақжолдықтар» мал шаруашылығы өнімдерін экспорттау проблемаларын айтты.

13 қазан

«Ақ жол» адал зергерлік кәсіпорындарды қолдап, зергерлік бұйымдардың көлеңкелі айналымын қысқарту жөнінде шаралар ұсынды.

Фракция ғалымдарға бюрократиялық қысымға қарсы шықты.

«Ақ жол» ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді қолдау мәселелерін тағы да көтерді: фермерлердің субсидияларын уақтылы төлеу, олардың кредиттерді өтеуін ұзарту қажеттілігі.

27 қазан

«Ақ жол» фракциясы ковидтік қауіп аймағында жұмыс істейтін медицина қызметкерлеріне тиісті жалақы төлеуді талап етеді.

«Ақ жол» күріштің егіс алқаптарын қысқарту туралы шешімге қарсы шықты.

3 қараша

«Ақ жол» ҚХР-дан жүк тасымалының кешіктірілуіне байланысты бизнесті қолдаудың нақты шараларын қабылдауды қайта талап етті.

10 қараша

Шахтерлердің қаза болуына байланысты «ақжолдықтар» қауіппі кесіптеңі жұмысшылар үшін зейнет жасын қайтару қажеттілігі туралы мәлімдеді.

«Ақ жол» мұнай өнімдері мен көмір тапшылығын шешуді, сондай-ақ осы саладағы бағаларды реттеуді енгізу ді талап етеді.

17 қараша

«Ақ жол» депутаттары интернеттің қолжетімділігі мен ұялы байланыстың сапасы туралы мәселені көтерді.

«Ақ жол» кәсіби футбол клубтарын мемлекеттік қаржыландыруға қарсы шықты.

24 қараша

«Ақ жол» ұлттық экономикалық мұдделерді қорғап, дәнді және майлыш дақылдар тұқымдарын экспорттауға баж салығын белгілеуді талап етті.

«Ақ жол» кез келген микрокредиттер бойынша жылдық 56%-дан аспайтын мөлшерде мөлшерлеме белгілеуді талап етеді.

8 желтоқсан

Фракция тұрғындар мен кәсіпкерлердің шамадан тыс кредит алуына байланысты қурделі жағдай туралы сауал жолдады.

22 желтоқсан

Фракция мемлекеттік органдар, ұлттық компаниялар мен квазимемлекеттік сектор кәсіпорындарының қызметкерлері арасында жастар мен ерекше қажеттіліктері бар адамдарға, сондай-ақ әйелдерге (депутаттар квотасына ұқсас) квота енгізу туралы мәселе қойды.

«Ақ жол» депутаттары А.Байтұрсыновтың 150 жылдығын мерекелу бойынша ұсыныстарын айтты.

«Ақ жол» фракциясы ірі шетелдік жер қойнауын пайдаланушылар құрған Мұнай-газ машинасын жасауды дамыту орталығының нақты жобаларын жеделдетуді талап ете отырып, қайтадан сауал жолдады.

Азаматтардың жолданымдары бойынша жұмыс

Қоғамдық қабылдаудың онлайн жұмысы ұйымдастырылды - азаматтар фракция депутаттарымен бейнебайланыс арқылы байланыса алады. Өнірлердегі азаматтар, кәсіпкерлер фракцияның апта сайынғы отырыстары барысында бейнеконференция байланысы арқылы депутаттарға тікелей жүгінуге мүмкіндігі бар.

Ағымдағы сессия кезеңінде 250-ден астам азамат қабылданды, 900-ден астам жазбаша жолданым қаралды.

Азаматтардың жолданымдарындағы көптеген проблемалар депутаттық сауалдар, заң жобаларына түзетулер үшін негіз болды. Азаматтар мен кәсіпкерлердің жолданымдары бойынша уәкілетті мемлекеттік органдарға бірқатар хаттар жіберілді.

Осылайша, 7 қазанда Азат Перуашев қостанайлық «BeefStream» кәсіпорнын қолдау мақсатында ҚР ЖС төрағасының атына ұндеу жолдады. Табысты кәсіпорын басшылығы өздерін фискалдардың ойдан шығарылған талаптарынан банкроттықта жеткізуіне байланысты жүгінді. Олардың талаптарына облыстық ветеринария басқармасы маманының болжамды (!) сойылған жануарлардың тірі салмағы және тағы да (болжамды) жануарлардың тірі салмағына есептелген ет шығымының нормасы негіз болды. Бұл «қорытындыны « барлық өзекті әдістемелерге сәйкес келмейтін ретінде Ауыл шаруашылығы министрлігінің және мал шаруашылығы саласындағы F3I мамандары ресми түрде жоққа шығарды. Сонымен қатар, кәсіпорын істің нақты жағдайы бойынша барлық қажетті құжаттаманы ұсынды. Бірақ сottар жергілікті «сарапшының» бірінші қорытындысына сенеді және бизнеске үстеме 560 млн теңге есепке жазған, бұл сөзсіз кәсіпорынның жойылғанын білдіреді.

2 қарашада фракция Премьер-Министрдің орынбасары-Сыртқы істер министріне Қазақстанның EO Green Pass Passport цифрлық сертификаттар жүйесіне кіру қажеттігі туралы хат жолдады. Мұндай сертификатқа ие болу ЕО елдері бойынша кедергісіз жүргүре құқық береді. Хат азаматтардың халықаралық тасымалдарды қалпына келтіруге, соның ішінде оқу және іскерлік серікtestікке жәрдемдесу туралы өтініштері бойынша дайындалды.

9 желтоқсанда «Ақ жол» фракциясы Үкіметке және Ұлттық Банкке зейнетақы жинақтарының жеткіліктілік шегін анықтау жөнінде хат жолдады. Депутаттар Мемлекет басшысының 01.09.2021 ж. Қазақстан халқына Жолдауында «...әлеуметтік және басқа да салаларда ең төмен жалақыны есептік көрсеткіш ретінде» алып тастау туралы тапсырмасын орындауды, тиісінше зейнетақы жинақтарының ең төмен жеткіліктілік шегін айқындау әдістемесінен алып тастауды және аталған шекті ең төмен зейнетақы мөлшері мен ең төмен күнкөріс деңгейіне байланыстыра отырып, есептеуді жүргізуді талап етеді. Сонымен қатар, олар зейнетақы жинақтарын салынып жатқан түрғын үй кешендерінде түрғын үйді брондауға алдын ала шарт жасасқан азаматтарға бұрынғы жеткіліктілік шегі бойынша пайдалануға рұқсат беруді сұрайды.

Басқа да маңызды іс-шаралар, сез сөйлеулер

1 қыркүйекте Мәжіліс отырысында Азат Перуашев Жамбыл облысындағы әскери қоймадағы жарылыс салдарынан зардап шеккендерге және қаза тапқандардың отбасыларына бір күндік жалақыны аударуды ұсынды. Ол қайғылы жағдайдың себептерінің ақ-қарасын анықтап, құтқарушыларды оқ-дәрілері бар қоймаларды сөндіруге жібергендерді жазалауды талап етті.

22 қыркүйекте Азат Перуашев Машина жасаушылардың IX форумында панельдік пікірталас өткізді. Пікірталас барысында

ол дайын автобустар мен комбайндарды импорттайтын автомобиль құрастыру кәсіпорындарына женілдіктер туралы бірқатар өткір мәселелерді көтерді.

29 қыркүйекте «Ақ жол» депутаттары Байзақ ауданындағы жарылыстан зардал шеккен жиырма отбасын көмірмен қамтамасыз етті. Аз қамтылған отбасылардың өтініштері бойынша олар барлық жылыту маусымына Шұбаркөл көмірінен бір-бір самосвал алды. Сапар барысында «Ақ жол» делегациясы жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарының барысымен танысты. Перуашев облыс басшысының алдына кәсіпкерлерге көмек көрсету қажеттілігі туралы мәселелер қойды.

9-12 қазанда Андрей Линник «Қазақстан Республикасы - Еуропалық одақ» (ҚР - ЕО) Парламенттік ынтымақтастық комитетінің кезекті 18-ші отырысына қатысты. Депутат пандемия жағдайында Қазақстан үкіметінің дағдарысқа қарсы негізгі шаралары туралы хабардар етті, ҚР-ЕО сауда-экономикалық және инвестициялық ынтымақтастығының жаңа перспективалық бағыттары туралы ақпаратпен бөлісті, еуропалық парламентарийлерді Кеңейтілген әріптестік пен ынтымақтастық туралы келісімнің экономикалық әлеуетін іске асыруға барынша қолдау көрсетуге шақырды.

14 қазанда Қазыбек Иса «Тәуелсіздік тарландары» фильміне түсірілімге қатысты.

11 қазанда Азат Перуашев Қазақстан спортшылары одағының жетекшілері А.Қарлығашевпен, М. Тұрлыбековпен және атақты боксшы, Еуропа чемпионы С. Нұрқазовпен кездесті. Олар тіпті құрметті атақтары бар спортшылар мен жаттықтырушылардың енбекақысының жеткіліксіздігі туралы мәселелерді көтерді. Олардың пікірінше, балалар спортын елемеу және дұрыс қаржыландырмая балалардың спортқа деген сүйіспеншілігін арттыратын алғашқы жаттықтырушылардың тек әнтузиазммен жұмыс істеуіне алып келді. Спортшылардың айтудынша, спорттағы сыйбайлас жемқорлық жаттықтырушылардан жиындар мен жарыстарға бөлінген тәуліктік шығындарды 100% қайтаруды («пара» түрінде) талап етеді.

11 қазанда Айгүл Жұмабаева ҚР-дағы санитарлық-эпидемиологиялық жағдай туралы «үкімет сағаты» барысында сөз сөйледі. Депутат «Карантиндік шаралар туралы» заңының қажеттілігін атап өтті, онда карантинді енгізу тәртібі, мерзімдері мен шарттары, карантиндік шараларды белгілеуге өкілетті орган, оның құзыреті мен қабылданған шешімдер үшін жауапкершілігі, ең бастысы – шектеу жағдайында кәсіпкерлерді қорғау қарастырылған.

22 қазанда «Караван» газетінде «Өнеркәсіптік революция және «Википедиядан алған реферат» сұхбаты жарияланды, онда А.Перуашев «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасымен жұмыс туралы айтты.

«Бірінші дауыс бергеннен кейін, біз осы заң жобасын негізді сынға алған кезде, жағдай жақсы жаққа қарай өзгереді деп үміттенемін. Қалай болғанда да, экономикалық блок министрліктерінің басшыларымен және олардың қызметкерлерімен

күн сайын дерлік консультациялар өткізіледі. Мен бірінші вице-премьер А.Смайловпен де және өнеркәсіптік блокқа жетекшілік ететін вице-премьер Р. Склярмен де кездестім, олар біздің ұстаныммызды және заңды екінші оқылымға дейін аяқтау қажеттілігін түсінді», - деп атап өтті А. Перуашев.

Бұл талқылаулар «Ақ жол» ҚДП депутаттары ұсынған нормаларды енді теріске шығаруға емес, көпшілігін ықтимал редакциялауға әкеледі. Мұндай көзқарас күдікті оптимизм туындарады және «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң экономика мен отандық өндіріске шынымен пайдалы болуы үшін әлі де күш-жігерді қажет етеді.

23 қазанда Азат Перуашев «Биржалық сауда туралы» заң жобасы бойынша отандық өндірушілер мен ірі тау-кен өндіруші кәсіпорындардың өкілдерімен кеңес өткізді.

Сала өкілдері «Биржалық сауда туралы» заңға Перуашев ұсынған түзетулер, ең алдымен биржа арқылы - стандартталмаған тауарлармен сауда жасауға тыйым салу – рәсімдерді баяулатады және жеткізілімдердің бұзылуына әкеледі, ал олардың өндірісі үздіксіз сипатта болады деп санайды.

А. Перуашев бұл ТМК мүддесіне нұқсан келтіру емес екенін түсіндірді. Бірақ «Ақ жол» өндіруші компаниялардың біздің елге қосқан үлесі тек салықтармен шектелмеуі керек деп санайды. Олардың әлеуетін өңдеу өнеркәсібін дамыту, елде олар пайдаланатын жабдықтар, ауыстырылатын бөлшектер мен басқа да өнімдер өндірісін құру үшін пайдалану маңызды. Мұндай талаптар партияның саяси бағдарламасында бар, фракция оффсеттік саясаттың осындағы қағидаттарын «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасына енгізді.

«Біз өзара тиімді тәсілдерді әзірлеуіміз керек. Атап айтқанда, аталған ұсыныстарды мынадай басқа шаралармен алмастыруға болады: Қазақстанда өндірісі бар стандартталмаған тауарлармен сауда жасауға тыйым салу; биржалық сауда-саттыққа брокерлерден басқа, Отандық тауар өндірушілердің өз дилерлеріне рұқсат беру; стандартталмаған тауарлармен сауда жасауға құқығы бар және тауарлардың осы тобы бойынша сауда-саттықта анықталған бұзушылықтар үшін мұндай құқығы жоқ немесе одан айырылған биржаларды бөлу», - деп атап өтті А. Перуашев.

8 қарашада Берік Дүйсембінов ПМ реформасы бойынша «үкімет сағатында» сөз сөйледі. Ол «Ақ жол» фракциясы шенеуніктердің бизнеске немесе жеке тұлғаларға келтірілген залал үшін жеке жауапкершілігінің қажеттілігі туралы мәселені үнемі көтеріп отыратынын атап өтті. ПМ реформасы шенберінде қызметкерлерді материалдық қолдауды арттыру көзделгенін ескере отырып, депутат олардың жауапкершілігін де арттыруға шақырды.

«Құқық қорғау органдарының нақты қызметкерлерінің қателері/кәсіби еместігінен туындаған шығындарды бюджеттен өтеу практикасын тоқтату және кінәлілердің өз кінәсінен бюджетке төленген сомаларды қайтару бойынша кері талап қою практикасын енгізу қажет», - деп есептейді «Ақ жол».

18 қарашада «Время» газетінде «Непростая промышленность» сұхбаты жарияланды, онда А.Перуашев «Ақ жол» фракциясы атынан бизнес партиясының «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасын бірінші оқылымда қалай сынға алғанын айтты. Нәтижесінде, «ақжолдықтар» биліктен айтартықтай женілдіктерге қол жеткізді.

24 қарашада Казыбек Иса «Латын әліпбіне көшу – қазақ тілінің жаңа белесі» атты деректі фильм үшін «Алматы» телеарнасына сұхбат берді.

1 желтоқсан, Тұңғыш Президент күні фракция депутаттары «Ақ жол» партиясы үйымдастырған дәстүрлі «Менің елім – менің халқым» фотобайқауының қорытындысын шығаруға қатысты.

3 желтоқсанда фракция депутаттарының микрокредиттік үйымдар қауымдастықтарының басшыларымен кездесуі өтті.

Бірқатар республикалық микрокредиттік үйымдардың басшылары «Микроқаржы қызметі туралы» заң жобасына енгізілген түзетулер бойынша фракция депутаттарына жүтінді. Ұсыныстар 24 қарашада Д. Еспаева жылдық мөлшерлемесі жүздеген пайыздан асатын 50 АЕК-ке дейінгі микрокредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің реттелмегендігі туралы депутаттық сауалды жария еткеннен кейін енгізілді және оларға 56%-дан аспайтын жалпы белгіленген деңгейді қолдануды ұсынды.

«Ақ жол» депутаттарының халыққа түскен борыштық жүктеменің ұлғаюына қатысты аландашылығын бөлісе отырып, МҚҰ ымыралы шешімдер ұсынды: микрокредиттер бойынша берешек сомасын одан әрі өсімпүл есептеуді тоқтата отырып, негізгі борыш сомасының 1,5 еселенген мөлшерінен аспайтын мөлшерде шектеу; заңға берешекті бұрынғы шарттарда қайта қаржыландауды туралы қолданыстағы норманың орнына тек жақсартушы шарттарда қайта қаржыландауды мүмкіндігін енгізу және т. б.

«Біз қауымдастықтардың айтылған қарсы ұсыныстарын өте перспективалы деп санаймыз. Қауымдастықтар заң жобасы бойынша өзара қолайлы ұстанымды әзірлеу үшін «Ақ жолға «өз ұсыныстарының нақты тұжырымдарын береді. Қалай болғанда да, жағдай мен жинақталған проблемалар заңнамалық шешімді талаң етеді», - деді Перуашев кездесу соңында.

5-6 желтоқсанда фракция депутаттары «Ақ жол» партиясы Жастар қанатының Тәуелсіздіктің 30 жылдығына арналған форумына қатысты.

Фракция депутаттары ҚХА депутаттық тобының көшпелі іс-шараларына қатысты. Бірлік пен қоғамдық келісімді нығайтудың өзекті мәселелері бойынша халықпен кездесулер Елбасы Н.Назарбаев пен Президент Қ.Тоқаевтың 21 қазанда ҚХА сессиясында және оның кеңесінің отырысында берген тапсырмаларының орындалуына депутаттық бақылауды жүзеге асыру мақсатында үйымдастырылды. **9-11 желтоқсанда** А. Жұмабаева Ақмола облысына, **20-21 желтоқсанда** А.Линник пен М. Раманқұлов Жамбыл облысы мен Шымкент қаласының тұрғындарымен кездесті.

10 желтоқсанда Қазыбек Иса «Қазақстан» телеарнасының «Апта» бағдарламасына көрнекі ақпарат туралы заң жобасы бойынша қатысты.

20 желтоқсанда А.Перуашев «үкімет сағатында» салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрандыру барысы туралы сөз сөйлемді.

«Басты міндет – бизнес пен мемлекеттің мұддесі үшін бизнес пен мемлекет арасындағы өзара қарым-қатынастың ашықтығы мен қарапайымдылығын қамтамасыз ету. Ал Цифрандыру - бұл біз қажет болған жағдайда пысықтап, қайта қарап, нақтылай алатын құрал», - деп атап өтті ол және цифрандыру аясындағы кәсіпкерлердің есептілікті қайталаумен, тауарларды таңбалалаумен байланысты қарсылықтарының мысалдарын келтірді.

«Ақ жолда», егер ұсынылып отырған цифрандыру форматы бизнес үшін проблемалар тудырса, шығыстардың, өндірістік емес шығындардың ұлғаюына және тауар құнының артуына алып келсе, онда формат дұрыс емес шығар, сондықтан қарсы әріптестерді де естуіміз керек деп санайды.

«Кәсіпкерлердің құқықтарына нұқсан келтіру үшін емес, өзара қолайлы шешімдер табу үшін құралдарды қолданайық. Шынтуайтқа келгенде, біз серіктестерміз, бізде мемлекетке зиян келтіру міндеті жоқ, ал мемлекеттің бизнеске нұқсан келтіру міндеті жоқ. Сондықтан мен сіздерді кері байланыс орнатуға, оны өз жұмысының аясында дұрыс қабылдауға шақырамын. Жалпы, «Ақ жол» фракциясы цифрандыру мәселелерін өте маңызды деп санайды. Біз кәсіпкерлерге құқықтан тыс, сыйбайлас жемқорлық ұжымымен байланысты қоғтеген мәселелерді шешуге мүмкіндік береді деп санаймыз», - деп атап өтті Перуашев.

24 желтоқсанда Азат Перуашев пен Ерлан Барлыбаев Қостанайда Beef export group ірі ет комбинатының техникалық іске қосылуына қатысты. Компания Ресей, ҚХР, Пәкістан және БАӘ өнімдерін экспорттауға сертификаттар алды.

Депутаттар компанияның еңбек ұжымы мен басшылығын осы оқиғамен құттықтады. Ерлан Барлыбаев ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің бәсекеге қабілеттілігі мен қолдауының маңызды факторы ретінде өнім берушілермен және серіктестермен ашық және адал қарым-қатынас орнатуға ерекше назар аударды.

Сол күні депутаттар «Агромашхолдинг» компаниясының локализация орталығында болып, Қостанайлық кәсіпкерлер «КАМАЗ» холдингімен ынтымақтаса отырып тұрғызатын басты беріліс зауыты мен құю зауытының құрылыс барысымен танысты. «Ақ жол» фракциясы бастамашылық еткен «Өнеркәсіптік саясат туралы» Занға түзетулерден кейін мұндай кәсіпорындар жаңа технологиялық операцияларды игеруге және жергілікті қамту үлесін ұлғайтуға мәжбүр болады, оларсыз алынған жеңілдіктерді мемлекетке қайтаруға міндетті болады.

Содан кейін жол құрылысы және қызмет көрсету, қаланы абаттандыру саласында жұмыс істейтін «АБЗ+» кәсіпорнының ұжымымен кездесу өтті.

Өткен жылы бұл компанияны (500-ге жуық жұмыскер) «Ақ жол» депутаттары салық қызметкерлерінің ойластырылмаған

іс-әрекеттерімен банкроттыққа жеткізуден құтқарды. Кәсіпорын иесі Мендібай Омаровтың айтуынша, осы қорғаудың арқасында ағымдағы жылы ЖШС жұмыс көлемін ұлғайтты, жұмыскерлердің жалақысын көтерді, ал 2022 жылы алдыңғыға қарағанда 50%-ға артық шарт жасасты, осыған байланысты ондаған жаңа жұмыс орындарын ашты. ЖШС директоры Николай Лобанов және еңбек үжымы «Ақ жол» ҚДП-ға ең қыын сәтте көрсеткен көмегі үшін үлкен ризашылықтарын білдірді; 2021 жылдың қорытындылары туралы айтып, компанияның одан әрі даму жоспарларымен бөлісті.

«Ақжолдықтар» қостанайлықтарды Республика Тәуелсіздігінің 30 жылдығымен құттықтап, Жаңа жылда деңсаулық пен табыс тіледі.

Фракция жұмысының кейбір оң нәтижелері

Фракцияның депутаттық сауалынан кейін прокуратура органдары қысқы уақытта құрылыш-монтаж жұмыстарын жүргізу кезінде қосымша шығындарды мемлекеттік бюджетке қайтару туралы қадағалау актілерін шығаруды тоқтатты - 5 қазанда Қазақстан құрылышшылар одағы сала кәсіпорындарының мүдделерін қорғағаны үшін «Ақ жол» фракциясына алғыс хат жолдады.

«Ақ жол» фракцияның депсауалынан кейін шағын коммерциялық көлікке көлік салығын есептеу тәртібі қайта қаралады - салық заңнамасына түзетулердің тиісті пакеті Мәжілісте қаралып, мұндай өзгерістерді ретроспективті түрде – 2021 жылдың қаңтарынан бастап енгізу ұсынылады.

«Ақ жол» депсауалынан кейін өз өндірісінің шикізатынан дайындалған тазартылған бағалы металдар – алтынды, платинаны ҚҚС-тан босату мүмкіндігі қаралады. Еске салар болсақ, осы жылдың қазан айында фракция адал зергерлік кәсіпорындарды қолдап, зергерлік бүйімдардың көлеңкелі айналымын қысқарту бойынша шаралар ұсынды.

Ғылыми гранттар бойынша аралық есептер алынып тасталды, ғалымдардың жалақысы базалық қаржыландыруға енгізілді, ғылыми жобалардың мерзімі 5 жылға дейін ұзартылды, ҰФК шешімдерінің апелляция институты енгізілді – бұл туралы ҚР БФМ «Ақ жол» фракцияның ағымдағы жылдың қазан айында жарияланған депсауалына берген ресми жауабынан белгілі болды.

«Ақ жол» депутаттары мониторингтік топтардың қызметін заңнамалық реттеуге қол жеткізді – тиісті норма кәсіпкерлік саласындағы жаңа реттеу саясаты туралы заң жобасына енгізілді. Заң жобасы 24 қарашада Мәжілістің жалпы отырысында екінші оқылымда қабылданды.

Жұмыс тобы барысында мемлекеттік органдар банктерге азаматтар мен кәсіпкерлердің мүлкін кепілден тыс алуға тыйым салу туралы «Ақ жол» депутаттарының ұсынысын қолдамағанына қарамастан, фракция жетекшісінің атына ҚНРДА-дан хат келіп түсті, онда коммерциялық кредиттер бойынша кепіл мәселесін кешенді түрде пысықтауға дайын екендігі туралы хабарланады. Агенттік бұл мәселелерді ағымдағы жылғы желтоқсанда Мәжіліске

енгізілуі жоспарланып отырған стресті активтер нарығын дамыту мәселелері жөніндегі заң жобасы шенберінде қарауды ұсынады.

Қазақстанның Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі микрокредиттер бойынша ең жоғары артық төлемді 50 АЕК-ке дейін төмендетуді қолдады.

«Халықтың борыш жүктемесін одан әрі шектеу мақсатында агенттік «АҚ жол» фракциясы депутаттарының микрокредит бойынша артық төлемнің шекті мөлшерін 50 АЕК-ке дейін екі есе - микрокредит сомасының 100%-ынан 50%-ына дейін төмендету жөніндегі ұсыныстарын қолдайды», - деп хабарлайды КДП сауалына берілген жаупта.

3.4. «ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ» ДЕПУТАТТЫҚ ТОБЫ

Қазақстан халқы Ассамблеясының VII сайланған Парламент Мәжілісіндегі депутаттық тобының мақсаты Парламенттің Қазақстан халқы Ассамблеясымен, мемлекеттік органдармен және азаматтық қоғам институттарымен этносаралық және конфессияаралық қатынастар, жалпыұлттық бірлік мәселелері бойынша партияаралық ынтымақтастық саласындағы тиімді өзара іс-қимылын қамтамасыз ету болып табылады.

Қазақстан халқы Ассамблеясы депутаттық тобының жұмысы

Көрсетілген кезеңде Қазақстан халқы Ассамблеясының Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде депутаттық тобының – 5 отырысы, оның ішінде 1 көшпелі отырысы өтті:

- Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйекте VII сайланған II сессияның ашылуында сөйлеген сөзі аясындағы Қазақстан халқы Ассамблеясының Мәжілістегі депутаттық тобының жұмысы туралы;

- 2021 жылғы 28 сәуірдегі Қазақстан халқы Ассамблеясының «Бірліктің, бейбітшілік пен келісімнің 30 жылы» атты XXIX сессиясында Елбасы Н.Ә. Назарбаев қойған міндеттерді іске асыру туралы (03.09.21 ж.);

- Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында белгіленген басымдықтар туралы – «Ел халқының денсаулығын қорғау жөніндегі шараларды іске асыру туралы» (24.09.21 ж.);

- Мәжіліс Төрағасының орынбасары П.О. Казанцевтің, ҚХА төрағасының орынбасары М.А. Әзілхановтың қатысуымен жалпыұлттық бірлік пен қоғамдық келісімді нығайту бойынша өзекті мәселелерді түсіндіру үшін ел өнірлеріне шығатын депутаттық топ мүшелерінің міндеттері туралы (06.12.2021 ж.).

Отырыстарда Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаев 2021 жылғы 1 қыркүйекте VII сайланған Парламент Мәжілісінің II сессиясының ашылуында депутаттық корпустың алдына міндеттер қойғаны атап өтілді. ҚХА депутаттық тобының жұмысы

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың 2021 жылғы 28 сәуірдегі Қазақстан халқы Ассамблеясының «Бірліктің, бейбітшілік пен келісімнің 30 жылы» атты XXIX сессиясында берген тапсырмаларын іске асыру шенберінде жүргізіледі.

Қазақстан халқы Ассамблеясы депутаттық тобының мүшелері Қазақстан халқы Ассамблеясының «дөңгелек үстел» отырысында Президенттің 2021 жылғы 1 қыркүйектегі «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына арнаған Жолдауының басымдықтары туралы айтты. Отырысқа ҚХА Төрағасының орынбасары – Хатшылығының меншерушісі М. Әзілханов, ҚР Ақпарат және қоғамдық даму вице-министрі С. Егізбаев, республикалық және өнірлік этномәдени бірлестіктердің төрағалары, Ассамблеяның қоғамдық құрылымдарының өкілдері, ҚХА-ның «Жаңғыру жолы» республикалық жастар қозғалысының мүшелері, этностық БАҚ-тың жетекшілері қатысты. Отырысқа қатысушылар Президент Жолдауының міндеттері туралы айтып, ҚХА-ның оларды іске асыруға қатысу мәселелерін, сондай-ақ Ассамблеяның қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайту жөніндегі одан арғы жұмысы туралы талқылады. Мемлекет басшысының Жолдауы қоғамды бірлікті, тәуелсіздікті, бізді біріктіретін құндылықтарды сақтау және нығайту қажеттілігі туралы уақтылы сигнал болып табылатыны атап өтілді.

Жолдау Қазақстанның Тұнғыш Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың қазіргі жағдайдағы саясатының шығармашылық дамуы болды. ҚХА мүшелерінің басты назарында Жолдаудың «Ұлттың ұйысусы – одан әрі дамудың басты факторы» атты жетінші бөлімі – бейбітшілік және келісім саясаты мәселелеріне арналған арнайы бөлім болды. Мемлекет басшысы тіл саясатының басымдылығын белгілеуге үлкен көніл бөлді. Азаматтардың конституциялық құқықтарының кепілі ретінде Президент заң бойынша Қазақстанда тек бір ғана мемлекеттік тіл бар екенін, бірақ біздің заңнамаға сәйкес орыс тілін қолдануға кедергі келтіруге болмайды деп мәлімдеді. Тәуелсіздік жылдарында мемлекеттік тіл біздің мемлекеттігіміздің, бірегей қазақстандық бірегейліктің, жалпыға бірдей танылған азаматтық атрибуттың іргетасы болды. Қазақстанның барлық этносы мемлекеттік тілдің жаңа әлеуметтік рөлін қолдайды, оның өмірлік күшіне және біріктіретін әлеуетіне сенеді. Сондықтан Қазақстан халқы Ассамблеясы мемлекеттік тілді дамытуға бағытталған жобаларды жүзеге асырады. Бұл – «Мың бала» жобасы, этномәдени бірлестіктердің жастарына арналған тіл мектебі, «Ұлы Дағынды Ұлттың тілі» форумы, сондай-ақ Достық үйлерінің жанындағы жексенбілік мектептер мен ауызекі қазақ тілінің 18 «Мәміле» клубын ұйымдастыру.

Отырысқа қатысқан депутаттар А. Амирханян, Н. Дементьев, Ю. Ли, В. Набиев, Ш. Осин, И. Бұларов, А. Хамедов, В. Тохтасунов (онлайн) Елбасы мен Мемлекет басшысы көтерген мәселелерге назар аударды. Мәжілістегі депутаттық топтың жетекшісі С. Абдрахманов Жолдауда мемлекет пен қоғамды дамытудағы маңызды басымдықтар белгіленгенін баса атап өтті. Мемлекеттік

тілді ұлтаралық қатынас тілі ретінде бекіту – уақыт мәселесі. Бірақ бұл мақсатқа шамадан тыс саясаттандырусыз, мәжбүрлеусіз, осы саладағы шиеленісті күшейтпестен, біртіндеп жету керек. «Бұл мәселеде бір шектен екіншісіне өтпеу маңызы. Біз мемлекеттік тілдің қорғауды қажет етпейтінін бәріміз өз көзімізben көріп отырымыз. Орыс тілі – бұл ұлken байлық, бізде бар керемет қазына. Мұны түсіну маңызы», – деді депутат.

Іс-шара қорытындысы бойынша Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшелері мен барлық құрылымының Мемлекет басшысының Жолдауын түсіндіру және іске асыру бойынша жұмысқа қатысуы бойынша нақты шаралар әзірленді.

Денсаулық сақтаудың өзекті мәселелері бойынша депутаттық топтың отырысы (24.09.21). Отрыстың күн тәртібіндегі мәселе – «Ел халқының денсаулығын қорғау жөніндегі шараларды іске асыру туралы». ҚХА-ның Мәжілістегі депутаттық тобының жетекшісі С. Абдрахманов депутаттардың өнірлердегі кездесулері кезінде халықтың сұрақтары коронавирус пандемиясымен ғана байланысты емес, денсаулық сақтау қатысты болғанын атап өтті. Мәселе – әрдайым өте өзекті және көптеген мәселелердің шешілмеуімен қофамның назарын аударады. Отрыс жұмысына Мәжіліс депутаттары, Қазақстан халқы Ассамблеясының Парламент Мәжілісіндегі депутаттық тобының мүшелері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің басшылығы, өкілдері қатысты.

Денсаулық сақтау саласындағы жағдай туралы Бірінші денсаулық сақтау вице-министрі М.Е. Шоранов, вице-министр А. Гиният хабарлап берді. Олардың баяндамаларында бүтінгі таңда коронавустық инфекциямен құреске жалпы алғанда 49 700 медицина қызметкері, резервте тағы 9 100 медицина қызметкері жұмылдырылғаны атап өтілді. Сұранысқа ие мамандықтар (пульмонология, жұқпалы аурулар, эпидемиология) бойынша біліктілікті арттырумен 11 000-нан астам маман қамтылды. Соңғы жылы өнірлерге 4 641 жас маман бөлінді. Коронавустық инфекциясы бар науқастарды емдеу үшін жалпы сомасы 6,3 млрд. теңгеге жуық дәрілік заттар мен медициналық бұйымдардың екі айлық қоры қалыптастырылды. Жедел медициналық көмек қызметінің автокөлік паркі күшеттілді. Өткен жылы 1167 бірлік жаңа жедел жәрдем көлігі сатып алынды. Бүтінде жалпы автопарк 2 521 бірлікті құрайды. Республикада коронавустық инфекцияға қарсы халықты вакцинациялауды үйімдастыру және жүргізу бойынша жұмыс жалғастырылады. Қазіргі уақытта вакциналардың (Спутник V, QazVac, Hayat-Vac, SinoVac, SinoPharm) 5 атаяуы сатып алынды және жеткізілді, 7 миллионнан астам адам үшін вакциналарды жеткізуге келісім-шарттарға қол қойылды, оның ішінде 2 млн. адам үшін – Pfizer вакцинасы.

Тарихта алғаш рет Қазақстан Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімінің Еуропалық өнірлік комитетінің отырысына төрағалық етті, сондай-ақ Қазақстан 2020-2022 жылдар кезеңіне Өнірлік комитеттің Тұрақты комитетінің құрамына сайланды. Еліміздің бастамасы бойынша Дүниежүзілік денсаулық сақтау

ассамблеясының 73-ші сессиясында Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімін мүші мемлекеттер медициналық-санитариялық алғашқы көмек (МСАК) жөніндегі Астана декларациясын енгізу жоспарын қабылдады.

Ағымдағы жылы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығы базасында МСАК-ты дамыту орталығы құрылды, оның қызметінің басым бағыттары МСАК үйымдарының инфрақұрылымын жаңғырту және материалдық-техникалық жарақтандыру, үздік практикалар орталықтарын, МСАК-тың кадрлық әлеуетін, цифрандыруды дамыту, қаржыландыруды және нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру, сондай-ақ амбулаториялық дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді талдау болып табылады.

Ағымдағы жылы Орталық Азия елдерінде алғашқылардың бірі болып Қазақстанда орталық жүйке жүйесі ауруларын радиохирургиялық емдеу үшін Нейрохирургия орталығының базасында Гамма-пышақ орталығы ашылды. Семей қаласында халықта радиойодтерапия, позитронды-эмиссиялық томография (ПЭТ-диагностика) жүргізу үшін Ядролық медицина орталығы пайдалануға берілді. Қосымша 4 инсульт орталығы құрылды, сондай-ақ қатерлі ісіктерді емдеуге арналған 3 жоғары технологиялық сәулемелік аппарат орнатылды. 2021 жылы жүрекке 10 000-ға жуық ота жасалды, оның 6 500-і жүрекке ашық түрде жасалды. 2020 жылдан бастап мектеп медицинасын дамыту үшін тіркелген жері бойынша емес, оқу орны бойынша оқушыларға медициналық көмек көрсетуге жан басына шаққандағы норматив енгізілді.

Мемлекет басшысы ағымдағы жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына арнаған Жолдауында денсаулық сақтау жүйесінің алдына нақты міндеттер қойды. Айталақ, Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімі тіркеген вакциналарды сатып алуды жеделдешу қажеттігі атап өтілді. Бірқатар вакцина сатып алынды. Бұған қоса, жақын арада Pfizer-BioNTech вакциналарын жеткізу жоспарланып отыр. Қазіргі уақытта тасымалдау мәселелері мен жеткізу кестесі пысықталып жатыр. Зертханалық жабдықтарды жаңғырту қажетті зерттеулердің барлық спектрін орындауға, сын tactar жүргізу уақытын қысқартуға, көрсетілетін қызметтердің сапасын арттыруға, сондай-ақ эпидемиологиялық тексерулерде көмек көрсетуге және тұтанудың бастапқы себептерін анықтауға мүмкіндік беруі тиіс. Бұл мақсатқа республикалық бюджеттен 4,7 млрд. теңге көлемінде қаржыландыру көзделген. Ауылдық жерлерде медициналық көмекпен қамтамасыз ету үшін жалпы сомасы 8,2 млрд. теңгеге 137 тірек елді мекенде фельдшерлік-акушерлік, медициналық пункттер мен дәрігерлік амбулаториялар ашу көзделген. Нұр-Сұлтан және Алматы қалаларында кемінде 20 заманауи аурухана мен 2 ғылыми-инновациялық орталық салу бойынша инвестициялық жобалар іске асырылуда. Сонымен бірге, Президент отандық фармацевтикалық өнім үлесін 17-ден 50 %-ға дейін жеткізуі қамтамасыз етуді тапсырды. Жаһандық фармацевтикалық компаниялармен ынтымақтастық жандандырылды, инвесторларды тарту жүзеге асырылуда,

технологиялар мен жаңа әзірлемелер трансферті жүргізілуде. Фармацевтика өнеркәсібін реттеу функциясы Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрлігінен Денсаулық сақтау министрлігінің қарамағына беріледі.

Депутат Л. Павловец өз сөзінде денсаулық сақтауды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған бағдарламасының стратегиялық мақсаттарының бірі сапалы және қолжетімді денсаулық сақтауды қамтамасыз ету болып белгіленгенін атап өтті. Тәуелсіздік жылдары денсаулық сақтау жүйесі елеулі өзгерістерге үшінрады. 2020 жылғы қантардан бастап бағдар сақтандыру медицинасына бағытталды, оның жаңа моделі елде медициналық көмек көрсету деңгейін едәуір арттыруы, дәрігерлер мен медицина қызметкерлерінің жалақысын арттыруға, аурұханаларға жоғары сынныпты жабдықтар мен қымбат дәрі-дәрмектер сатып алуға ықпал етуі тиіс.

Депутаттар да Президенттің тапсырмасы бойынша 2021 жылғы 1 ақпаннан бастап елімізде COVID-19-ға қарсы жаппай вакцинациялау басталғанын, «QazVac» отандық вакцинасы әзірленгенін, басқа елдердің вакциналарын таңдау кенейтілгенін, соның арқасында елде кейбір нәтижелерге – яғни вакцинациямен қамтуды арттыруға қол жеткізілгенін, вакцина дозаларын алу үшін ауқымды пункттер мен жылжымалы медициналық пункттер үйімдастырылғанын атап өтті. Бұған қоса, Мемлекет басшысы ел қауіпсіздігін болжаудың ұлттық жүйесін құруды тапсырды. Мәжілісте биологиялық қауіпсіздік туралы тиісті заң жобалары қаралуда. Біздің пациенттерге COVID-19 бойынша медициналық көмек көрсету бірінші орынға шыққаны түсінікті, бірақ сондай-ақ осындағы күрделі жағдайларда медициналық қызметтердің басқа – консультациялық-диагностикалық, жоспарлы емдеуге жатқызу, медициналық оқалту – түрлерін көрсетудің басымдығы қалпына келтірілуі тиіс. Жігі аурулардың қайталануын төмендету және пациенттерде ауыр патологияларды қысқарту үшін халықтың кең тобына амбулаториялық дәрі-дәрмекпен қамтамасыз етуді ұлғайтып қана қоймай, оларды жоспарлы тұтынуды және үздіксіз жеткізуі жақсарту қажет. Бұгінгі күні дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету аурулар бойынша 45-тен 137-ге дейін кенейтілді. Бірыңғай дистрибутор жүйесі кезінде, өкінішке орай, дәрілік заттар мен медициналық бүйімдардың қалыптасқан көлемі ашық болмайды. Қоғамның қазіргі заманғы қажеттіліктеріне сәйкес денсаулық сақтау кадрларын даярлаудың көптеген мәселелері шешілмеген күйінде қалып отыр. Болон жүйесі шенберіндегі халықаралық білім беру кеңістігіне бағдар денсаулық сақтау мамандарын даярлау жүйесін өзгертуге мүмкіндік берді, бірақ бұл жерде педиатрлар, инфекционистер, пульмонологтар, реаниматологтар, эпидемиологтар сияқты тапшылығы айқын байқалатын қызмет құрылымдары мен кадрларына назар аудару қажет.

Депутаттар С. Әбдірахманов, Г. Шиповских, Б. Смағұл, Ю. Ли, И. Бұларов, И. Смирнова, А. Рау, Н. Дементьева дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету саласында халыққа медициналық көмек көрсетуге, медициналық үйімдарды жарактандыруға, денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік бағдарламасының тармақтарын іске асыруға қатысты сұрақтар қойды. Атап айтқанда, халықты вакцинациялау,

Денсаулық сақтау министрлігі жанындағы Дәрілік ақпараттық талдау орталығы тараپынан медициналық препараттармен қамтамасыз ету; меншікті фармацевтика саласын, қажетті инфрақұрылымды дамыту, кадрлар даярлау жөніндегі жұмыстарға қызығушылық танытты.

Отырыс барысында айтылған депутаттардың барлық сұрағына Денсаулық сақтау министрлігінің мамандары жауап берді. Отырысқа қатысушылар өз ұсынымдарын берді және «Дені сау ұлт» әрбір азамат үшін сапалы және қолжетімді денсаулық сақтау» ұлттық жобасы Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2020- 2025 жылдарға арналған бағдарламасының негізгі бағыттары мен негізгі жобаларының сабактастырының қамтамасыз етуге мүмкіндік беретініне, денсаулық сақтау жүйесі мен халықтың денсаулығын жақсартуға ықпал ететініне сенім білдірді.

Қазақстан халқы Ассамблеясы депутаттық тобының Қазақстан-неміс орталығындағы көшпелі отырысы (06.10.21 ж.).

Орталықта ұйымдастырылған экскурсия барысында қонақтар Қазақстан немістерінің өміріндегі маңызды тарихи кезеңдермен, сондай-ақ «Возрождение» Қазақстан немістер бірлестігі» қызметінің негізгі бағыттарымен танысты.

Орталықтың ашылуының бастамашысы – ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, «Возрождение» Қазақстан немістер бірлестігі» қоғамдық қорының Қамқоршылық кеңесінің Төрағасы А. Рай қатысушыларға Орталық және оның міндеттері туралы айтып берді. Ол Орталықтың қызметін қаржыландыруды Германия Укіметі мен жеке демеушілер жүзеге асыратынын атап өтті.

Нұр-Сұлтанда Орталық құру туралы келісімге Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаевтың 2019 жылғы желтоқсандағы Германияға алғашқы ресми сапары кезінде Берлинде қол қойылды. Орталықтың қызметі Қазақстан немістерінің этникалық бірегейлігін, мәдениеті мен ана тілін сақтауға бағытталған, сондай-ақ екі елдің іскерлік қоғамдастыры үшін диалог алаңы ретінде қызмет етеді. Іс-шараға қатысушылардың айтуынша, елордадағы неміс үйі барлық немісті, әсіресе жастарды тарту орталығына айналуы маңызды. Дәл осы жерде олар этностың қоғамдық өмірінде не болып жатқандығы туралы ақпарат алып, өз мәдениеті мен туған неміс тіліне қосыла алады. Отырыста неміс тілін дамыту, неміс тілінің оқытушыларын даярлау, газетті, Алматы қаласындағы неміс театрын қолдау мәселелеріне тікелей назар аудару қажеттігі атап өтілді. Біраз уақыт бұрын депутаттар жаңадан ашылған шіркеуде – демеушілердің күшімен салынған Евангелиялық-Лютерандық шіркеуде болды.

- Мәжіліс Төрағасының орынбасары П.О. Казанцевтің, ҚХА төрағасының орынбасары М.А. Әзілхановтың қатысуымен жалпыұлттық бірлік пен қоғамдық келісімді нығайту бойынша өзекті мәселелерді түсіндіру үшін ел өнірлеріне шығатын депутаттық топ мүшелерінің міндеттері туралы (06.12.2021 ж.)

Қатысқандар: Мәжілістің ҚХА депутаттық тобының мүшелері, Қазақстан халқы Ассамблеясы төрағасының орынбасары, Президент

Әкімшілігінің ҚХА хатшылығының менгерушісі М.Әзілханов, Қазақстан халқы Ассамблеясы хатшылығының менгерушісінің орынбасарлары Е. Абдақасов, Л. Прокопенко; Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің этносаралық қатынастарды дамыту комитетінің төрағасы Ф. Шойкин; Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің Қолданбалы этносаяси зерттеулер институты директорының орынбасары А. Седуақасова.

Мәжіліс Төрағасының орынбасары П.О. Казанцев Тұнғыш Президент - Елбасы Н.Ә. Назарбаев пен Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаевтың Қазақстан халқы Ассамблеясының XXIX сессиясында және Ассамблея Кеңесінің отырысында берген тапсырмаларын орындау үшін 2021 жылғы 21 қазанда этносаралық қатынастар мәселелері бойынша түсіндіру жұмыстарын жүргізу үшін Қазақстан халқы Ассамблеясының депутаттық тобының мүшелері – ҚР Парламенті Мәжілісі депутаттарының еліміздің 17 өніріне шығуы жоспарланғанын атап өтті.

Отырыста сапар нәтижесі этносаралық қатынастар сияқты мәселелер бойынша қоғамдағы әлеуметтік шиеленісті төмендетуге ықпал ететін мәселелерді шешу және ұсыныстар әзірлеу болуы тиіс екендігіне назар аударылды. Барлығы мемлекеттің қадағалауында екенін және бірде-бір проблема мемлекеттік органдар мен депутаттық корпустың назарынан тыс қалмайтынын көрсету маңызды.

Қазақстан халқы Ассамблеясы төрағасының орынбасары, Президент Әкімшілігі ҚХА хатшылығының менгерушісі М.Әзілханов қазіргі уақытта өнірлердің қызметін реттейтін құжаттар пакеті – әдістемелік ұсынымдар, ақпараттық идеологиялық басымдықтар, бірынғай әдіснамалар, этносаралық қақтығыстарға ден қою алгоритмдері бар екенін хабарлады. Азаматтардың этностық негізденілген құқықтарының этностық тәекаппаратынан бастап, кемсітушілік сәттері мен арандатушылыққа дейінгі бірде-бір бұзылуы назардан тыс қалмайды, оларға құқықтық баға беріледі және олар бойынша жұмыс жүргізілетін болады. Әлеуметтік желілерде арандатушылық жасағаны, этносаралық және конфессияаралық қақтығыстарды өршітетін жосықсыз материалдар жариялағаны үшін жауаптылықта тарту тетіктерін әзірлеу қажет.

Көсіби және қоғамдық медиаторлар институтына үлкен мән беріледі. Ол үшін үш деңгейде жүйелі жұмыс жүргізіледі. Жалпы, ҚХА қазір барлық қоғамдық институттар мен ұйымдардың кең қоғамдық коммуникация форматына (YouTube, әлеуметтік желілерде және т.б. хабар тарату) көшуіне бағытталған. Мысалы, бүгінде ауылдан облыс орталығына дейін 1800-ге жуық аналар кеңесі жұмыс істейді. Қоғамдық кеңестердің жұмысына отбасы, рухани және отбасылық құндылықтар мәселелерін қорғайтын 13 мыңға жуық ана тартылған.

ҚХА-ның Мәжілістегі депутаттық тобының жетекшісі С.Абдрахманов Ассамблеяның мақсаты туралы айта келе, ҚХА Кеңесінің соңғы отырысында ел Президенті Қ.К. Тоқаев оны жаңа мазмұнмен қамтамасыз ету міндетін қойғанын атап өтті. «Ассамблеяның миссиясы - этностарды біріктіру, достық дәстүрлерін қолдау ғана емес, сонымен бірге біртұтас ұлт құруға

ықпал ету. Этностар мемлекет құрушы этнос ретінде қазақ халқының өзегі төнірегінде жұмылуға тиіс. Әсіресе, қазақ тілді аудитория арасында ұлттың жойылмайтынын, өшпейтінін, жаңа реңк алып, ұлт деген мейлінше жоғары мәнге ие болатынын түсіндіруді өтінеміз», – деді депутат. «Сондай-ақ, тағы өтінеріміз, Президенттің сұраққа жауап беру барысында Қазақстанда орыс диаспорасы жоқ екенін айтқан сөзінен үзінді келтіруге болады. Бұл шынымен де солай. Егер біз «диаспора» сөзін Қазақстан этностарына қатысты қолданатын болсақ, онда адамның санасында өзінің Отанынан тыс жерде өмір сүріп жатқан диаспораның өкілі екенін, оның Отаны басқа жақта деп сезіну ұғымы қалыптасады», – деді С.Абдрахманов түрлі этностиқ топтардың өкілдеріне арнаған сөзінде.

Этностиқ бірегейлік, ұлттық бірегейлік, мемлекеттік бірегейлік – уақыттың өзекті мәселелері.

М. Әзілханов: «Ұлттық азшылықтың диаспорасына келетін болсақ, біз мұндай терминдерді қолданбаймыз, біздің елімізде ұлттық азшылық жоқ, барлығы бірдей. Біз monoэтностиқ мемлекет құрмаймыз, мұны айтуымыз керек, өйткені қоғамда біз қандай мемлекет құрып жатырмыз деген дұдемал сұрақ бар. Ел барлығымызға ортақ, тең мүмкіндіктер елі. Этностар азшылық, диаспора болмайды, олар біздің мемлекетіміздің адамдары, заң алдында тең құқықтары мен тең жауапкершілігі бар азаматтар. Біз бәріміз бірдейміз, сондықтан біз «ұлттық азшылық», «диаспора» және т.б. сөздерді қолданбаймыз.

Отырыс барысында тоқсан сайын ҚХА депутаттық тобымен кездесіп, сарапшыларды шақыра отырып, осында мәселелерді тереңірек талқылау ұсынылды. Халықпен кездесу кезінде Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Тәуелсіздік тағылымы» және Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» бағдарламалық мақалалары негізінде елдің тарихы мен мәдениеті, тәуелсіздік жылдарындағы қазақстандық қоғамның дамуы мәселелерін қозғаудың маңызы зор. Депутаттық топтың жүйелі түрде шығуы ескеріле отырып, халықпен кері байланыс қамтамасыз етілуге тиіс.

Заң шығару қызметі

Депутаттар – Қазақстан халқы Ассамблеясы депутаттық тобының мүшелері келіп түскен заң жобалары бойынша жұмыс топтарына, тұрақты комитеттердің отырыстарына қатысты, Мәжілістің жалпы отырыстарында сөз сөйлемінде, талқыланып жатқан заң жобаларына ұсыныстар енгізді. Есепті кезеңде Қазақстан халқы Ассамблеясынан сайланған депутаттар басқа да партиялық фракциялардың депутаттарымен бірге 2 заң жобасына бастамашылық жасады, депутаттар 36 заң жобасын қарау жөніндегі жұмыс топтарының мүшелері болды, олардың барысында 53 түзету енгізді.

Ақпараттық-түсіндіру жұмысы

Қазақстан халқы Ассамблеясынан сайленған депутаттардың қызметі медиа-кеңістікте үнемі жарияланып отырды. Есепті кезеңде БАҚ-та ел мен қоғамның тыныс-тіршілігінің түрлі мәселелері бойынша мақалалар, жарияланымдар, пікірлер, сұхбаттар, жеке парақшалардағы ақпарат түрінде – **60-тан** астам материал, әлеуметтік желілерде **170** материал орналастырылды. **23** іс-шара дайындалды. **85** іс-шараға қатысып, оның барысында **30** адам сөз сөйледі.

Қазақстан халқы Ассамблеясы депутаттық тобының мүшелері мыналарға:

- Президент Қ.К. Тоқаевтың төрағалығымен өткен Қазақстан халқы Ассамблеясы Кеңесінің кеңейтілген отырысына (21.10.21 ж.);

- Түркістан қаласындағы Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының «Түркі парламентаралық ынтымақтастырының келешегі» тақырыбындағы Х пленарлық отырысының сессиясына (27-28.09.21 ж.);

- Мәжіліс Спикері Н.З. Нығматулиннің төрағалығымен Мәжілістің Партияаралық кеңесінің отырысына (18.11.21 ж.);

- «Қазақстан Республикасы Парламентінің ашықтығы: қазіргі жай-күйі және даму перспективалары» атты зерттеу нәтижелерінің тұсауқесеріне (02.09.21 ж.) және тағы басқаларға қатысты.

Сонымен қатар мыналарға:

- онлайн форматта өткен Павлодар облысы Қазақстан халқы Ассамблеясы жастарының активімен онлайн-форматта кездесуге қатысты (30.09.21 ж.).

Кездесу ел Президентінің Жолдауында айтылған жастарды дамыту мәселелеріне арналды. Ис-шараға Ассамблеядан сайленған ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттары С. Әбдірахманов, А. Амирханян, И. Бұларов, В. Набиев, Ш. Осин қатысып, өз тілектерін білдірді.

Жастар саясатының басымдықтары Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы Н.Ә. Назарбаев бастамашылық еткен «Қазақстан – 2050» Стратегиясының негізгі мақсаттарының бірі болып табылатыны атап өтілді. Президент Қ.К. Тоқаев биылғы Жолдауында дарынды балаларды жан-жақты қолдау қажет, осыған байланысты оларға ЖОО-ға конкурстан тыс негізде түсү үшін гранттар берілетін болады. Өскелен үрпақ болашақ мамандықты таңдауға саналы түрде қарауы керек. Сондай-ақ, Мемлекет басшысы сайлау тізіміндегі әйелдер мен жастар үшін отыз пайыздық квота туралы норманы енгізу партияларды неғұрлым белсенді жұмысқа, өз қатарларын жасартуға, жаңа тұлғаларды іздеуге итермелегеніне назар аударды.

Депутаттар айтылған барлық ұсыныс пен бастама барлық жоспарды табысты түрде іске асыруға ықпал ететініне сенім білдірді. Кездесуде мемлекеттік тілді дамыту мәселелері көтеріліп, қоғамның одан әрі топтасуына және этносаралық келісімді сактауға ықпал етуі тиіс ауқымды жастар жобалары талқыланды.

Депутаттық топтың мүшелері Тараз қаласында өткен «Қазіргі кезеңдегі этносаралық келісім: тәжірибе және болашақтың міндеттері» атты Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысты (14-15.10.21 ж.). Конференцияға қатысқан Ресей, Украина, Өзбекстан, Израиль және Болгарияның этносаралық қатынастар және конфликтология саласындағы отандық және шетелдік сарапшылары осы іс-шараның ұйымдастырылуын жоғары бағалады. Этносаралық проблемалардың алдын алу, реттеу және шешу мәселелеріндегі Қазақстанның тәжірибесі ел аумағындаған емес, одан тыс жерлерде де бірегей және пайдалы екенін атап өтті. Қазақстан халқы Ассамблеясының ғылыми негізде жұмыс жүргізуінің маңыздылығы атап өтілді. Қазақстан Ассамблеясының рөлі басқа кеңестен кейінгі кезеңдегі мемлекеттер үшін үлгі ретінде зор. Қатысушылар этносаралық қатынастарды реттеу саласындағы орталық және жергілікті басқару органдарының қызметін үйлестіру мәселелерін, этносаралық салаға әсер ететін жүйелі проблемалар мен факторларды, шекара маңы ынтымақтастығы және этносаралық қатынастарды нығайтудағы халық дипломатиясының мүмкіндіктері, этносаралық қатынастар саласындағы кешенді талдамалық және зерттеу қызметіндегі бірынғай тәсілдерді қалыптастыру мәселелерін және этносаясаттың басқа да өзекті тақырыптарын талқылады.

Сонымен бірге, депутаттар бірқатар іс-шараларға қатысып, өз ұсыныстарын енгізді, олардың ішінде:

Ақмола облысында жастар саясатын дамыту жөніндегі мәселелер мен ұсыныстарды талқылау үшін жастар қозғалысының көшбасшыларымен, жас блогерлермен, белсенділермен кездесу (26.09.21 ж.);

«Қоғамдық келісім» және Қазақстан халқы Ассамблеясының Достық үйлері мен қоғамдық құрылымдарының қызметінде менеджменттің заманауи әдістерін ендіру жөніндегі әдістемелік кеңестің отырыс-семинары (30.09.21 ж.);

Қазақстан халқы Ассамблеясының республикалық Медиация кеңесінің отырысы (16.11.21 ж.).

ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қатысуымен Қазақстан халқының Ассамблеясы ұйымдастырған Қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірліктің қазақстандық моделін ілгерілету бойынша Жамбыл, Шығыс Қазақстан облыстарындағы «Шоғырландыру – одан әрі прогрестің басты факторы» деген семинар-дәрістер (2021 ж. қараша - желтоқсан);

қоғамдағы этносаралық келісім мәселелері бойынша халықпен кездесу үшін өнірлерге шығу (2021 ж. желтоқсан).

Депутаттық топ басты ресурстардың бірі – Парламент сайтымен және assembly.kz атты ҚХА порталымен жұмысты жалғастырды. Қазақстан халқы Ассамблеясының Хатшылығымен бірлесіп Қазақстан халқы Ассамблеясының жұмыс істеп тұрған республикалық өнірлік журналистер клубтарымен, этностық БАҚ-пен, сондай-ақ этномәдени бірлестіктер мен Қазақстан халқы Ассамблеясының қызметін жария ететін БАҚ-пен байланыс сақталады.

Халықпен жұмыс

Аталған кезеңде азаматтардың **268** өтініші қаралды. **40** адам жеке қабылдауда болды. Халықтың жолданымдары бойынша мемлекеттік органдарға хаттар жіберілді және заңнамалық түрғыдан түсіндірмелер берілді. Сайлаушылар мен жүртшылық өкілдері көтеретін мәселелер заң шығару барысында талқыланады, ішінәра депутаттық сауалдарда да көрініс табады.

2021 жылғы 5-23 желтоқсан аралығында Қазақстан халқы Ассамблеясының ХХІХ сессиясында және 2021 жылғы 21 қазанда Ассамблея Кеңесінің отырысында Тұңғыш Президент-Елбасы Н.Ә. Назарбаев пен Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаевтың берген тапсырмаларының орындалуына депутаттық бақылауды жүзеге асыру шенберінде КР Парламенті Мәжілісінің депутаттары - Қазақстан халқы Ассамблеясының депутаттық тобының мүшелері еліміздің 17 өнірінде жұмыс сапарымен болды. Депутаттар Қазақстан халқы Ассамблеясының және оның қоғамдық құрылымдарының мүшелерімен – аналар кеңестерімен, Қоғамдық келісім Кеңестерімен, ҚХА ғылыми-сараптамалық топтары мен кафедраларымен, «Ассамблея жастары» жастар үйімімен, ғылыми және шығармашылық интеллигенциямен, медиаторлармен, журналисттермен, қоғамдық пікір көшбасшыларымен, сондай-ақ жоғары оқу орындары мен колledgeдердің студент жастарымен, қоғамдық және үкіметтік емес үйымдармен, еңбек ұжымдарымен жалпығұлттық бірлік пен қоғамдық келісімді нығайтудың өзекті мәселелері бойынша кездесулер өткізді. Сонымен қатар, халықпен **134** кездесу өтті, оның барысында Мәжіліс депутаттары Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Тәуелсіздік тағылымы» және Қазақстан Президенті Қ.К. Тоқаевтың «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» бағдарламалық мақалалары негізінде Тәуелсіздік кезеңіндегі бейбітшілік пен келісім саясатының іске асырылуы туралы хабардар етті. Мақсаты – этносаралық қатынастар саласындағы мемлекеттік саясатты одан әрі жетілдіру және елдегі бірлік пен келісімді нығайту бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Депутаттық сауалдар

Есепті кезеңде Қазақстан халқы Ассамблеясынан сайлаған депутаттар Үкіметтің және мемлекеттік органдар басшыларының атына **10** депутаттық сауал, оның ішінде деңсаулық сақтау мәселелері бойынша – 2, әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері бойынша – 1, білім беру мәселелері бойынша – 1, қаржы саласындағы зандаудың сақтау мәселелері бойынша – 3, өрт қауіпсіздігі мәселелері бойынша – 1, экология мәселелері бойынша 1 депутаттық сауалды жария етті. Депутаттар мәселелерді көтеріп, оларға жауаптар алды, атап айтқанда:

1) Елдің білім беру мекемелеріндегі балалардың қауіпсіздігі туралы мәселе – Дементьев Н.Г. (01.09.21 ж.)

Премьер-Министрдің орынбасары Е. Тоғжановтың жауабында Мемлекет басшысының тапсырмаларын орындау үшін қауіпсіз оқыту ортасын құруга бағытталған Білім беру үйымдарында балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі 2021 – 2022 жылдарға арналған жол картасы әзірленгені атап өтілді. Жол картасын іске асыру шеңберінде жергілікті атқарушы органдар бейнебақылау жүйелерін стандарттар мен талаптарға сәйкес келтіргуте, жедел басқару орталықтарына қосуға, турникеттер мен дабыл түймелерін орнатуға, қала мектептерінде мамандандырылған құзетті енгізуге жергілікті бюджеттен қаржы қаражатын бөлу бойынша жұмыс жүргізуде.

Қазіргі уақытта Баланың құқықтарын қорғауды күшету, тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл және жасөспірімдер арасында суицидтің көбеюі мәселелерін шешу жөніндегі 2020 – 2023 жылдарға арналған жол картасын іске асыру шеңберінде (КР Үкіметінің 2020 жылғы 30 наурыздагы № 156 қаулысы) балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар, оның ішінде оқушының келуі/кетуі туралы ата-аналарды хабардар ете отырып, ұялы телефондардың мамандандырылған электрондық датчиктерін (чиптерін) енгізу және т.б. шаралар жүргізілуде. Сонымен қатар Білім және ғылым министрлігі Шпкі істер, Төтенше жағдайлар министрліктерімен бірлесіп Білім беру және бос уақытты өткізу саласының объектілерін қауіпсіздік инфрақұрылымымен қамтамасыз ету жөніндегі 2021 – 2023 жылдарға арналған жол картасын әзірлеуде, онда білім беру үйымдарын турникеттермен 100% қамтамасыз ету бойынша іс-шаралар енгізілген (бұгінгі күні турникеттер орнатылуға тиіс 2357 мектептің 681-іне (29%) турникеттер орнатылған).

2) Қаржы пирамидаларына және заңсыз қаржы операцияларына қарсы іс-қимыл туралы мәселе – Ли Ю.В. (18.09.21 ж.)

КР-ның Бас прокуратурасы аталған сауалды қарап, құқық қорғау органдары осындай фактілерді анықтау және жолын кесу бойынша жұмыстар жүргізіп жатқанын хабарлады.

«Finiko», «C. Invest» және «getdiscount.kz» - Алматы қаласының полиция департаменті «Finiko» қаржы үйымына қатысты ҚК-нің 190-бабының 4-бөлігінің 2-тармағы (алаяқтық) бойынша қылмыстық істі тергеуде. Интернет желісіндегі заңсыз әрекеттердің жолын кесу мақсатында Бас прокуратураның бастамасымен 2017 жылы «Kazdream Technology» ЖШС «Кибернадзор» ақпараттық жүйесін (бұдан әрі – АЖ) әзірледі. Жүйеге прокуратура, үлттық қауіпсіздік комитеті, Шпкі істер министрлігі мен әкімдіктердің 185 қызметкері қосылған. АЖ функционалы құқыққа қарсы контентті қадағалау мен бұғаттауды қамтамасыз етеді, сондай-ақ қараулар мен қайталама жарияланымдардың статистикасын жүргізеді. 2020 жылғы шілдеден бастап АЖ-да қаржы пирамидаларының қызмет белгілері бар мәліметтерді қамтитын материалдарды анықтау мүмкіндігі көзделген. Бұгінгі таңда жүйе қаржы пирамидасының қызметін заңсыз жарнамалайтын 52 сілтемені бұғаттады, АҚДМ 9 интернет-ресурсына 39 жарияланымды жоюды талап ететін 6 үйғарым

шығарылды. Қаржы пирамидалары бойынша материалдарды анықтау, жолын кесу және құқық қорғау органдарына беру үшін Бас прокуратуралың бастамасымен (07.10.2020 ж.) Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің жанынан (Ұлттық банкпен, ҚҚА, ҚМ, АҚДМ, ПМ-мен бірлесіп) ведомствоаралық жұмыс тобы құрылды. Топ шенберінде мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимыл және қаржы пирамидасы белгілері бар ұйымдардың қызметін тоқтата тұру бойынша шаралар қабылдау тетігі әзірленді, интернет-ресурстар бұғатталады, БАҚ-та түсіндіру жұмыстары жүргізіледі. Бұл бастапқы кезеңде 12 қаржы пирамидасының қызметін тоқтатуға мүмкіндік берді, олар бойынша сотқа дейінгі тергеу басталды. Қаржы пирамидаларына және заңсыз қаржы операцияларына қарсы іс-қимыл жөніндегі жұмыс тұрақты бақылауда.

3) Орман өрттері кезінде қатынау үшін техникалық жабдықтау қажеттілігі, сондай-ақ ұлken қалалардағы тұтінтуман проблемасы туралы мәселе – Амирханян А.Р. (22.09.21 ж.)

Осы сұрау салу бойынша Премьер-Министрдің орынбасары Р.В. Склар өнірлердегі экологиялық жағдайды жақсарту мақсатында экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі жүртшылықпен, жергілікті атқарушы органдармен және табиғат пайдаланушылармен бірлесіп 16 Жол картасын әзірлегенін атап өтті (барлығы 469 іс-шара көзделген). 2025 жылға қарай жол карталарын іске асыру 10 қалада атмосфераның ластану индексін жоғары деңгейден орташа деңгейге дейін төмендетуге мүмкіндік береді, бұл атмосфералық ауаның жай-күйін жақсартуға ықпал ететін болады. Сонымен қатар, бұғінгі таңда ел астанасында ЖЭО-1 және ЖЭО-2 су жылыту қазандықтарын газға ауыстыру аяқталды, газдандырудың 1-кезегінің 7 іске қосу кешені бойынша құрылыс аяқталды. Жасыл жеке алаңын ұлғайту жөніндегі іс-шаралар жоспары бекітілді, такси қызметінің газбаллонды жабдығы мен электр көлігіне ауыстыру бойынша жұмыстар жүргізілді, электромобилдер үшін тегін тұрақ орындары және т. б. көзделген. «Жасыл Қазақстан» ұлттық жобасы әзірленді, онда 13 ірі кәсіпорынның ластаушы заттар шығарындыларын 20-30%-ға төмендету жөніндегі іс-шара көзделген. Бұдан басқа, Экология кодексіне сәйкес жергілікті атқарушы органдар әрбір 5 жыл сайын қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін бекітеді.

Өрт сөндіру кезінде жаңа технологияларды пайдалануға қатысты – ТЖМ адам ресурстарын пайдаланбай жарылыс қаупі бар обьектілерде өртті сөндіруді ұйымдастыру мақсатында роботтандырылған техника мен пилотсыз ұшу аппараттарын сатып алу мәселесі пысықталуда. ТЖМ құтқару бөлімшелерін ұшқышсыз ұшу аппараттарымен жарактандыру іздестіру-құтқару жұмыстарында дең қою тиімділігін арттыруды, табиғи өрт ошақтарын анықтауды, су тасқынын мониторингілеуді қамтамасыз етеді. Бұл ретте 2020 жылы робот кешендерін сатып алу шығыстарын жоспарлауға мүмкіндік беретін нормалар қабылданды, ал биылдан бастап

отандық өндірушілермен робот техникасының техникалық параметрлерін қалыптастыру бойынша жұмыс басталды.

Коршаган ортаның жай-күйіне, ауа, су, топырақ сапасына мониторинг жүргізуге қатысты – «Қазгидромет» РМК «Коршаган ортаның жай-күйіне бақылау жүргізу» бағдарламасы шенберінде атмосфералық ауаның жай-күйіне, теңіз суының, топырақтың және су түбіндегі шөгінділердің, радиациялық фонның сапасына экологиялық мониторинг жүргізеді. Осыған байланысты Экология министрлігінің аумақтық Департаменттері 9 кәсіпорында 18 жоспардан тыс тексеру жүргізді, олардың нәтижелері бойынша 2 687 мың теңге сомасына әкімшілік айыппұл салынды, сондай-ақ 10 112,536 мың теңге мөлшерінде залал келтірілгені анықталды. Жүргілген жұмыстар туралы ақпарат ай сайын «Қазгидромет» РМК Қазақстан Республикасының қоршаган ортасының жай-күйі туралы ақпараттық бюллетенінде «Қазақстан Республикасының атмосфералық ауасы мен жерусті суларының жоғары және экстремалды жоғары ластану жағдайлары туралы мәліметтер» бөлімінде жарияланады. Осылайша, Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитеті мен «Қазгидромет» РМК арасындағы өзара іс-қимыл тәртібіне сәйкес Комитеттің аумақтық бөлімшелері атмосфералық ауа мен су ресурстарының ластану фактілері бойынша кәсіпорындарға қатысты жедел шаралар қабылдауда.

Қазіргі заманғы стандарттарға жауап беретін арнайы тазалау техникасына қатысты – Экологиялық кодекстің жаңа редакциясында 1-санаттағы жаңа ірі кәсіпорындардың өнеркәсіптегі ең озық қолжетімді техникаларды (ОҚТ) қолдана отырып, кешенді экологиялық рүқсаттарға міндетті түрде көшуі көзделген. Жұмыс істеп түрған кәсіпорындар ұзақтығы 10 жылға дейінгі экологиялық тиімділік бағдарламасына сәйкес ОҚТ енгізетін болады.. Бұдан басқа, Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігінің 2020 – 2024 жылдарға арналған стратегиялық жоспарына сәйкес қоршаган ортаға әмиссияларды жыл сайын төмендету көзделген. Кәсіпорындардың табиғатты қорғау іс-шараларын іске асыруы және экологиялық таза технологияларды ендіруі есебінен зиянды заттар шығарындыларының төмендеу деңгейіне жетеді. 2021 жылға арналған табиғатты қорғау іс-шараларын іске асыру үшін қаржыландырудың жалпы сомасы 167 млрд. теңгені құрады.

4) **Бірқатар коллекторлық агенттіктер мен қаржы үйимдарының қызметі туралы мәселе –Ли Ю.В. (30.09.21 ж.)**

ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің төрағасы М. Әбілқасымова мен Бас прокурор F. Нұрдәулетов прокуратура органдары Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігімен бірлесіп коллекторлар қызметіндегі заңдылықты бұзушылықтарды анықтау және жолын кесу бойынша жоспарлы жұмыс жүргізіп жатқанын хабарлады. Тексеру іс-шараларының қорытындысы бойынша Агенттік тиісті тізілімнен 28 коллекторлық агенттікті шығару бойынша шаралар қабылдады, сондай-ақ 12 млн. теңге сомасына 60 қадағалау ден қою шарасы мен санкциялар қолданылды. Сонымен бірге тексеру іс-шараларының қорытындысы бойынша

22 коллекtorлық агенттік қызметін ерікті түрде тоқтату туралы шешім қабылдады. Бұл ретте 4 жыл ішінде коллекtorлық компанияларға әкімшілік құқық бұзушылық туралы барлығы 45 хаттама жасалды, бұл олардың атына жіберілген бұзушылықтар мен шағымдар санына нақты сәйкес келмейді. Коллекtorлардың бұзушылық әрекеттерінің алдын алу мақсатында прокуратура органдары Агенттікпен бірлесіп олардың жұмысын бақылауды жүзеге асыру, сондай-ақ агенттіктердің жауапкершілігін арттыру тәсілдерін қайта қарауда.

Тиісті құқық субъектісі жоқ кез келген тұлғаның «коллекtorлық агенттіктиң» арнайы мәртебесін пайдаланганы үшін әкімшілік жауапкершілікten енгізуге қатысты

Қолданыстағы заңнама құқық бұзушыларды тиісті рұқсат алмастан коллекtorлық қызметпен айналысқаны үшін жауапқа тартуға мүмкіндік береді. Атап айтқанда, бұл жауаптылық «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы» Кодекстің 463-бабында көзделген. Тиісті тізлімге енгізілмен қызметті жүзеге асыру заңсыз болып табылады, бұл уәкілетті органдардың жауапқа тартуы үшін шаралар қабылдауын талап етеді. Заңнаманың талаптарын бұзғаны үшін коллекtorлардың өздерінің жауаптылығы ӘҚБК-нің 211-1-бабында (Қазақстан Республикасының коллекtorлық қызмет туралы заңнамасының талаптарын бұзу) көзделген. Агенттіктің мәліметтері бойынша, бұл норманы қолдану бойынша проблемалар бар, өйткені жауаптылыққа тек заңды тұлға тартылуы мүмкін, сондықтан: – борышкерлермен өзара іс-қимылды тікелей жүзеге асыратын коллекtorлық ұйымдардың қызметкерлеріне жосықсыз әрекеттері үшін әкімшілік жауаптылықты қолдану; – борышкерді берешектің мөлшеріне, сипатына және туындау негіздеріне қатысты жаңылыстырғаны, борышкерге коллекtorлық агенттік туралы жалған ақпарат хабарлағаны үшін жауаптылық шараларын қатаңдату ұсынылады. Агенттік заңнамаға қажетті түзетулерді әзірлейтін болады.

Коллекtorлық агенттіктердің қарыз алушылардан комиссиялар мен сыйақыларды заңсыз өндіріп алғаны үшін тыйым салулар мен жауапкершілік шараларын енгізу туралы.

Заңнамада коллекtorлардың комиссиялар мен сыйақыларды алуына белгілі бір тыйым салынған. Коллекtorлық агенттікке берешекті сотқа дейін өндіріп алуға берген кезде кредитор ағымдағы борыштарды тіркейді және комиссиялар мен өзге де төлемдерді есепке жазу тоқтатылады. Сонымен қатар «Коллекtorлық қызмет туралы» Заңда коллекtorлардың банктік қарыз (микрокредит) шартында акылы негізде анықтамалар беру талабы болған жағдайда оларды беруіне рұқсат етіледі. Осылан байланысты коллекtorлық агенттіктер үшін берешектің бар-жоғы туралы анықтама бергені үшін комиссия алу жөнінде заңнамалық түрде тыйым енгізу туралы ұсыныстар қолдау табуда.

Қаржы ұйымдарының мерзімі өткен борыштарды коллекtorлық агенттіктерге беруі кезінде бага белгілеу мәселесі бойынша тексеру жүргізуге қатысты (оларды тегін беру фактілерін қоса алғанда) – Бүгінгі таңда банктер мен микроқаржы ұйымдары 313,3 мың шарт бойынша 289,1 млрд. теңге сомаға қарыз

(микрокредиттер), оның ішінде банктерден – 267,4 млрд. теңге сомаға 177 мың шарт, микроқаржы үйымдарынан 21,7 млрд. теңге сомаға 136,3 мың шарт қайта табысталды. Көтерілген мәселе бойынша («Прокуратура туралы» Заңның 7-бабына сәйкес Бас прокуратуралың талабы негізінде) Агенттік үлесіне барлық қарыздың 75%-ы тиесілі 25 негұрлым ірі коллекторлық агенттікті жоспардан тыс тексеруге бастамашылық етті. Сонымен бірге, жүргізілетін тексерулер шенберінде кредиторлардың мерзімі өткен борыштарды қайта құрылымдау жөніндегі шараларды қабылдамау туралы, сондай-ақ кредиттерге қызмет көрсету және кейіннен мұндай қарыздарды коллекторларға негіzsіз беру кезіндегі микроқаржы үйымдарының әрекеттеріне баға берілетін болады. Жүргізіліп жатқан жұмыстардың үлкен көлеміне байланысты бүтінгі күні тексерулер аяқталған жоқ.

5) **Зиянды және қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін еңбекке қабілетті халықтың денсаулығын қорғау туралы мәселе –Ш.А. Осин (06.10.21 ж.)**

Аталған сауал бойынша ҚР Премьер-Министрінің орынбасары Е.Л. Тоғжанов мынаны хабарлады. Қазақстан Республикасында 2025 жылға дейінгі қауіпсіз еңбекті қамтамасыз ету жөніндегі іс-қимыл жоспары шенберінде өндірістік жарақаттануды азайту және жұмыс орындарындағы еңбек жағдайларын жақсарту жөніндегі іс-шаралар кешені іске асырылуда. Қабылданған шаралардың нәтижесінде еліміздің 2,7 мыңдан астам кәсіпорны Халықаралық еңбек үйимы (OHSAS 18001, ХЕҮ-ЕҚБЖ) ұсынатын еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі стандарттарды енгізді, жұмыс берушілер мен жұмыскерлер қатарынан 15 мыңдан астам өндірістік кеңес құрылды, сынақ зертханаларын міндетті аккредиттеуді енгізе отырып, өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттауды жүргізуге қойылатын талаптар күштейтілді. Сонымен қатар ағымдағы жылы Қазақстан Республикасында 2030 жылға дейінгі қауіпсіз еңбек тұжырымдамасының жобасын әзірлеу басталды, онда қауіпсіз еңбекті және озық халықаралық тәжірибелі қамтамасыз етудегі проблемалық мәселелерді талдау негізінде еңбекті қорғауды дамытудың қосымша бағыттары әзірленетін болады. Фылыми зерттеулер нәтижелері бойынша халықаралық тәжірибелі ескере отырып, 2020 жылы Еңбек кодексіне кәсіптік тәуекелдерді бағалауға негізделген еңбекті қорғауды басқару жүйесін енгізу бойынша бірқатар толықтырулар енгізілді. Қазақстанда инновациялық процестерді әзірлеу кезеңінде қалыптасатын еңбек жағдайларын бағалау мәселесі бойынша 2020 жылдан бастап Еңбекті қорғауды басқару жүйесі туралы үлгілік ережеге сәйкес Кәсіптік тәуекелдерді басқару қағидаларымен регламенттелген жаңа тәсіл енгізілді.

Бүтінгі таңда елімізде тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шенберінде және міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінде санаториялық-курорттық үйымдар, оның ішінде 29 мемлекеттік және 14 жеке үйымды қоса алғанда, 43 оңалту орталығы медициналық оңалту қызметтерін көрсетеді. Оңалту орталықтарында медициналық

оңалту 6 негізгі бейін бойынша жүргізіледі, олар: неврология, нейрохирургия, кардиология, кардиохирургия, травматология, ортопедия, сондай-ақ жекелеген аурулар бойынша мынадай нозологиялар: фтизиатрия, онкология, туда біткен аномалия, психиатрия, пульмонология және т.б. Негұрлым проблемалы өнірлерде Қарағанды және Семей қалаларында медициналық университеттер жанындағы кәсіптік аурулар клиникасы да жұмыс істейді. 2019 жылы кәсіптік аурулармен ауыратын науқастарға мамандандырылған медициналық көмек көрсету үшін 105 тәсекорындық стационар ашылды. Қазақстан Республикасында денсаулық сақтауды дамытудың 2020 – 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында мемлекеттік-жекешелік әріптестік шеңберінде респубикалық бюджет есебінен Қарағанды қаласында 300 орындық университеттік клиника құрылышы және Нұр-Сұлтан қаласында 350 орындық Оңалту орталығының құрылышы жоспарланған. Бұдан басқа, жұмыс істеп тұрган медициналық ұйымдардың базасында кәсіптік ауруларды емдеу үшін оңалту бөлімшелерінде тәсек-орындарды кезең-кезеңімен кеңейту жүзеге асырылады. Тұтастай алғанда, жұмыскерлердің өмірі мен денсаулығын сақтау, сондай-ақ кәсіптік аурулардың алдын алу мақсатында жұмыс орындарында кәсіптік қатерлерді басқару мәселелері Үкіметтің тұрақты бақылауында.

6) Елде бүйрек қызметінің жеткіліксіздігі ауруы бар пациенттердің аурушаңдығы және жоғары өлім-жітімі бойынша көрсеткіштердің ұлғаю проблемасы туралы мәселе – В.Г. Набиев (13.10.21 ж.).

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Е.Л. Тоғжанов осы мәселе бойынша қазіргі уақытта Нефрологиялық көмек көрсету жөніндегі жаңа стандарттың жобасы әзірленгенін, оның шеңберінде бүйректі алмастыратын терапияға жоспарлы дайындық алгоритмдері көзделгенін, нефрологиялық орталықтардың амбулаториялық деңгейдегі міндеттері айқындалғаны туралы ақпарат берді. Бұл шаралар өмір бойы жасалатын қымбат тұратын гемодиализ терапиясына жұмсалатын экономикалық шығындардың ауыртпалығын төмендетуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар бүгінгі күні 2022 жылы сатысына қарай БСА бар науқастардың тіркелімін жасау мәселесі пысықталуда, бұл пациенттерге мониторингті күшетуге және тиісті шаралар қабылдай отырып, көрсетілетін медициналық көмектің көлемі мен сапасына тиісті талдау жүргізуге мүмкіндік береді. Қарсы көрсетілімдері жоқ БГД-дегі пациенттер транспланттауға арналған күту парагында тұрады. Бүйрек трансплантациясын күтетін пациенттердің жыл сайын өсkenі байқалады (2019 жылы – 2706, 2021 жылғы 9 айда – 3025). Бұл ретте 2019 жылы – 136, 2020 жылы – 77, 2021 жылғы 9 айда – 97 транспланттау жүргізілді (тірі кезінде транспланттаудың донорлық пулы мен қайтыс болғаннан кейін транспланттау кезінде аззалар тапшылығының төмендегені байқалады). Бүгінгі таңда республиканың медициналық ұйымдарында 411 нефролог жұмыс істейді. Тапшылық 27 штаттық бірлікті құрайды. Транспланттауға пациенттердің кезегін төмендету үшін Қазақстан Республикасында

орган донорлығын және трансплантологияны дамытудың 2022 – 2025 жылдарға арналған тұжырымдамасының жобасында 2022 жылдан бастап әрбір облыс орталығында көпбейінді стационарлар базасында өнірлік транспланттау орталықтарын ашу көзделген, оларда тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шенберінде бүйректі ауыстыру бойынша операцияларды орындау жоспарланып отыр. Гемодиализдегі гиперфосфатемияның алдын алу үшін пациенттерге «Севеламер» препараты тегін беріледі. Бұдан басқа, қазіргі уақытта «Салидат Қайырбекова атындағы Денсаулық сақтауды дамытудың ұлттық ғылыми орталығы» ШЖҚ РМК «Кетостерил» препаратын Қазақстан ұлттық дәрілік формулярына енгізу тұрғысынан кәсіби сараптама жүргізуде, препарат кейіннен амбулаториялық деңгейде тегін қамтамасыз етуге арналған дәрілік заттар тізбесіне енгізіледі. Бүйрек аурулары бар пациенттерді медициналық көмекпен қамту үшін республикада 1722 төсек-орындық 62 нефрологиялық бөлімше ашылған.

Халыққа нефрологиялық көмек көрсету және транспланттауды дамыту жөніндегі қызметті жетілдіру мақсатында қазіргі уақытта 2022 жылға арналған жол карталарының жобалары әзірленді, олардың шенберінде нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру, кадрлық әлеуетті жақсарту, халыққа ақпараттық-түсіндіру жұмысын қүшешту және басқа да мәселелер жөніндегі іс-шаралар көзделген. Сонымен қатар, Денсаулық сақтау министрлігіне депутаттық сауалда көрсетілген мәселелерді шешу бойынша жан-жақты шаралар қабылдау тапсырылды.

7) Елдегі жинақталған қатты тұрмыстық қалдықтарды және құрылыш қалдықтарын сұрыптау мен қайта өңдеу мәселелері туралы – Хамедов А.М. (03.11.21 ж.) – КР Премьер-Министрінің Орынбасары Р.В. Склярдың жауабында қалдықтардың полигондарға төгілуін қысқарту, сапалы қайталама шикізат алу мақсатында 2016 жылдан бастап қалдықтардың кейір түрлерін, оның ішінде құрылыш қалдықтарын көмуге тыйым салу кезең-кезеңімен енгізілгені көрсетілді. Ұйымдардың қалдықтарды басқару жөніндегі қызметтің реттеу және бақылау үшін Кодексте хабарлама жасау тәртібін енгізу көзделген, сондай-ақ жаңа зансыз қоқыстардың пайда болуына жол бермеу мақсатында қоқыс шығарушы ұйымдар көлікке GPS датчиктерін орнатуға және көліктің қозғалысы туралы толық ақпарат беруге міндетті.

Бұдан басқа, қалдықтармен жұмыс істей бойынша тиісті инфрақұрылым құру бойынша жергілікті атқарушы органдар жұмыстар жүргізуде. Мысалы:

- Атырау облысында қатты тұрмыстық қалдықтарды басқару бойынша 2 кешен салу үшін жер участелері бөлінді, онда ҚТҚ-ны сұрыптау, өңдеу және қайта пайдалану көзделетін болады;

- Батыс Қазақстан облысында Орал қаласының ҚТҚ полигондары аумағында қуаты жылына 100 мың тонна болатын және Ақсай қаласында қуаты күніне 25 тонна болатын қоқыс сұрыптау желілері орнатылды. Бұл ретте Орал қаласында (70,0 га) және Ақсай қаласында (40,0 га) жаңа ҚТҚ полигондарын салуға жер бөлінді;

- Павлодар қаласында ҚТК полигонының аумағында қоқыс өндөзу зауытын салуға көзделген ауданы 43,5 га болатын жер участесі бөлінді;

- Қызылорда облысының Жаңақорған кентінде жаңа полигон салуға 20 га жер бөлінді, техникалық-экономикалық негіздеме (ТЭН) әзірленді, қазіргі уақытта мемлекеттік сараптама жүргізілуде;

- Ақмола облысында облыстың 6 өңірінде сұрыптау електері бар ҚТК полигондарын салуға 7 ТЭН-нің жобасы әзірленді. Бұдан басқа, Шучинск қаласында ескі ҚТК полигонын рекультивациялауға ТЭН әзірлеу бойынша жұмыстар жүргізілуде. Экологиялық заңнаманың рұқсат беру рәсімдерін оңайлатуды іске асыру шеңберінде Кодекске қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау, көзделіп отырған қызметтің әсеріне скрининг жүргізу, оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау сияқты экологиялық бағалаудың жаңа құралдары енгізілді.

Бұл ретте мынадай заңға тәуелді нормативтік-құқықтық актілерге:

- Қоршаған ортаға жағымсыз әсер ететін объектінің санатын айқындау жөніндегі нұсқаулыққа (Экология, геология және табиги ресурстар министрінің 2021 жылғы 13 шілдедегі № 246 бұйрығы) ұсақ құрылым жұмыстарын экологиялық реттеу объектілерінің III санатынан алып тастау бөлігінде;

- Қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидаларына (Экология, геология және табиги ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 3 тамызданғы № 286 бұйрығы) интернет-ресурстарда жария талқылауларды енгізу және мерзімдерін қысқарту бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Бұл ретте заңға тәуелді нормативтік-құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

8) Протездеуге мұқтаж мүгедектігі бар адамдарды оңалту саласындағы проблемалар туралы мәселе – Набиев В.Г. (17.11.21 ж.) – КР Премьер-Министрінің орынбасары Е.Л. Тоғжановтың жауабында әлеуметтік қызмет көрсету жүйесін жетілдіру, оңалту іс-шараларын ұсыну сапасын арттыру және тауарлар мен қызметтерді алушылар мен жеткізушілердің тікелей өзара іс-қимылын қамтамасыз ету мақсатында 2021 жылдан бастап әлеуметтік қызметтер порталы толық көлемде енгізілгені атап өтілді. Бұғынде протездік-ортопедиялық көмек көрсету толығымен бәсекелестік ортада. Қазақстан нарығында протездік-ортопедиялық үйымдардың саны артып келеді, бұл саланы жетілдіруге және ұсынылатын өнімнің сапасын жақсартуға ықпал етеді. Қазіргі уақытта порталда мүгедек адамдарды протездік-ортопедиялық бүйымдармен қамтамасыз етуге бағдарланған 6 өнім беруші тіркелген.

«Республикалық протездік-ортопедиялық орталық» АҚ республиканың протездік-ортопедиялық саласында жеткілікті жұмыс тәжірибесі бар инженерлердің, дәрігерлердің, жұмысшылар мен мамандардың білікті ұжымы бар мамандандырылған көп бейінді кәсіпорын болып табылады. Бұл ретте, «РБОО» АҚ «Жекешелендірудің 2016 – 2020 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 30.12.2015 жылғы №1141 қаулысымен жекешелендіруге жататын

республикалық меншік үйымдарының тізбесіне енгізілді. «РБОО» АҚ республика мүтедектерін науқастар мен медицина қызметкерлері үшін аяқ-қол протездерімен, ортопедиялық аяқ киіммен, корсет бандаждарымен және т.б. материалдармен дайындауды және қамтамасыз етеді, сондай-ақ протездерді жана технологиялар бойынша жөндейді. «РБОО» АҚ-да соңғы жылдары тұтынушылардың талаптарын ескере отырып, протездеу ғылыми жетістіктердің дамуына, заманауи технологияларды қолдануға сәйкес қамтамасыз етіледі. Бағыттардың бірі модульдік протездеуді пайдалану, «FreedomInnovation» (АҚШ) және «Отто балауыз» Германия компаниясы өндірген гидравликалық, пневматикалық жетекті, бағдарламалық басқарылатын, көмірпластикалық аяқтары бар тізе модульдерін қолдану болып табылады. Ұйым қызметкерлері санының артуы көрсетілетін қызметтердің көлеміне тікелей байланысты.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне азаматтардың жекелеген санаттарын әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2021 жылғы 12 қазандағы Қазақстан Республикасының Заңында мемлекеттік сатып алу арқылы мүгедек адамдарды оңалтудың техникалық құралдарымен және көрсетілетін қызметтерімен қамтамасыз етуге баламалы құқық беру көзделген. Бұл енгізу мүгедек адамдарды жеке іріктеуді талап ететін техникалық оңалту құралдарымен уақтылы қамтамасыз ету үшін жергілікті атқарушы органдардың бюджет қаражатын тиімді жоспарлауға оң әсер етеді.

9) **Билікөл көлінің экологиялық жағдайы туралы** – И.Ж. Бұларов (15.12.2021 ж.) – жауап күтілуде.

10) **Қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың халықаралық тетіктерін жетілдіру жөніндегі шаралар туралы** – Ю.В. Ли (22.12.2021 ж.) – жауап күтілуде.

Парламенттік қызмет шенберінде депутаттық топтың мүшелері, Қазақстан халқы Ассамблеясынан сайланған депутаттар Қазақстан халқы Ассамблеясының алдағы кезеңге арналған даму тұжырымдамасын ескере отырып, жұмысын жалғастырады.

Парламенттік қызмет шенберінде Қазақстан халқы Ассамблеясының депутаттары Қазақстан халқы Ассамблеясының 2022 – 2025 жылдарға арналған даму тұжырымдамасын ескере отырып, алдағы кезеңге арналған жұмысын жалғастырады.

IV БӨЛІМ МӘЖІЛІСТІҢ ӘКІЛЕТТІЛІГІ

4.1. «ҮКІМЕТ САҒАТТАРЫ»

«Үкімет сағаты» шенберінде Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде 2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін орталық мемлекеттік органдармен 5 кездесу өткізілді, олардың барысында республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуының өзекті мәселелері туралы ақпараттың дағдарында болады.

«Қазақстан Республикасындағы санитариялық-эпидемиологиялық жағдай туралы» деген тақырыпта 2021 жылғы 11 қазандың депутаттар алдында Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрі А. В. Цой баяндама жасады:

«Үкімет сағатының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі келесі ҰСЫНЫМДАРДЫ қабылдады:

1. Қазақстан Республикасының Үкіметі;

1) Мемлекет басшысының «Халық бірлігі және жүйелі реформалар - ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын (2021 жылғы 1 қыркүйек) іске асыру шенберінде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығын қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдасын;

2) санитариялық-эпидемиологиялық қызметті (бұдан әрі – СЭҚ) жаңғыртудың Жол картасын әзірлесін;

3) СЭҚ мамандарын даярлау бойынша мемлекеттік білім беру гранттарының санын ұлғайту жөнінде шаралар қабылдасын;

4) Қазақстан Республикасының аумағына сапалы тауарлар әкелу бойынша бақылауды қүшейтсін және өнімдердің қауіпсіздігіне түрақты мониторингті қамтамасыз етсін;

5) СЭҚ қызметінде барлық сыйайлас жемқорлық қауіптерін жою бойынша шаралар қабылдасын.

2. Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі:

1) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі басымдықтарын кешенді және тиімді іске асыруды қамтамасыз етсін;

2) санитариялық-эпидемиологиялық сараптама зертханаларының биологиялық қауіпсіздігін қүшейту және оларды заманауи жабдықпен жете жарақтандыру бойынша 2020-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасының нысаналы индикаторлары мен көрсеткіштеріне қол жеткізу бойынша жүйелі шаралар қабылдасын;

3) санитариялық-эпидемиологиялық қызмет саласындағы нормативтік-құқықтық базаны жетілдіру бойынша осы қызметке жүргізулықты, Дүниежүзілік денсаулық сақтау үйімінің сарапшыларын тарта отырып, жүйелі талдау жүргізсін;

4) эпидемиологиялық ахуалды болжау және оны бағалау бойынша матрица әзірлесін;

5) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитетін (бұдан әрі – СЭБК) білікті кадрлармен 100% қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдасын;

6) санитариялық-эпидемиологиялық қызмет саласындағы цифрландыруды Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің және басқа да мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен интеграциялау арқылы 2023 жылға қарай аяқтауды қамтамасыз етсін;

7) ақпаратты кідіріссіз беру үшін СЭБК барлық аумақтық бөлімшелерінде және оның ведомствоның бағынысты үйымдарында техникалық құралдардың, компьютерлік техникалардың болуын тұрақты негізде қамтамасыз етсін;

8) объектілерге, оның ішінде денсаулық сақтау, білім беру және қоғамдық тамақтандыру объектілеріне қойылатын барлық санитариялық қағидалар мен нормаларды қайта қарастырысын;

9) халықтың нысаналы топтарын COVID-19-ға және вакцинамен басқарылатын ауруларға қарсы вакцинациялаумен 100% қамтуға қол жеткізуді қамтамасыз етсін;

10) шетелге оқуға, жалдамалы жұмысқа шығатын Қазақстан Республикасы азаматтарының вакцинация паспортын тану мәселесін пысықтасын;

11) нарықтық тетіктерді ескере отырып, бөлшек және көтерме саудада өткізу үшін дәрілік заттардың саудалық атауына шекті бағаларды айқындауды жетілдіру мәселесін пысықтасу;

12) жеке қорғану құралдарының сапасына қойылатын техникалық стандарт талаптарын әзірлесін;

13) барлық өнірлерде дербес инфекциялық ауруханалар құру туралы мәселені пысықтасын;

14) осы процеске жас ғалымдарды тарта отырып, жаңа инфекциялық аурулардың тәсілдерін зерделеу жөніндегі ғылыми қызметті қүшейту бойынша шаралар қабылдасын;

15) дезинфекция, дезинсекция және дератизация бойынша көрсетілетін қызметтер сапасын арттыру жөнінде шаралар қабылдасын;

16) эпидемиялық маңызы бар объектілердің заңнама талаптарын сақтауын қамтамасыз ету үшін санитариялық аудит жүргізу жолымен өзін-өзі реттейтін үйымдардың әлеуетін пайдалану мүмкіндігін қарасын;

17) отандық дәрілік заттардың айналымына мемлекеттік тіркеуді жеделдештеп мәселесін қарасын;

18) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігімен бірлесіп параклиникалық, клиникалық және гигиена-эпидемиология пәндерін көмінде 6 жыл терендегіп оқытатын санитариялық-гигиеналық факультетті қалпына келтіру туралы мәселені пысықтасын;

19) Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігімен бірлесіп:

- СЭБК аумақтық бөлімшелерін материалдық-техникалық жарақтандыруға республикалық бюджеттен қосымша ақша қаражатын бөлу мәселесін пысықтасын;

- М. Айқымбаев атындағы Аса қауіпті инфекциялар ұлттық ғылыми орталығын жаңғыртуға қаржы бөлу мүмкіндігін қарастырысын;

20) Қазақстан Республикасының сауда және интеграция министрлігімен бірлесіп Ұлттық сараптама орталығы зертханаларының халықаралық стандарттарға сәйкестігіне аккредиттеу жүргізу мәселесін пысықтасын;

21) Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігімен бірлесіп:

- вакцинациялаудың пайдасы туралы, инфекциялық аурулардың профилактикасы мен диагностикасы туралы халықтың хабардарлығын арттыру мақсатында республикалық және өнірлік телерадиоарналарда бейне-, аудиороликтерді өндіру және көрсету жөнінде шаралар қабылдасын;

- БАҚ-та және әлеуметтік желілерде антиваксерлік жарияланымдарға қарсы әрекет ететін ақпараттық технологияларды әзірлеу жөніндегі мәселені пысықтасын.

3. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі:

1) ветеринариялық іс-шараларды өткізу сапасына бақылауды күштейтсін;

2) ауыл шаруашылығы және жабайы жануарлар арасындағы аса қауіпті аурулардың өсуіне талдау жүргізсін;

3) қауіпті инфекцияларды жүқтүрудың табиғи ошақтарын анықтау жөніндегі жұмыстың тиімділігін арттыра отырып, оны тұрақты негізде жүргізсін.

2021 жылғы 25 қазанды депутаттар алдында Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Б.Б.Мусин «**Мемлекеттік қызметтер көрсету процестерін жақсарту**» тақырыбында баяндама жасады.

«Үкімет сағатының» нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары келесі ҰСЫНЫМДАРДЫ қабылдады:

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

1) азаматтардың мұддесінде оларды көрсету процестерін одан әрі онтайландыру және автоматтандыру бойынша барлық мемлекеттік қызметтер әкімшілерінің тиімді ведомствоаралық өзара іс-қимылын қамтамасыз етсін;

2) мемлекеттік көрсетілетін қызметтердің реинжинирингінің бірыншай әдістемесін бекітсін;

3) мемлекеттік қызметтерді көрсетумен байланысты нормаларды артық нақтылауды болдырмау тұрғысынан қолданыстағы нормативтік-құқықтық актілерге тоқсан сайын тексеру жүргізілсін;

4) цифрлық форматта ұсіну үшін қолжетімді құжаттарды талап етуге байланысты нормативтік-құқықтық актілерге өзгерістерді уақтылы енгізсін;

5) жеке және заңды тұлғаларды мемлекеттік қызметтерді электрондық форматта алуға ынталандыру бойынша шаралар әзірлесін;

6) барлық мемлекеттік органдар-ақпараттық жүйелер әкімшілері тарапынан олардың үздіксіз жұмысын және деректердің

уақтылы жаңартылуын қамтамасыз етсін. Әрбір кідіріс эпизодына жауап беру алгоритмін жасасын;

7) «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ қызметкерлерінің әлеуметтік қорғалуын күшешту және жалақысын арттыру жөнінде шаралар қабылдасын;

8) жеке жоспар шеңберінде барлық орталық мемлекеттік органдардың құжаттық мұрағаттарын цифrlауды қамтамасыз етсін;

9) азаматтық қоғам өкілдерін тарта отырып, азаматтардың мемлекеттік органдармен электрондық өзара іс-қимылына көшуді жеделдептегенде жөніндегі ведомствоаралық іс-шаралар жоспарын әзірлеу және іске асырсын;

10) «Үкімет сағаты» ұсынымдарын іске асыру жөніндегі кешенді жоспарды әзірлесін және бекітсін;

11) Цифрлық даму министрлігіне электрондық форматта мемлекеттік қызметтер көрсету сапасының мониторингі бойынша құзырет берсін.

2. Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі:

1) мемлекеттік қызметтердің әдіснамасын әзірлеу және ренжиинириングін жүргізсін;

2) бірыңғай цифрлық платформа шеңберінде мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерін интеграциялауды жүргізсін;

3) электрондық форматта, оның ішінде мобильді қосымшалар арқылы қолжетімді мемлекеттік қызметтердің үлесін 100% - ға дейін жеткізсін;

4) халыққа проактивті форматта көрсетілетін мемлекеттік қызметтердің санын арттырсын;

5) халықты сапалы интернетпен қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдасын;

6) дербес деректерді қорғауды және олардың пайдаланылуын автоматты бақылауды қамтамасыз ету, сондай-ақ оларды пайдалануға ерікті келісімдерді есепке алу жүйесін енгізу жөніндегі жұмысты жалғастырсын;

7) мемлекеттік қызметтер көрсетуге қатысты барлық қабылданатын нормативтік құқықтық актілердің цифрлық сараптамасын қамтамасыз етсін. Цифрландыру мәселелері бойынша Үкімет әзірлеген заң жобасына осы құзыретті енгізсін;

8) мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерін әзірлеу кезеңінде оларды әзірлеуге арналған техникалық тапсырмаларға сараптамалық бағалауды енгізу ді көздесін;

9) жасырын мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді тізілімге енгізе отырып, оларды нақтылауды жүргізсін;

10) нақты іс-шаралар мен мерзімдерді көрсете отырып, ең талап етілетін мемлекеттік қызметтерді толық автоматтандырудың Жол картасын әзірлесін және депутаттардың назарына жеткізсін.

3. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері агенттігімен бірлесіп:

- мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді уақтылы көрсетпегені үшін көрсетілетін қызметті берушілер үшін әкімшілік жауаптылықты ендіру мәселесін пысықтасын.

4. «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы:

1) ХҚҚО және 1414 Бірыңғай байланыс орталығының жұмысын оңтайландыру, қызмет көрсетуде жаңа тәсілдерді енгізу және қызмет көрсету сервисінің сапасын арттыру бойынша жұмысты жалғастырсын;

2) ақпараттық жүйелердегі ықтимал оқыс оқиғалар мен осалдықтарды болғызбау мақсатында ақпараттық жүйелер объектілерінің ақпараттық қауіпсіздігінің жай-күйіне тұрақты негізде ішкі бақылау жүргізсін.

3) Үкіметтік емес үйымдар мен қоғамдық белсенділердің қызмет көрсету сапасын бағалауға кеңінен және жүйелі түрде тартылуын тәжірибеге енгізсін.

5. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі:

- қысқа мерзімде «Қолдау» порталында қызмет көрсету әдіснамасын қайта қарасын;

- субсидия төлеу бойынша ақпараттық жүйелерді біріктіруді жүргізсін.

6. Жергілікті атқарушы органдар:

1) мемлекеттік қызметтер көрсету процестерін оңтайландыру және автоматтандыру жөніндегі бастама құқығын белсендірек пайдалансын;

2) аумақтық органдарды, үйымдарды және халықты цифрлық құжаттарды пайдалану мен анықтамалар алу практикасын алып тастау бөлігінде ақпараттандыру бойынша кең ауқымды жұмыс жүргізсін;

3) жергілікті жерлерде «жасырын» мемлекеттік қызметтер көрсетуді анықтау бойынша олардың мемлекеттік көрсетілетін қызмет мәртебесін нормативтік бекіту және егжей-тегжейлі регламенттеу жөнінде ұсыныстар әзірлей отырып, тұрақты жұмысты қамтамасыз етсін;

4) тиісті ұсынымдар әзірлей отырып мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді алушылардың пікірлері мен мұddeлдерін талдау және мемлекеттік қызметтерді көрсету мәселелері бойынша кері байланысты күшету жөніндегі жұмысты жалғастырсын;

5) аумақтық мұрағаттардағы мұрағаттық мәліметтерді цифрау бойынша жұмысты жандандырысын, бұл ретте мемлекеттік қызмет көрсету кезінде халық үшін қажетті деректерге басымдық белгілесін;

6) интернет-ресурстар, жергілікті бұқаралық ақпарат құралдары арқылы халық арасында электрондық мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді танымал ету бойынша жұмыс жүргізсін.

7) мемлекеттік органдар жаңындағы қоғамдық кеңестер арқылы азаматтық қоғам өкілдерін мониторингтік, ақпараттық-түсіндіру және бақылау жұмысына тартсын;

8) мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс құрылымында мемлекеттік көрсетілетін қызметтер саласында қоғамдық бақылауды үйымдастыру бойынша тақырыптық лоттарды, цифрлық теңсіздікті төмендету және халықтың цифрлық сауаттылығын арттыру жөніндегі іс-шаралар көзделсін.

2021 жылғы 8 қарашада депутаттар алдында **«Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарын реформалау**

туралы» тақырыбында Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрі Е.З.Тұрғымбаев сөз сөйледі.

«Үкімет сағатының» нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары келесі ҰСЫНЫМДАРДЫ қабылдады.

1. Қазақстан Республикасының Үкіметі:

1) Ішкі істер органдары жүйесін реформалау және онда қызметтің сервистік моделін ендіру тұжырымдамасын әзірлесін және оны ғылыми және сараптамалық қоғамдастықпен жан-жақты талқыласын.

2) Тұжырымдамаға ішкі істер органдарын реформалаудың және олардың сервистік модельге көшуінің екі құрамдас бөлігін: бірінші бөлім – қоғамға бағдарланған полицияны (Қарағанды қаласындағы пилоттық жобаның тәжірибесі) және екінші бөлім – тиімділік пен сервиске бағдарлана отырып, басқару, жоспарлау, есепке алу жүйесін, көрсеткіштер мен бизнес-процестерді өзгертуді (Нұр-Сұлтан қаласындағы пилоттық жобаның тәжірибесі) қосуды қамтамасыз етсін.

3) Көші-қон полициясы комитетін, Қылмыстық-атқару жүйесі комитетін, Тергеу департаментін, Криминалдық полиция департаментін және т.б. қоса алғанда, ішкі істер органдары жүйесінде реформалаудың және қызметтің сервистік моделін ендірудің стратегиялық жоспарын әзірлесін.

4) Тұжырымдама мен Стратегиялық жоспар негізінде ішкі істер органдарының барлық жүйесіне қатысты қауіпсіздікті қамтамасыз етуде сервистік тәсілдемелерді ендіруді ескере отырып, Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарын одан әрі реформалау жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған бағдарлама (Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарын жаңғыруту жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған Жол картасы) жобасын әзірлесін.

5) Ішкі істер органдарын реформалауды қолдаудың және ішкі істер органдары жүйесіне қызметтің сервистік моделін ендірудің қажетті заңнамалық шараларына талдау жүргізсін.

6) Республикалық және жергілікті бюджеттерге кейіннен енгізу үшін қаржыландыру көздерін көрсете отырып, ішкі істер органдары реформасының және полицияның сервистік моделін, оның ішінде пилоттық жобаларды ендірудің экономикалық құнын айқындасын.

7) Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі басшысының орынбасары лауазымына ішкі істер органдары жүйесіндегі реформалау және қызметтің сервистік моделін ендіру мәселелеріне жетекшілік ететін азаматтық қоғам өкілін (азаматтық вице-министр) келісудің орындылығын қарастырысын.

8) Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі құрылымында, министрдің орынбасарынан тәмен емес жоғары басқарушылық деңгейде реформалауға және ПО сервистік моделін ендіруге жауапты стратегиялық бөлімше құрсын.

9) Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігінде Парламент депутаттарынан, облыстар, республикалық маңызы бар қалалар және астана мәслихаттарының депутаттарынан, мемлекеттік органдардың, азаматтық қоғам мен саяси

партиялардың өкілдерінен, сарапшылардан тұратын Реформа жөніндегі консультативтік-кеңесші кеңес құрсын.

2. Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі:

1) Сарапшылар, үкіметтік емес ұйымдар, мемлекеттік органдар, Парламент, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астана мәслихат депутаттары арасында Нұр-Сұлтан және Қарағанды қалаларында сервиске бағдарланған полицияны ендіру жөніндегі пилоттық жобалар нәтижелерінің ауқымды қоғамдық таныстырылымын өткізсін.

2) Пайдаланушылар тәжірибесін – өтініш беруші, көрсетілетін қызметті алушы, арыз беруші, жабірленуші, тергеудегі және сottалған адам ретінде полициямен тікелей өзара іс-қимыл жасаған азаматтардың тәжірибесін зерделеу мен талдауға негізделген Ішкі істер органының қызметін, оның ішінде сервистік полицияның нәтижелілігін бағалау жүйесін әзірлесін. Автоматты түрде өлшенетін банк саласындағы клиенттік тәжірибені зерделеу және талдау тәжірибесін қарастырсын.

3) Азаматтармен өзара іс-қимыл кезінде полиция қызметкерлері тарапынан коммуникациялық, құқықтық немесе моральдық-этикалық қателіктерді болғызбау үшін Ішкі істер министрлігінің бөлімшелерінде стандартты операциялық рәсімдерді қолдану практикасын (учаскелік полиция инспекторларына арналған осындағы рәсімдерге ұқсас) олардың орындылығын ескере отырып таратсын.

4) Жергілікті полиция қызметіне полицияның сервистік моделін ендіру шеңберінде жұмыс істейтін жобалық топтар мүшелері жұмысының міндеттерін, ашықтығы мен сапасының өлшемшарттарын нақтыласын.

5) Азаматтардың ішкі істер органдарының қызметіне қатысуының қазіргі заманғы нысандары мен тетіктерін, белсенді азаматтарды қорғау және көтермеледе шараларын әзірлесін және енгізсін.

6) Жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, Қарағанды облысында жүргізілген ішкі істер органдары жүйесінде қызметтің сервистік моделін ендіру жөніндегі пилоттық жобаның тәжірибесін кеңейту шеңберінде басқа өнірлерде денсаулық сактау, білім беру, әлеуметтік қорғау, прокуратура, полиция органдарының, ішкі істер органдарының білім беру ұйымдарының және белсенді жұртшылықтың өкілдері кіретін ведомствоаралық қоғамдық қауіпсіздік топтарын құру мүмкіндігін қарастырсын.

7) Патрульдік полиция қызметкерлері үшін жаяу жүру маршруттарын жасау кезінде Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының жанындағы Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитеттің карталарында жазылған деректерді – қылмыс картасын, жол-көлік оқиғаларының картасын, кәмелетке толмағандар жасаған қылмыстық құқық бұзушылықтар картасын және т.б. кеңінен пайдалансын.

8) Учаскелік полиция пунктін компьютерлік және ұйымдастыру техникасымен, кеңсе керек-жарақтарымен, жиһазбен қамтамасыз ету және ішкі істер органдары мен Інтернет желісінің ақпараттық жүйелеріне қол жеткізу стандарттарын әзірлесін және енгізсін.

9) Жергілікті қоғамдастықтың жиналышында (жынында) екімшілік участекенің тұрғындарына таныстыру үшін участекелік полиция инспекторы лауазымына кандидатты ұсыну бөлігінде Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 17 шілдедегі № 438 бүйрығымен бекітілген Участекелік полиция инспекторларын тағайындау қағидасының сақталуын қамтамасыз етсін.

10) Участекелік полицейлер үшін қала (қала аудандары) немесе ауылдық елді мекен халқының тығыздығына қарай қызмет көрсетілетін тұрғындар саны бойынша нормативтік мәндердің орындалуын қамтамасыз етсін.

11) Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі бір полиция инспекторына белгіленген екімшілік участекеде тұратын кәмелетке толмағандар санының 1 мыңынан аспайтын жүктеменің сақталуын қамтамасыз етсін.

12) Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасымен бірлесіп, қызметкерлердің жұмыс сапасының нашарлауына алып келетін шамадан тыс жүктемені төмендету мақсатында тергеушілер мен анықтаушылар үшін қылмыстық және екімшілік істердің саны бойынша нормативтерді айқындасын.

13) Белгілі бір аумақта тұратын халықтың санын салыстыра отырып, жасалатын қылмыстық және екімшілік құқық бұзушылықтар туралы талдамалық ақпарат негізінде ұйымдық-штаттық құрылымды қысқартудың немесе ұлғайтудың орындылығын қарастырсын.

14) Министрліктің және ішкі істер органдарының облыстық аумақтық бөлімшелерінің тәуекелдер мен қатерлерді болжау, сондай-ақ оларды қысқа мерзімді, орта мерзімді және ұзақ мерзімді перспективада басқару жөніндегі шараларды әзірлеу бойынша талдамалық жұмысын күшейтсін.

15) Ішкі істер органдарының құрылымдық бөлімшелері басшыларына бюджет қаржатын жұмсау тиімділігін бағалауға байланыстырылған тиімділік индикаторлары (КРІ) түріндегі жұмыс нәтижелері үшін дербес жауапкершілік жүктелсін.

16) Бюджетті басқаруға және қылмысқа қарсы күрес пен құқық тәртібін қорғау жөніндегі негізгі функцияларды орындауға байланысты қалалық полиция бөлімшелерінің жұмысын бағалау жүйесін әзірлесін және енгізсін, бұл ретте жеке құрамды ротациялау және аталған жүйенің индикаторларын орындау негізінде енбекке ақы төлеуді жүзеге асыру мүмкіндігі көзделсін.

17) Жұртшылықпен және сарапшылармен бірлесіп, сатып алынған қарудың айналымына және оларға берілген рұқсаттарға бақылауды күшейту; жоғары қауіптілік көзі ретінде (қаруды қолданудың психологиялық дайындығы аспектісінде) атыс қаруын қолдануға үйрету мәселелерін пысықтасын.

18) Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасымен бірге азаматтар мен заңды тұлғалардың полиция қызметкерлерінің іс-әрекеттеріне өтініштерін сапалы әрі уақтылы қарауды қамтамасыз етсін.

19) Әйелдер мен балаларға қарсы қылмыстардың алдын алу және жолын кесу мақсатында әйелдер мен кәмелетке

толмағандарды зорлық-зомбылықтан қорғау бөлімшелерінің білім беру, деңсаулық сақтау мекемелерімен, құқық қорғау үйымдарымен өзара іс-қимылын күшейту жөнінде шаралар қабылдасын.

3. Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі, Білім және ғылым министрлігі, сондай-ақ Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі:

1) Ведомствоаралық тығыз ынтымақтастық, сондай-ақ нашақорлыққа және есірткі қылмысына, оның ішінде синтетикалық есірткіге байланысты күресте қоғаммен өзара іс-қимыл жасау негізінде балалар, жасөспірімдер және жастар ортасында нашақорлықтың профилактикасын күшейтсін.

2) Ішкі істер органдары жүйесінде қызметтің сервистік моделін ендіру бойынша жүргізілетін шараларды ақпараттық қолданап отыру жөніндегі жұмысты күшейтсін.

4. Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі, Ұлттық қауіпсіздік комитеті:

Көші-қон саласындағы 20 функцияны, оның ішінде босқындармен жұмыс істеуге қатысты 14 функцияны Ішкі істер министрлігінен Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне беруді ескере отырып, ұлттық және қоғамдық қауіпсіздік тәуекелдерін болғызбау үшін көші-қонды бақылау саласындағы ведомствоаралық өзара іс-қимыл нысандарын әзірлеу үшін ведомствоаралық жұмыс тобын құрсын.

5. Ішкі істер министрлігі, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі:

Ішкі істер органдарында сыйбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы күрес шараларын күшейтсін.

6. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдары:

1) «Қадамдық қолжетімділік полициясы» қағидатын қамтамасыз ету мақсатында участекілік полиция пункттерін, полицияның модульдік бекеттерін салу, автомобиль көлігімен, компьютерлік және үйымдастыру техникасымен, кеңсе керек-жарақтарымен, жиһазбен және ішкі істер органдары мен Интернет желісінің ақпараттық жүйелеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдасын.

2) Мектепке дейінгі және орта білім беру үйымдарын бейнебақылау жүйелерімен, полиция бөлімшелеріне немесе құзет үйымдарының пультіне қосылған «дабыл түймешелерімен», сондай-ақ терроризмге қарсы қорғауға қойылатын белгіленген талаптарға сәйкес қауіпсіздік құралдарымен толық қамтамасыз ету мүмкіндігін қарастырсын.

3) Балалардың қауіпсіздігін, көшедегі қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, пәтер ұрлығымен күресуге және т.б. бағытталған, нақты жауапты лауазымды адамдардың орындау тиімділігінің, олардың дербес жауапкершілігінің айқын индикаторлары бар және осы индикаторлар бағдарламалардың бюджетіне байланыстырылған жергілікті нысаналы бағдарламалар қабылдасын.

2021 жылғы 6 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде «Азаматтық қорғау жүйесін дамыту

туралы» тақырыбында Төтенше жағдайлар министрі Ю.В.Ильин баяндама жасады.

«Үкімет сағатының» қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары мынадай ҰСЫНЫМДАР қабылдады:

Қазақстан Республикасының Үкіметі:

1. Мемлекет басшысының «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын (2019 жылғы 2 қыркүйек) іске асыру шеңберінде азаматтарды табиғи құбылыстар мен техногендік сипаттағы авариялардан қорғауды қамтамасыз ету жөнінде жүйелі шаралар қабылдасын.

2. Су шаруашылығы құрылыштарды меншік иелерінің осы құрылыштардың жұмыс режимін, сондай-ақ 2022 жылғы көктемгі су тасқыны кезеңі басталғанға дейін Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген талаптарды сақтауына тиісінше бақылау жасауды қамтамасыз ету жөніндегі шараларды күштейтсін.

3. Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесін дамыту мақсатында ұлгілік өрт сөндіру деполары мен суда құтқару станцияларын кезең-кезеңімен салуға бөлінетін қаржыландыру қөлемін ұлғайту мүмкіндігін қарастырын.

4. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына:

- Төтенше жағдайлар министрлігіне жобалау құжаттамасын қарау және ғимараттарды жобалау мен салу сатысында қорытындылар беру, сондай-ақ өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкес құрылышы аяқталған обьектілерді қабылдау және пайдалануға беру жөніндегі функцияларды беру;

- өрт және өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілікті күшету;

- Төтенше жағдайлар министрлігінің аумақтық бөлімшелеріне туристер мен туристік топтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін олардың алдағы жүргүзіліктердің қарастырылуынан көзін көзіндеңімен сақтаандыруды енгізу мәселесін пысықтасын.

5. Өрттің алдын алудың қазіргі заманғы жүйесін дамыту мақсатында халықаралық тәжірибелі ескере отырып, өрттен кезең-кезеңімен сақтаандыруды енгізу мәселесін пысықтасын.

6. Жеке және заңды тұлғаларға, қоршаған ортаға зиян келтіретін қауіпті өндірістік обьектілердегі және әлеуметтік инфрақұрылым обьектілеріндегі авариялардың, оқыс оқиғалардың алдын алу мақсатында ұйымдар қабылдайтын өнеркәсіптік қауіпсіздікте қамтамасыз етуге бағытталған шараларға мониторинг және талдау жүргізу арқылы превентивті шаралар қабылдау

Қазақстан Республикасының Төтенше жағдайлар министрлігі:

1. Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою үшін азаматтық қорғау бөлімшелерін бірінші кезектегі қажетті материалдық-техникалық құралдармен жарақтандыру, атап айтқанда:

- арнайы техникамен қосымша жабдықтау;
- авариялық-құтқару жабдығы мен жарақтарын сатып алу;

- ғимараттар мен құрылыштарға күрделі жөндеу жүргізу жөнінде шаралар қабылдасын.

2. Төтенше жағдайларға дең қою жеделдігін арттыру, адами, материалдық және қаржылық шығындарды барынша азайту үшін азаматтық қорғаныстың авариялық-құтқару қызметтері мен әскери бөлімдерін қазіргі заманғы инновациялық құралдармен: роботтандырылған және өрттен құтқару техникасымен; көпфункциялы әуе кемелерімен; пилотсыз ұшу аппараттарымен; авариялық-құтқару жабдықтарымен және жарақтарымен; мобильді далалық госпитальдармен материалдық-техникалық жарақтандыру жөніндегі жұмысты жалғастырсын.

3. Қалалар мен ірі елді мекендерді толыққанды қорғауды қамтамасыз ету мақсатында өрттердің туындау қатерін төмендету және олардан келетін залалды барынша азайту жөнінде, оның ішінде өрт сөндіру деполарын кезең-кезеңімен салу және қайта жаңарту жөніндегі іске асыру шараларының кешенін қабылдасын, оның ішінде Қаржы министрлігімен бірлесіп:

- жаңа өрт сөндіру деполарын салу;

- құрылыштың аяқталу мерзімін көрсете отырып, ЖСҚ әзірлеу аяқталған жобаларды іске асыру;

- өрт сөндіру деполарының ғимараттарына күрделі жөндеу жүргізу;

- жұмыс істеп тұрған өрт сөндіру деполарын газдандыру үшін қаржы қаражатын бөлу мүмкіндігін қарастырсын.

Сонымен қатар орман-дала өрттерінің алдын алу жөніндегі ведомствоаралық профилактикалық іс-шараларды тұрақты негізде жүргізсін.

4. Басқа өнірлердің негізгі деңсаулық сақтау күштері келгенге дейін зардап шеккендерге шұғыл медициналық көмек көрсету үшін медициналық-психологиялық қызметті дамыту жөніндегі жұмысты:

- өнірлік медициналық жасақтар құру;

- жаңа трассалық медициналық-құтқару пункттерінің құру және бұрыннан жұмыс істеп тұрған 40 пунктті қайта жаңарту;

- филиалдарды тәулік бойы 4 ауысымдық қызмет атқару режиміне ауыстыру арқылы жаңандырсын.

5. Мемлекеттік материалдық резервті дамыту бойынша кешенді шаралар қабылдасын.

6. Азаматтық қорғау органдарының қызметкерлерін:

- азаматтық қорғау органдарының қызметкерлеріне тұрғын үй төлемдерін жүзеге асыру;

- азаматтық қорғау органдарының қызметкерлеріне қызметін ауыстыру және жогарылату кезінде көтерме жәрдемақы төлеу;

- азаматтық қорғау органдарының қызметкерлеріне жауынгерлік іс-қимылдарға жақыннатылған ерекше жағдайлардағы жұмысы үшін үстемеақылар төлеу;

- қызмет өткери кезінде мертіккен немесе ауырған жағдайларда қызметкерлерге санаториялық-курорттық емделуге жеңілдіктер беру;

- құтқарушыларды азаматтық қорғау органдары қызметкерлерінің санатына ауыстыру бойынша әлеуметтік қамсыздандыру мәселелері пысықталсын.

7. Жоғары білікті кадрларды даярлау және Азаматтық қорғау академиясының курсанттарын оқытуға жағдай жасау мақсатында оқу корпусы мен жатақхана салу мүмкіндігін көздеу қажет.

8. Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігімен бірлесіп, халықты, объектілер мен аумақтарды табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау үшін азаматтық қорғау саласында заманауи цифрлық технологиялар мен платформалық шешімдерді әзірлеу және енгізу жөнінде шаралар қабылдасын.

9. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың әкімдіктерімен бірлесіп:

- еліміздің өнірлерінде гидрометеорологиялық жағдайды, мореналық көлдердің жай-күйін және сел тасқынының алдын алуды қашықтан нақты уақыт режимінде бақылауды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін сел қаупінің автоматтандырылған мониторингі жүйесін енгізу мүмкіндігін қарастырсын;

- барлық өнірлік төтенше жағдайлар департаменттерінде АЖО-диспетчер ақпараттық жүйесін (диспетчердің, автоматтандырылған жұмыс орны) енгізуі үйімдастырысын;

- «Азаматтық қорғау туралы» Қазақстан Республикасы Заңына сәйкес, әлеуметтік инфрақұрылымның қауіпті техникалық құрылғыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ететін бақылау-қадағалау жүйесінің жұмыс істеуін нормативтік-әдістемелік қамтамасыз ету және қалыптастыру үшін кешенді шаралар қабылдасын;

- Шығыс Қазақстан, Алматы және Жамбыл облыстарын сейсмикалық аудандарға бөлу карталарын әзірлеуді жалғастырсын;

- жер бетін қашықтан зондтау мүмкіндіктерін пайдалана отырып, сейсмология саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулерді, күшті жер сілкіністерін болжакудың жаңа әдістерін дамыту жөніндегі мәселелерді пысықтасын;

- сейсмологиялық байқаудың республикалық жүйесін жаңғырту, сейсмологиялық станциялар желісін кеңейту мәселелерін пысықтасын.

10. Индустрія және инфрақұрылымдық даму, Сауда және интеграция министрліктерімен, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, әлеуметтік инфрақұрылымның қауіпті техникалық құрылғыларының өмірлік циклінің барлық кезеңдерінде (өнімді жобалау, өндіру, сертификаттау, қолдануға рұқсат беру, монтаждау, пайдалану, куаландыру, жөндеу, қайта сертификаттау, пайдалану мерзімін ұзарту, бөлшектеу, кәдеге жарату) өнімдер мен процестердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөнінде интеграцияланған кешенді шаралар қабылдасын.

11. Мұдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп, елдің батыс өніріндегі стратегиялық объектілерді қорғау үшін құтқару орталығын құруды пысықтасын.

Қазақстан Республикасының Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрлігі:

Сауда және интеграция, Төтенше жағдайлар министрліктерімен және жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, «Машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының

Заңына сәйкес индустриялық саланы қолдауды қамтамасыз ету және өмірлік циклдің барлық кезеңдерінде лифт саласы қызметінің құқықтық негіздерін белгілеу жөнінде кешенді шаралар қабылдасын.

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі:

Төтенше жағдайлар министрлігімен бірлесіп, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында мамандар даярлау мақсатында білікті кадрлар даярлау мәселесін қарастырын.

Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты алеуметтік қорғау министрлігі:

Төтенше жағдайлар министрлігімен бірлесіп, лифтілер мен басқа да қауіпті техникалық құрылғылардың пайдаланылуын бақылауды қамтамасыз ететін мамандардың біліктілігін растау жүйесін енгізу мәселесін қарастырын.

Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция министрлігі:

Төтенше жағдайлар министрлігімен бірлесіп, қауіпті техникалық құрылғылардың тозуын өлшеу тізбесін қалыптастыру мәселесін қарастырын.

Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі:

Төтенше жағдайлар министрлігімен бірлесіп, қауіпті техникалық құрылғылар иелерінің жауапкершілігін сақтаңдыру жүйесін енгізу мәселесін қарастырын.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың әкімдіктері:

1. Газбен жабдықтау жүйелерінің тұрмыстық баллондары мен объектілерін қауіпсіз пайдалану талаптарын, сондай-ақ тұрмыстық және коммуналдық-тұрмыстық тұтынуышылардың газ тұтыну жүйелері мен газ жабдығын қауіпсіз пайдалану талаптарын сақтау мақсатында барлық өнірлерде газ техникалық инспекцияларын уақтылы құруды және газ шаруашылығының қауіпсіздігі саласында мемлекеттік бақылау жүргізуі қамтамасыз етсін.

2. Су тасқынына қарсы іс-шараларды жоспарлау сапасын арттыру жөнінде шаралар қабылдасын, оның ішінде еріген қар суы мен тасқын суларды бұру үшін нөсер көрізі жүйелері мен арық жүйелерін салу және оларды әзірлікте ұстай жөніндегі жұмыстарды жалғастырын.

3. Тұрғын үйлер мен объектілерді су қорғау белдеулері мен аймақтарынан көшіру және жеке тұрғын үй құрылышы үшін жер участекерін беруге тыйым салу жөніндегі жұмыстарды қамтамасыз етсін.

4. Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігімен бірлесіп, иесіз гидротехникалық құрылыштарды коммуналдық менишікке беруді жаңдандыру, оларды жөндеу жүргізіп, жергілікті хабарлау жүйелерімен жарақтандырын.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Қазақстан Республикасы Парламентінің Мажілісінде «Салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрандыру барысы туралы» тақырыбында Қазақстан Республикасының Қаржы министрі Е.К. Жамаубаев баяндама жасады.

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі:

1. Салықтық және кедендік әкімшілендіруді цифрандырудың маңызды басымдықтарының бірі ретінде ұсынылатын мемлекеттік қызметтерді елеулі түрде жақсартуға бағытталған адамға бағдарланған тәсілді айқындастырылады.

2. Мемлекеттік кірістер органдарында жаңа технологиялар мен ақпараттық жүйелерді қолдану негізінде, оның ішінде жасанды интеллект пен тәуекелдерді басқару жүйесін қолдана отырып, салықтық және кедендік әкімшілендірудің тиімділігін арттырысады.

3. Ақпараттық жүйелерді интеграциялау және оңтайландыру кезінде мемлекеттік органдармен бірлесіп ақпараттық қауіпсіздікті, салықтық және кедендік әкімшілендірудің деректер базасының жаңартылып отыруын қамтамасыз етсін.

4. Жаңа ақпараттық жүйелерді енгізу жөніндегі жоспарлар, сондай-ақ қолданыстағы ақпараттық жүйелерге ұсынылатын өзгерістер салық төлеушілердің және бизнес-қауымдастықтардың өкілдерімен келісілсін.

5. Салық төлеушілердің пікірін есепке алу мақсатында «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасымен бірлесіп, Мемлекеттік кірістер комитетінің pilotтық жобаларды ұйымдастыру және жүргізу тәсілдерін қайта қарасын. Қабылданған шаралардың қорыттындысы бойынша салық заңнамасына тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізсін.

6. Салық төлеушілердің заңнамадағы салықтық өзгерістер туралы уақтылы хабардар ету және түсіндіру жұмыстарын жүргізу, салықтық және кедендік әкімшілендірудегі инновацияларды ақпараттық қолдана отыру жөнінде шаралар қабылдасын.

7. Адал салық төлеушілерді камералдық бақылау аясына қателікпен тартуды болғызыбау, салық бұзушылықтарын ерте сатыда анықтау және алдын алу мақсатында камералдық бақылау жүргізуді және тәуекелдерді басқару жүйесінің қолданыстағы тетіктерін жетілдірсін.

8. Жалпыға бірдей декларациялау мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысын жалғастырысады.

9. «E-salyq-Business» мобиЛЬДІ қосымшасын енгізу бойынша жұмысты жалғастырысады.

10. Үәкілетті органдармен бірлесіп ЕАӘО елдерінің эталондық моделіне сәйкес экспорттық-импорттық операциялар бойынша «Бір терезе» тетігін дамытуды жалғастырысады.

11. Салық төлеушілер тарапынан салық және кеден мәселелері бойынша 1414 Бірыңғай байланыс орталығына келіп түскен өтініштерге талдау жүргізсін, талдау негізінде олардың туындау себептерін жою және техникалық проблемаларды жүйелі түрде шешу жөнінде шаралар қабылдасын.

12. Кедендік декларациялау үшін жеке тұлғалар сатып алған, оның ішінде электрондық сауда алаңдарынан сатып алған тауарға арналған декларацияны автоматты түрде шығара отырып, пайдалануға оңай онлайн өнім әзірлең, енгізсін.

13. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен бірлесіп Жеке тұлғалардың банктік шоттарында жүргізілетін операцияларды

кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырудан табыс алу белгілері бар операцияларға жатқызу өлшемдерін әзірлесін.

14. Автокөлік құралдарының өткізу қабілетін ұлғайту, сондай-ақ кедендей қаржылаудан өту уақытын қысқарту мақсатында Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің кедендей өткізу пункттері мен Бас диспетчерлік басқарманы жаңғыру процесін жеделдетсін.

15. Халық пен бизнес үшін мемлекеттік қызметтердің сапалы әрі жедел ұсынылуын қамтамасыз етсін.

Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі:

Бүкіл ел халқының Интернет желісіне сапалы түрде қол жеткізуін қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдасын.

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі:

Ауыл шаруашылығы субсидияларын негізсіз алуды болғызбау мақсатында Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігімен бірлесіп «Астық қолхаттары» АЖ-ны «Электрондық шотфактуралар» АЖ-мен интеграциялауды аяқтауды жеделдетсін.

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі, Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі, Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі, Қазақстан Республикасының Индустрія және инфрақұрылымдық даму министрлігі:

Жеке тұлғаларға салықты дұрыс есептеуді қамтамасыз ету мақсатында дерекқордың мәліметтерін уақтылы өзектендіруді және ақпараттық жүйелерді Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің ақпараттық жүйесімен синхрондауды қамтамасыз етсін.

Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі:

Жеке тұлғалардың автокөлік құралдарының нақты пайдаланулы тұрғысынан оларға түгендеу жүргізсін, көлік салығын дұрыс есептеу мақсатында дерекқорды жедел түрде өзектендірсін.

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі:

Үекілетті органдармен бірлесіп, салықтық тіркеу есебіне қою мақсатында кәмелетке толмаған балалардың ЖСН-і бойынша деректер базасындағы мәліметтерді жаңартып отыруды қамтамасыз етсін.

«Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» коммерциялық емес акционерлік қоғамы:

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігімен бірлесіп, салық және кеден мәселелері, қызмет көрсету сапасын арттыру үшін мемлекеттік қызметтер көрсетуде жаңа тәсілдерді енгізу бойынша 1414 Бірыңғай байланыс орталығының жұмысын жетілдірсін.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі:

1. Мұдделі мемлекеттік органдармен және Қазақстан қаржыгерлері қауымдастырымен бірлесіп, заңнама талаптарының сақталуын ескере отырып, POS-терминалдар мен онлайн-БКМ

VII САЙЛАНГАН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ
ЕКІНШІ СЕССИЯДАҒЫ ҚЫЗМЕТІНІҢ ҚОРЫТЫНДЫЛАРЫ

функционалын бір шешімге біріктіру мүмкіндігі туралы мәселені пысықтасын.

2. Кәсіпкерлік субъектілері үшін тауарлар мен көрсетілетін қызметтерге қолма-қол ақшасыз ақы төлеуге банк комиссиясын айту туралы мәселені пысықтасын.

**«Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық
кәсіпкерлер палатасы:**

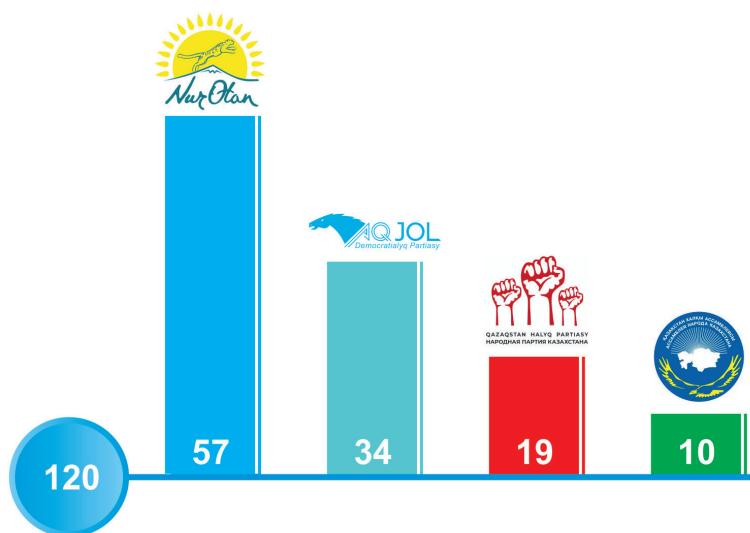
Мемлекеттік кірістер комитеті өзірлейтін және енгізетін пилоттық жобаларды талқылауға, оларды іске асыру кезінде кәсіпкерлер арасында түсіндіру жұмыстарына белсенді қатыссын, бизнеске әкімшілік жүктемені айту және электрондық шотфактураларды (ЭШФ) және тауарларға ілеспе жүккүжаттарды (ТІЖ) ендіру проблемалары бойынша Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігіне ұсыныстар енгізсін.

4.2. ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛДАР

2021 жылғы 1 қыркүйектен 31 желтоқсанға дейінгі VII сайланымның екінші сессияның жұмысы кезеңінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жалпы отырыстарында 120 депутаттық сауал жарияланып, мемлекеттік органдарға жіберілді. Оның ішінде «Nur Otan» фракциясы депутаттары - 57, «Ақ Жол» фракциясы депутаттары - 34, «Қазақстанның Халық партиясы» фракциясы депутаттары - 19, сондай-ақ Қазақстан халқы Ассамблеясының депутаттары - 10.

№ 1 Диаграмма

**VII сайланымның екінші сессиясының
депутаттық сауалдар туралы
МӘЛІМЕТТЕР**

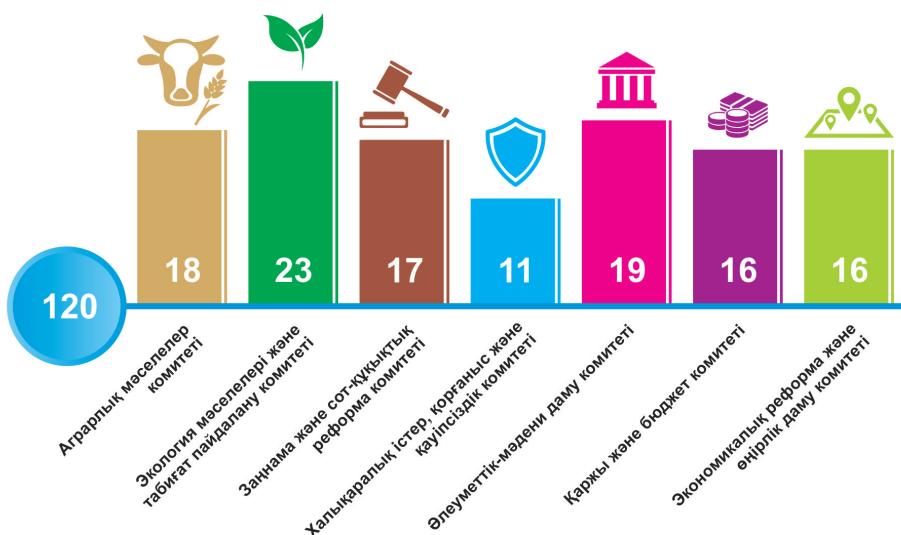

Депутаттық сауалдардың негізгі бөлігі (41) экономикалық даму, оның ішінде өнірлік даму, мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру, өнеркәсіп, көлік, құрылыш, сондай-ақ кәсіпкерлікті қорғау, банк қызметі және салық саясаты мәселелеріне қатысты болды. Пандемия кезеңінде деңсаулық сақтау жүйесіндегі проблемалар, халықты әлеуметтік қорғау, білім беру жүйесін жетілдіру, халықты жұмыспен қамту сияқты әлеуметтік маңызы бар мәселелер шиеленісе түсті. Осы бағыттар бойынша 32 сауал жолданды. Аудыл шаруашылығы мен АӨК-ті дамыту проблемалары, қоршаған органды қорғау мәселелері депутаттардың 21 сауалында қозғалды. Құрылыш, ТКШ, көлік инфрақұрылымын жетілдіру, интернетпен қамтамасыз ету мәселелері бойынша 7 сауал бастамашылық етілді. Жол, қоғамдық қауіпсіздік, сондай-ақ балалардың құқықтарын қорғау, құқықтық қорғау мәселелеріне 9 сауал арналды. Депутаттардың 10 сауалында мәдениетті, мемлекеттік тілді, бұқаралық ақпарат құралдарын, жастар саясатын, спортты дамыту мәселелері айтылды.

№ 2 Диаграмма

**VII сайланымның екінші сессиясының
депутаттық сауалдар туралы
МӘЛІМЕТТЕР**

Пандемия жағдайында экономиканы тұрақтандыру, өнірлерді дамыту, салық салу жүйесі, Банк саласы, өнеркәсіп, ШОБ-ты қорғау проблемалары барынша өзекті болып қалуда. Депутаттар өз сауалдарында азық-түлік нарығындағы қалыптасқан жағдайға және тауарларға, оның ішінде нан-тоқаш және макарон өнімдеріне, аудыл шаруашылығы өнімдеріне бағаның реттелмейтін өсуіне; тұрмыстық қажеттіліктерге арналған көмір проблемаларына және осыған байланысты оның қымбаттауына; мұнай өнімдерінің тапшылығынан және ЖЖМ бағасының тұрақсыздығынан туындаған отын дағдарысына

назар аударды; электр энергетикасындағы үш тарифтік баға саясатына қайтару қажеттілігіне назар аударды. Соңғы уақытта Қазақстанда шетелдік майнерлердің ағыны айтарлықтай әсер ететін электр энергиясының тапшылығы байқалатынын ескере отырып, депутаттар майнингтік фермалар үшін арнайы тариф енгізуді ұсынды. Еліміздің экономикасына тікелей шетелдік инвестициялардың күрт төмендеуі депутаттардың алаңдаушылығын тудырды және Үкіметтің атына инвесторларды тартумен байланысты жағдайды жақсарту бойынша қабылданып жатқан шаралар туралы сауал қоюға негіз болды. Пандемия жағдайында да шағын және орта бизнесті қолдау мәселесі өткір күйінде қалып отыр. Депутаттар тауарларға ілеспе жүккүжаттарды ресімдеу кезіндегі бизнесмендердің проблемалары; шағын бизнесті тексеруге мораторийдің күшін жоюға кедергі келтіру; Қытаймен шекара арқылы тауарларды тасымалдау кезіндегі бизнесмендердің проблемалары және т.б. туралы сауалдар жолдады. Депутаттар Бас прокуратура мен ҚНРДА-ға коллекторлық агенттіктер мен қаржы үйымдарының қызметіне қатысты сауал жолдады, сондай-ақ Үкіметке қарыз алушылардың құқықтарын қүшешту және жеке тұлғалардың банкроттығы туралы заң жобасын жедел әзірлеу жөнінде шаралар қабылдау қажеттігі туралы ұсыныс жасады. Сондай-ақ депутаттар микрокредиттер бойынша бірынғай сыйақы мөлшерлемесін енгізу туралы ұсынысты қарастыруға енгізді.

Әлеуметтік саясат, денсаулық сақтау, білім беру мәселелері өткір күйінде қалып отыр.

Пандемияға байланысты денсаулық сақтау саласындағы ахуал екінші жыл қатарынан шиеленісе түсіде. Медициналық қызметкерлерге жүктеменің артуы толып жатқан ауруханаларда жұмыскерлердің жетіспеуіне әкелді, мұны депутаттар Денсаулық сақтау министрлігіне жолдаған сауалында көрсетіп, медицина қызметкерлерінің штат санының нормаларын қайта қарауды сұрады. Медицина қызметкерлеріне өтемақының уақтылы төленбеуіне қатысты мәселе тағы да көтерілді, осыған байланысты депутаттар коронавируспен күреске тартылған медицина қызметкерлеріне қосымша ақы төлеу туралы Үкімет қаулысының жобасын қабылдауды жеделдетуді ұсынады. Сонымен қатар, депутаттар коронавирусқа қарсы вакциналарды уақтылы сатып алуды қамтамасыз ету, бүйрек жеткіліксіздігі бар пациенттердің өлім-жітімінің жоғары болуы және протездеуге мұқтаж мүгедек адамдарды оңалту мәселелерін көтерді.

Бірқатар депутаттық сауалдар әлеуметтік сипаттағы мәселелерге арналды. Депутаттар Үкіметке мүгедектігі бар адамдарға, бала күтімі бойынша, көп балалы отбасыларға берілетін мемлекеттік жәрдемақылардың мөлшерін, сондай-ақ ең төменгі зейнетақы мөлшерін ұлғайтуды сұрады. Сондай-ақ, депутаттар өз сауалдарында ТЖМ өнеркәсіптік қауіпсіздік қызметкерлерін, әскери зейнеткерлерді, тау-кен кәсіпорындарының қызметкерлерін әлеуметтік қорғау мәселелерін көтерді. Жақында Қарағандыдағы «Абай» шахтасында орын алған қайғылы оқиғаға байланысты депутаттар қауіпті жұмысшы мамандықтарына зейнетақы жасын

қайтару қажеттілігі туралы мәселені көтерді. Сондай-ақ, депутаттар Әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы «қос зейнеткерлер» деп аталатын алаяқтық схемаларға назар аударды және зейнетақымен қамсыздандыруды реттеудегі олқылықтарды жою бойынша шаралар қабылдауды талап етті. Білім беру саласында Қазақстандағы жоғары білім беру сапасы, ауылдық орта-арнайы оқу орындарын сақтау, үш ауысымды мектептер, студенттерді жатақханамен қамтамасыз ету, жеке мектептерді қаржыландыру, этникалық қандастар үшін Қазақстанның жоғары оқу орындарына түсү бойынша жаңа білім беру тұжырымдамасын әзірлеу қажеттігі және т. б. мәселелер көтерілді.

№ 3 Диаграмма

VII сыйланымның екінші сессиясының мәселенің сипаты бойынша депутаттық сауалдары туралы МӘЛІМЕТТЕР

■ Экономика және өнірлік даму мәселелері. Қаржылық бақылау. Салықтар. Банктер, микрокредиттік үйімдар. Мемлекеттік бағдарламаны іске асыру. Өнеркәсіп. Технопарктар. Көсіпкерлік.

- Ауыл шаруашылығы. АӘҚ.
- Әлеуметтік мәселелер. Халықтың жұмыспен қамтылуы. Денсаулық сақтау.
- Білім және ғылым. Мәдениет, дін, тіл саясаты, БАҚ, ақпараттық қауіпсіздік мәселелері. Қоғамдық бірлестік. Жастар саясаты. Патриоттық тәрбиеleу. Отбасы мәселелері.
- Қоршаған ортаны қорғау, экология, тауарлардың, тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі.
- Көлік. Интернет. Байланыс.
- Сот төрелігі және құқық тәртіби. Адам құқығы, бала құқығы. Әділет мәселелері. Құқықтық көмек көрсету.
- Тұрғын үй құрылышы. ТКШ. Сөзмет. Құрылыш. Өнеркәсіптік құрылыш.
- Қорғаныс, ТЖ, жол қауіпсіздігі мәселелері.

Депутаттар көтерген өзекті мәселелердің қатарында АӘҚ және ауыл шаруашылығын дамыту, сондай-ақ қоршаған орта, экологиялық қауіпсіздік мәселелері бар. Мал шаруашылығы саласын, балық саласын, күріш шаруашылығын қолдау, шеіртке зиянкестеріне қарсы фитосанитариялық өндеу, ауыл шаруашылығы шикізатын экспорттау, елдің Климаттық доктринасын әзірлеу қажеттігі, орман өрттері проблемалары, Су ресурстарын ұтымсыз пайдалану, Манғыстау облысында радиоактивті қалдықтарды

VII САЙЛАНЫМНЫҢ ЕКІНШІ СЕССИЯСЫНЫҢ АДРЕСАТТАР БОЙЫНША
СҮРАНЫСТАРДЫҢ ЖАЛПЫ СТАТИСТИКАСЫ

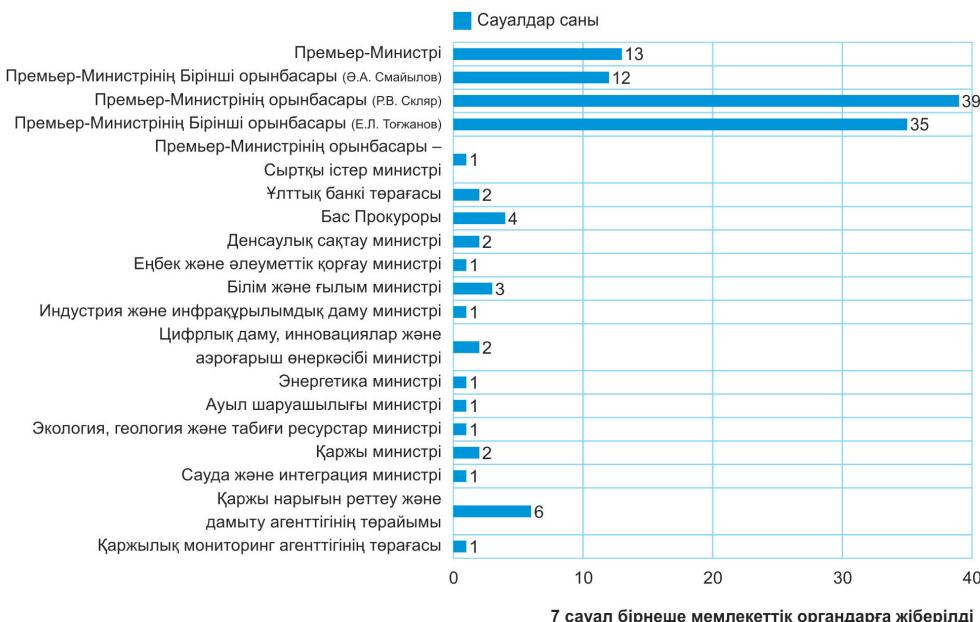
рекультивациялау және басқалары депутаттардың сауалдарына себеп болды.

Депутаттар мәдениет, мемлекеттік тіл, жастар саясаты, спортты дамыту мәселелерін өз сауалдарында тағы да атап өтті. Үкімет атына NEET жастарына қатысты проблемалар, желтоқсанның 35 жылдығын мерекелеу, спорт саласында кадрлар даярлау, ойын-сауық және аттракциондар саласында жазатайым оқиғаларға жол бермеу бойынша шаралар қабылдау және т.б. туралы сауалдар жолданды.

Төтенше жағдайларға байланысты проблемалар депутаттардың ерекше аландаушылығын тудырды. Жамбыл облысындағы оқ-дәрі қоймасындағы, Қарағандыдағы «Абай» шахтасындағы жарылыстар депутаттардың жарылысқа әкелген себептерді зерделеуді және кінәлілерді жазалауды талап ететін сауалдарға негіз болды. Сондай-ак, депутаттар ТЖ қызметтерін өрт-техникалық қамтамасыз етуге қатысты тағы да сауал жолдады.

№ 4 Диаграмма

VII сайланымның екінші сессиясының адресаттар бойынша
сұраныстардың жалпы статистикасы

4.3. АЗАМАТТАРДЫҢ ХАТТАРЫ МЕН ШАФЫМДАРЫ БОЙЫНША ЖҰМЫС

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының атына 2021 жылғы 1 қыркүйектен бастап 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде жеке және заңды тұлғалардан 3836 жолданым келіп түсті, оның ішінде ЭҚАБЖ бойынша: **жеке тұлғалардан – 3665 (95,6%), заңды тұлғалардан – 171 (4,3 %),** оның ішінде: ұжымдық - 256, қайталама - 2253, электрондық үкімет порталы (ЭҮП) - 2216. Жолданымдар бойынша шығыс жауаптардың саны - 2642 және жауаптардың саны - 2771. Соңдай-ақ, Е-өтініш бойынша 350 жолданым тіркелді.

Сектор бойынша жалпы құжат айналымы 9599 жолданымды құрайды.

Комитеттер бойынша бөліністегі жолданымдар туралы деректер

Комитеттер	Азamatтардың жолданымдары саны	Шығыс құжаттар саны	Жауаптар саны
Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті	1185	827	949
Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті	727	412	375
Әлеуметтік-мәдени даму комитеті	627	453	475
Қаржы және бюджет комитеті	207	121	150
Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті	704	589	543
Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті	144	85	123
Аграрлық мәселелер комитеті	187	128	139

Келіп түсken жолданымдар саны бойынша көш бастап тұрғандар: Заңнама және сот-құқықтық реформа комитеті – 1185 (31%), Экономикалық реформа және өнірлік даму комитеті – 727 (19%), Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитеті – 704 (18,3%), Әлеуметтік-мәдени даму комитеті – 627 (16%), Қаржы және бюджет комитеті - 207 (5,4%), Аграрлық мәселелер комитеті – 187 (4,8%), Экология мәселелері және табиғат пайдалану комитеті – 144 (3,7%) жолданым.

Өтініштердің басым көпшілігін:

41 % - құқықтық сипаттағы, 26 % - мемлекеттік басқару, 7 % - әлеуметтік сипаттағы, 5 % - заң жобалары бойынша

ұсыныстар, 4 % - білім беру мәселелері, 3 % - денсаулық сақтау мәселелері құрайтынын атап өткен жөн.

Өнірлер бойынша жолданымдардың басым көпшілігі 1603 - «сот төрелігі мен құқықтық тәртіп» сипатында, Шымкент қ. - 358 (22 %), Алматы қ. - 276 (17%), Нұр-Сұлтан қ. - 145 (10 %) келіп түсті.

«Әлеуметтік мәселелер» сипаты бойынша – 278 жолданым келіп түсті: Алматы қ. – 76 (26%), Нұр-Сұлтан қ. – 67 (24%), Алматы облысы - 20 (7%);

«Білім беру» сипаты бойынша - 162 жолданым келіп түсті: Алматы облысы 43 (26%), Нұр-Сұлтан қ.- 27 (17%), Алматы қ. - 25 (15%).

Талдау көрсеткендегі, жолданымдардың басым бөлігі Нұр-Сұлтан қаласының өтініш берушілерінен түскен - 1013, Алматы қаласы бойынша - 679 және Шымкент қаласы бойынша - 433.

**2021 ж. 1 қыркүйек пен 2021 ж. 31 желтоқсан
аралығында Қазақстан Республикасы Парламенті
Мәжілісіне келіп түскен жеке және заңды тұлғалар
жолданымдарының сипаты туралы
СТАТИСТИКАЛЫҚ ДЕРЕКТЕР**

p/c №	Оңірлер	Барлық жолданым зан жобалары бойынша Усыныстар	оның ішінде:											
			Экономикельк реформа әлеуметтік мәселелер	Сот төрелігі және құқықтық тарлі	білім, науым, мәдениет, жастар мәселелері	денсаулық сактау мәселелері	экология және табии ресурстарды (жануарлар дүниесі, жер ресурстары, өсімдіктер әлемі, ауе бассейні) пайдалану мәселелері	ТКПД, түркін үй беру, жалпы күршіліс мәселелері	каржы, кредиттер	лауазымды адамдардың әрекеті мен әрекетсіздігі, сыбайдас жемқорлықка карсы қарес	мемлекеттік басқару			
1	Ақмола облысы	234	26	1	4	84	4	7	3	6	0	5	94	
2	Ақтөбе облысы	103	2	2	2	75	1	0	4	1	1	3	12	
3	Алматы облысы	289	3	5	20	131	43	5	7	5	5	14	51	
4	Атырау облысы	99	0	2	9	57	0	6	1	1	11	3	9	
5	Шығыс Қазақстан облысы	117	6	10	15	49	8	3	3	3	4	7	9	
6	Жамбыл облысы	95	2	7	7	56	2	0	3	1	3	4	10	
7	Батыс Қазақстан облысы	103	2	2	8	61	3	1	1	1	8	7	9	
8	Қарағанды облысы	214	21	5	13	48	16	21	12	5	6	6	61	
9	Қостанай облысы	65	1	5	1	38	7	3	2	1	1	1	5	
10	Қызылорда облысы	35	0	2	9	12	3	1	2	0	1	1	4	
11	Манғыстау облысы	173	3	1	14	124	2	6	7	2	5	1	8	
12	Павлодар облысы	52	4	5	8	11	9	5	6	1	1	0	2	
13	Солтүстік Қазақстан облысы	28	2	0	2	12	0	5	1	0	1	0	5	
14	Түркістан облысы	90	0	7	7	39	6	0	7	3	2	11	8	
15	Нұр-Султан қ.	1013	85	18	67	163	27	30	21	35	21	9	537	
16	Алматы қ.	679	39	18	76	276	25	17	6	24	17	25	156	
17	Шымкент қ.	433	4	2	15	358	6	3	4	3	13	9	16	
18	ТМД елдері, басқалары	14	0	0	1	9	0	0	1	0	0	0	3	
	ЖИЫНЫ:	3836	200	92	278	1603	162	113	91	92	100	106	999	

V БӨЛІМ

МӘЖІЛІСТІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҮНТЫМАҚТАСТЫҒЫ

Жетінші сайланымдағы Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі екінші сессиясының халықаралық қызметі сабактастық, дәйектілік және ашықтық қағидаттарына сәйкес парламентаралық ынтымақтастықты нығайтуға, парламенттік дипломатия құралдарын дамытуға және Қазақстанның халықаралық бастамаларын ілгерілетуге бағытталған.

Коронавирус пандемиясы кезеңіндегі шектеу шаралары Қазақстан Республикасы Парламентінің халықаралық қызметіне де өз әсерін тигізді. Жетінші сайланымдағы екінші сессияның қызметі кезеңінде Парламент Мәжілісінің депутаттары ынтымақтастық жөніндегі топтар желісіндегі іс-шараларға белсенді қатысты, Еуропа, Азия және ТМД елдерімен бейнеконференция форматында бірқатар кездесулерді өткізді, соңдай-ақ Парламентаралық одақтың (ПАО), Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің Парламентаралық Ассамблеясының (ТМД ПАА), Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт үйімі Парламенттік Ассамблеясының (ҰҚШҰ ПА), Ислам ынтымақтастық үйімі Парламенттік Одағының (ИЫҰ ПО), Еуропа Кеңесінің Парламенттік Ассамблеясының (ЕКПА), «Парламентарийлер ядролық қаруды таратпау және қарусыздану үшін» парламенттік бірлестігінің (ПЯҚТҚ), Православие Парламентаралық Ассамблеясының (ППА), Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық үйімі Парламенттік Ассамблеясының (ЕҚЫҰ ПА), Солтүстік Атлант Шарты үйімі Парламенттік Ассамблеясының (НАТО ПА), Түркітілдес елдердің Парламенттік Ассамблеясының (ТүркПА), Азия Парламенттік Ассамблеясының (АПА), Халықтың қоныстануы және дамуы жөніндегі парламентарийлердің Азия форумының (ХҚДПАФ), «Қазақстан Республикасы – Еуропалық одақ» Парламенттік ынтымақтастық комитетінің (КР-ЕО ПЫҚ) шенберіндегі парламентаралық үйімдардың іс-шараларына қатысты.

ЕКІЖАҚТЫ КЕЗДЕСУЛЕР

Парламент Мәжілісінің Төрағасы:

2021 жылғы 24 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин және Қазақстанға ресми сапармен келген Тәжікстан Республикасы Оли Мажлисі Милли Мажлисінің төрағасы Рустами Эмомали екі ел парламентарийлерінің өзара іс-қимылының перспективалық бағыттарын талқылады.

Мәжіліс Төрағасы өз сезінде Тәжікстан еліміздің Орталық Азиядағы маңызды серіктесі әрі сенімді одақтасы екендігіне тоқтала отырып, Қазақстан басшылығының екіжақты ынтымақтастықты қеңейтуге ерекше көңіл бөліп отырғандығына да назар аударды.

Бұл ретте Нұрлан Нығматулин ынтымақтастықтың стратегиялық серіктестік деңгейіне жетуіне Қазақстанның Тұңғыш

Президенті-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев пен Тәжікстан Президенті Эмомали Раҳмонның ықпал еткенін атап өтті.

Мәжіліс Төрағасының айтуынша, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың биыл Душанбеге ресми сапары өзара іс-қимылдың дамуына серпін берді.

Тәжікстан Республикасы Оли Мажлисі Милли Мажлисінің төрағасы Рустами Эмомали өз сөзінде де екіжақты ынтымақтастық деңгейін жоғары бағалады.

Біз бауырлас Қазақстанмен қарым-қатынастың бүгінгі деңгейін жоғары бағалаймыз. «Достас екі мемлекет басшыларының сенімді диалогы біздің елдеріміздің өзара табысты іс-қимылының негұрлым қарқынды дамуына және құқықтық базаны жетілдіруге ықпал етеді», – деді Рустами Эмомали.

Тараптар Қазақстан-Тәжікстан қарым-қатынастарының маңызды құрамдас бөлігі ретінде парламентаралық диалогты жаңдандыруды қолдады. Бұл ретте Нұрлан Нығматулин бүгінде мемлекеттер алдында тұрған барлық мәселелерді шешу үшін күш-жігерді жұмылдырудың маңыздылығын атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы Палата депутаттарының заң шығару қызметі туралы баяндап, Мемлекет басшысының бастамасымен Қазақстанда жүргізіліп жатқан саяси және экономикалық реформаларды заңнамалық қолдау жөніндегі жұмысты атап өтті.

Сұхбаттасушылар Ауған проблемасы тұрғысынан өнірлік және халықаралық қауіпсіздік мәселелеріне ерекше назар аударды. Бұл ретте Ауғанстандағы мызғымас бейбітшілікті қалпына келтірудің және гуманитарлық дағдарысқа жол бермеудің маңыздылығы атап өтілді.

2021 жылғы 27 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин және Қазақстанға ресми сапармен келген Түркия Ұлы Ұлттық жиналышының Төрағасы Мұстафа Шентоп екі ел парламентарийлерінің өзара іс-қимылын тереңдеп туралы келісті.

Мәжілістегі кездесу барысында тараптар саяси диалогтың жоғары деңгейін атап өтті. Мәжіліс Төрағасы Түркия еліміздің тәуелсіздігін бірінші болып мойындағанын, Қазақстанның Тұңғыш Президенті-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың бауырлас елмен қарым-қатынасты ілгерілетуге ерекше назар аударатындығын атап өтті.

Нұрлан Нығматулин өз сөзінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та Нұр-Сұлтан мен Анкара арасындағы серікtestікті нығайту бағытын жалғастыруда екендігіне тоқталды. Бұл ретте Мәжіліс Төрағасы Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығы қарсаңында Түркия парламенті Төрағасының ресми сапары бауырлас елдер арасындағы шынайы достық пен құрметтің жарқын көрсеткіші екенін атап өтті. Қазақстан Түркия үшін ерекше мемлекет. Екі ел қатынастарының қалыптасуы мен дамуындағы маңызды рөл Қазақстанның Тұңғыш Президенті-Елбасына тиесілі.

«Біздің бауырлас халықтарымыздың арасындағы рухани байланыс жан-жақты ынтымақтастығымызды нығайтуда үлкен рөл атқарады», – деді Түркия Ұлы Ұлттық жиналышының Төрағасы Мұстафа Шентоп.

Нұрлан Нығматулин мен Мұстафа Шентоп парламентаралық қатынастарды дамыту туралы айта келе, оларды одан әрі тереңдетудің маңыздылығын атап өтті. Үнтымақтастық жөніндегі топтардың, бейінді комитеттердің бірлескен жұмыс тәжірибесі заңнамалық тәжірибемен белсенді алмасуға, сондай-ақ жоғары деңгейде қол жеткізілген уағдаластықтарды заңнамалық қолдау бойынша жұмыс істеуте мүмкіндік береді.

Тараптар Қазақстан мен Түркияның сауда-экономикалық, мәдени-гуманитарлық өзара іс-қимылы мәселелерін де талқылады. Бұл ретте түрік кәсіпкерлерінің қаржы, көлік-логистика, ауыл шаруашылығы, туризмді дамыту бойынша инвестициялық жобаларға қатысу мүмкіндіктері туралы сөз болды. Нұрлан Нығматулин қазіргі кезде Мәжіліс депутаттары қарап жатқан «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасы шетелдік инвесторларға, соның ішінде түрік компаниялары үшін жаңа мүмкіндіктер ашатындығын атап өтті.

Түркия Ұлы Ұлттық жиналысының Төрағасы Мұстафа Шентоп Қазақстанға ресми сапары аясында 28 қыркүйекте Түркістанда өткен Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының X пленарлық отырысына қатысты.

2021 жылғы 28 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Түркістан қаласында Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының X пленарлық отырысы аясында Қырғыз Республикасы Жогорку Кенешінің Төрағасы Талант Мамытовпен кездесті.

Биыл Қазақстан мен Қырғызстан Тәуелсіздігінің 30 жылдығы атап өтіледі. Нұрлан Нығматулин Қырғызстанның Жогорку Кенеші Төрағасы Талант Мамытовпен кездесуі барысында: «осы уақыт ішінде біздің елдеріміз айтартықтай жетістіктерге жетті. Қазақстан мен Қырғызстан арасындағы дәстүрлі достық және тату көршілік қарым-қатынастар келешекте де, соның ішінде біздің елдеріміз басшылығының маңызды бастамаларын қолдау үшін парламентаралық деңгейде де дами беретініне сенімдімін», – деді.

2021 жылғы 28 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Түркістан қаласында Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының X пленарлық отырысы аясында Мажарстан Мемлекеттік жиналысы төрағасының бірінші орынбасары Марта Матраимен кездесу өткізді.

- Біздің елдеріміздің басшылары үнемі көрсетіп отыратын даму жөніндегі ортақ ұстанымдарды Қазақстан мен Мажарстан парламентарийлері де ұстанады, – деп атап өтті Нұрлан Нығматулин.

2021 жылғы 28 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Түркістан қаласында Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының X пленарлық отырысы аясында ПАЧЭС Бас хатшысы Асаф Гаджиевпен кездесу өткізді.

ПАЧЭС Бас хатшысымен келіссөздер барысында ұлгілік заң шығару базасын қалыптастыру тетіктегіне қызығушылық, парламенттік дипломатияны нығайту атап өтілді.

2021 жылғы 29 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Әзербайжан Милли Мәжілісінің Төрайымы

Сахиба Гафаровамен келіссөздер өткізді. Мәжілістегі кездесуде Нұрлан Нығматулин мен Сахиба Гафарова парламентаралық ынтымақтастықтың перспективаларын талқыладап, Қазақстан мен Әзербайжан басшыларының уағдаластықтарын заңнамалық қолдау үшін, сондай-ақ екі елдің жан-жақты өзара іс-қимылын дамыту үшін зор мүмкіндіктерді атап өтті. Мәжіліс Төрағасы Қазақстанның Тұңғыш Президенті Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың Әзербайжанмен қарым-қатынасты стратегиялық серіктестік пен бауырлас халықтар арасындағы достық рухында нығайту үшін берік іргетас қалауға қосқан ерекше үлесін атап өтті. Нұрлан Нығматулиниң айтуынша, бүгін Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Бакумен ынтымақтастықты тереңдетуге үлкен мән береді. - Бауырлас елдерімізді ортақ түркі тамырларымыз, ортақ мәдениет, ортақ дәстүр, ортақ тарих байланыстырады, - деп атап өтті өз кезегінде Әзербайжан Милли Мәжілісінің Төрайымы Сахиба Гафарова.

Биылғы жылды Қазақстан мен Әзербайжан атап өтетін Тұеулісіздіктің 30 жылдығы туралы айта келе, Сахиба Гафарова Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев пен Әзербайжан Президенті Гейдар Әлиевтің екі халықты біріктірудегі және елдердің қарым-қатынасын жандандыруды тарихи рөлін атап өтті. Нұрлан Нығматулин және Сахиба Гафарова ынтымақтастық жөніндегі топтардың, тиісті комитеттердің бірлескен жұмысын қарқынды етуді, заңнамалық тәжірибе алмасуды қолдады. Қазақстан және Әзербайжан депутаттарының халықаралық парламенттік үйімдар шенберіндегі өзара іс-қимылы туралы да сөз болды. Сұхбаттасушылар Түркістанда өткен Түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының Х пленарлық отырысының қорытындылары туралы пікір алмасып, отырыста қабылданған шешімдер парламентаралық диалогты нығайтуға, сондай-ақ Түркі елдері арасындағы жан-жақты ынтымақтастықты дамытуға ықпал ететініне сенім білдірді.

2021 жылғы 11 қазанды Палата Төрағасы Нұрлан Нығматулин және Словакия Республикасының Сыртқы және еуропалық істер министрі Иван Корчоктың кездесуі өтті.

Тараттар Қазақстан-Словакия қарым-қатынастарының жоғары деңгейін, барлық салаларда әріптестікті нығайтуға екіжақты мүдделелікті атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы бұған Словакия сыртқы саяси ведомствосы басшысының қазіргі сапары да ықпал ететініне сенім білдірді. Нұрлан Нығматулин өз сөзінде депутаттар сапар аясында қол жеткізілген уағдаластықтарды іс жүзінде жүзеге асыру үшін заңнамалық деңгейде қажетті көмек көрсетуге дайын екендігін атап өтті.

- Қазақстан Орталық Азия өнірінде, әсіресе жаңғырту, трансформациялау, азаматтық қоғамды дамыту саласында көшбасшы болып табылады. Біздің еліміздің аймақ мемлекеттерімен белсенді өзара іс-қимылына назар аударуда, бұл Қазақстанның Орталық Азия елдері арасындағы рөлін нығайта түседі, – деді Словакияның Сыртқы және еуропалық істер министрі.

Бұл ретте Иван Корчак екіжақты сауда-экономикалық ынтымақтастықты дамыту үшін зор мүмкіндіктерге тоқталды.

Мәжіліс Төрағасы мәжілісмендердің заң шығару қызметі туралы айта келіп, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев бастамашы болған саяси жүйені жаңғырту ұдерістерін қолдау, азаматтық қоғамды дамыту үшін заңнамалық база құру жөніндегі жұмысқа назар аударды.

- Мен Қазақстан Президентінің қазақстандықтардың әл-ауқаты үшін елді жаңғырту жөніндегі күн тәртібін толық қолдаймын, – деп атап өтті Иван Корчок.

Нұрлан Нығматулин мен Иван Корчак Қазақстан және Словакия парламентарийлері арасындағы белсенді өзара іс-қимылды да қолдады.

2021 жылғы 19 қазанды Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Қазақстанға ресми сапармен келген Сауд Арабиясы Корольдігінің Консультативтік кеңесінің төрағасы Абдалла бен Мухаммад бен Ибрахим әл Аш-Шейхпен келіссөздер өткізді.

Мәжілістегі кездесу барысында тараپтар екіжақты, соның ішінде парламентаралық деңгейдегі ынтымақтастықты нығайту мәселелерін талқылады.

Нұрлан Нығматулин Сауд Арабиясы – еліміздің Таяу Шығыстағы маңызды серіктестерінің бірі, Тәуелсіздіктің алғашқы күндерінен бастап Қазақстанға үлкен қолдау көрсеткен және Қазақстанның жас астанасының құрылышына белсенді қатысқан мемлекет екеніндігіне тоқталды. Мәжіліс Төрағасы Қазақстан басшылығының Сауд Арабиясымен ынтымақтастықтың барлық салаларында қатынастарды дамытуға ерекше назар аударатынын атап өтті.

Бұл ретте Нұрлан Нығматулин Қазақстан-Сауд Арабиясы парламентаралық диалогының нығаюы мемлекет басшыларының уағдаластықтарын жүзеге асыруға ықпал ететініне сенім білдірді. Мәжіліс Төрағасы парламенттердің салалық комитеттері, ынтымақтастық топтары арасындағы өзара іс-қимылды нығайтуды, сондай-ақ заңнамалық тәжірибе алмасуды қолдады.

Абдалла бен Мухаммад бен Ибрахим әл Аш-Шейх еki ел арасында әсіресе саяси және экономикалық байланыстар қарқынды дамуда деді. Бұл ретте Сауд Арабиясы Корольдігінің Консультативтік кеңесінің Төрағасы қалыптасқан қатынастарды нығайту қажеттігін атап өтті.

Нұрлан Нығматулин Қазақстанның Сауд Арабиясымен сауда-экономикалық, инвестициялық салалардағы әріптестігінің перспективалары туралы айта келе, қазіргі кезде Мәжіліс депутаттары қарап жатқан «Өнеркәсіптік саясат туралы» заң жобасы шетелдік инвесторларға, соның ішінде Сауд Арабиясы компанияларына жаңа мүмкіндіктер ашатындығын атап өтті.

Кездесуде елдер арасындағы мәдени байланыстарды нығайту туралы да сөз болды.

2021 жылғы 8 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Польша Сенатының Маршалы Томаш Гродзкиймен келіссөздер жүргізді.

Мәжілісте өткен кездесу барысында тараپтар екіжақты ынтымақтастықтың перспективалық бағыттарын, соның ішінде

Қазақстан және Польша парламентарийлері арасындағы ынтымақтастықты талқылады.

Нұрлан Нығматулиннің айтудынша, Қазақстан-Польша қарым-қатынасы жоғары серпінді көрсетуде. Елдер арасындағы дипломатиялық қатынастардың 30 жылдық кезеңі ішінде сенімді саяси диалог жолға қойылды, сауда-экономикалық және мәдени-гуманитарлық ынтымақтастық белсенді дамыды, ауқымды шарттық-құқықтық база қалыптасты.

- Бұл Қазақстанның Тұнғыш Президенті-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың және Польшаның жоғары басшылығының ерен еңбегі. Бүтінде мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев елдеріміз арасындағы жан-жақты әріптестікті дамытуға зор мән береді, – деп атап өтті Мәжіліс Төрағасы.

Оз кезегінде Польша Сенаттың Маршалы Қазақстанмен өзара іс-қимылды дамыту туралы айта келе, екі халық арасындағы қатынастар достық пен өзара көмек негізінде өрбіп жатқандығын атап өтті.

- Біз сіздер сияқты кең байтақ елдің достық пен келісімде өмір сүріп жатқан 100-ден астам түрлі этностардың үйіне айналғанына таңданамыз, – деді Томаш Гродзкий.

Тараптар парламентаралық диалогты кеңейтуге ерекше назар аударды.

Нұрлан Нығматулин Мемлекет басшысының бастамасымен елімізде жүргізіліп жатқан саяси жүйені реформалау, азаматтық қоғамды дамыту жұмыстарына тоқталды. Мәжіліс Төрағасы Қазақстан Парламенті елді саяси жаңғыруту үшін қажетті заңнамалық базаны қамтамасыз ете отырып, бұл процеске белсенді түрде қатысып жатқандығын да атап өтті.

Нұрлан Нығматулин парламентаралық байланыстарды нығайтудың маңыздылығы туралы айта келіп, өзінің поляк әріптесіне Қазақстан және Польша парламентарийлерінің ынтымақтастық жөніндегі топтар, сондай-ақ заңнамалық тәжірибемен алмасу үшін тиісті комитеттер деңгейіндегі өзара іс-қимылын қүштейтуді ұсынды.

Оз кезегінде Сенаттың Маршалы Томаш Гродзкий Польша сенаторларының Қазақстанмен барлық салада ынтымақтастықты дамытуға қажетті қолдау көрсетуге дайын екендігін білдірді.

Кездесу соңында Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин поляк әріптестерін және олардың атынан Польша халқын ұлттық мереке – 11 қарашада атап өтілетін Польша Тәуелсіздігі құнімен құттықтады.

2021 жылғы 10 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Франция Республикасының Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Диана Канесспен Қазақстан-Франция ынтымақтастығының перспективалық бағыттарын талқылады.

Мәжіліс Төрағасы Франция еліміздің Еуропалық Одақтағы стратегиялық әріптесі болып табылатындығын, Қазақстан басшылығының екіжақты саяси байланыстарды нығайтуға, сондай-ақ Қазақстан мен Франция арасындағы сауда-экономикалық өзара іс-қимылды кеңейтуге ерекше назар аударатындығын атап өтті. Нұрлан Нығматулин Мемлекет басшысының бастамасымен елімізде өтіп жатқан саяси жүйені реформалау, экономиканы

жаңғырту, азаматтық қоғамды дамыту үдерістеріне назар аударды.

Екіжақты ынтымақтастықты тереңдетудің перспективалық бағыттары туралы айта келе, тараптар қөлік және энергетика, денсаулық сақтау және білім беру салаларына тоқталды.

Франция елшісі Диана Канесс атап өткендей, орнықты даму және «жасыл» экономикаға көшу саласындағы қарым-қатынастарды дамыту басымдыққа ие. Бұдан басқа, Қазақстан мен Францияның ауыл шаруашылығындағы өзара іс-қимыл үшін әлеуеті зор.

- Қазақстан ауыл шаруашылығы әлеуеті күшті ел және Франция Еуропадағы алғашқы аграрлық ел екенін ескере отырып, біз бұл салада жеткілікті белсенді емеспіз, – деді Диана Канесс.

Нұрлан Нығматулиннің айтуынша, салалық комитеттер мен ынтымақтастық топтары арасындағы тұрақты кездесулер тәжірибесін жаңарту заңнамалық қызмет тәжірибесімен, соның ішінде өнеркәсіпті экологиялық трансформациялау, цифрандыру және т.б. мәселелер бойынша тәжірибе алмасуға ықпал етеді.

2021 жылғы 16 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Еуропа Кеңесі Парламенттік Ассамблеясының Төрағасы Рик Демспен кездесу өткізді.

Мәжіліс Төрағасы биылғы жыл еліміз үшін айтулы оқиға – Қазақстан Тәуелсіздігінің 30 жылдық мерейтойы екендігін атап өтті. Бұл ретте Нұрлан Нығматулин Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен елімізде өтіп жатқан саяси жүйені реформалау, экономиканы жаңғырту, азаматтық қоғамды дамыту үдерістеріне назар аударды.

Осы бағытта атқарылған жұмыстар туралы айта келе, Мәжіліс Төрағасы сайлау процесін демократияландыру және сайлау заңнамасын жетілдіру, әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту, парламенттік оппозиция институтын заңнамалық деңгейде бекіту мақсатындағы кешенде реформаларды атап өтті.

Біз Қазақстанның парламенттегі әйелдердің өкілдігі туралы күш-жігерін жоғары бағалаймыз, – деп атап өтті ЕКПА төрағасы Рик Демс.

Тараптар Қазақстан Парламенті мен Еуропа Кеңесі Парламенттік Ассамблеясының ынтымақтастығын дамытуды қолдай отырып, өзара іс-қимыл бағыттарын, соның ішінде Қазақстанның бірқатар еуропалық конвенцияларға қосылу, сондай-ақ экология және климат мәселелері бойынша ынтымақтастық мәселелерін талқылады.

Нұрлан Нығматулин қазіргі уақытта Парламентте омбудсмен институтын дамыту арқылы адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру, сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, бала құқықтарын қорғау, волонтерлік қызмет және т.б. салалардағы жалғасып жатқан жұмыстар туралы баяндал берді.

2021 жылғы 22 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» Халықаралық парламенттік конференциясы аясында Әзербайжан Республикасы Милли Меджлисі Төрағасының орынбасары А.Әлиевпен ынтымақтастықты нығайту мәселелерін талқылады.

Нұрлан Нығматулин Әзербайжан Милли Меджлисінің орынбасары Адиль Әлиевпен келіссөз барысында түркі мемлекеттерінің өзара іс-қимылының маңызды бөлігі ретінде парламентарийлер әріптестігін дамыту қажеттігі туралы сөз қозғады.

2021 жылғы 22 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Түркия Ұлы Ұлттық жиналысының вице-спикері Сюрейя Сади Билгичпен кездесу өткізді.

Мәжіліс Төрағасы Түркілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесінің 8-ші саммитінің қорытындысы бойынша қабылданған түркі мемлекеттері үйімінің атауын өзгерту туралы шешімнің тарихи сипатын атап өтті. Нұрлан Нығматулиннің пікірінше, бұл бауырлас мемлекеттер арасындағы байланыстарды тереңдетуге ықпал етеді.

Сұхбаттасуышы парламентарийлердің тұрақты кездесулері заңнамалық жұмыс тәжірибесімен алмасуға және бауырлас халықтар үшін өзара қызығушылық тудыратын мәселелерді шешуге ықпал ететіндігіне де сенім білдірді.

2021 жылғы 22 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» Халықаралық парламенттік конференциясы аясында Өзбекстанның Олий Мәжілісі заң шығару палатасы спикерінің орынбасары Одилжон Тоғиевпен кездесу өткізді.

Бүгінде Қазақстан мен Өзбекстанның мәдени-гуманитарлық және сауда-экономикалық байланыстары ғана емес, сондай-ақ парламентаралық қатынастар да жаңа деңгейге шыққаны атап өтілді. Бұл ретте тараптар Қазақстан және Өзбекстан парламентарийлерінің байланыстарын жандандыру туралы сөз қозғады.

2021 жылғы 22 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» Халықаралық парламенттік конференциясы аясында Ресей Мемлекеттік Думасы комитетінің басшысы Леонид Калашниковпен кездесті.

Қазақстан-Ресей парламентаралық өзара іс-қимылды тереңдету мәселелері талқыланды, сондай-ақ Нұрлан Нығматулин Палата комиссиясының, сондай-ақ салалық парламенттік комитеттердің әлеуетін пайдаланудың маңыздылығын атап өтті.

2021 жылғы 22 қарашада Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» Халықаралық парламенттік конференциясы аясында ТүркПА Бас хатшысы М.С. Эрмен кездесу өткізді.

2021 жылғы 10 желтоқсанда Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Ресей Мемлекеттік Думасы Төрағасының Бірінші орынбасары Александр Жуковпен Қазақстан-Ресей парламентаралық ынтымақтастығын кеңейту мәселелерін талқылады.

Тәуелсіздіктің 30 жылындағы Қазақстан мен Ресейдің ынтымақтастығы туралы айта келе, тараптар Тұңғыш Президент-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың екіжақты қарым-қатынастарды дамытудағы тарихи рөлін атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулиннің айтуынша, екі ел басшылығының арқасында қол жеткізілген Қазақстан-Ресей стратегиялық әріптестігін кеңейтүге парламенттер де өз үlestерін қосуда. - Тәуелсіздіктің 30 жылында Қазақстан ұлken жолдан өтті. Біздің елдеріміз арасындағы ынтымақтастық барлық бағыттар бойынша қарқынды дамып келеді, - деп атап өтті өз кезегінде Ресей Мемлекеттік Думасы Төрағасының Бірінші орынбасары Александр Жуков. Нұрлан Нығматулин Мәжіліс пен Мемлекеттік Думаның парламентаралық комиссиялары мен бейінді комитеттерінің бірлескен жұмысын жандандыруды да қолдады. Сонымен қатар, ҮҚШҰ Парламенттік Ассамблеясы, ТМД ПАА аясындағы өзара іс-қимылды нығайту туралы сөз болды. Мәжіліс Спикерінің айтуынша, модельдік заңдардың, сондай-ақ ұсынымдар мен парламентаралық іс-шаралардың практикалық сипаты қазіргі заманың өзекті мәселелерін шешуге ықпал ететін болады.

2021 жылғы 20 желтоқсанда Мәжіліс Спикері Нұрлан Нығматулин Парламентаралық Одақ төрағасы Даурте Пашекпен кездесті.

Тараптар парламентшілердің бірлескен жұмысын жандандыруды қолдай отырып, ынтымақтастықтың перспективалық бағыттарын талқылады.

Мәжіліс Төрағасының айтуынша, қазақстандық парламентшілердің Парламентаралық одаққа қатысушы елдердегі әріптестерімен өзара іс-қимылды парламентаризм, заң шығару және демократияландыру мәселелері бойынша сындарлы диалогты дамытуға ықпал етеді.

Нұрлан Нығматулин Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен елімізде өтіп жатқан саяси жүйені реформалау, экономиканы жаңғырту, азаматтық қоғамды дамыту үдерістеріне назар аударды.

Мәжіліс Спикері атап өткендей, «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасы аясында Қазақстан Парламенті сайлау процесін демократияландыруға және сайлау заңнамасын жетілдіруге, әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейтүге, бейбіт жиналыстар өткізуге бағытталған бірқатар заңдар қабылдады.

- Қазақстан Парламентаралық Одақ үшін өте маңызды серіктес. Біз ортақ қағидаттарды ұстанамыз: елдер арасында диалог орнату, дінаралық диалог. Біз сондай - ақ экономикалық дамуға қол жеткізу үшін жұмыс істеп жатырмыз, - деп атап өтті ЖПҚ төрағасы Даурте Пашеку.

Бұл ретте Даурте Пашеку Парламентаралық Одақтың Қазақстан Парламентімен ынтымақтастығының одан әрі нығая беретініне сенім білдіріп, ЖПҚ-ның жаңа стратегиясы үйим қызметін жандандыруға бағытталғанын атап өтті.

Нұрлан Нығматулин қазақстандық Парламенттің омбудсмен институтын дамыту арқылы адам құқықтары мен бостандықтарын қорғау саласындағы заңнаманы жетілдіру, сыйбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, бала құқықтарын қорғау, волонтерлік қызмет мәселелері бойынша жүргізіп жатқан жұмысы туралы хабардар етті.

2021 жылғы 21 желтоқсанда Мәжілісте Палата Төрағасы Нұрлан Нығматулин мен Румыния Парламенті Сенаты Төрағасының орынбасары Алина-Штефания Горгиу кездесті.

Тараптар қазақстан-румын ынтымақтастығының серпінді сипатын атап өтіп, барлық саладағы әріптестікті нығайтуға екі жақты мүдделелікті атап өтті.

Сонымен қатар, Мәжіліс спикері Қазақстанның Тұңғыш Президенті-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың біздің еліміз бен Румыния арасындағы қарым-қатынастардың қалыптасуы мен дамуындағы негізгі рөлін атап өтті. Нұрлан Нығматулин бүгін Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың екіжақты ынтымақтастықты кеңейтуге бағытталған бұл бағытты жалғастырып келе жатқанына назар аударды.

- Қазақстан-Румыния үшін маңызды серіктес. Бізде екі елдің мүддесі үшін өзара іс - қымылды дамыту бағыттарының кең ауқымы бар,-деп атап өтті өз кезегінде Румыния Сенатының вице-спикері Алина-Штефания Горгиу.

Перспективалы бағыттар арасында сауда-экономикалық ынтымақтастық, ауыл шаруашылығы, экология, жеңіл және тамақ өнеркәсібі салалары атап өтілді.

Нұрлан Нығматулин қазақстандық және румын парламентшілерінің бірлескен жұмысының жандануы заң шығару қызметінің тәжірибесімен алмасуға, сондай-ақ парламентаралық ұйымдар шеңберінде неғұрлым тығыз өзара іс-қымыл жасауға ықпал ететініне сенім білдірді.

Мәжіліс Спикері атап өткендей, қазіргі уақытта қазақстандық депутаттар ел Президентінің саяси реформаларын қолдау үшін заңнамалық базаны құру, өнеркәсіптік саясат, биологиялық қауіпсіздік және басқа да салалардағы заңнаманы жетілдіру жұмыстарын жалғастыруды.

Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасарлары:

2021 жылғы 28 қазанда Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасары Б. Кесебаева Орталық Азия елдері көшбасшы әйелдерінің диалогы шеңберінде «Орталық Азиядағы әйелдердің орнықты дамуы мен көшбасшылығы» аймақтық конференциясының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 12 қарашада Парламент Мәжілісі төрағасының орынбасары Б. Кесебаева БКБ режимінде Халықаралық құқықтық ынтымақтастық жөніндегі Қытай форумына қатысты.

Парламент Мәжілісі Комитеттерінің төрағалары:

2021 жылғы 15 қыркүйекте Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан ЕҚЫҰ Бағдарламалар оғисінің басшысы доктор Фолькер Фробартпен кездесу өткізді.

2021 жылғы 17 қыркүйекте Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы М.Құсайынов «Қазақстан – Венгрия» ынтымақтастық тобымен кездесу өткізді.

2021 жылғы 5 қазанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан және Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің хатшысы С. Имашева

Еуропалық Одақтың Орталық Азия бойынша арнайы өкілі Тери Хакаламен кездесу өткізді.

2021 жылғы 25 қазанда Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы М. Құсайынов Мажарстан Премьер-Министрінің орынбасары – Қаржы министрі М. Варгамен кездесу өткізді.

2021 жылғы 29 қазанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БҮҮ БЖҚБ Орталық Азия бойынша өкілі Ханс Фридрих Шоддер мырзамен кездесу өткізді.

2021 жылғы 1 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан Әзербайжанның Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі А. Атамоглановпен кездесу өткізді.

2021 жылғы 18 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан Бельгия Корольдігінің Төтенше және Өкілетті Елшісі А. Вантигеммен кездесу өткізді.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан Кубаның Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Эмилио Певида Пупо мырзамен кездесу өткізді.

2021 жылғы 8 желтоқсанда Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы М. Құсайынов Хорватияның Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Рафик Шабанович мырзамен кездесу өткізді.

2021 жылғы 9 желтоқсанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан Ұлыбританияның Қазақстандағы Төтенше және Өкілетті Елшісі Кәти Лич ханыммен кездесу өткізді.

2021 жылғы 15 желтоқсанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан АҚШ Мемлекеттік хатшысының көмекшісі Дональд Лүмен кездесу өткізді.

2021 жылғы 23 желтоқсанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан депутаттар М. Сартбаевпен және З. Сүлейменовамен бірлесіп ВКС форматындағы «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігіне 30 жыл: Малайзиямен серіктестікте» тақырыбындағы дөңгелек үстел жұмысына қатысты.

Парламент Мәжілісінің депутаттары:

2021 жылғы 13 қыркүйекте Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің хатшысы М. Ерман Португалия СІМ Сыртқы саясат мәселелері жөніндегі бас директоры М. Фишермен кездесу өткізді.

Конференциялар, форумдар, семинарлар, «дөңгелек үстелдер» және т.б.

2021 жылғы 20-23 қыркүйекте депутат Л. Рамазанова БКБ форматында «Қырғызстан және Өзбекстан кәсіпкер әйелдерінің диалогы» бизнес-форумына қатысты.

2021 жылғы 18 қазанда Халықаралық істер комитетінің хатшысы М. Ерман бейнеконференцбайланыс режимінде

ҮҚШҰ ПА Кеңесі жанындағы Сараптамалық-консультативтік кеңестің отырысына қатысты.

2021 жылғы 18 қазанда Парламент Мәжілісінің депутаттары Н. Дементьева және М. Ерман БКБ форматында ҮҚШҰ ПА Әлеуметтік-экономикалық және құқықтық мәселелер жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 19 қазанда депутаттар М. Ерман мен Е. Тайжанов БКБ режимінде ҮҚШҰ ПА Қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 19 қазанда Қазақстан Парламентінің ТМД Парламентаралық Ассамблеясындағы өкілетті өкілі И. Мусалимов БКБ форматында ТМД ПАА Бақылау-бюджеттік комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 21 қазанда депутаттар Г. Әміреев пен Е. Өмірғали БКБ режимінде ТМД ПАА Мемлекеттік құрылыш және жергілікті өзін-өзі басқару тәжірибесін зерделеу жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 21 қазанда депутаттар М. Ахметов пен В. Ким БКБ режимінде ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің Жастар Парламентаралық Ассамблеясының (ТМД ЖПАА) отырысына қатысты.

2021 жылғы 25 қазанда депутат А.Рахымжанов БКБ режимінде ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналған Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысты.

2021 жылғы 28 қазанда депутат Б. Бекжанов БКБ форматында ТМД ПАА Құқықтық мәселелер жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 28 қазанда депутаттар Е.Тайжанов пен Ф. Каменов БКБ форматында ТМД ПАА Қорғаныс және қауіпсіздік мәселелері жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 29 қазанда депутат М. Елубаев БКБ режимінде ТМД ПАА Ғылым және білім жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 29 қазанда Қазақстан Парламентінің ТМД парламентаралық Ассамблеясындағы өкілетті өкілі И. Мусалимов БКБ форматында ТМД ПАА Мәдениет, ақпарат, туризм және спорт жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 3-4 қарашада депутаттар А. Құспан, Ж. Ахметбеков және Н. Раззақ БКБ форматында ЕҚЫҰ ПА құзғі сессиясының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 8-11 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БКБ форматында «WPL көшбасшы әйелдердің жаһандық форумына» қатысты.

2021 жылғы 9 қарашада Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрайымы Ж. Нұрманбетова БКБ форматында ТМД ПАА Білім және ғылым жөніндегі сарапшылық кеңесінің отырысына қатысты.

2021 жылғы 16 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БКБ форматында «COVID-19 дәүірінде бейбітшілік пен қауіпсіздік үшін парламенттік

ынтымақтастықты нығайту» тақырыбында Азия-Еуропа Парламенттік әріптестігінің 11-ші отырысына қатысты.

2021 жылғы 19 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БКБ форматында ҮҚШҰ ПА ПК бірлескен отырысына қатысты.

2021 жылғы 22 қараша «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент». Осындай атаумен Нұр-Сұлтанда Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті күніне орай Мәжіліс ұйымдастырған халықаралық парламенттік конференция өтті.

Биыл Тәуелсіздіктің 30 жылдығы аясында өткен форумға Әзербайжан, Ресей, Словакия, Туркия, Өзбекстан, Еуропа Парламентінің басшылары мен өкілдері, сондай-ақ халықаралық ұйымдардың өкілдері, ғалымдар мен сарапшылар қатысты.

Конференцияны алғысөзben ашқан Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин, Елбасының стратегиялық бағытының арқасында Қазақстан Конституцияның шеткери жатқан республикасынан әлемдік қоғамдастықтың толыққанды мүшесі, өнірлік көшбасшы, экономикасы мықты және тұрақты қоғамы бар заманауи мемлекетке айналғанын атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы 90-шы жылдардың басында Қазақстандағы құрделі экономикалық дағдарыс пен қаржылық тұрақсыздық туралы еске сала отырып, еліміз іс жүзінде жаңа уақыттың қажеттіліктеріне сай келетін тиімді басқару вертикалын мұлдем басынан бастап құрға тұра келгенін атап өтті.

- Қазақстанның Тұнғыш Президенті отандастарының әл-ауқатын қамтамасыз етуді бірінші орынға қойды, ол үшін бірінші кезекте экономикалық реформаларға ден қоюды ұсынды. Қазіргі кезде Н. Назарбаевтың «алдымен экономика – содан соң саясат» формуласы мемлекеттік дағдарыс-менеджменттің эталонына айналды, – деп атап өтті Нұрлан Нығматулин.

Сол кезеңдегі шешімдердің қатарында нарықтық тетіктерді ендіру, ұлттық валютаны енгізу, Ұлттық қорды құру және т.б. бар.

Мәжіліс Төрағасы биыл 25 жылдығын атап өтіп жатқан қазақстанның парламентаризмнің дамуына да назар аударды.

Мәжіліс Төрағасының айтудынша, қазақстанның парламентаризм елдің саяси өміріндегі эволюциялық үдерістердің көрсеткіші әрі нәтижесі.

Нұрлан Нығматулин Қазақстанның қазіргі дамуы туралы айта келе, Елбасының стратегиялық бағытының сабактастырылған қазір Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев жалғастырып жатқандығын атап өтті. Бұл ретте Мәжіліс Төрағасы адам құқықтарын қорғаудың жаңа тетіктерін енгізудің, азаматтық қатысады кеңейтудің және қоғамдық бақылауды күшетудің маңыздылығы мен өзектілігін атап өтті.

- Қазіргі кезде заманауи, табысты дамып келе жатқан Қазақстан – бұл Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында қоғам сұраныстарына дер кезінде жауап беру, озық реформалар жүргізу және ұлтты жоғары мақсаттарға қол жеткізуге шоғырландыру қабілетіне ие Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевқа өз тағдырын сеніп тапсырған барлық қазақстанныңтардың ортақ күш-жігерінің нәтижесі екені сөзсіз. Бүгінде Мемлекет басшысы

Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Елбасының бағытын жалғастырып, саяси реформалар топтамасын іске асыра отырып, Қазақстан қоғамы өмірінің барлық салаларын жаңғырту үшін бірқатар маңызды бастамалар ұсынып отыр. Осының барлығы Қазақстанға бүкіл әлем үшін құрделі кезеңде қызындықтарға төтеп беріп қана қоймай, экономиканың орнықты өсуіне және қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыруға қол жеткізуге мүмкіндік беретін мызғымас қор, – деп түйіндейді Нұрлан Нығматулин.

Конференцияға қатысушылар Қазақстанның Тұнғыш Президентінің бастамаларына, ең алдымен бітімгершілік бастамаларына, оның идеяларының Қазақстанның ғана емес, жалпы өнірдің орнықты дамуы үшін маңыздылығына назар аударды.

- Нұрсұлтан Назарбаев нақты бағдарламалар ұсынып, бітімгершілік бастамаларымен сөз сөйледі, Қазақстанның халықаралық аренадағы жоғары орнын қамтамасыз етті. Осының арқасында бүкіл әлем Қазақстанның әлеуеті қандай екенін білді. Ең бастысы, ол Қазақстанның мұндағы ұстанымдарын АҚШ, Қытай және Ресей сияқты барлық ірі халықаралық ойыншыларға жеткізді, – деді Еуропалық парламенттің депутаты Рышард Чарнецкий.

Түркия Ұлы Ұлттық Жиналысы Төрағасының орынбасары Сюрейя Сади Билгич қазақстандықтарды Тұнғыш Президент күнімен және Тәуелсіздіктің 30 жылдығымен құттықтай отырып, бұл күндерді Түркия үшін де үлкен мереке деп атады.

- Тәуелсіздіктің 30 жылы ішінде Қазақстан үлкен жетістіктерге жетті. Біз бүтін бұл туралы мақтанашибен айтамыз. Қазақстанның саяси тұрақтылыққа, экономикалық әл-ауқатқа қол жеткізуі Тұнғыш Президент-Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың қызметімен тікелей байланысты, – деді Сюрейя Сади Билгич.

Тәуелсіздіктің 30 жылы ішінде Қазақстан-Әзербайжан қарым-қатынастарын дамыту туралы Әзербайжан Милли Меджлисі төрағасының орынбасары Адиль Әлиев те өз пікірімен бөлісті.

- Қазақстанның Тұнғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев – Әзербайжан мен Қазақстан қатынастарының дамуы мен нығаюына зор үлес қосқан тұлға, – деді Әзербайжан Парламентінің вице-спикері.

Өзбекстан Парламенті заң шығару палатасының вице-спикері Одилжон Тоғиев өз сөзінде Шавкат Мирзиёев пен Нұрсұлтан Назарбаев бастамашылық еткен және қолдау көрсеткен Орталық Азия мемлекеттері басшыларының консультативтік кездесулерін өткізу өнірде сенімге, өзара түсіністікке, достық пен ынтымақтастыққа негізделген жаңа геосаяси жағдайдың қалыптасуына ықпал етті.

Бұл ретте Одилжон Тоғиев Президенттер Шавкат Мирзиёев пен Қасым-Жомарт Тоқаевтың уағдаластықтарының арқасында Қазақстан-Өзбекстан қарым-қатынасы бүгін жаңа стратегиялық деңгейге көтерілгенін атап өтті.

Халықаралық парламенттік конференция аясында Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Әзербайжан, Ресей, Түркия және Өзбекстан парламентарийлерімен келіссөздер жүргізді. Мәжіліс Төрағасы мемлекет басшыларының уағдаластықтарына

занғнамалық қолдауды қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін парламентаралық диалогты кеңейтудің маңыздылығын атап өтті. Нұрлан Нығматулиннің айтуда, елдер арасындағы қарым-қатынастардың барлық жылдары ішінде сенімді саяси диалог құрылып, жан-жақты ынтымақтастықты кеңейту үшін берік іргетас қаланды.

2021 жылдың 23 қарашасында депутат З. Сүлейменова ҚР Бельгиядағы Елшілігі «EUROACTIV» агенттігімен бірлесіп үйымдастырған «On the road to a greener economy in Kazakhstan – How can the EU help?» онлайн конференциясына қатысты.

2021 жылғы 25 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БКБ форматында ТМД ПАА Кеңесінің отырысына қатысты.

2021 жылғы 25 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан БКБ режимінде ТМД ПАА тұрақты комиссияларының:

- экономика және қаржы;
- саяси мәселелер және халықаралық ынтымақтастық бойынша отырысына қатысты.

2021 жылғы 29 қарашада Н.Нығматулин ҮҚШҰ Парламенттік Ассамблеясында сөз сөйлемеді.

Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин ҮҚШҰ Парламенттік Ассамблеясы өз қызметін қазіргі жағдайға барынша бейімдеп, ҮҚШҰ-ға мүше мемлекеттер басшыларының шешімдері аясында заң шығару күн тәртібін қалыптастыру қажеттігін атап өтті.

Мәжіліс Төрағасы ҮҚШҰ Парламенттік Ассамблеясы отырыстарында бейнеконференция форматында сөйлеген сөзінде өз пікірімен бөлісті.

Нұрлан Нығматулин атап өткендегі, ҮҚШҰ ПА парламентарийлерінің алдында жуырда өткен ҮҚШҰ Душанбе Саммитінің қорытындыларын ескере отырып, Ұжымдық қауіпсіздік жүйесі қызметін нормативтік-құқықтық қамтамасыз ету бойынша міндеттер түр.

Осыған байланысты Мәжіліс Төрағасы Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың ҮҚШҰ Бас хатшысының бітімгершілік мәселелері жөніндегі арнайы өкілі лауазымын тағайындау туралы бастамасының өзектілігіне назар аударды.

- Тајуда осы лауазымды тағайындау, сондай-ақ «Бітімгершілік қызмет және бітімгершілік күштер туралы» үлгілік зандағы қабылдау ҮҚШҰ-ның бітімгершілік әлеуетін одан әрі дамытудың барынша уақтылы және маңызды қадамы болып табылады, – деп есептейді Нұрлан Нығматулин.

Мәжіліс Төрағасының айтуда, жалпы алғанда ҮҚШҰ ПА үлгілік зандары мен ұсынымдарын әзірлеу кезінде прагматикалық көзқарасты ұстану маңызды.

- Біздің мемлекеттеріміздің басшылары ҮҚШҰ Ұжымдық Қауіпсіздік Кеңесінің отырыстарында нақты шешімдер қабылдаған кезде, біздің міндетіміз олардың занғнамалық деңгейде практикалық іске асырылуын қамтамасыз ету, – деп атап өтті Нұрлан Нығматулин отырысқа қатысушы әріптестеріне арнаған сөзінде.

Мемлекет басшысының биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бастамалары жөнінде, сондай-ақ Ауғанстандағы жағдай туралы сөз болды.

Мәжіліс Төрағасы Қазақстан Президентінің бастамасы бойынша Ауғанстандағы гуманитарлық және азық-түлік дағдарысына жол бермеу үшін түрлі бағыттарда жұмыс жүргізіліп жатқандығын атап өтті.

Бұл ретте Нұрлан Нығматулин Ауғанстан проблемасына аймақ елдерінің парламентарийлерінің, сондай-ақ халықаралық сарапшылардың, саясаттанушылар мен осы саладағы мамандардың қатысуымен жеке талқылау өткізуі үсынды.

Отырысқа ҮҚШҰ ПА мүшелері – Армения, Беларусь, Қазақстан, Қыргызстан, Ресей, Тәжікстан Парламенттері мен олардың палаталарының басшылары мен өкілдері, сондай-ақ бақылаушылар ретінде Сербия қатысты.

2021 жылғы 13-14 желтоқсанда депутаттар Г. Бижанова мен М. Елубаев БКБ форматында Біріккен Ұлттар Ұйымының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі конвенциясына қатысушы мемлекеттер конференциясының 9-шы сессиясына қатысты.

Шет елдерге сапарлар

Парламент Мәжілісінің Төрағасы:

2021 жылғы 6-8 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин бастаған Парламенттік делегация 6-8 қыркүйекте Вена қаласында өткен парламент спикерлерінің Бесінші Дүниежүзілік конференциясына қатысты. БҮҰ-мен өзара іс-қимылда Парламентаралық Одак, Австрия Парламенті ұйымдастырған форумда парламентарийлер пандемиядан кейінгі даму, оның ішінде климаттың өзгеруімен құресу және экологиялық орнықтылықты қамтамасыз ету үшін экономиканы реформалау туралы пікір алмасты. Парламентарийлер көпжакты қатынастарды нығайту, бейбітшілік пен орнықты дамуды қамтамасыз ету үшін диалог, өзара түсіністік және ынтымақтастық қағидаттары негізінде негізгі парламенттік іс-қимылдарды анықтады. Осы тақырыпқа Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулиннің қатысуымен өткен интерактивті жалпы дебаттар арналды.

Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин Парламент спикерлерінің Бесінші Дүниежүзілік конференциясында сөйлеген сөзінде Қазақстан басшылығының ауқымды реформалары, сондай-ақ оларды уақтылы заңнамалық қолдау біздің еліміздің орнықты дамудың халықаралық қағидаттарына сәйкес дамуына мүмкіндік беретінін атап өтті. Бұл ретте Нұрлан Нығматулин бүгінгі таңда Қазақстанда болып жатқан және еліміздің орнықты дамудың халықаралық қағидаттарына сәйкес дамуына мүмкіндік беретін процестер туралы айтып берді. - Қазақстанның Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев тиімді мемлекет пен әділ қоғам құрудың тұжырымдамалық негіздерін қалады. Бүгін Президент Қасым-Жомарт Тоқаев саяси бағыттың сабактастығын қамтамасыз етуде, – деді Мәжіліс Төрағасы.

Нұрлан Нығматулин қазақстандық қоғам өмірінің барлық салаларына қатысты ауқымды жүйелі реформалар туралы айта келіп, азаматтық қатысуды кеңейтүге және қоғамдық бақылауды қүшетүгеге, сондай-ақ Мемлекет басшысының бастамаларын занғнамалық қолдауға назар аударды. - Парламент реформаларды дер кезінде занғнамалық сүйемелдеуді қамтамасыз ете отырып, бұл процеске белсенді түрде тартылған. Сайлау занғнамасы мен сот жүйесін жетілдіретін маңызды занғдардың тұтас топтамасы қабылданды. Өзгерістер саяси партиялар, бейбіт жиналыстар, жергілікті өзін-өзі басқару туралы занғнамалық актілерге де қатысты болды, - деді Мәжіліс Төрағасы. Өз сөзінде Нұрлан Нығматулин Қазақстанның жаһандық және өнірлік деңгейлерде бейбітшілік пен қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қосқан үлесіне ерекше назар аударды. - Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев жаңа сын-тегеуіндер мен қатерлерге орай БҮҰ Қауіпсіздік Кеңесіне есепті биологиялық қауіпсіздік жөніндегі халықаралық агенттік құруды ұсынды. Бұл жаңа мамандандырылған құрылым биологиялық қатерлердің алдын алуға тікелей қатысты болуы мүмкін. Біз әріптестеріміздің осы маңызды қазақстандық бастаманы белсенді қолдайтынына сенеміз, – деп атап өтті Мәжіліс Төрағасы.

Нұрлан Нығматулин халықаралық күн тәртібіндегі Ауғанстандағы бейбітшілік пен қауіпсіздікті қалпына келтіру сияқты өзекті мәселе туралы айта келіп, бүтінгі таңда ең маңыздысы Ауғанстандағы гуманитарлық және азық-түлік дағдарысына жол бермеу екенін атап өтті. Мәжіліс Төрағасы қазіргі уақытта Қазақстан Президентінің шешімі бойынша Ауғанстанға жәрдемдесу жөніндегі БҮҰ миссиясы біздің елімізде уақытша орналастырылғанын да еске салды. Бесінші Дүниежүзілік парламент спикерлерінің конференциясы коронавирустық пандемия басталғаннан бері тікелей эфирде өткізіліп келе жатқан алғашқы ауқымды парламентарийлер форумы болды. Венадағы конференцияны БҮҰ-мен өзара іс-қимылда Парламентаралық одақ, Австрия Парламенті ұйымдастырды. Әлемнің 90-нан астам елінің парламент спикерлерінің назарында пандемиямен құресу және COVID-19 кейін қалпына келтіру жөніндегі жаһандық шараларды қоса алғанда, шұғыл халықаралық парламенттік іс-қимылды талап ететін басымдықтар, климаттың өзгеруі және экологиялық тұрақтылықты қамтамасыз ету мәселелерін шешу, дезинформацияға қарсы іс-қимыл, жастардың саясатқа қатысуы, гендерлік теңдік бар. Қазақстандық парламентарийлер делегациясының құрамында Сенат пен Мәжіліс депутаттары болды.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Парламентаралық Одақтың (ПАО) төрағасы Даурте Пашекомен кездесу барысында одан әрі өзара іс-қимылдың перспективалары талқыланды.

Бұл ретте Мәжіліс Төрағасы қазақстандық парламентарийлер негізгі құқықтар мен бостандықтарды сақтай отырып, барлық адамдар үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ететін, әлеуметтік әділ және қауіпсіз әлем пайымына негізделген ПАО қағидаттарын ұстанатынын атап өтті.

Ауғанстандағы жағдайды тұрақтандырудың маңыздылығы туралы да сөз болды. Нұрлан Нығматулиннің пікірінше, Парламентаралық Одақ парламенттік дипломатия құралдарын пайдалана отырып, Ауғанстан мәселесін реттеуде маңызды рөл атқара алар еді. Мәжіліс Төрағасы парламентарийлерге тағаттылық пен мәдени саналуандық идеологиясын ілгерілетудің, жаһандық күн тәртібіндегі өзекті мәселелерді бейбіт жолмен шешуге және ымыраға келуге шақырудың қажет екендігіне сенімді.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Испания депутаттары конгресінің Спикері Меритчель Батетпен кездесуде Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен қолға алынған саяси реформаларға назар аударды.

Біз Қазақстанның қарқынды дамып келе жатқанын және демократияны нығайту бағытында үлкен қадамдар жасалып жатқанын көріп отырмыз. Ең алдымен, әйелдер мен жастардың рөлін күшетуге қатысты саяси реформалар – бұл жалпы демократияны дамыту үшін өте маңызды қадам, – деді өз кезегінде Меритчель Батет.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Парламент Мәжілісінің Төрағасы Корея Республикасы Ұлттық Ассамблеясының төрағасы Пак Бён Сокпен әңгіме барысында ынтымақтастықты нығайту тақырыбын талқылады. Тараптар қазақтандық және кореялық парламентарийлердің өзара іс-қимылының өрістеуі екі мемлекет басшыларының уағдаластықтарын іске асыруға ықпал ететініне сенім білдірді. Мәжіліс Төрағасы Нұрлан Нығматулин атап өткендей, таяуда Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Сеулге мемлекеттік сапары екі елдің саяси диалогын дамытуға және стратегиялық серіктестігін көңейтуге қосымша серпін берді.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Парламент Мәжілісінің Төрағасы Эзербайжан Парламентінің Төрайымы Сахиба Гафаровамен кездесу өткізді. Нұрлан Нығматулин парламентарийлердің, соның ішінде түркі институттары аясындағы бірлескен сындарлы жұмысы бауырлас халықтар мен елдер арасындағы жан-жақты өзара іс-қимылды, достық пен тату көршілікті одан әрі нығайтуға ықпал ететініне сенім білдірді.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Мәжіліс Төрағасы Қыргызстан Парламентінің Спикері Талант Мамытовпен кездесті. Нұрлан Нығматулин парламентарийлердің, соның ішінде түркі институттары аясындағы бірлескен сындарлы жұмысы бауырлас халықтар мен елдер арасындағы жан-жақты өзара іс-қимылды, достық пен тату көршілікті одан әрі нығайтуға ықпал ететініне сенім білдірді.

2021 жылғы 8 қыркүйекте Парламент спикерлерінің Бесінші Дүниежүзілік конференциясы аясында Нұрлан Нығматулин Бельгия Корольдігі Федералдық Парламентінің спикерлерімен: Элиан Тилье, Өкілдер палатасының төрағасы Стефани Д'Оз, Сенат төрағасымен келіссөздер жүргізді.

Кездесу барысында парламентаралық ынтымақтастықты одан әрі дамыту перспективалары талқыланды.

Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасары:

2021 жылғы 21 желтоқсанда Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасары Б. Кесебаева Өзбекстан Республикасы, Ташкент қаласы, Орталық Азия елдерінің көшбасшы әйелдері диалогының жыл сайынғы отырысына қатысты.

2021 жылғы 22 желтоқсанда Парламент Мәжілісі Төрағасының орынбасары Б.Кесебаева Өзбекстан Республикасы Олий Мажлис жаңындағы заңнама мәселелері және парламенттік зерттеулер институтының директоры Фозилжон Отахоновпен кездесу өткізді, Ташкент қ., Өзбекстан Республикасы.

Парламент Мәжілісі Комитеттерінің төрағалары:

2021 жылғы 10-13 қыркүйекте Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан, сондай-ақ депутаттар Д. Мыңбай, А. Рахымжанов және А. Хамедов бастаған Парламент Мәжілісі делегациясы Әзербайжан Республикасында жұмыс сапарымен болды.

2021 жылғы 16-19 қыркүйекте Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің төрағасы А. Қожахметов ҰҚШҰ ПА миссиясының құрамында Ресей Федерациясының Мәскеу қаласында Мемлекеттік Думаға сайлауды байқауға қатысты.

2021 жылғы 11 қазанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан бастаған ҚР Парламентінің делегациясы Брюссель қаласында (Бельгия Корольдігі) өткен «Қазақстан Республикасы – Еуропалық Одақ» парламенттік ынтымақтастық комитетінің 18-ші отырысының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 22-25 қазанда Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің төрайымы А. Құспан ТМД ПАА миссиясының құрамында Өзбекстанның Ташкент қаласында Өзбекстан Президентін сайлауын бақылау мен мониторингтеуге қатысты.

Парламент Мәжілісінің депутаттары:

2021 жылғы 16-19 қыркүйекте депутат Б. Бекжанов Ресей Федерациясы, Мәскеу қаласы, Мемлекеттік Думаға сайлауды байқауға ТМД ПАА миссиясының құрамында қатысты.

2021 жылғы 16-19 қыркүйекте депутаттар М. Ахметов пен В. Ким Мемлекеттік Думаға, Мәскеу қ., Ресей Федерациясына сайлауды байқауға қатысты.

2021 жылғы 7 қазанда депутаттар Қ. Иса мен М. Тәжмағанбетова «Отандастар» қорының іс-шараларына, қазақ диаспорасының өкілдерімен кездесуге және Қырғыз Республикасы, Бішкеқ қаласында «Abai шії» ашылу рәсіміне қатысты.

2021 жылғы 7-10 қазанда депутат Ж. Әшімжанов Қазақстан Республикасының Қырғыз Республикасындағы, Бішкеқ қаласындағы Мәдениет күндері шенберіндегі іс-шараларға қатысты.

2021 жылғы 8-9 қазанда депутат З. Сүлейменова Италияның Рим қаласында Климаттың өзгеруі бойынша ұлттық, аймақтық және халықаралық деңгейлерде парламенттік іс-қимылдарды

ілгерілету әдістерін талқылау үшін ПАО Парламенттік конференциясына қатысты.

2021 жылғы 13-15 қазанда депутат Л. Рамазанова Ресей Федерациясы, Санкт-Петербург қаласында өткен «Әйелдер: жаңа шынайылықтағы жаһандық миссия» атты үшінші Еуразиялық әйелдер форумына қатысты.

2021 жылғы 21 қазанда депутат Б. Сартбаев Ресей Федерациясы, Санкт-Петербург қаласында ТМД ПАА Аграрлық саясат, табиғи ресурстар және экология жөніндегі тұрақты комиссиясының отырысына қатысты.

2021 жылғы 22 қазанда депутат Б. Сартбаев Ресей Федерациясының Петергоф қаласында ТМД Сәulet және қала құрылышы жылына арналған «Заманауи қаланың келбеті» конференциясына бақылаушы ретінде қатысты.

2021 жылғы 22-25 қазанда депутат Ф. Қаратаев Өзбекстанның Ташкент қаласында Өзбекстан Президенті сайлауын бақылауға қатысты.

2021 жылғы 22-25 қазанда Элеуметтік-мәдени даму комитетінің төрайымы Ж. Нұрманбетова ТүркПА миссиясының құрамында Өзбекстанның Ташкент қаласында Өзбекстан Республикасы Президентін сайлауын бақылау мен мониторингтеуге қатысты.

2021 жылғы 7 қарашада депутат З. Сүлейменова Біріккен Үлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі жөніндегі 26-шы конференциясында (COP26) ПАА парламенттік отырысына қатысты, Глазго қ., Ұлыбритания.

2021 жылғы 10-12 қарашада депутат Л. Рамазанова Түркияның Стамбул қаласында өткен Түркі сауда-өнеркәсіп палатасы кәсіпкер әйелдер комитетінің бірінші отырысына қатысты.

2021 жылғы 25-26 қарашада депутат А. Нұркина Ресей Федерациясы, Санкт-Петербург қаласындағы ТМД ПАА тұрақты комиссияларының Элеуметтік саясат және адам құқықтары жөніндегі отырысына қатысты.

2021 жылғы 26 қарашада депутат А. Нұркина Ресей Федерациясы, Санкт-Петербург қаласында ТМД ПАА 53-ші пленарлық отырысының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 26-30 қарашада Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің хатшысы М.Ерман Испанияның Мадрид қаласындағы Парламентаралық Одақтың 143-ші Ассамблеясының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 26-29 қарашада депутат Ж.Телпекбаева ТМД ПАА миссиясының құрамында Қырғызстанның Бішкек қаласындағы Қырғыз Республикасындағы парламенттік сайлауды бақылау мен мониторингтеуге қатысты.

2021 жылғы 26-29 қарашада депутат Т. Адамбеков ҰҚШҰ ПА миссиясының құрамында Қырғызстанның Бішкек қаласындағы Қырғыз Республикасындағы парламенттік сайлауды бақылау мен мониторингтеуге қатысты.

2021 жылғы 26-29 қарашада депутат Е.Абақанов ТүркПА миссиясының құрамында Қырғызстанның Бішкек қаласындағы

Қырғыз Республикасындағы парламенттік сайлауды бақылау мен мониторингтеуге қатысты.

2021 жылғы 9-10 желтоқсанда депутат Г. Бижанова Ислам ынтымақтастық үйымы Парламенттік Одағының 16-шы сессиясының жұмысына қатысты.

2021 жылғы 14-15 желтоқсанда депутаттар Е.Тайжанов пен Ф. Каменов Катардың Доха қаласында өткен «Терроризм үшін қолайлы орта жасайтын терроризмге және зорлықшыл экстремизмге қарсы күрес жөніндегі ұлттық іс-қимыл жоспарларын (ҰІЖ) іске асырудағы парламентарийлердің рөлі» тақырыбындағы «дөңгелек үстел» жұмысына қатысты.

VI БӨЛІМ ЖҰРТШЫЛЫҚПЕН ЖӘНЕ БАҚ-пен БАЙЛАНЫС

Мәжіліс депутаттары еліміздің ақпараттық күн тәртібін қалыптастыруға белсенді қатысады, олардың заң шығару қызметінің нәтижелері, түсініктемелері, бастамалары мен депутаттық сауалдары бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жедел түрде кең аудиторияға жеткізіледі.

Баспасөз қызметі екінші парламенттік сессияда Мәжілістің депутаттық корпусының жұмысын БАҚ-да жариялауды қамтамасыз ету үшін 60-тан астам баспа және электрондық басылымды аккредиттеді, олардың 500-ден астам корреспонденті журналистік пулға кірді. Парламенттік тақырыпты елімізде және шет елдерде жүргізушілер 16 телеарна, 14 газет пен журнал, 30-дан астам ақпараттық агенттік пен интернет-портал, 3 радиостанцияда жариялады.

Осы сессияда бұқаралық ақпарат құралдарының назарында дәстүрлі түрде барлық негізгі парламенттік іс-шаралар болды. Парламент палаталарының бірлескен отырысы, Мәжілістің жалпы отырыстары, бейінді комитеттердің отырыстары, «Үкімет сағаттары», заң жобаларының таныстырылымдары. Ақпараттық күн тәртібінде Палата Төрағасы Н.З. Нығматулиннің бастамасымен Парламент Мәжілісі жанынан құрылған партиялардың кеңестің отырысы, сондай-ақ саяси партиялар фракцияларының жиналыстары, халықаралық кездесулер мен депутаттардың шетелдік сапарлары, «дөңгелек үстелдер» мен конференциялар туралы хабарламалар болды.

Екінші парламенттік сессияның айрықша ерекшеліктерінің бірі бірнеше ірі ақпараттық науқандардың өткізілуі еді.

Ең алдымен, парламенттік сессияның ашылуында сөз сөйлеген Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауында белгіленген басымдықтарды депутаттардың түсіндіруі.

Түркістан қаласында Х түркітілдес елдер Парламенттік Ассамблеясының пленарлық отырысы өтіп, оның барысында Қазақстан Әзербайжаннан осы халықаралық ұйымға төрағалықты қабылдады. Осындағы ауқымды форум тек қазақстандық қана емес, сонымен қатар жетекші масс-медиадан шетелдік журналистердің де назарын аударды.

Мәжіліс Қазақстан Республикасының Тұнғыш Президенті күніне орай ұйымдастырған «Елбасы. Тәуелсіздік. Парламент» халықаралық парламенттік конференциясы да БАҚ өкілдерінің назарында болды. Дәстүрге айналған форумға Әзербайжан, Ресей, Словакия, Туркия, Өзбекстан, Еуропа Парламентінің парламентарийлері, сондай-ақ халықаралық ұйымдардың өкілдері мен сарапшылар қатысты.

Мәжіліс туралы ақпараттық хабарламалардың басым бөлігі депутаттардың заңнамалық жұмысына байланысты болды.

Бұқаралық ақпарат құралдарында бала құқықтарын қорғау, волонтерлік қызмет, Адам құқықтары жөніндегі уәкіл, жануарларға жауапкершілікпен қарау туралы заң жобалары үлкен қызығушылық тудырды. Сот жүйесі мен медиация

саласына қатысты, Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отыз жылдығына байланысты рақымшылық жасау туралы зандаудың жобалары жүртшылықтың назарынан тыс қалған жоқ. Сонымен қатар, биологиялық қауіпсіздік, өнеркәсіптік саясат, сыйайлар жемқорлыққа қарсы іс-қимыл, бәсекелестікті дамыту және басқа да мәселелер туралы заң жобалары.

Мәжілістегі «Үкімет сағаттары», депутаттардың баяндамалары БАҚ-ның баспа, сондай-ақ электрондық басылымдары сияқты көптеген жарияланымдарда да көрініс тапты. Күн тәртібінде азаматтар үшін өзекті санитариялық-эпидемиологиялық жағдай, мемлекеттік көрсетілетін қызмет процестерін жақсарту, сондай-ақ ішкі істер органдарын реформалау және ТЖМ жұмысы туралы мәселелер қамтылды.

БАҚ-та жаңалықтар хабарларынан басқа, апта сайынғы қорытынды шығарылымдар, шолу және талдау материалдары, сондай-ақ Мәжіліс депутаттарының қатысуымен тақырыптық телебағдарламалар шығып тұрады. Мысалы, «Хабар» телеарнасында апта сайынғы «Мәжіліс.kz» телебағдарламасын шығару жалғасын тапты, мұнда парламентарийлер заң жобаларын әзірлеушілермен және азаматтық қоғам өкілдерімен бірге ұлттық заннаманы жетілдірудің өзекті мәселелерін талқылайды.

«Еуразия» бірінші арнасында апта сайынғы «Границ» публицистикалық бағдарламасы аясында «Парламент в деле» тұрақты айдары шығады, онда Мәжіліс депутаттары ақпараттық күн тәртібіндегі аса маңызды оқиғалар бойынша өз көзқарастарын білдіреді. Депутаттар «Қазақстан» телеарнасындағы «Ашық алан», «Хабар» телеарнасындағы «Бүгін», «Большая неделя», «КТК» телеарнасындағы «Портрет недели» бағдарламаларына да жиі қатысып, пікірлерін білдіреді. Мәжіліс депутаттары апта сайын тікелей эфирдегі «Парламент сағаты» және Қазақ радиосындағы «Он бағыт» бағдарламаларында сөз сөйлейді.

Мәжіліс депутаттарының қызметі туралы кеңінен ақпараттандыру үшін Мәжілістің www.parlam.kz ресми сайтында, www.zakon.kz, www.inform.kz, www.tengrinews.kz, www.baigenews.kz ақпараттық агенттіктердің сайттарында, сондай-ақ «YouTube» бейнекостингінде түрлі парламенттік отырыстарды онлайн трансляциялау тәжірибесі жалғасуда. Сонымен қатар, депутаттар «Facebook», «Telegram», «Twitter» және басқа да танымал әлеуметтік желілердің мүмкіндіктерін тиімді пайдаланады.

Осылай саналғанда, Осымен бірге парламентарийлердің жұмысы туралы ақпараттың басты дереккөзі Мәжілістің сайты болып табылады, онда баспасөз қызметі фото және бейнематериалдарды қоса береді. Сонымен қатар, депутаттар «Facebook», «Telegram», «Twitter» және басқа да танымал әлеуметтік желілердің мүмкіндіктерін тиімді пайдаланады.

VII БӨЛІМ ҚОРЫТЫНДЫ

VII сайланымдағы Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің екінші сессиясы 2021 жылғы 1 қыркүйекте Парламент Палаталарының бірлескен отырысында басталды, онда Мемлекет басшысы Қ.К. Тоқаев «Халық біrlігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауын жариялады. Жолдауда Президент елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының басым маңаттарын белгіледі.

Сессия өз жұмысын маңызды тарихи сәтте – Тәуелсіздіктің 30 жылдық мерейтойы қарсаңында бастады. Бұл жылдың басты оқиғасы.

Екінші сессия жұмысы басталғаннан бері Парламент Палаталарының 1 бірлескен отырысы, Мәжілістің 17 жалпы отырысы өткізіліп. Мәжіліс қарауында 82 заң жобасы, оның ішінде 31-і өткен сессиядан өткен, 51-ы - сессия барысында келіп түсті.

Аталған кезеңде Мемлекет басшысы 25 заңға қол қойды. Палата 39 заң жобасын қарап, мақұлдады және Сенатқа жіберді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттары мемлекеттік құрылыштың құқықтық базасын, мемлекеттің экономикалық және қаржы-бюджеттік саясатын, шаруашылық қызметін, әлеуметтік-мәдени саланың жұмыс істеуін, адам мен азаматтың құқықтарын қамтамасыз етуді, заңдылық пен құқықтық тәртіпті қорғауды және т.б. одан әрі дамытуға бағытталған заңнамалық актілер топтамасын мақұлдады.

Олардың ішінде мемлекеттік басқару деңгейлері арасында өкілеттіктердің қайта бөлу, бәсекелестікті дамыту, Қазақстан Республикасындағы Адам құқықтары жөніндегі уәкілдің құқықтық мәртебесі мен қызметі, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл, өлім жазасының күшін жою, көрнекі ақпарат, өнеркәсіптік саясат, Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің отыз жылдығына байланысты рақымшылық жасау, жануарларға жауапкершілікпен қарau және басқалар туралы заңдар бар.

Парламент еліміздің сыртқы саясатының басымдықтарын қамтамасыз ететін және Каспий теңізін жерусті көздерінен ластанудан экологиялық қорғау саласында шет елдермен және халықаралық ұйымдармен ынтымақтастықты нығайтуға бағытталған, сондай-ақ Каспийдің теңіз ортасының биологиялық әртүрлілігін сақтау туралы; АҚШ-пен әуе қатынасы туралы; Қазақстанның ТМД елдерімен әскери ынтымақтастығының түрлі аспектілері туралы бірқатар халықаралық келісімдерді ратификациялады.

Ағымдағы сессияда депутаттар заң шығару бастамасының конституциялық құқығын толық көлемде іске асырды. Парламент депутаттары Қазақстан Республикасының Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл, сот жүйесі, атқарушылық іс жүргізуі жетілдіру, Қазақстан Республикасындағы адам құқықтары жөніндегі уәкіл туралы, халықтың көші-қоны, салық салуды реттеу

мәселелері жөніндегі 12 заң жобасына бастамашылық жасады.

Қазіргі уақытта Мәжілістің портфелінде **42** заң жобасы бар. Мәжілісте **5** «үкімет сағаты», комитеттердің **4** көшпелі отырысы, заңнамалық реттеуді талап ететін аса маңызды проблемалар және түрлі салалардағы ағымдағы саясаттың өзекті мәселелері талқыланған **9** «дөңгелек устел» өтті.

Депутаттық сауалдарда сайлаушыларды толғандырыған әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық дамудың өзекті мәселелері Үкімет пен басқа да мемлекеттік органдардың алдына қойылды. Қаралып отырған кезеңде Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі мен оның орынбасарларының, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорының және орталық мемлекеттік органдар басшыларының атына халық қалаулыларының **120** сауалы жолданды.

Депутаттың сауалдардың басым бөлігі деңсаулық сақтау мәселелері, халықты әлеуметтік қорғау, білім беру жүйесін жетілдіру, халықты жұмыспен қамту сияқты әлеуметтік маңызды мәселелерге арналған. Пандемия жағдайында аса өзекті болған экономиканың тұрақты өсуі, өнірлік даму, салық салу жүйесі, банк саласы, өнеркәсіп, шағын және орта бизнесті қолдау проблемалары да мемлекеттік үәкілетті органдарға депутаттардың сауалдарында көрініс тапты. Мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру, көлікті, құрылышты дамыту, салық саясатын жетілдіру, ауыл шаруашылығы мен АӘК, қоршаған органды қорғаудың өзекті проблемалары да назардан тыс қалған жоқ. Депутаттардың сауалдарының қатарында бала құқығы, мәдениет, мемлекеттік тілді дамыту, БАҚ, жастар саясаты, спорт мәселелері де болды.

Қаралып отырған кезеңде Мәжіліс депутаттарының атына азаматтардан 3665 жолданым келіп түсті.

Палата жұмысының барлық бағыттары ақпараттық кеңістікте, жаңалықтар сайттарында, Мәжілістің әлеуметтік желілердегі ресми парақшаларында кеңінен жарияланады. Пленарлық отырыстар, заң жобаларын жұмыс топтарында талқылау, бейінде комитеттердің тақырыптық отырыстары, «дөңгелек үстелдер» Мәжілістің ресми ресурстарында – parlam.kz веб-сайтында және YouTube бейнеклиптерінде онлайн форматта көрсетілді. Депутаттардың блогтарында Палата қызметі және занамалық бастамалар туралы ақпарат орналастырылады.

Депутаттық корпустың халықаралық қызметі парламентаралық ынтымақтастықты нығайтуға, парламенттік дипломатияны дамытуға және Қазақстанның халықаралық бастамаларын ілгерілетуге бағытталды. Қаралып отырған кезеңде парламентарийлер ынтымақтастық жөніндегі топтар шенберіндегі іс-шараларға, сондай-ақ Еуропа, Азия және ТМД елдерінің өкілдерімен бейнеконференция форматындағы кездесулерге, халықаралық парламентаралық үйымдар шенберіндегі іс-шараларға белсенді қатысты.

**Компьютерде беттеген: З. Құдайбергенова
Безендірген: П. Назаренко**